

Doktora tezi olarak sunduğum ‘‘Turizm eşitlendirme Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil iftlikleri: Türkiye’deki Tatil iftliklerine Yönelik Swot Analizi’’ adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

08/08/2008

Hatice YILMAZ

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

Danışman Üye : Prof.Dr. H.Rıza AŞIKOĞLU

Jüri Üyeleri :Prof.Dr. M.Kemalettin ÇONKAR

:Prof.Dr. Hüseyin ERGİN

:Doç.Dr. Şuayip ÖZDEMİR

:Doç.Dr. İsa SAĞBAŞ

İmza
.....
.....
.....
.....
.....

İşletme Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Hatice YILMAZ(GÜNEY)'in "Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 08.08.2008 günü saat 14:00'de Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

DOKTORA TEZ ÖZETİ**TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ KAPSAMINDA EKOTURİZMİN ÜRÜNÜ
OLARAK TATİL ÇİFTLİKLERİ: TÜRKİYE’DEKİ TATİL
ÇİFTLİKLERİNE YÖNELİK SWOT ANALİZİ**

Hatice YILMAZ
İşletme Anabilim Dalı

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

Ağustos 2008

Danışman: Prof. Dr. H. Rıza AŞIKOĞLU

Ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftlikleri, Avrupa, Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda’da bir sektör halini almıştır. Türkiye’de ise tatil çiftlikleri, henüz birkaç yıldır tanınmaya başlayan bir turizm çeşididir. Avrupa’da olduğu gibi Türkiye’de de tatil çiftliklerinin geliştirilmesi, turizmin çeşitlendirilmesiyle birlikte, asıl işi tarım olan bu çiftliklerin ürünlerinin çeşitlendirilmesi amacını da taşımaktadır. Özellikle kırsal alanlarda doğal ve kültürel çevreyi koruması, hem ziyaretçi hem de yöre halkı için çevresel eğitime ve öğrenmeye dayalı etkinlikler sunması ve doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik kaynakların sürdürülebilirliği açısından ekoturizmin ilkelerini bünyesinde barındırması ile alternatif bir turizm şeklidir. Bu doğrultuda, Türkiye’de turizmin çeşitlendirilmesinde ve özellikle kırsal alanların gelecekteki sürdürülebilir gelişiminde tatil çiftlikleri büyük önem taşımaktadır.

Araştırmada Türkiye’de faaliyet gösteren tatil iftliklerinin sahipleriyle nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği, katılımlı gözlem, doküman incelemeleri ile internet sitesinde yer alan çiftlik bilgileri kullanılarak elde edilmiş verilerle birlikte, tatil iftliklerinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesine yönelik bir durum analizi (SWOT)’ne yer verilmektedir. Araştırma Türkiye’de farklı yörede faaliyet gösteren ve farklı yapılarıdaki iki tatil iftliğinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda, çiftliklerde doğa dostu tarımın yapıldığı, ekolojik ve kültürel dokuya uygun yapılar oldukları, turizm hizmetlerinden finansal anlamda ve istihdam yararları elde etmenin yanında, insanlarla iletişim kurma gibi sosyal ihtiyaçlarını da bu yolla karşılayabildikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte çiftliklerin ürünleri, fiyatlandırma, dağıtım ve tutundurma yöntemleri ile fiziksel olanakları ile ilgili bilgiler de sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizm eşitlendirmesi, Ekoturizm, Tatil iftlikleri, SWOT Analizi

ABSTRACT**THE VACATION FARMS AS A PRODUCT OF ECOTOURISM WITHIN
THE SCOPE OF TOURISM DIVERSIFICATION: THE SWOT ANALYSIS
RELATED TO VACATION FARMS IN TURKEY****Hatice YILMAZ****Business Administration Department****AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT of BUSINESS MANAGEMENT****August 2008****Advisor: Prof. Dr. H. Rıza AŞIKOĞLU**

Vacation farms as being a product of ecotourism, have turned out to be a sector in Europe, America, Australia and New Zealand. However, it is a recently introduced kind of tourism in Turkey. Likewise in Europe, the development of such vacation farms in Turkey, together with the diversification of tourism, has the purpose of the diversification of the products of these farms of which prior duty is farming. It is therefore a kind of alternative tourism as it preserves the nature and cultural environment especially in rural areas while it offers activities regarding environmental education and learning for both the visitors and local people and finally for the sustainability of economical and socio-cultural resources. In this regard, holiday farms carry a lot of weight in the diversification of tourism in Turkey and especially prospective sustainable development of rural areas.

In this study, a qualitative research technique, interviews with the owners of vacation farms in Turkey, participant observation, document analysis together with the data derived from the websites of the farms and a SWOT analysis for the

determination of the strengths, weaknesses, opportunities and threats of holiday farms are available.

The research is carried out in two holiday farms located in different parts of Turkey. It is found out that in these farms nature friendly agriculture is performed and that they are congruent to ecological and cultural environment while they offer financial and employment oppotunities and social interactions in this regard. Apart from these, detailed information on the products of these farms, pricing, distribution and promotion methods and their facilities is given.

Key Words: Tourism, Tourism Diversification, Ecotourism, Vacation Farms, SWOT Analysis

ÖNSÖZ

Çalışmanın hazırlama sürecinde bana yol gösteren ve katkı sağlayan değerli tez danışmanım sayın Prof. Dr. H. Rıza AŞIKOĞLU'na, tez izleme sürecinde fikir ve görüşlerine ihtiyaç duyduğumda yardımlarını esirgemeyen sayın Doç. Dr. İsa SAĞBAŞ ile Doç. Dr. Şuayip ÖZDEMİR'e, tezin uygulamasında büyük destekleri olan ve eşimle beni çiftliğinde konuk eden Pastoral Yaşam Çiftliği işletmecisi Ahmet KİZEN'e, Ersöz Çiftliği işletmecisi Vehbi ERSÖZ ve eşi Sultan ERSÖZ'e, Yaşam Çiftliği işletmecisi Yasemin Ute Kılıç'a ve Timbriada Çiftliği işletmecisi Çiğdem Akkıran'a, Buğday Derneği yöneticilerinden Güneşin AYDEMİR'e ve çalışmamın her aşamasında beni yalnız bırakmayan değerli eşim Hakan YILMAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Hatice YILMAZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
DOKTORA TEZ ÖZETİ.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
EKLER LİSTESİ.....	xiv

GİRİŞ	1
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ KAVRAMI VE ÖNEMİ

1. TURİZM KAVRAMI.....	5
2. TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ KAVRAMI VE ÖNEMİ.....	8
3. TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİNİN NEDENLERİ	9
3.1.TURİST SAYISINDAKİ GELİŞMELER.....	9
3.2.TURİST BEKLENTİLERİNDEKİ DEĞİŞMELER.....	10
3.3.DÜNYADAKİ EKONOMİK, SOSYAL VE POLİTİK DEĞİŞMELER	12
3.4.TEKNOLOJİDE YAŞANAN GELİŞMELER	16
4. TÜRKİYE'DE TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ	17
4.1.TÜRKİYE'DE TURİZMİ ÇEŞİTLENDİRME İHTİYACINI ORTAYA ÇIKARAN NEDENLER	18
4.1.1.Türk Turizminde Yaşanan Gelişmeler	19
4.1.2.Türk Turizminde Yaşanan Yapısal Sorunlar	24
4.1.3.Turistik Yöreleredeki Yoğunlaşmadan Kaynaklanan Sorunlar...	25
4.1.4.Turizmin Zamanda Yoğunlaşmasından Kaynaklanan Sorunlar	29
4.1.5.Turizmin Ekonomik Açısından Önemi	32
4.1.5.1.Turizmin Ödemeler Dengesi Üzerindeki Etkileri	33
4.1.5.2.Turizmin İstihdama Etkisi	35
4.1.5.3.Turizmin Bölgeler Arası Dengeli Kalkınmaya Etkileri.....	36
4.1.5.4.Turizmin Milli Gelire Etkisi	37
4.1.5.5.Turizmin Diğer Sektörlere Etkisi	38
4.2. TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN TURİZM ÇEŞİTLERİ.....	38

4.2.1.Av Turizmi	39
4.2.2.Golf Turizmi.....	40
4.2.3.İnanç Turizmi.....	41
4.2.4.Kültür Turizmi.....	45
4.2.5.Termal Turizmi.....	47
4.2.6.Yat Turizmi	49
4.2.7.Kongre Turizmi.....	51
4.2.8.Dağ ve Kış Turizmi	51
4.2.9.Deniz Turizmi.....	52
4.2.10.Gençlik Turizmi	53
4.2.11.Ekoturizm.....	53

İKİNCİ BÖLÜM

EKOTURİZM KAVRAMI VE ÖNEMİ

1. EKOTURİZMİN TANIMI	55
2. EKOTURİZMİN ÖNEMİ.....	57
3. EKOTURİZMİN ÖZELLİKLERİ.....	59
3.1. DOĞAL VE KÜLTÜREL ÇEKİCİLİK	60
3.2. ÇEVRESEL EĞİTİME VE ÖĞRENMEYE DAYALI DENEYİMLERİN KAZANILMASI.....	60
3.3. DOĞAL, SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	61
4. EKOTURİZM KAPSAMINDA YER ALAN FAALİYET TÜRLERİ.....	62
4.1. RAFTİNG (AKARSU KROSU)	64
4.2. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ.....	65
4.3. MAĞARA TURİZMİ.....	66
4.4. BİSİKLET TURLARI	68
4.5. YAYLA TURİZMİ.....	69
4.6. DOĞA YÜRÜYÜŞÜ (TREKKİNG)	70
4.7. ATLI DOĞA YÜRÜYÜŞÜ	71
4.8. MİLLİ PARKLARI ZİYARET ETME	72
4.9. OLTA BALIKÇILIĞI.....	73
4.10. VAHŞİ YAŞAM TURLARI.....	75
4.11. TATİL ÇİFTLİKLERİ.....	76
5. EKOTURİZMİN ETKİLERİ	77
5.1. EKOTURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ	77
5.2. EKOTURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİ.....	79
5.3. EKOTURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ	82
6. DÜNYADA EKOTURİZM KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ.....	84
6.1. EKOTURİZM KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI.....	84
6.2. EKOTURİZMİN GELİŞİMİ	86
7. EKOTURİZM PAZARI.....	87

7.1.	EKOTURİZM ARZI VE TALEBİ.....	87
7.2.	EKOTURİSTLER VE ÖZELLİKLERİ.....	93
7.2.1.	Sosyo-Demografik Özellikleri.....	96
7.2.2.	Motivasyonları	98
7.	TÜRKİYE'DE EKOTURİZM.....	104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TATİL ÇİFTLİKLERİ

1.	TATİL ÇİFTLİKLERİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ.....	109
2.	TATİL ÇİFTLİKLERİNİN GELİŞİMİ.....	114
3.	DÜNYA'DA TATİL ÇİFTLİKLERİ	118
3.1.	AVRUPA'DA TATİL ÇİFTLİKLERİ	118
3.1.1.	Almanya'da Tatil Çiftlikleri.....	119
3.1.2.	İngiltere'de Tatil Çiftlikleri.....	120
3.1.3.	İtalya'da Tatil Çiftlikleri	122
3.1.4.	Avusturya'da Tatil Çiftlikleri.....	123
3.1.5.	Diğer	124
3.2.	KUZEY AMERİKA'DA TATİL ÇİFTLİKLERİ,.....	124
3.2.1.	Amerika Birleşik Devletlerinde Tatil Çiftlikleri	124
3.2.2.	Kanada'da Tatil Çiftlikleri.....	126
3.3.	AVUSTRALYA'DA TATİL ÇİFTLİKLERİ.....	127
3.4.	YENİ ZELANDA'DA TATİL ÇİFTLİKLERİ.....	128
4.	TÜRKİYE'DE TATİL ÇİFTLİKLERİ.....	129
5.	TATİL ÇİFTLİKLERİNDE KONAKLAYAN TURİSTLER VE ÖZELLİKLERİ	134
6.	TATİL ÇİFTLİKLERİNİN PAZARLANMASI.....	135
6.1.	ÜRÜN	137
6.2.	FİYAT.....	140
6.3.	DAĞITIM	141
6.4.	TUTUNDURMA.....	144
6.5.	FİZİKSEL OLANAKLAR	145
6.6.	KATILIMCILAR	146
6.7.	SÜREÇLER	147

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ TATİL ÇİFTLİKLERİNE YÖNELİK SWOT ANALİZİ

1.	ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI.....	150
2.	ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	153
3.	ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	154
3.1.	VERİLERİN TOPLANMASI	154
3.2.	ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	155

4. ARAŞTIRMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	156
4.1. ÖZELLİKLERİ	156
4.1.1. Doğa Dostu Tarım.....	156
4.1.2. Ekolojik ve Kültürel Dokuya Uygunluk.....	157
4.2. AMAÇLARI	160
4.2.1. Finansal Destek Sağlamak.....	160
4.2.2. İstihdam Sağlamak	162
4.2.3. Sosyal İhtiyaçların Karşılanması	163
4.3. PAZARLANMASI.....	165
4.3.1. Sunulan Etkinlikler.....	165
4.3.2. Fiyatlandırma Yöntemleri	170
4.3.3. Dağıtım Sistemleri.....	172
4.3.4. Tutundurma Yöntemleri	174
4.4. HİZMET KALİTESİ	174
5. TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN TATİL ÇİFTLİKLERİNE YÖNELİK DURUM (SWOT) ANALİZİ.....	178
5.1. GÜÇLÜ YÖNLERİ.....	179
5.1.1. Faaliyet Alanı	179
5.1.2. Çekicilikler	180
5.1.3. Fiziksel Olanaklar.....	180
5.2. ZAYIF YÖNLERİ.....	180
5.2.1. Tanıtım Yetersizliği.....	180
5.2.2. Fiziksel Yetersizlikler.....	181
5.2.3. Etkinlikler	182
5.2.4. Eğitim ve Sağlık	182
5.3. FIRSATLARI.....	182
5.3.1. Tarım Sektörü.....	182
5.3.2. Turizm Sektörü	184
5.3.3. Doğal ve Kültürel Çevre	186
5.4. TEHDİTLERİ.....	186
5.4.1. Tarım Sektörü.....	186
5.4.2. Altyapı ve Üst Yapı Sorunları	187
5.4.3. Çevresel Sorunlar.....	188
5.4.4. Turizm Sektörü.....	189
SONUÇ VE ÖNERİLER	190
KAYNAKÇA.....	201
EKLER.....	215
ÖZGEÇMİŞ	228

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Yabancı Turist Sayısı ve Harcamaları (1990-2006)	20
Tablo 2: Yıllar itibariyle Türkiye’de ki Turizm İşletme Belgeli ve Turizm Yatırım Belgeli Tesis, Oda ve Yatak Kapasiteleri (1990-2006).....	21
Tablo 3. İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Konaklama İşletmelerinde Konaklayan Türk Turistlerin Sayısı.....	22
Tablo 4: 2006 Yılında Coğrafik Bölgelere Göre Turizm İşletme Belgeli Tesise Geliş Sayısının ve Gecelemelerin Toplam İçindeki Oranı(%)	25
Tablo 5:Yabancı Ziyaretçilerin Geliş Amaçlarına Göre Dağılımları(İlk 6 ay) (% Pay)	26
Tablo 6: 2006 Yılı İtibariyle Turizm İşletme Belgeli Tesislere Geliş Sayısı, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı(Yerli-Yabancı Toplam).....	26
Tablo 7: 2006 Yılı İtibariyle Belediye Belgeli Tesislere Geliş Sayısı, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı(Yerli-Yabancı Toplam)	27
Tablo 8: 2006 Sonu İtibariyle Türkiye’de Turizm İşletme ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı.....	27
Tablo 9: 2006 Sonu İtibariyle Türkiye’de Turizm İşletme ve Turizm Yatırımı Belgeli Yatak Sayısının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı	28
Tablo 10: Türkiye’ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Aylara Göre Dağılımı (000) (1990-2007)	31
Tablo 11.: Turizm Gelirlerinin GSYH İçindeki Payı ve Turizm Gelirlerinin İhracata Oranı.....	33
Tablo 12: Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açıklarını Kapama Payı (1996-2003).....	34
Tablo 13: Türkiye’de Turizm Endüstrisinde İstihdam (1993-2001)	36
Tablo 14: Golf Tesislerine Geliş Sayıları (2004-2006)	41
Tablo 15: Türkiye’deki 1990-2006 Yılları Arasındaki Belgeli Yat İşletmelerinin Kümülatif Olarak Yat ve Yatak Sayıları (Yerli-Yabancı Toplam).....	50
Tablo 16: 1990 ile 2006 Yılları Arasında Türkiye’deki Belgeli Yerli ve Yabancı Yat İşletme Sayısı.....	50
Tablo 18: Ekoturist Pazar Profili	102
Tablo 19: Ekoturistlerin Seyahat Etme Nedenleri ve Motivasyonları.....	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sürdürülebilir Ekoturizm İçin Değerlendirme erevesi.....80

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Amerika'daki Tatil Çiftliklerinden Örnekler	212
Ek 2: Avrupa'daki Tatil Çiftliklerinden Örnekler.....	215
Ek 3: Yeni Zelanda ve Avustralya'daki Tatil Çiftliklerinden Örnekler	218
Ek 4: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerinden Örnekler	222

GİRİŞ

Dünyanın en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olan turizm, günümüzde telekomünikasyon ve enformasyondan sonra 21. yüzyıla damgasını vuran, dünyanın üç temel hizmet sektörlerinden biri durumundadır. WTO (Dünya Turizm Örgütü) verilerine göre 2020 yılında uluslararası turizm hareketlerine katılan kişi sayısının 1,6 milyara ve turizm gelirlerinin de 2 trilyon dolara ulaşması beklenmektedir. Sonuçta, hızla büyüyen turizm pazarından en büyük payı almak isteyen ülkeler arasındaki rekabet buna paralel olarak artmakta, bu çerçevede politika ve stratejiler geliştirilmektedir. Döviz kazandırıcı etkisi yanında, işsizliğin önlenmesi, ihracat kapasitesinin genişletilmesi, kamu ve kişisel gelir yaratılmasında ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayan turizm, bir çok gelişmekte olan ülke için de çok önemli bir hedef haline gelmiştir. Bu nedenle birçok ülke dünya piyasasındaki pazar payını genişleterek turizm gelirlerini artırmak amacıyla turizmi çeşitlendirme yoluna gitmektedir. Bugün tüm dünyada, turizmi tatil turizmi kimliğinden kurtarma çabası ile denizlerden içerilere doğru taşıyan, dört mevsime yayan ve doğayı ana malzeme olarak kullanarak tahrip etmeyen turizm türü arayışı ve bu türün hayata geçirilmesi çabaları mevcuttur. Kültür turizmi, golf turizmi, çiftlik turizmi, özel ilgi turizmi gibi çeşitleriyle turizm, zaman ve mekan olarak yayılmaya çalışılmaktadır.

Günümüz tüketicilerinin daha farklı ürünler ve hizmetler talep etmesi, bireylerin eğitim ve kültür düzeylerinin yükselmesi, sosyal ve demografik yapıdaki göze çarpan değişimler turizm talebinde önemli değişikliklere neden olmaktadır. Eğitim düzeylerinin yükselmesiyle dünya görüşleri değişen, daha bilinçli ve çevre konusunda daha duyarlı hale gelen günümüzün modern turistleri tatillerini el değmemiş bir doğada, bozulmamış bir çevrede geçirmek istemektedirler. Bu durum, bireylerin turizm hareketlerine katılırken ekoturizm gibi daha çevre dostu turizm türlerine önem vermelerine neden olmaktadır. Buna ek olarak, günümüz turistleri gittikleri destinasyonlarda yaşayan halkla daha fazla iletişim kurmak ve yöre ekonomisine daha fazla katkıda bulunmak istemektedirler.

Diğer taraftan turistik yoğunlaşmanın yarattığı kalabalık, çevre tahribatı, taşıma kapasitesi yetersizliği gibi olumsuzlukların en aza indirebilmesi yine turizmin çeşitlendirilmesiyle mümkün olabilmektedir. Son yıllarda turizm endüstrisi içinde hızla gelişme göstermeye başlayan ekoturizm de bu yönelimlerin sonuçlarından birisi

olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla doğal bölgelere yapılan, doğal çevreyi korumayı, doğal çevre ile etkileşim içinde yaşayarak kendine has bir kültür yaratmış olan yöre insanını ve kültürünü tanımayı amaçlayan, sorumlu bir seyahat olarak tanımlanan ekoturizm, bu yönüyle doğal ve kültürel alanlarda geliştirilebilecek en uygun turizm türü olarak görülmektedir.

Çevrenin doğal ve kültürel tarihini anlamaya, ekosistemin bütünlüğünü korumaya, yerel halk için faydalı doğal kaynakların korunduğu ekonomik fırsatlar yaratmaya yönelik olarak doğal alanlara yapılan anlamlı seyahat olarak ifade edilen ekoturizm kavramı, turizm ve çevre ilişkisinin önem kazanması ve sürdürülebilirlik tartışmaları ile birlikte gündeme gelmiş ve popülerlik kazanmış olup, son yıllarda sıkça kullanılmaya başlanmıştır.

Yaklaşık 8000 km. uzunluğunda sahilleri, tarih ve kültür zenginliği, farklı coğrafi özellikler ile birlikte oluşan iklim çeşitliliği ile Türkiye biyolojik açıdan önemli bir çeşitliliğe sahiptir. Dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları; flora ve faunası, mağara ve kanyon gibi ilginç jeolojik oluşumları açısından oldukça zengin olan Türkiye, tüm bu doğal zenginliklerle birlikte, aynı zamanda farklı kültür ve inançta insanların uzun yıllar boyunca bir arada yaşaması ve doğal, kırsal kültürel değerlerinin büyük bölümünün varlığını canlı biçimde sürdürüyor olması, Türkiye'yi özellikle ekoturizm için çekici bir konuma getirmektedir. Ancak, Türkiye'de ekoturizm faaliyetleri genellikle korunan alanlarda gelişme göstermektedir. Bunun yanında ekoturizm kapsamında yapılan turizm türleri ise, bitki inceleme, kuş gözlemciliği, yayla turizmi, rafting, dağ ve doğa yürüyüşleri, sportif olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turları ve mağara turizmidir.

Ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftlikleri ise, faaliyetteki bir çiftlik ile turizm unsurlarını birleştiren, kırsal girişimler olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle, faaliyet göstermekte olan bir arazinin tarımsal üretimden kazandığı gelirin dışında turizm faaliyetlerinden de ek bir gelir kazanması tatil çiftliği olarak adlandırılmaktadır. Böyle bir turizm şekli, misafirlerine kırsal bir arazide kısa süreli veya uzun süreli konaklama, yatak ve yeme içme olanakları yanında çiftçilik yapan aile ile birebir konuşma, görüşme ve temas kurma olanağı sunmaktadır. Bunlara ek

olarak, inek ve koyun gütme, yün kırpma, besleme ve sağım gibi çiftlik hayvanlarının bakımı ile ilgili faaliyetler, meyve toplama, yabancı ot toplama, hasat yapma gibi tarımsal faaliyetler ile at binme, arazi inceleme gibi faaliyetlere aktif katılımın sağlanmasının yanında bu tür faaliyetlere katılmadan uzaktan gözleme şeklindeki aktiviteler de sunulmaktadır.

Literatürde “tarım ve turizm arasındaki sembiyotik ilişkiyi” temsil eden, akılcı bir çeşitlendirme seçeneği olarak ifade edilen tatil çiftlikleri, özellikle İngiltere, Avusturya, Almanya ve İtalya gibi Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda’da uzun yıllardır gelişme gösteren bir sektör durumundadır. Tatil çiftlikleri Türkiye’de ise, henüz birkaç yıldır tanınmaya başlayan bir turizm çeşididir.

Özellikle kırsal alanlarda doğal ve kültürel çevreyi koruması, hem ziyaretçi için hem de yöre halkı için çevresel eğitime ve öğrenmeye dayalı bir etkinlikler sunması ve doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik kaynakların sürdürülebilirliği açısından ekoturizmin ilkelerini bünyesinde barındıran ve alternatif bir turizm şekli olan tatil çiftliklerinin Türkiye’de geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bundan hareketle, bu araştırmanın amacı, Türkiye’de turizmin çeşitlendirilmesinde ve özellikle kırsal alanların gelecekteki sürdürülebilir gelişiminde tatil çiftliklerinin rolünün belirlenmesidir.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde turizm ve turizm çeşitlendirmesi kavramları üzerinde durulmuş, turizmin çeşitlendirmesinin dünyada ve Türkiye’de çeşitlendirme nedenleri belirtilmiştir. Türkiye’de turizm çeşitlendirmesi kapsamında yer alan faaliyet türleri ise yine bu bölümde verilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, Tezin ikinci bölümünde ise, ekoturizm kavramı ve önemi, ekoturizmin özellikleri, ekoturizmin ekonomik sosyal ve çevresel etkileri, ekoturizm kapsamında yer alan faaliyet türleri, ekoturizm kavramının ortaya çıkışı ve gelişimi, ekoturizm arzı ve talebi ve ekoturist profili ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Ekoturizm kapsamında yer alan faaliyet türleri ise; Kuş Gözlemciliği, Mağara Turizmi, Bisiklet Turları, Yayla Turizmi, Doğa Yürüyüşü (Trekking), Atlı Doğa Yürüyüşü, Milli Parkları Ziyaret Etme, Olta Balıkçılığı, Vahşi Yaşam Turları,

Rafting (Akarsu Krosu), Bitki gözleme ve tezin aslı konusu olan Tatil Çiftlikleri olarak sıralanmıştır. Bu faaliyet türlerinin bazıları aktiviteye ve turist algılamasına bağlı olarak macera turizmi kapsamında yer alırken, macera turizmi ekoturizm çoğu kaynaklarda doğa turizmi kapsamında yer almıştır.

Tezin üçüncü bölümünde, tatil çiftliklerinin tanımı, özellikleri ve dünyadaki gelişimi ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Türkiye’de faaliyet gösteren tatil çiftlikleri ile tatil çiftliklerinde konaklayan turistler, özellikleri ve tatil çiftliklerinin pazarlanması da yine üçüncü bölümde verilmiştir.

Çalışmanın uygulama ve son bölümü ise iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda tatil çiftliklerinin sahipleriyle nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği, katılımlı gözlem, doküman incelemeleri ve Buğday Derneği’nin internet sitesinde yer alan çiftlik bilgileri kullanılarak elde edilmiş veriler yer almaktadır. İkinci kısımda ise, çalışma kapsamında ele alınan çiftliklerde yapılan gözlemler, çiftçilerle yapılan görüşmeler ve çeşitli literatür kaynaklarından ve dünyadaki çiftliklerin web sitelerinden elde edilen bilgiler ışığında, çiftliklerin faaliyet alanları, çekicilikleri ve fiziksel olanakları bakımından taşıdığı güçlü yönlerine ve yine fiziksel olanakları, sundukları etkinlikler, tanıtım ve eğitim-sağlık konularında zayıf yönleri ile tarım, turizm, doğal-kültürel çevre ve alt yapı-üst yapı açısından fırsatları ve tehditlerini ortaya koyan bir de durum analizi yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZMİ ÇEŞİTLENDİRME KAVRAMI VE ÖNEMİ

1. TURİZM KAVRAMI

İnsanoğlu, tarih boyunca din, ticaret, savaş ve sağlık gibi çeşitli nedenlerle sürekli yaşadıkları yerler dışındaki bölgelere seyahat etmişlerdir. Eski Mısır'da M.Ö. 3000 yıllarında piramitlerin ve tapınakların binlerce kişi tarafından ziyaret edilmesi ilk kez konaklama yerlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Özgüç, 1999: 19). Romalılar döneminde Akdeniz ülkelerinde düzenlenen olimpiyat oyunlarını izlemek üzere uzak ülkelere pek çok seyircinin gelmesi turizm hareketlerinin canlanmasını beraberinde getirmiş ve yine bu dönemde insanların sağlık amacıyla şifalı suların bulunduğu yerlere seyahat etmeleri hamam gibi tesislerin kurulmasına neden olmuştur.

Orta Çağ'a gelindiğinde, kutsal yerlerin ziyaretine dayalı seyahatler turizme damgasını vuran en önemli öge olmuştur. Haçlı seferleri ile birlikte yüz binlerce Hristiyan'ın Kudüs'e gitmesi ve bu bölge ile ilgili yazılan eserler; yine Müslümanlığın yaygınlaşması ile birlikte yüz binlerce Müslüman'ın her yıl Mekke'yi ziyaret etmesi ve bu bölgelerle ilgili yazılan eserler, insanlarda dünyayı gezip görme merakını ve isteğini uyandırmış bu da büyük bir turizm olayının yaşanmasına neden olmuştur (Evliyaoğlu, 1994: 6). Bu çağın ilgi çeken kişisi ise Marko Polo'dur. Uçan halı hikâyesi ve Çin İmparatorluğu'nda matbaada basılan ilk kağıt para, Marko Polo'nun seyahatnameleri aracılığıyla Batı'ya duyurulmuş, böylece Doğu ve Batı arasında ilk yakınlaşma ve ticaret olanakları ortaya çıkmış ve bunun sonucunda seyahatler başlamıştır (Bayer, 1992: 12).

Rönesans her şeyde olduğu gibi, seyahat tarihinde de önemli bir perde açmıştır. 15. yüzyılın sonu ve 16. yüzyıl başında büyük deniz seyahatleri Orta Çağ toplumlarının dar görüşlerini kapatıp, Rönesans insanının kuşkuculuğunu harekete

geçirince, önce asiller ve zenginler ülkeleri dışına seyahat etmeye başlarlar. Bu dönemde çağdaş anlamda ilk otel 1634 yılında Londra’da ve 1667 yılında Paris’te açılmıştır (Özgüç, 1999: 20). Rönesans’la birlikte, özellikle sanat çalışmalarının yoğunlaştığı kent merkezlerine yönelik seyahatlerde artış görülmüştür (Kahraman ve Türkay, 2004: 1).

19. yüzyılda meydana gelen Sanayi Devrimi ile birlikte, buharlı gemilerin ve lokomotiflerin icadı ve bunları izleyen dönemde otomobil endüstrisinde yaşanan gelişmeler orta tabaka halkın da turizm hareketlerine katılabilmesini sağlamıştır.

1841 yılında, bir marangoz ve gezici vaiz olan İngiliz Thomas Cook’un, düzenlenen bir kongre için 750 kişilik bir grubu bir şehirden bir şehre (Leicester-Loughborough arası) trenle götürmesi, modern anlamda gerçekleştirilen ilk toplu turizm seyahatlerinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Evliyaoğlu, 1994: 7). Thomas Cook bu ilk gezisinden sonra 1855 Paris Sergisi’ne başarılı bir tur düzenler ve daha sonra da Avrupa kıtasının her tarafına, yeni kurulan demiryolu ağının da yardımıyla, geziler düzenlemeye başladı. Böylece 1835 yılında Manş Denizi’ni 100 bin kişi geçmişken, 1882’de bu sayı 500 bine, 1901’de 1 milyonun üzerine çıkmıştır (Özgüç, 1999: 22).

Ülkemizde ise, turizmin ne zaman başladığının ya da ülkemize yönelmiş bir turizm akımının mevcut olup olmadığı konuları üzerine bir inceleme veya araştırma bulunmamaktadır. Bununla birlikte, çağdaş anlamda değilse de, ilk seyahatler olarak kabul edilen Haçlı Seferleri’nin bir bölümünün, başta İstanbul olmak üzere, Anadolu toprakları üzerinden geçtiği bilinmektedir (Özgüç, 1999: 276). Diğer taraftan 13. yüzyılın ilk yarısında Anadolu Selçukluları döneminde Anadolu’nun kervan yolları üzerinde yapılmış olan kervansarayların, bugün motel olarak isimlendirilen konaklama işletmelerinin ilk örnekleri olduğu ifade edilmektedir (Sezgin, 1995: 22). Daha sonraları aynı kervansaraylar Osmanlılar tarafında da kullanılmıştır. Osmanlılar döneminde yaşamış olan Evliya Çelebi, o dönemde çağdaş turizmin ilk örneğini vermiştir. Evliya Çelebi’nin “Seyahatnamesi”, o dönemin toplumlarının kültürleri hakkında oldukça ayrıntılı bilgiler sunmaktadır (Kozak vd., 2000: 33).

Ticaret, din, sağlık, sanat gibi nedenlerle ve bazen de macera arayanların tekelinde gelişme gösteren turizm, günümüzdeki çağdaş yapısına “endüstri devrimi”

ile birlikte kavuşmuştur. Endüstri devrimi ile birlikte ortaya çıkan, çalışma sürelerinin kısalması ve boş zamanın artması, ücretli tatil hakkı, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan yenilikler, insanların gelir düzeyinin yükselmesi, kentleşme ve nüfus artışı, insan ömrünün uzaması, sosyal güvenlikle yaşanan gelişmeler, seyahat özgürlüğü, kültür ve eğitim düzeyinin yükselmesi ile birlikte insanlarda turizm bilincinin oluşması gibi gelişmeler, turizmin dünyadaki gelişimini hızlandıran en temel etmenler olmuştur (Kahraman ve Türkay, 2004: 1). Günümüzde turizm, dünyanın en hızlı büyüyen sektörlerinden biri durumuna gelmiştir.

Turizm olayını veya kavramını tanımlamak amacıyla yapılan çalışmalar ise 19. yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. Olaya farklı açılardan yaklaşan yazarlar değişik tanımlamalar yapmışlardır (Kozak vd., 2000: 1). Konuya eğilenlerin hareket noktalarının aynı olması, başka bir deyişle konuya yaklaşım açılarının ve önem verdikleri unsurların farklı olması turizmin çeşitli tanımlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Akat, 2000: 2). E.Guyer-Feuler tarafından 1905 yılında ilk turizm tanımı verilmektedir. Guyer-Feuler turizmi, “Gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinimleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine, doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren modern çağa özgü bir olay” olarak tanımlamaktadır (Dinçer, 1993: 105).

Akat’ın aktardığına göre, 1942 yılında yayınlanan “Turizm Genel Doktrini” isimli kitapta turizm tanımı Walter Hunziker tarafından “para kazanma amacına dayanmayan ve devamlı kalış biçimine dönüşmemek kaydıyla, yabancıların bir yerde konaklamalarından ve bir yere seyahatlerinden doğan olay ve ilgilerin tümüdür” şeklinde tanımlanmaktadır (Akat, 2000: 2).

Yine 1976 yılında Britanya Turizm Enstitüsü turizm kavramını, “insanların her gün yaşadıkları ve çalıştıkları yerlerin dışındaki destinasyonları ziyaret ve buralardaki faaliyetleri kapsayan geçici kısa vadeli bir hareket” olarak tanımlarken, her türlü günlük turları ve gezileri de turizm kavramına dahil etmektedirler (Dinçer, 1993: 102). Bu tanımdan sonra turizm 1980’li yıllarda Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği (AIEST) tarafından yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemede

turizm “insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buralardaki genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü” şeklinde tanımlanmaktadır (Kozak vd., 2000: 5).

2. TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ KAVRAMI VE ÖNEMİ

Döviz kazandırıcı etkisi yanında, ödemeler dengesi üzerindeki olumlu etkileri, emek-yoğun bir özellik taşıması nedeniyle istihdam etkisini artırması, kişisel ve ulusal gelir yaratılmasında ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayan turizm, bugün pek çok gelişmekte olan ülke için önemli bir hedef durumuna gelmiştir. Bu nedenle birçok ülke dünya piyasasındaki pazar payını genişleterek turizm gelirlerini artırmak amacıyla turizmi çeşitlendirme yoluna gitmektedir. İşletmelerin ve ülkelerin pazar paylarını korumak ve geliştirmek amacıyla arzlarını farklılaştırma yönündeki çabalarının tümü çeşitlendirme kavramını ifade etmektedir (Baytok, 1998: 7). Bugün dünyada Türkiye gibi gerekli olan teknoloji, mal ve hizmetleri dışardan temin etmek zorunda kalan gelişmekte olan ülkelerin turizmi teşvik etmelerinin ve çeşitlendirme yoluyla turizmi zamansal ve mekansal olarak yaymaya çalışmalarının en önemli nedenlerinden biri de, turizmin açık veren dış ödemeler dengesini kapatmak için kullanılabilecek bir araç olma özelliği taşımasıdır. Diğer taraftan, bir istihdam kaynağı olarak turizm; özellikle doğal kültürel ve tarihi güzellikleri dışında kaynağı bulunmayan, sanayinin gelişmediği ülkeler ve bölgeler açısından alternatif istihdam olanakları yaratması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Günümüz tüketicilerinin daha farklı ürünler ve hizmetler talep etmesi, tercihlerinin değişmesi, eğitim ve kültür düzeyi yükselen bireylerin çevre bilincinin de giderek artması ve sosyal ve demografik yapıdaki göze çarpan değişimler turizm talebinde ve seyahat pazarlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Böylece turizm talebini kitle turizminden bireysel veya iki kişilik gruplarla doğal ve bozulmamış bir alanda yapılan turizm aktivitelerine yönlendirmektedir. Bununla birlikte, dünyada turizm hareketlerinde meydana gelen gelişmeler ve turist sayısının da giderek artması turizm çeşitlendirmesini makro düzeyde ülkeler, mikro düzeyde de işletmeler açısından zorunlu hale getirmektedir.

Bugün tüm dünyada, turizmi tatil turizmi kimliğinden kurtarma çabası ile denizlerden içerilere doğru taşıyan, dört mevsime yayan ve doğayı ana malzeme olarak kullanarak tahrip etmeyen turizm türü arayışı ve bu türün hayata geçirilmesi çabaları mevcuttur. Kültür turizmi, golf turizmi, çiftlik turizmi, özel ilgi turizmi gibi çeşitleriyle turizm, zaman ve mekan olarak yayılmaya çalışılmaktadır (Aydın, 1997: 18).

3. TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİNİN NEDENLERİ

Dünya geneline baktığımızda işletmeleri ve ülkeleri turizmi çeşitlendirmeye iten nedenler kısaca şu şekilde sıralanabilir;

- Turist sayısındaki gelişmeler,
- Turist beklentilerindeki değişimler,
- Dünya’da yaşanan ekonomik, sosyal ve politik değişimler,
- Bilgi, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler,

3.1.TURİST SAYISINDAKİ GELİŞMELER

Bugün dünyada her yıl milyonlarca kişi farklı amaçlarla uluslararası turizm hareketlerine katılmaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısında sınırsız bir şekilde çoğalan, yoğunlaşan dünya turizm hareketlerine ve gelirlerine şöyle bir bakıldığında; 1950 yılında 25 milyon kişi olan turist sayısı 2000 yılında yaklaşık 650 milyona ulaşmış, uluslararası turizm gelirleri ise 1950’de 2,1 milyar dolar iken, 2000 yılında 480 milyar dolara ulaşmıştır (İçöz, 2001: 23). 2002 yılında ise bu rakamlar sırasıyla 715 milyon kişi ve 474 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında %4,5’lik büyüme hızı ile 842 milyon turist uluslararası seyahat pazarına katılmıştır. 2006 yılındaki turizm gelirleri bir önceki yıla göre 57 milyar dolar artarak 735 milyar dolara çıkmıştır. Dünya Turizm Örgütü’nün 85 ülkedeki gelişme trendlerini göz önüne alarak hazırladığı “Turizmde 2020 Vizyonu” adlı araştırmasında önümüzdeki 40 yıl içinde en hızlı ve düzenli büyüyecek sektör olarak turizm sektörü gösterilmekte, 2020 yılında uluslararası turizm hareketlerine katılan kişi sayısının 1,6 milyara ve turizm gelirlerinin de 2 trilyon dolara ulaşması beklenmektedir. Turist varışlarının gelecek 20 yıl içinde her yıl ortalama %4,3 ve uluslararası turizm gelirlerinin de %6,7 artacağı tahmin edilmektedir

(<http://unwto.org/facts/eng/vision.htm>). Bölgeler itibariyle toplam turist varışlarında ise, 717 milyon turistle Avrupa, 397 milyon turistle Doğu Asya- Pasifik ve 282 milyon turistle Amerika Bölgeleri ilk üçte yer alırken, bu bölgeleri Afrika, Ortadoğu ve Güney Asya takip etmektedir (<http://unwto.org/facts/eng/barometer.htm>, erişim: 27.11.2007).

3.2.TURİST BEKLENTİLERİNDEKİ DEĞİŞMELER

21.Yüzyılda yaşanan büyük değişimler sonucu ortaya çıkan küreselleşme gibi eğilimler toplumun bütün sektörleri için büyük ve derin anlamlar taşımaktadır. Dünyanın giderek küresel bir köye dönüştüğü günümüzde “değişimler toplumun her alanını olduğu gibi, insan davranışlarını da önemli ölçüde etkilemektedir” (Nykiel, 1996: 77). Tüketiciler artık yeni ürünler ve hizmetler talep etmekte, tercihleri sürekli olarak değişimler göstermektedir. Günümüzde seyahat ve turizm pazarları da hızlı bir şekilde değişmektedir. Eğitim düzeyinin yükselmesi, gittikçe yaşlanan bir nüfus, çift gelirli aileler, çocuksuz çiftler ve tek yaşayan yetişkin nüfusundaki artış gibi sosyal ve demografik yapıdaki göze çarpan değişmeler, turizm talebinde ve seyahat pazarlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır (Sung, 2004: 343).

Teknolojinin etkisiyle, hızla yayılan bilgi sonucu tüketicilerin daha fazla bilgi sahibi olduğu günümüzde, tüketicilerin istek ve talepleri, turizm endüstrisinin de gelecekteki en önemli belirleyicisi olmaktadır. Eğitim düzeyi yüksek bir birey, daha bilinçli, daha duyarlı, farklı alternatif ürün ve destinasyonlara yönelen, tek düzelikten uzak ve ilgi duyduğu alanlara yönelik turizm türlerini tercih eden turist niteliğini kazanmaktadır. Tüketici davranış ve tutumlarındaki değişimler turizmin geleceği için eleştirel bir devamlılık gücü sağlamaktadır. Artık yeni turistler eski turistlere göre daha deneyimli, daha "yeşilci", daha esnek ve daha bağımsızdırlar, kalitenin daha çok farkındadırlar ve daha zor memnun olmaktadır (Poon, 1993: 10).

Eğitim düzeylerinin yükselmesiyle dünya görüşleri değişen, daha bilinçli ve çevre konusunda daha duyarlı hale gelen günümüzün modern turistleri tatillerini el değmemiş bir doğada, bozulmamış bir çevrede geçirmek istemektedirler. Geçmişte turistler ziyaret ettikleri ev sahibi ülkelerin kültürlerine ve çevrelerine önem vermezken, bugün "gör, hoşlan ama zarar verme" anlayışı yerleşmiştir. Önceki turistler "Batı en iyisidir" anlayışıyla gittikleri destinasyonlarda, kendi değerlerini

zorla kabul ettirirken, bugünün turistleri farklılıkları anlayışla karşılayan ve farklılığın değerini bilen bireyler haline gelmişlerdir (Poon, 1993: 90). Özellikle son 15 yıl içinde değişen tutumlar, turist deneyimlerinin doğasının değerlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Sınırlı bir coğrafi alanda meydana gelen turizmde büyümenin gerçekleşmesi ile birlikte çevresel kaynakların tüketildiği görüşü de ortaya çıkmaktadır. Turistler aktivitelerinin çevreyi giderek olumsuz etkilediği ile ilgili daha çok kaygı duymaktadırlar. Bu durum, bireylerin turizm hareketlerine katılırken ekoturizm gibi daha çevre dostu turizm türlerine önem vermelerine neden olmaktadır. Buna ek olarak, günümüz turistleri gittikleri destinasyonlarda yaşayan halkla daha fazla iletişim kurmak ve yöre ekonomisine daha fazla katkıda bulunmak istemektedirler (Mason, 2004: 15).

Artık insanlar tatillerini de 3S denilen güneş-deniz-kum (sun-sea-sand) üçlüsünden 3E'ye (education-entertainment-excitement, eğitici-eğlendirici-heyecan verici), tatil türlerine kaydırmaktadır (Seçkin, 1999: 114). Bugünün turistleri spor etkinliklerini, özel olayları, dinsel ziyaretleri, kültür ve alt kültürleri tanımaya yönelik faaliyetleri ve olayları içeren turizm aktivitelerini tercih etmektedirler. “Meraklı, ilgi duyduğu alanlara yönelen, çoğu zaman bir kulübün üyesi veya özel bir ürün veya deneyime düşkün” bu gruplar Dünya Turizm Örgütü tarafından “özel ilgi turistleri” olarak sınıflandırılmaktadır (Levy ve Hassay, 2005: 63).

Yapılan araştırmalar, gelecek dönemlerde yaşlı kesimin toplam nüfus içindeki payının daha da artacağını göstermektedir. Otomasyonlardaki gelişmeler ve boş zaman miktarındaki artışa ek olarak, gelişmiş ülkelerdeki doğum oranının düşük olması, toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun payının artmasına genç nüfus payının ise önemli ölçüde azalmasına neden olmaktadır (Kozak vd., 2000: 162). Örneğin 2030 yılında Avrupa'da 65 yaşın üzerinde olan insanların toplam nüfusun %21'ini oluşturacağı tahmin edilmektedir. Bu tahmin, daha sağlıklı ve daha uzun bir yaşamın turizm pazarının bu bölümünün genişlemesine yardımcı olacağına işaret etmektedir (Erdoğan, 1996: 131). Yine 2010 yılında Amerika'da 50 yaş ve üzerindeki kişilerin sayısının 96 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (Bai vd. 2001: 148).

Ayrıca kişi başına düşen gelirlerdeki artışlar sonucu insanların turizm ve seyahat faaliyetleri için ayıracakları paylarda da artışlar yaşanmaktadır. Böylece çok

daha fazla insan seyahat edebilmektedir. Dünyada en çok turist gönderen ülkeler çoğunlukla kişi başına düşen gelirin çok yüksek olduğu gelişmiş ülkelerdir. Bunlar ABD, Almanya, Fransa, Japonya ve İngiltere'dir. Gelecek dönemlerde ise Japonya'nın birinci sıraya yükselmesi beklenmektedir.

Turistlerin yöneldiği destinasyonlar da aynıdır. Dünyada en çok turist çeken ülkeler Fransa, ABD, İspanya, İtalya gibi ülkelerdir. Gelişmiş ülkeler yanında, son dönemde farklı ürünler sunan Uzakdoğu ülkelerine yönelik talepte de büyük artışlar yaşanmaktadır (Baytok, 1998: 10). Dünya Turizm Örgütü'nün tahminlerine göre, 2020 yılında en çok turist çekecek bölgelerin başında 717 milyon turistle Avrupa, 397 milyon turistle Doğu Asya ve Pasifik, 282 milyon turistle Amerika ve bunları sırasıyla Afrika, Orta Doğu ve Güney Asya izlemektedir (Çeken, 2003: 123).

3.3.DÜNYADAKİ EKONOMİK, SOSYAL VE POLİTİK DEĞİŞMELER

Dünya'da son yıllarda yaşanan ekonomik, sosyal ve politik değişiklikler, uluslararası turizm hareketlerini önemli ölçüde etkilemekte, turizm talebinde değişmelere ve turizm çeşitliliğinde artışa neden olmaktadır.

Dünyada son yıllarda yaşanan ekonomik, sosyal ve politik değişikliklere şu örnekler verilebilir;

- Dünyadaki küreselleşme eğilimleri,
- Doğu Avrupa'da 1990 sonrası yaşanan politik ve ekonomik değişim,
- Avrupa Birliği oluşumu ve 1 Ocak 1999 yılında Euro'nun Avrupa Birliği ülkelerinde kendi başına bir para birimi haline gelmesi, 1 Temmuz 2002 yılında tek geçerli para olarak işlerlik kazanması ve ulusal paraların tedavülden kalkması,
- 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmasıyla dış ticaret hacmini genişleten Çin'in dünyanın en hızlı büyüyen ekonomiyeye sahip olması,
- 11 Eylül 2001 yılında Dünya Ticaret Merkezi binasına yönelik gerçekleştirilen saldırı sonrasında yaşanan sorunlar,
- 2003 tarihinde Amerika ve İngiltere'nin Irak'a savaş açması.

Teknolojik hızlanmaya bağlı olarak, iletişim ve ulaşımda kaydedilen gelişmeler dñyanın yapısında bñyñk değişimlere neden olmakta ve ÷lkeler arasındaki sınırların giderek ortadan kalkmasını sağlamaktadır. Kñreselleřme de bu değişim ve gelişmelere bağlı olarak, iletişim ve ulaşım teknolojisinin yoğun olarak kullanıldığı turizm sektñrñnñ doğrudan etkilemekte ve endñstride yapısal değişikliklere neden olmaktadır.

Aslında dñnyada kñreselleřme eğiliminin yaşanmaya başlamasının sebeplerinden birisi de turizme katılan insan sayısındaki artıştır. ñnkñ turizm belli sınırların içinde cereyan eden bir olay olmamıştır. Seyahatler ÷lkesel olduğu gibi, ÷lkeler arasında veya kıtalar arasında da gerçekleştirilmektedir (Aksñ, 1997a: 21-22). Bununla birlikte ÷lkeler arasındaki ilişkilerin gñlenmesi ve sınırların ötesine geçmeyi kolaylaştırmaktadır. Gñnñmñzde pek çok ÷lke turistlere ÷lkeye girişlerinde kolaylıklar sağlamaktadır. Turizm, dñnyada başka kñltürlerin varlığını sinema, gazete ve TV'lerden öğrenen insanlara bu kñltürleri yakından tanıma olanağı tanımaktadır. Turizm, insanların dñnyada yalnız olmadığı dñřñncesini somutlaştıran bir olgudur (Aksñ, 1997b: 42). Farklı inanış, kñltür ve yaşam tarzlarına sahip insanları tanıma isteği turizm seyahatlerinin artmasına neden olmaktadır.

Bugñn turizm sektñrñnde de yoğun bir rekabet ortamı yaşanmaktadır. Kñresel seyahatlerin demokratikleşmesinden dolayı, önceleri turizm sektñrñndeki rekabet yakın ÷lkeler veya yakın bñlgeler arasında cereyan ederken, şimdilerde rekabetin yaşandığı bñlge dñnyanın sınırlarına dayanmıştır. Yani herhangi bir ÷lke turizminde pazara sunulan bir ÷rñn, dñnyada aynı ÷rñnñ ÷reten ÷lkeler bñtñn ÷lkelerle rekabet halindedir. ÷lkeler, son gelişmeler karşısında ÷ncekinden daha fazla bir şekilde pazar farklılaşmasına ve ÷rñn çeşitlendirmesine başvurmaya başlamışlardır (Aksñ, 1997a: 21-22).

Kñreselleřmenin somut ÷rnekleri olan Doğu Blok'unun aniden yıkılması, Berlin duvarının yıkılmasının hemen ardından Almanya'nın çok kısa bir sñrede tek bir ÷lke haline gelmesi, Doğu Bloku ÷lkelerinin birden bire serbest piyasa ekonomisine girmeleri ve bazılarının da bundan önemli başarılar elde etmesi, tñmñyle dñnyadaki kñreselleřme eğilimlerinin bir sonucudur (Özbey, 2002: 138). Doğu Avrupa'da yaşanan bu ekonomik, sosyal ve siyasi değişim uluslararası turizm

hareketlerinde değişime ve çeşitliliğe neden olacak düzeydedir. Kùltür turizmi açısından büyük bir potansiyele sahip olan Rusya, Romanya ve Çek Cumhuriyeti gibi ùlkelere yönelik turizm talebinin artması beklenmektedir (Kozak vd., 2000: 159). Diğer taraftan Doğu Avrupa ve Rusya'da yaşanan bu yapısal değişikliklerin yeni talepler oluşturduğunun en güzel örneği ise bu ùlkelerden ùlkemize yönelik olarak yaşanan yabancı girişlerindeki artıştır (Baytok, 1998: 14).

Avrupa Birliği ùlkeleri arasında bütün sınır kontrollerinin kaldırılmasıyla bütün topluluk ùlkelerinde kişilerin, malların, sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşımı sağlanmışır. Avrupalı vatandaşların çoğunluğu için dolaşım serbestliği hakkı, turist olarak seyahat ederlerken kullanılmaktadır. Dolayısıyla Avrupa Birliği vatandaşları Avrupa'nın her yerinde rahatça seyahat edebilmektedirler. Ayrıca, havayolu ulaşımının serbestleşmesi, Avrupalı turistler için fırsatları çoğaltmış, daha düşük ücretle, daha fazla seyahat etme olanağı bulmuşlardır. Satın alma gücünün artmasına bağlı olarak havayoluyla seyahatinin orta sınıf tarafından tercih edilebilir olmasıyla tüm birliğin nüfusunun %60'ı yılda en az bir kez seyahate gidebilir hale gelmiştir. Avrupalı tatilciler birlik içindeki iç turizm hareketinin %65'ini oluşturmaktadır. Yani Avrupalı her on tatilciden en az 6'sı birlik içinde bir ùlkeye gitmekte ve bunların %32'si birlik içinde bir ùlkeye tatile giderken paket turla gitmeyi tercih etmektedir (Yalçın, 2002: 7). Fiyatların reel olarak düşmesi sonucu bağımsız seyahatlerin artması, havaalanlarının maliyetlerinin düşmesine paralel olarak özellikle hafta sonu gezilerinin maliyetlerinin azalması, Avrupalıların düzenli yıllık seyahatlerinin dışında ortaya çıkan kısa süreli boş zamanlarını değerlendirmeye yönelik programların yaygınlaşmış olması Avrupa seyahat pazarının giderek büyümesine neden olmaktadır. Özellikle son yıllarda ortaya çıkan kısa süreli tatil (Short Break) anlayışı pazarı genişletmiş ve yeni pazarlama tekniklerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Yalçın, 2002: 7).

Bugün Avrupa Birliği dünyanın en fazla turist çeken bölgesidir. Avrupa Birliği ùlkeleri arasında en çok turist çeken ùlkeler sırasıyla, İspanya, Fransa ve İtalya'dır. 25 Avrupa Birliği üyesi ùlke turizmden toplam 280 milyar dolarlık gelir elde etmektedir. Bu gelir dünya turizm gelirinin yaklaşık %45'idir. (<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/home/ab/abturizm.asp>). Bu ùlkelerin yüksek konaklama kapasitesinin yanında, doğal, kültürel ve tarihi zenginlik açısından

da yüksek potansiyele sahip olmaları, bu ülkelerin dünya turizm pazarında pastadan en fazla pay alan ülkeler olmalarını sağlamaktadır (Baytok, 1998: 11). Gelişmekte olan ülkelerde ise en hızlı büyüyen turizm çeşitlerinden biri ekoturizmdir. Ekoturizm, bu ülkelerde kitle turizmine göre çevresel anlamda sürdürülebilir ve yerel halka finansal destek sağlayan bir turizm çeşidi olarak algılanmaktadır.

Uluslararası turizm hareketlerinin en fazla yaşandığı ve en çok turist çeken bölge konumundaki Avrupa'da, ortak para birimi olan Euro'ya geçişle birlikte gerek Avrupa turizminde gerekse dünya turizminde bazı değişikliklerin yaşandığı bir gerçektir. Euro'nun olumlu veya olumsuz etkileri ile ilgili pek çok görüş ileri sürülmektedir. Bunlardan biri; Avrupa Birliği içinde Euro'nun kullanılmasıyla birlikte, Avrupa dışındaki turizm bölgelerinin daha ucuz bir görünüm sergilemekte olduğu ve bunun da Avrupalı turistlere daha çekici geldiği konusundadır. Bu durum Avrupa içindeki destinasyonlarda büyük bir rekabetin yaşanmasına neden olacak, bu rekabet ortamı sonuçta tüketicilerin yararına olacaktır (Bahar ve Kozak, 2006: 34). Yine benzer bir görüş, üye ülkelerin paraları arasındaki dönüşüm maliyetlerinin düşmesiyle, işletmelerin ve aynı zamanda tüketicilerin seyahatten elde ettikleri tasarrufları artıracığından Avrupa içindeki seyahatlerde ciddi artışlar olacağı ile ilgilidir. Aynı zamanda, tüketicilerin Euro ile fiyatları daha net algılayacak ve kendi bütçelerine en uygun gelen seyahatleri tercih edecek olmaları Avrupa içinde zaten var olan rekabeti daha da artırıcı bir etki yapacaktır (Karabulut, 1998: 35). Yapılan bir araştırma ise, Avrupa Birliği içinde parası zayıf olan ülkelerin, Euro bölgesinin oluşumu ile birlikte uluslararası turizm hareketlerinden olumsuz etkileneceğini göstermektedir. Çünkü birliğe girmeden önce ucuz ülke konumunda olan bu ülkelerin artık parasal birlik ve Euro ile birlikte fiyatla ilgili rekabet üstünlüğü ortadan kalkmaktadır (Bahar ve Kozak, 2006: 35).

1989-2005 arası dönemde her yıl ortalama %9,3 düzeyinde istikrarlı bir kalkınma hızını sürdürebilen Çin'de büyüme oranı 2003 yılında %9,1, 2004 yılında %9,25 ve 2005'te %9,6 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca Çin'de enflasyonun %5'lerin altında seyretmesi, asgari ücretle yaşamaya çalışan 1 milyar kadar insanın alım gücünü de etkilemektedir. Çin, 1990-2003 yılları arasında kişi başına düşen milli gelirini 3 katına çıkarmıştır (Ülke Raporu, 2006: s.13). Dolayısıyla kişi başına düşen milli gelirlerinde meydana gelen artış, Çin halkının daha fazla seyahat edebilmesine

olanak tanımaktadır. Çin’de meydana gelen bu ekonomik değişiklikler yeni taleplerin oluşmasına neden olmaktadır. Asya’da yaşanan ekonomik büyüme bu ülke insanların ekoturizme yönelik taleplerini de artırmaktadır.

Son yıllarda, özellikle 11 Eylül’de Dünya Ticaret Merkezine gerçekleştirilen saldırıdan sonra iyice şiddetini artıran terör eylemleri uluslararası turizm hareketlerini de olumsuz yönde etkilemiştir. 11 Eylül’de yaşanan bu saldırının ardından turizm endüstrisi küresel ölçekte zarar görmüş, 2001 yılında tüm dünyada turist sayısında 2 milyon düşüş görülmüş, endüstrinin dünyadaki yıllık büyümesi %-3 olmuştur. Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi’nin (World Travel&Tourism Council) tahminlerine göre ise, bu saldırının etkisi ile dünya turizm talebinde %7,4 düşüş görülürken dünya çapında 10 milyon kişi işini kaybetmiştir. Yine 11 Eylül Terör Saldırıları sonrasında havayolu ulaşımı sektörü finansal açıdan büyük zararlara uğramıştır. Bu saldırılar ticari havayolu ulaşımını doğrudan etkilemenin yanı sıra gelecekteki saldırı olasılığına dair korkular nedeniyle potansiyel yolcuların da kaybedilmesine yol açmıştır. Daha sonra başlangıçtaki panik durumunun ortadan kalkmasına karşın havayollarında artırılan güvenlik önlemlerinin zaman kayıplarına neden olması havayolu ulaşımına yönelik talebi olumsuz etkilemeye devam etmiştir (Yılmaz ve Yılmaz, 2005: 48). Tüm bu etkenler uluslararası turizm talebinin daha içe veya yakın destinasyonlara yönelmesine neden olmuştur.

3.4.TEKNOLOJİDE YAŞANAN GELİŞMELER

Teknolojik gelişmeler sonucunda, ortalama yaşam süresinin uzaması, zorunlu çalışma süresinin azalması ile boş zamanın artması gibi unsurlar günümüzde bireylerin uluslararası turizme etkin olarak katılmasına olanak vermektedir. Ancak yine teknolojik gelişmelere bağlı olarak sanayileşme ve aşırı kentleşme sonucu artan çevre sorunları, hava kirliliği, trafik ve gürültü gibi olumsuzluklar insanları içinde buldukları sağlıksız ve monoton şehir ortamından uzaklaştırarak kırsal alanlara doğru bir kaçış yapmalarına neden olmaktadır.

Diğer yandan bilgi, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler turizm ve seyahat endüstrisinin yapısında büyük değişikliklere neden olmaktadır. Ulaşım alanındaki teknolojik yenilikler ile sosyo-ekonomik ve sosyo-politik değişimlere (harcanabilir gelirlerdeki artış, ücretli izin hakkı gibi) bağlı

gelişen turizm endüstrisinin gelişimi bugün bilgi teknolojilerine bağlı olarak değişmektedir (Öncüer ve Yılmaz, 2006, 3). Yine teknolojik hızlanmaya bağlı olarak, iletişim ve ulaşımda kaydedilen gelişmeler dünyanın yapısını da değiştirmekte dünya ülkeleri arasındaki sınırları ortadan kaldırmaktadır.

İletişim teknolojisinde bugün son aşama olarak görülen internet sayesinde insanlar gidecekleri yerin doğal, tarihi ve kültürel özellikleri ile ilgili bilgileri daha oraya gitmeden kolaylıkla edinebilmektedir.

İnternet, müşterilerine evlerinden veya ofislerinden bir seyahat acentesine gitmeden istediği zamanda ve çok kısa bir zaman içerisinde, zorlanmadan bilgi alma ve rezervasyon yapma imkanı sağlayan müşteri ile satıcı arasındaki direkt bir kanal olmaktadır. Müşteri kredi kartı ile ödeme yapıp, rezervasyonunu tamamlayabilme olanağına sahip olmaktadır (Birkan, 1998: 30). Web sayfalarında metin, şekil ve fotoğrafların yanı sıra ses ve video imkanlarının da yer alması müşterilerin internet vasıtasıyla sanal ortamda gitmeyi düşündükleri turizm merkezlerini ve kalacakları tesisleri gezme imkanına erişmelerini sağlamaktadır (Avcıkurt ve Köroğlu, 2000: 117). İnternetle beraber veri madenciliği, yapay zeka uygulamaları, sanal gerçeklik ya da coğrafi bilgi sistemleri gibi pek çok teknolojik sistemler sayesinde, günümüz turistleri seyahat kararlarını alırken çok daha seçici olabilmektedir.

4. TÜRKİYE’DE TURİZM ÇEŞİTLENDİRMESİ

Türkiye büyük bir turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen, özellikle 1980’li yıllarda turizm ile ilgili olarak uygulanmaya başlayan ekonomik politikalar ve turizm politikaları ile uluslararası turizmde bir yer edinmeye başlamıştır. 1982 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı “Turizmi Teşvik Kanunu” ile Türkiye turizmi önemli bir gelişme göstermiş, arz kapasitesinde, yabancı turist sayılarında ve döviz girdilerinde büyük artışlar sağlamıştır.

Bununla birlikte, 1980 sonrası uygulanan politikalar ile turizm arzının özellikle kıyı bölgelerinde yoğunlaştığı ve deniz-kum-güneş turizmi etrafında kurulan kitle turizminin ön plana çıktığı da bir gerçektir. Belli mekânlarda ve belli zamanlarda yaşanan bu yoğunlaşma, betonlaşma, trafik, çarpık kentleşme, doğanın tahrip edilmesi ve çevre kirliliği gibi olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir.

Diğer taraftan, son 10 yıllık dönemde Türkiye'ye gelen turistlerin geliş amaçları incelendiğinde, deniz-kum-güneş olarak bilinen tatil amaçlı gelenlerin oranında düşüşler olduğu gözlenirken, kültür, din, sağlık, iş vb gibi diğer amaçlı gelenlerin oranlarının arttığı görülmektedir (Demir ve Demir, 2004: 96). Hiç şüphesiz bunda son yıllarda turizmin çeşitlendirilmesi ile ilgili yapılan çalışmaların rolü büyüktür. Örneğin, 2000 yılında, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan, tüm Türkiye'deki turistik arz verilerine dayalı özel projeler başlığı altında "Turizm Tür ve Yörelerinin Çeşitlendirilmesi ve Çevre Projeleri" konusundaki çalışma yeni turistik ürünler ve merkezler ile turistik ürünlerde yapılabilecek çeşitlendirme faaliyetlerini kapsamaktadır (Okumuş ve Topaloğlu, 2004: 57). Başından beri arz kapasitesini artırmaya yönelik politikalardan farklı olarak turizm çeşitlerinin artırılması, tanıtılması ve hizmet kalitesinin yükseltilmesine yönelik bir zihniyet değişimi, çok yavaş da olsa kendini göstermeye başlamıştır. Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke için, turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, turizmin ekonomik etkilerinden faydalanabilmek amacıyla özellikle önem taşımaktadır.

4.1.TÜRKİYE'DE TURİZMİ ÇEŞİTLENDİRME İHTİYACINI ORTAYA ÇIKARAN NEDENLER

Turizm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de büyük bir hızla gelişim gösteren ve buna bağlı olarak diğer sektörleri de etkileyerek gelişmelerinde rol oynayan büyük bir sektör haline gelmiştir. Bu anlamda turizm sektörü, döviz girdilerinin artırılması ve istihdam yaratarak işsizliğin azaltılması gibi pek çok ülke için hayati değer taşıyan konularda önemli bir kaynak haline gelmiştir. Bugün tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de turizm gelirlerinin artırarak turizmin ekonomik faydalarında daha fazla yararlanmak için turizmi çeşitlendirme yoluna gidilmektedir.

Dünyada değişen turizm eğilimleri, deniz-kum-güneş üçlemine bağlı kitle turizminden kurtulma ve zengin turisti ülkemizde ağırlama isteği, turizmi bütün bir yıla yayarak, ölü sezonda atıl kalan kapasiteyi canlandırma ve yoğunlaşmadan kaynaklanan olumsuzlukların giderilme gereksinimleri Türkiye'de yeni turizm çeşitlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'de turizmi çeşitlendirme ihtiyacını ortaya çıkaran nedenler kısaca şu şekilde sıralanabilir;

- Türk turizminde son yıllarda yaşanan gelişmeler,
- Türk turizminde yaşanan yapısal sorunlar,
- Turistik yörelerdeki yoğunlaşmadan kaynaklanan sorunlar,
- Turizmin zamanda yoğunlaşmasından kaynaklanan sorunlar,
- Turizmin ekonomik açıdan öneminin anlaşılması.

4.1.1. Türk Turizminde Yaşanan Gelişmeler

Türkiye’de turizm, özellikle son 20 yılda hızlı bir büyüme eğilimi içine girmiştir. 1989–1998 döneminde Türk turizminin uluslararası turizm geliri içindeki payı binde 3’ten yüzde 1,8’e; yabancı turist sayısı 2,8 milyondan, 9,7 milyon kişiye, turizm geliri ise 2 milyar dolardan 7,2 milyar dolara yükselmiştir.

Turist sayısı ve döviz gelirlerindeki artış hızıyla Türkiye, dünyada en çok turist kabul eden ülke sıralamasında 12. gelirlerde ise 8. sıraya yükselmiştir. Aynı dönemde Turizm Bakanlığında belgeli yatak kapasitesi 106 binden 305 bine, belediye belgeli yatak kapasitesi ise 350 bine çıkmıştır.

1999 yılında konjonktürel nedenlerle yaşanan rezervasyon iptallerinin yanı sıra, sektörde yaşanan yapısal sorunlar nedeniyle turist girişlerinde bir önceki yıla göre önemli düşüş yaşanmış, Marmara Bölgesi'nde yaşanan deprem felaketi sorunu daha da büyütülmüştür. Bu olumsuz gelişmelerin etkisiyle 1999 yılında ülkemize 7,5 milyon turist gelmiş ve turizm geliri bir önceki yıla göre yüzde 22,5’lik bir azalma ile 5,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2001 yılında ülkemize gelen turist sayısı 11,6 milyona, turizm gelirleri 8,0 milyar dolara yükselmiş, böylece önceki yıllarda yaşanan artış trendine ulaşılmıştır. Aynı dönemde Turizm işletme belgeli yatak sayısı 365 bine tesis sayısı ise 1980’e çıkmıştır. 2003 yılına gelindiğinde, ziyaretçi sayısı 14 milyona, turizm gelirleri ise 9,6 milyar dolara ulaşmıştır. 2004 yılında ise, ziyaretçi sayısı %25 artarak 17 milyona, turizm gelirleri ise %20,3 oranında artarak 12,1 milyar dolara ulaşmıştır.

2006 yılı ilgili olarak genel bir değerlendirme yapıldığında; 2006 yılında işletme belgeli tesislerde yerli ve yabancı toplam tesise geliş sayısı 23,5 milyondur. Bunun % 50,7’sini yabancılar, %49,3’ünü yerliler teşkil etmektedir. Toplam gecekalmeler ise 68,2 milyon olup, bunun % 68,5 'ini yabancı gecekalmeler, % 31,5 'ini

yerli gecelemler oluşturmaktadır. 2006 yılındaki turizm belgeli yatak sayısı ise yaklaşık 509 bine çıkarken tesis sayısı 2475'e ulaşmıştır.

1990 yılı itibariyle yabancı turist sayısı ve harcamaları ile değişim oranları aşağıda Tablo 1'de, yıllar itibariyle Türkiye'de ki turizm işletme belgeli ve turizm yatırım belgeli tesis, oda ve yatak kapasite rakamları ise Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Yabancı Turist Sayısı ve Harcamaları (1990-2006)

Yıllar	Yabancı Ziyaretçi Sayısı (bin kişi)	Değişim (%)	Yabancı Ziyaretçi Harcaması (milyon \$)	Değişim(%)
1990	5 389	20,9	2 705	5,8
1991	5 517	2,4	2 654	-1,9
1992	7 076	28,3	3 639	37,1
1993	6 500	-8,1	3 959	8,8
1994	6 670	2,6	4 321	9,1
1995	7 726	15,8	4 957	14,7
1996	8 614	11,5	5 650	13,9
1997	9 689	13	7 008	23,9
1998	9 752	0,6	7 177	2,4
1999	7 464	-23,4	5 193	-27,64
2000	10 412	39	7 636	47
2001	11 569	11	8 090	5,9
2002	13 247	14,5	8 481	4,7
2003	14 030	5,3	9 677	14,1
2004	17 517	24,86	12 125	25,3
2005	21 124	20,6	13 929	14,8
2006	19 819	-6,2	12 553	-9,8

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/97T>

Gay.asp

Tablo 2 incelendiğinde turizm yatırım belgeli tesislerin bazı yıllarda azaldığı bazı yıllarda ise artış gösterdiği görülmektedir. Bunun nedenleri şu şekilde sıralanabilir;

- Yatırım belgeli tesislerin işletme belgelerini almış olmaları,
- Bakanlık tarafından geręekleřtirilen veya geręekleřtirilecek olan yasal dzenlemeler,
- Tesislerin yenilenme yatırımları veya tesise yeni binalar eklenmesi,
- Bölgelerin taşıma kapasitesinin açılmasına bağlı olarak yatırımlara izin verilmemesi,

- Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve politik yapısındaki değişimler,
- Dünya'da meydana gelen ekonomik, sosyal ve politik değişimler,
- Turizm talebinde yaşanan değişimler.

Tablo 2: Yıllar itibariyle Türkiye'de ki Turizm İşletme Belgeli ve Turizm Yatırım Belgeli Tesis, Oda ve Yatak Kapasiteleri (1990-2006)

Turizm İşletme Belgeli Tesisler				Turizm Yatırımı Belgeli Tesisler		
YILLAR	TESİS	ODA	YATAK	TESİS	ODA	YATAK
1990	1260	83953	173227	1921	156702	325515
1991	1404	97260	200678	1987	158372	331711
1992	1498	105476	219940	1938	148017	309139
1993	1581	113995	235238	1788	132395	276037
1994	1729	128065	265136	1578	114913	240392
1995	1793	135436	286463	1334	96517	202483
1996	1866	145493	301524	1309	96592	202631
1997	1933	151055	313298	1402	110866	236632
1998	1954	151397	14215	1365	116286	249125
1999	1907	153749	319313	1311	114840	245543
2000	1824	156367	325168	1300	113452	243794
2001	1980	175499	364779	1240	107262	230248
2002	2124	190327	396148	1138	102972	222876
2003	2240	202339	420697	1130	111894	242603
2004	2357	217664	454290	1151	118883	259424
2005	2412	231123	483330	1039	128005	278255
2006	2475	241702	508632	869	123326	274687

Kaynak: <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/TESESYIL.asp>.

Turizm istatistiklerine bakıldığında, iç turizmle ilgili verilere tam olarak ulaşılamadığı görülmektedir. İç turizm pazarı ile ilgili geniş kapsamlı bir anket çalışması en son 1997 yılında yapılmıştır. Aşağıda aktarılan istatistikler ile yurt içi turizm pazarına ait tablo Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) tarafından her yıl yayınlanan Turizm Bakanlığı'nın Turizm İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Konaklama İstatistiklerine göre hazırlanan verilerden derlenmiştir.

Tablo 3. İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Konaklama İşletmelerinde Konaklayan Türk Turistlerin Sayısı

Yıllar	Bakanlık Belgeli Tesis	Belediye Belgeli	Toplam
2001	7.749.622	8.655.588	16.405.210
2000	8.855.902	9.515.085	18.370.987
1999	7.854.688	9.768.186	17.622.990
1998	7.684.226	11.153.495	18.837.721
1995	5.011.763	13.393.175	18.404.938
1992	4.100.495	8.083.677	12.184.172
1990	3.584.287		

Kaynak: <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/AA1-IC.htm>.

Bu istatistiklere göre;

- Turizm Bakanlığı ve belediye belgeli tesislerde konaklayan toplam turist sayısında 1992'den 2001'e yüzde 35 artış yaşandığı,
- Turizm Bakanlığı'ndan belgeli tesislerde konaklayan yerli turist sayısının 1990 yılından 2001 yılına kadar yüzde 116 arttığı,
- Belediye belgeli tesislerden konaklayan yerli turist sayısındaki artışın 1992'den 2001'e yüzde 7 ile sınırlı kaldığı,
- 1995 yılından bu yana belediye belgeli tesislerde konaklayan yerli turist sayısında her yıl düşme yaşandığı ve bu gerilemenin yüzde 35'e ulaştığı,
- Hem belediye hem de Bakanlık belgeli tesislerde konaklayan yerli turist sayısının 1992 yılındaki 12 milyon 180 bin seviyesinden zirve yılı olan 18 milyon 840 bine yükselerek yüzde 54 oranında arttığı,
- 2001 yılındaki ekonomik kriz ve 1999 yılındaki doğal afetlerin sadece gerçekleştiği yıl için iç pazardaki büyümeyi durdurabildiği,
- Toplam konaklamaları 1999 yılındaki doğal afetlerin yüzde 6 ve 2001 yılındaki ekonomik krizin de yüzde 10 oranında azalttığı görülmektedir.

Turizm Bakanlığı Araştırma ve Değerlendirme Dairesi, 1983, 1992, 1997 yıllarında hane halkı fertlerinin yurtiçi ve yurtdışı seyahat davranışlarını ortaya koymak amacıyla hem yurt içi hem de yurtdışına yönelik turizm hareketlerini gösteren araştırmalar yapmıştır.

1997 yılında yapılan anket, 18 218 hanede 21 il ve 100 ilçede yapılmış olup o yıl nüfusu 62,6 milyon olan Türkiye nüfusu baz alındığında ülkeyi temsil edecek biçimde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamındaki 40 milyon 291 bin 270 hane ferдинin 15 milyon 973 bini başka bir ifadeyle yüzde 39,6'sının en az 1 gece süren seyahatlere çıktığı, hane halkı fertlerinin yaptığı seyahat harcamalarının ise 5,4 milyar dolara ulaştığı ortaya çıkmıştır. Bu araştırmaya göre 4,7 milyar dolar yurtiçi seyahatlere ve 677 milyon dolar da yurtdışı seyahatlere harcanmıştır. Kişi başı ortalama harcama yurtiçi seyahatlerde 111 ABD doları ve yurtdışı seyahatlere de 790,3 ABD doları olarak gerçekleşmiştir (<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/AA1-IC.htm>).

Ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi (2023)'nde iç turizme yönelik bir "iç turizm birimi" kurulması planlanmıştır. Bu birim ile, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca iç turizm istatistiklerinin tutulması ve bu istatistikler kapsamında "Yurt İçi Seyahate Katılan Vatandaşların Sayısı ve Değişimi", "Seyahat Amacına Göre Türkiye Vatandaşlarının Geceleme Sayısı", "Yurt İçi Seyahatlerde Yapılan Konaklama Çeşitleri" "Türkiye Vatandaşlarının Yurt İçi Turizm Harcamalarının Ekonomik Değeri" "Yurt İçi Turizm Faaliyetlerinin Dönemlere Göre Değişimi", değişik ölçütlere göre (yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, ekonomik durum vb) "Vatandaşların Yurt İçi Turizm Faaliyetlerinde Gösterilen Farklılık" vb. gibi ölçümler yapılacaktır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007: 16). Diğer taraftan Türkiye'deki iç turizm payının ve gelirinin artırılabilmesi için farklı turistik ürün, tesis ve program alternatiflerinin oluşturulması, ülke turistik değerlerinin tanıtılmasının ve Türkiye'de iç turizm pazarından 20 milyon kişinin yararlanmasının sağlanması, Türkiye'de seyahat alışkanlığı olmayan vatandaşların da tercihlerine uygun turistik ürünlerin pazara sunulması ve bunların tanıtılması ile seyahat alışkanlığının yaygınlaştırılması da bu stratejiler arasında yer almaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007: 15).

Turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerine giriş yapan toplam 11,9 milyon yabancıların 2,9 milyonunu Almanlar gerçekleştirmiş olup, toplam yabancılar içinde % 23,4 ile ilk sırayı almaktadır. Bunu 2,8 milyon (%23,2) ile Bağımsız Devletler Topluluğu, 940,9 bin (% 7,9) ile Benelüks ülkeleri izlemektedir. Toplam 46,6 milyon yabancı geceleminin 14,4 milyonu (% 30,9) Almanlar, 10,6 milyonu (%

22,6) Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleri, 4,8 milyonu (% 10,3) Benelüks ülkeleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Belgeli konaklama tesislerinde en uzun süre kalan yabancılar 5,1 gece ile Avusturya ve Benelüks ülkeleri olup, bunu 5,0 gece ile Almanya ve İngiltere, 4.8 gece ile İskandinav ülkeleri takip etmektedir.

4.1.2. Türk Turizminde Yaşanan Yapısal Sorunlar

Türkiye’de turizm sektörü, yurt dışından gelen taleple beraber gelişimini hızlandırırken, zaman zaman içerden ve dışardan gelen krizlerle durgunluk hatta gerileme dönemleri yaşamaktadır. Özellikle 1990’lı yıllar 1980–1990 arasındaki dönem gelişmeden farklı olarak, krizler içinde geçmiş bir gelişme dönemi niteliği kazanmıştır (Kozak vd., 2000: 146). Yine 1999 yılında Marmara’da yaşanan deprem felaketi ve ardından 2001’de yaşanan 11 Eylül terörist saldırıları sonrası, özellikle Ortadoğu’ya olan yakınlığı, Türk turizm sektörünün oldukça dalgalı bir seyir izlemesine neden olmuştur. Yıllar itibariyle turist gelişlerini ve turizm gelirlerini gösteren Tablo 1 incelendiğinde özellikle Körfez Savaşı’nın gerçekleştiği 1992 yılından sonra ve büyük Marmara Depreminin yaşandığı 1999 yılında turist gelişlerinde azalmaların olduğu görülmektedir. 2003 yılında ise turist gelişlerinde ve gelirlerinde bir azalma gerçekleşmese de Türk turizminin durgunluk dönemine girdiği anlaşılmaktadır.

Türkiye’de turizm yatırımlarına bakıldığında ise, önemli bir çoğunluğun “deniz-kum-güneş” üçlemesine bağlı olarak yapılan tatil turizmine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Yine son yıllarda turizmi çeşitlendirme çabaları içine giren Türkiye’nin pek çok yöredeki doğal, kültürel ve sosyal bakımdan yeterli turizm arz kaynaklarının özellikle alt ve üst yapı yetersizliği nedeniyle etkin bir şekilde kullanılamaması ve mevcut turizm bölgelerine yönelik çalışmalara öncelik verilmesi turizmin bölgesel düzeyde yoğunlaşmasına neden olmaktadır (Demir ve Demir, 2004: 95).

2006 sonu itibariyle Türkiye’de turizm işletme ve turizm yatırımı belgeli konaklama tesislerinin coğrafi bölgelere göre dağılımını ve yatak sayısını gösteren tablolar (Tablo 8 ve Tablo 9) incelendiğinde yoğunlaşmanın özellikle Akdeniz ve Ege Bölgelerinde olduğu açıkça görülebilmektedir.

4.1.3. Turistik Yörelerdeki Yoğunlaşmadan Kaynaklanan Sorunlar

Belli dönemlerde, belli merkezlerde turist sayısının en üst düzeye çıkması turizmin mekanda yoğunlaşması olarak ifade edilmektedir. Türkiye’de turizm özellikle Akdeniz ve Ege sahillerinde yoğunlaşmaktadır. Tesise geliş sayıları en yüksek olan bölgeler yine Akdeniz ve Ege bölgeleri olduğu aşağıdaki tablolardan anlaşılmaktadır. Doğal ve tarihi güzellikleri yanında kültürel özelliklerine bağlı olarak en fazla turist çeken bölgeler olması nedeniyle turizm işletmeleri ile turizm yatırımları da yine bu bölgelerde yoğunlaşmaktadır.

2006 yılında coğrafik bölgelere göre turizm işletme belgeli tesise geliş sayısı ve gecekalmeler yüzde olarak aşağıdaki tabloda (Tablo 4) verilmiştir.

Tablo 4: 2006 Yılında Coğrafik Bölgelere Göre Turizm İşletme Belgeli Tesise Geliş Sayısının ve Gecekalmelerin Toplam İçindeki Oranı(%)

Bölgeler	Tesise Geliş (%)	Geceleme (%)
Akdeniz Bölgesi	34	51
Ege Bölgesi	20	22
Marmara Bölgesi	26	17
İç Anadolu Bölgesi	11	6
Karadeniz Bölgesi	5	2
Doğu Anadolu Bölgesi	2	1
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	2	1

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>, erişim: 12.06.2007

Bu tabloya göre tesise gelişlerin ve gecekalmelerin en fazla yaşandığı bölgelerin Ege ve Akdeniz bölgeleri olduğu açıkça görülmektedir. Bu iki bölgeyi ise Marmara bölgesi izlemektedir. Tablo 4 incelendiğinde ortaya bir başka sonuç daha çıkmaktadır. Buna göre, Akdeniz ve Ege bölgelerindeki tesise geliş yüzdelerine oranla geceleme yüzdelerinde artış söz konusu iken, diğer bölgelerde tam tersi bir oran söz konusudur. Bunun en önemli sebebi ise, Akdeniz ve Ege bölgesine gelen turistlerin geliş amaçlarının büyük oranda tatil turizmine dayanması iken, diğer bölgelere gelen turistlerin doğa, kültür veya kongre amaçlı olarak seyahat etmeleridir. Tablo 5’de ise yabancı ziyaretçilerin Türkiye’ye geliş amaçları verilmiştir.

*Tablo 5:Yabancı Ziyaretçilerin Geliş Amaçlarına Göre Dağılımları(İlk 6 ay)
(% Pay)*

Geliş Amaçları	2005	2004
Gezi, Eğlence	49,59	46,29
Kültür	9,56	9,08
Sportif ilişkiler	1,80	1,88
Yakınları ziyaret	8,66	7,88
Sağlık	0,95	0,94
Dini	0,84	0,49
Alışveriş	7,77	8,14
Toplantı, konferans, kurs, seminer	2,76	3,44
Görev	6,17	8,36
Ticari ilişkiler, Fuar	4,94	6,94
Transit	2,35	1,53
Eğitim	0,71	1,38
Diğer	3,90	3,67
Genel toplam	100,00	100,00

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=51&ust_id=14.

Tablo 5 incelendiğinde, yabancı ziyaretçilerin ülkemize geliş amacının %60'a yakın bölümünün gezi, eğlence ve kültür amaçlı yapıldığı görülmektedir. Geliş amaçlarına bakıldığında gezi, eğlence ve kültür amaçlı ziyaretlerin dışında en büyük oranların sırasıyla yakınları ziyaret, alışveriş, iş ve ticari ilişkiler olduğu anlaşılmaktadır.

Yine 2006 yılı itibariyle turizm işletme belgeli ve belediye belgeli tesislere geliş sayısı, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının coğrafik bölgelere göre dağılımı Tablo 6 ve Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 6: 2006 Yılı İtibariyle Turizm İşletme Belgeli Tesislere Geliş Sayısı, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı(Yerli-Yabancı Toplam)

Bölgeler	Tesise Geliş	Geceleme	Ortalama Kalış Süresi	Doluluk Oranı (%)
Akdeniz Bölgesi	8 136 368	34 239 250	4,2	55,45
Ege Bölgesi	4 627 459	15 127 984	3,3	45,55
Marmara Bölgesi	6 001 384	11 597 470	1,9	42,41
İç Anadolu Bölgesi	2 583 807	4 121 303	1,6	34,93
Karadeniz Bölgesi	1 063 763	1 555 715	1,5	31,24
Doğu Anadolu Bölgesi	526 528	767 932	1,5	29,02
G.Doğu Anadolu Bölgesi	524273	733433	1,4	29,95

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>, erişim: 12.06.2007

Tablo 7: 2006 Yılı İtibariyle Belediye Belgeli Tesislere Geliş Sayısı, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Coğrafik Bölgelere Göre Dağılımı(Yerli-Yabancı Toplam)

Bölgeler	Tesise Geliş	Geceleme	Ortalama Kalış Süresi	Doluluk Oranı (%)
Akdeniz Bölgesi	2 564 969	8 132 741	3,2	37,30
Ege Bölgesi	2 282 558	6 546 519	2,9	32,76
Marmara Bölgesi	2 129 617	3 943 352	1,9	26,56
İç Anadolu Bölgesi	642 631	921 806	1,4	24,81
Karadeniz Bölgesi	1 440 463	1 734 281	1,2	24,97
Doğu Anadolu Bölgesi	790 636	1 080 269	1,4	34,02
G.Doğu Anadolu Bölgesi	438 658	550 711	1,3	32,21

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>, erişim: 12.06.2007

2006 sonu itibariyle Türkiye’de turizm işletme ve turizm yatırımı belgeli konaklama tesislerinin coğrafi bölgelere göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: 2006 Sonu İtibariyle Türkiye’de Turizm İşletme ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Coğrafi Bölgeler	Turizm Yatırım Belgeli Tesis Sayısı Adedi	Turizm Yatırım Belgeli Tesis Sayısı Oranı (%)	Turizm İşletme Belgeli Tesis Sayısı Adedi	Turizm İşletme Belgeli Tesis Sayısı Oranı(%)
Akdeniz	298	34,29	717	28,97
Ege	253	29,11	682	27,56
Marmara	134	15,42	556	22,46
Karadeniz	72	8,29	154	6,22
İç Anadolu	53	6,10	246	9,94
Doğu Anadolu	35	4,03	59	2,38
G.Doğu Anadolu	24	2,76	61	2,46
Toplam	869	100.00	2 475	100.00

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>

Yine 2006 yılı sonu itibariyle turizm işletme ve turizm yatırımı belgeli yatak sayısının bölgelere göre dağılımı Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablolardan da anlaşılacağı üzere turizm yatırımlarının büyük çoğunluğunun Akdeniz ve Ege Bölgelerinde toplandığı görülmektedir. Bu bölgelerde faaliyet gösteren işletmelerin çoğunluğu tatil turizmine yöneliktir.

Tablo 9: 2006 Sonu İtibariyle Türkiye’de Turizm İşletme ve Turizm Yatırımı Belgeli Yatak Sayısının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Coğrafi Bölgeler	Turizm Yatırımı Belgeli Yatak Sayısı Adedi	Turizm Yatırımı Belgeli Yatak Sayısı Oranı (%)	Turizm İşletme Belgeli Yatak Sayısı Adedi	Turizm İşletme Belgeli Yatak Sayısı Oranı (%)
Akdeniz	129 771	47,24	228 150	44,86
Ege	79 480	28,93	138 045	27,14
Marmara	32 778	11,93	80 775	15,88
Karadeniz	11 023	4,01	14 106	2,77
İç Anadolu	11 777	4,29	33 253	6,54
Doğu Anadolu	5935	2,16	7 466	1,47
G.Doğu Anadolu	3923	1,43	6 837	1,34
Toplam	274 687	100,00	508 632	100,00

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>, erişim: 12.06.2007

Türkiye’de turizmin özellikle belirli bölgelerde yoğunlaşması enflasyon ve taşıma kapasitesinin aşılması olmak üzere özellikle iki konuda probleme neden olmaktadır;

- Yoğunlaşmanın Yarattığı Enflasyon: Enflasyon, belirli bir dönem içinde malların ve hizmetlerin ortalama fiyatlarında meydana gelen artışlar olarak tanımlanabilir. Turizm sektörü taşıdığı özellikler nedeniyle, turistik mal ve hizmetlerin fiyatlarında meydana gelecek bir artış otomatik olarak bir enflasyon faktörü olacak ve bu fiyat artışları kısmen kısa süre içinde coğrafi olarak yoğunlaşmış turistik akımlardan dolayı yüksek bir düzeye çıkacaktır. Turizmin bu enflasyonist karakteri hem yöre halkı, hem de ekonomi için önemli bir maliyet oluşturmaktadır. Bölgede artan toprak değerleri, bir anlamda arazi sahibi bölge halkına gelir sağlarken, diğer taraftan da tarım alanlarının kaybedilmesine neden olabilir (İçöz ve Kozak, 1998: 209). Turizm nedeniyle bir bölgede ortaya çıkan enflasyon ve fiyat artışları, bu bölgede turistik talebin yoğunlaşması nedeniyle kısa süreli ve bölge sınırları içinde kalıcı şekilde gerçekleşebilir. Turizm mevsiminin sona ermesi ile birlikte fiyatlarda eski düzeyine dönme eğilimi başlar (İçöz ve Kozak, 1998: 210).
- Taşıma Kapasitesinin Aşılması: Taşıma kapasitesi; turistik gelişmelerin ve ziyaretçi kullanım sayısının en uygun üst sınırını belirten kavramdır. Başka bir deyişle bir turistik istasyonun taşıma kapasitesi; turistlerin

çekim merkezlerine yaptıkları ziyaretleri sırasında çevreye zarar vermediği ve en yüksek tatmin derecesinin sağlanacağı tesis ve ziyaretçi yoğunluğunun en üst sınırındadır (Demir ve Çevirgen, 2006: 25). Üç tip taşıma kapasitesi kavramından söz edilebilir; çevresel (fiziksel) taşıma kapasitesi, genellikle fiziksel bir alanı ve belirli bir alandaki çok sayıda insana veya çok sayıda arabaya ilişkin taşıma kapasitesini, ekolojik taşıma kapasitesi, doğal alan veya hayvan habitatına dış etkenin yol açacağı zararın başlangıç ölçüsünü ifade etmektedir. Hissedilir (algılanan) taşıma kapasitesi ise, turistin çok kalabalık olan belirli bir bölgeye gitmeye karar vermeden önceki ve başka bir yere gittikten sonraki katlanabildiği veya razı olduğu kalabalıklık (yoğunluk) düzeyidir (Mason, 2004: 57). Herhangi bir alanda taşıma kapasitesinin aşılması için, beklenen etkinliklerin çevre kalitesini zorlamaksızın, çekicilikler olarak sunuluyor olması gerekmektedir (Topuzlu, 1990: 11).

Türkiye’de de turizmin özellikle Akdeniz ve Ege bölgelerinde yoğunlaşması bu bölgelerde doğal çevrenin ve mimarinin bozulmasına, turizme konu olan doğal kaynakların giderek yok olmasına, aşırı yüklenmeden dolayı alt yapıların aşınmasına ve trafik kazaları gibi risklerin artmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bir bölgede turizmin dengeli olarak gelişimi için, bölgenin taşıma kapasitesinin mutlaka tespit edilmesi gerekir (Baytok, 1998: 29). Taşıma kapasitesi ölçümleri, ulaşım kanalları, yerleşim birimi ve onun çekicilikleri, turistlere sunulan hizmetler ve turistik tesislerle ilgili olarak gerçekleştirilebilir. Bunların her birine ait ekolojik, çevresel ve hissedilir kapasite değerleri bulunabilir. Her bir kapasite türüyle ilişkili olarak, her ortam veya tesis için bir dayanma sınırı vardır. Bu sınırın üzerine çıkıldığında turizmin olumsuz etkileri görülür (Topuzlu, 1990: 13).

Turistik yoğunlaşmadan kaynaklanan sorunlar yeni turistik alanların yaratılması ve geliştirilmesiyle ortadan kaldırılabilir. Bu da turizmin çeşitlendirilerek tüm yıla ve diğer bölgelere yayılmasıyla gerçekleştirilebilir.

4.1.4. Turizmin Zamanda Yoğunlaşmasından Kaynaklanan Sorunlar

Turizmin zamanda yoğunlaşması, bir ülke veya bölgede turizm faaliyetlerinin yılın belirli dönemlerinde gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Turizm olayı

özellikle mevsimlik faktöründen ileri gelen bir zamana bağlı yoğunlaşmaya neden olmaktadır. Turizm, bütün bir yıl süresince karşılaşılan bir etkinlik olmakla beraber, yılın belirli döneminde yoğun özellik göstermekte, turizm etkinliklerinin zamana bağlı olarak yoğunlaştığı bu döneme turizm mevsimi adı verilmektedir (Usta, 1986: 68). Türkiye’de turizm sezonu kavramı 1 Nisan ile 31 Ekim (yaz sezonu) tarihleri arasındaki dönem için kullanılmaktadır. Yoğunlaşmanın özellikle bu dönemlerde yaşanmasının en önemli nedeni hiç kuşkusuz Türkiye’de gerçekleştirilen turizmin deniz-kum-güneş üçlüsüne bağlı tatil turizmine yönelik olmasıdır. Türkiye’de turizmin yaz aylarında özellikle Haziran, Temmuz ve Ağustos dönemlerinde yaşanmasına ve belirli alanlarda yoğunlaşmasına bağlı olarak ülke turizmini taşıyan yöreler ciddi problemlerle karşılaşmaktadır.

Türkiye’de turizmin belirli dönemlerde yoğunlaşmasına yol açan nedenler; iklim koşulları, ekonomik ve sosyal nedenler, tatil izinleri ve endüstriyel nedenler, öğretimde tatil dönemleri, insanlarda turizme yaz aylarında çıkılabileceği düşüncesinin yerleşmesi, turistik ürünün niteliğinden doğan nedenler, ve Türkiye’de daha çok dış turizme dönük turizm hareketlerinin yaşanmasına bağlı olarak ortaya çıkan dış kaynaklı nedenler şeklinde sıralanabilir (Kozak vd., 2000: 152).

Türkiye’de turizmin belirli zamanlarda yoğunlaşması özellikle verimliliğin azalması ve kapasite boşluğunun oluşması açısından problemlere neden olmaktadır;

- Verimliliğin Azalması: Endüstriyel işletmelerde olduğu gibi, turizm işletmelerinde de kaynakların rasyonel kullanılmaması verimliliğin düşmesine neden olmaktadır. Yılın sadece iki ayında (Temmuz-Ağustos) maksimum doluluğa ulaşabilen kıyı otelleri, diğer aylarda %20-30 doluluk kapasitesi ile çalışmakta ve çoğu işletme kışın da işletmelerini kapatmaktadır. Bu tür işletmelerin en güncel sorunu pazarlamadır. Doluluk oranlarını artırmak için çeşitli promosyon çalışmalarına (fiyat değişikliği, yüksek sezon-düşük sezon fiyat farklılığı, grup indirimleri ve fiyatların düşürülmesi gibi) giden konaklama işletmelerindeki bir sorun, bu promosyonları yürütecek nitelikli kalifiye eleman yokluğu iken diğer bir sorun da daha çok satış için gerçekleştirilen bu çalışmalar sonucu hizmet kalitesinin düşmesidir (Gökdeniz, 2000: 8). Turizm sektörünün emek-yoğun yapıya sahip olması ve hizmetlerin büyük çoğunluğunun insan emeği ile gerçekleştirilmesi,

personelin nitelikli olmasını gerektirmektedir. Ayrıca turizm sektöründe rekabetin hizmet kalitesi üzerinde yoğunlaşması, nitelikli personel istihdamını zorunlu hale getiren bir diğer etkidir. Faaliyetlerin mevsimlik olarak sürdürüldüğü işletmelerde, sezon dışında personelin işten çıkarılması ve gelecek dönemlerde aynı niteliklere sahip personelin tekrar temin edilememesi, işletmelerin verimliliğini olumsuz yönde etkilemektedir (Baytok, 1998: 28). Verimliliğin düşmesi, sadece konaklama işletmelerinde değil seyahat ve ulaştırma işletmelerinde de zamanda yoğunlaşma nedeniyle görülmektedir (Gökdeniz, 2000: 8).

- **Kapasite Boşluğu:** Türkiye’de turizmin özellikle yaz aylarında yoğunlaşması konaklama ve seyahat işletmelerinde, belirli aylarda atıl kapasite yaratmaktadır. Türkiye’de ki tesislerin çoğunluğunun tatil turizmine yönelik faaliyet gösteren işletmeler olmaları, işletmelerin özellikle sezon dışı dönemde talebin yetersizliğinden dolayı, ya düşük kapasite ile çalışmak zorunda kalmalarına ya da faaliyetlerini tamamen durdurmalarına neden olmaktadır.

Tablo 10: Türkiye’ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Aylara Göre Dağılımı (000) (1990-2007)

YILLAR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
1990	115	143	242	429	529	559	707	777	667	526	367	323	5384
1991	158	157	284	376	502	517	635	761	773	581	404	366	5514
1992	208	255	337	579	739	727	970	992	861	697	370	336	7071
1993	211	273	343	578	797	682	743	784	692	699	382	309	6493
1994	267	301	394	468	644	671	820	899	773	695	392	341	6665
1995	274	302	368	535	732	810	1008	1070	1054	836	393	340	7722
1996	284	324	537	556	874	902	1106	1153	1117	909	452	395	8609
1997	300	315	555	640	1020	1.045	1208	1427	1207	949	540	500	9706
1998	350	371	478	642	987	1.039	1145	1377	1164	1034	502	371	9460
1999	359	372	409	427	691	785	932	1079	876	801	436	321	7488
2000	334	354	435	721	986	1079	1526	1419	1369	1178	602	424	10427
2001	359	405	547	885	1232	1388	1777	1601	1440	1066	521	398	11619
2002	307	426	676	853	1326	1458	1897	1900	1771	1420	663	560	13257
2003	364	481	500	669	1146	1511	2131	2275	1874	1658	776	644	14030
2004	534	608	784	1104	1799	1898	2591	2493	2125	1842	950	789	17517
2005	699	693	1107	1349	2303	2403	3164	2859	2502	2107	1052	862	21123
2006	667	627	922	1373	1919	2369	3110	2906	2267	1714	1020	927	19819
2007	714	787	1100	1521	2288	2774	3624	3384	2799	2153	1177	1019	23341

Kaynak: <http://www.tursab.gov.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/86Ay.asp>

Tablo 10’da 1990 ile 2007 yılları arasında Türkiye’ye gelen yabancı ziyaretçilerin aylara göre dağılımı gösterilmektedir. Tablodan da anlaşılacağı gibi

Türkiye’de turizm sezonu özellikle Nisan ayında yoğunlaşmaya başlayıp Ekim ayının sonuna kadar devam etmektedir. Özellikle Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarını kapsayan yaz döneminde turist sayısı bir hayli fazlalaşmaktadır.

4.1.5. Turizmin Ekonomik Açıdan Önemi

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için turizmin geliştirilmesinin en önemli nedeni aslında turizmin ekonomik açıdan öneminin anlaşılması ve turizmden ekonomik anlamda faydalar sağlanmasıdır.

Döviz kazancı yaratma yoluyla ödemeler dengesi açıklarını kapatmaya olanak sağlayan, istihdam olanaklarını artıran, bölgeler arasındaki dengesiz kalkınmayı engelleyen ve dünyaya ayak uyduran çağdaş bir yaşam tarzını geliştirmekte olan ülkelere kazandıran bir olay olarak görülen turizm, bu ülkeler için önemli bir hedef haline gelmiştir. Özellikle doğal, tarihi ve kültürel açıdan oldukça zengin kaynaklara sahip olan ülkemizde turizm yeni ekonomik fırsatların yaratılmasında önemli bir sektör olarak görülmektedir.

Türkiye ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınmanın sağlanması, mal ve hizmet üretimi ile dışsattımının artırılmasına bağlıdır. Bu nedenle, bu zorunluluk ülke yöneticilerini sanayileşme için gerekli olan finansal kaynakların yaratılması amacıyla turizme yönlendirmektedir. Ülkeye gelen turist sayısının ve turizm gelirlerinin artırılması, gelirin yatırımlara yönlendirilebilmesi için büyük önem taşımaktadır.

1990 ile 2006 yılları arasındaki Turizm gelirlerinin Türkiye’nin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içindeki payı ve Toplam İhracata oranı Tablo 11’de verilmiştir.

Tabloda 1991 yılından itibaren turizm GSYH ve ihracat oranlarına da bağlı olarak turizm gelirlerinin sürekli arttığı görülmektedir. 1991 yılında 2,7 milyar \$ olan turizm gelirleri 2005 yılına gelindiğinde 18,2 milyar \$’a yükselmiştir. 2001 ve 2002 yıllarında ise diğer sektörlerde yaşanan olumsuzlukların da etkisiyle turizm gelirlerinin GSYH içindeki paylarının ve ihracat oranlarının en yüksek düzeye ulaştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 11.: Turizm Gelirlerinin GSYH İçindeki Payı ve Turizm Gelirlerinin İhracata Oranı

YILLAR	Turizm Gelirlerinin G.S.Y.H. İçindeki Payı	Turizm Gelirlerinin İhracata Oranı
1990	2,1	24,9
1991	1,8	19,5
1992	2,3	24,7
1993	2,2	25,8
1994	3,3	23,9
1995	2,9	22,9
1996	3,2	25,7
1997	4,2	30,8
1998	3,8	28,9
1999	2,8	19,6
2000	3,8	27,5
2001	6,9	32,1
2002	6,6	33,9
2003	5,5	28,2
2004	5,3	25,2
2005	5,0	24,7
2006	5,2	19,7

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/gsmhIhr.asp>, erişim: 13.12.2007

4.1.5.1.Turizmin Ödemeler Dengesi Üzerindeki Etkileri

Bir ülkenin ödemeler bilançosu, bir yıl içerisinde o ülke sakinleri ile yabancı ülke sakinleri arasında yapılan tüm ekonomik işlemlerin sistematik bir şekilde tutulan kaydı olarak tanımlanmaktadır (Çakır, 1999: 82).

Turizmin, bir ülkenin ödemeler dengesi üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bir kimsenin turizm amaçlı yurt dışına seyahat etmesi o ülkenin ödemeler dengesi üzerinde negatif bir etki yaratırken, o ülkeye bir kimsenin turizm amaçlı gelmesi ise pozitif bir değer yaratmaktadır. Örneğin, Almanya'dan Türkiye'ye tatil için gelen bir turistin yaptığı her harcama kendi ülkesinin ödemeler dengesi içinde bulunan görünmeyen kalemler hanesinin borç kısmına, Türkiye'nin ise alacak kısmına yazılacaktır (İçöz ve Kozak, 1998: 188).

Bugün dünyada hem ödemeler dengesi fazla veren Japonya gibi ülkelerin hem de ödemeler dengesi açık veren Türkiye ve Yunanistan gibi ülkelerin turizmi ulusal seviyede teşvik etmelerinin nedeni, turizmin ödemeler dengesine her iki ülke açısından da katkıda bulunmasıdır. Japonya gibi ödemeler dengesi fazla veren

lkeler, bu fazlalığın enflasyona neden olmaması ve eritilmesi için vatandaşlarının uluslararası turizme katılmalarını teşvik ederlerken (Unur, 2000: 5), Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler ise, ithalatın dış demeler dengesinde yarattığı açıklığı kapatmak için ülkede turizmi geliştirerek, turizm gelirlerini artırmak yoluyla demeler dengesindeki açıklıklarını kapatmak istemektedirler. Aşağıdaki tabloda 1996 ile 2003 yılları arasında Türkiye'nin dış ticaret açığı, turizm geliri ve turizm gelirlerinin dış ticaret açığını kapatmadaki payı gösterilmektedir. Turizm gelirleri dış ticaret açıklarını 1997 yılında yaklaşık olarak %28 oranında kapatırken, açıkların konjonktürel olarak azalması ve gelirlerin de artması sonucu bu oran 2001 yılında %77'ye kadar çıkmış, ancak daha sonra dış ticaret açıklarının turizm gelirlerinden fazla olması nedeniyle 2003 yılında yaklaşık %57'ye düşmüştür (Tablo 12).

Dolayısıyla demeler dengesinin özellikle gelişmekte olan ülkeler için çok önemli olduğu söylenebilir. Çünkü bu ülkeler gerekli olan teknoloji, mal ve hizmetleri mutlaka dışardan temin etmek durumundadırlar. Bu da dış demeler açısından finansal olarak büyük bir darboğazı oluşturmaktadır. Bu açıdan turizm, gelişmekte olan ülkelerin açık veren dış demeler dengesini kapatmak için kullanılabilir bir araç olmaktadır (Birkan, 1995: 26). demeler dengesi açık veren bir ülke olarak Türkiye, demeler dengesindeki açığın en aza indirilmesi için gelen turist sayısını artırmak ve turizmi teşvik etmek zorundadır.

Tablo 12: Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açıklarını Kapama Payı (1996-2003)

YIL	Dış Ticaret Açığı (DTA) \$	Turizm Geliri	Turizm Gelirinin DTA Kapama Payı (%)
1996	20.402	5.650	27,7
1997	22.298	6.208	27,8
1998	18.947	7.177	37,9
1999	14.100	5.203	36,9
2000	27.178	7.636	28,1
2001	10.500	8.090	77
2002	13.500	8481	62,8
2003	16.230	9676	56,6

Kaynak: <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/DTA.asp>, erişim: 13.12.2007.

4.1.5.2.Turizmin İstihdama Etkisi

Turizm sektörünün emek-yoğun bir özellik göstermesi nedeniyle turistik tüketim harcamaları turizm sektörüne doğrudan ve dolaylı istihdam olanakları sağlamaktadır. Sonuçta turizmin yarattığı genel istihdam etkisi ile ülkedeki toplam istihdam hacmi etkilenmektedir (Kozak vd., 2000: 87).

Sektörde emek-yoğun üretim şekli ile çalışılması, turizmin doğrudan istihdam etkisini arttırmaktadır. Turizmin mevsimlik özelliği nedeniyle, yılın belli aylarında faaliyet gösteren işletmelerin, devamlı personel yanında mevsimlik personel de çalıştırmaları, turizm talebinin yoğunlaştığı dönemlerde doğrudan istihdam etkisini dönemin uzunluğuna bağlı olarak arttırmaktadır (Çakır, 1999: 70). Dolaylı istihdam ise, turizmden gelir elde eden turistik işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmek için diğer sektörlerden yararlanması ve hammadde almaları nedeniyle, bu sektördeki istihdam hacminin artması ile ortaya çıkar (İçöz ve Kozak, 1998: 220). Bugün bakıldığında turizm sektörü sadece Avrupa Birliği ülkeleri içinde 8 milyon insana iş istihdamı sağlamaktadır. Turizm sektörü ile yakın ilişkisi bulunan ulaşım ve dağıtım gibi sektörler de düşünüldüğünde, istihdam edilen kişi sayısı yaklaşık olarak 20 milyona çıkmaktadır. Türkiye açısından ise, 2001 tarihli Devlet İstatistik Enstitüsü raporuna göre turizmde istihdamın genel istihdam içindeki yeri 19.742.000 kişi olup, turizmde doğrudan istihdamın payı %5,10, dolaylı istihdamın payı ise %12,76'dır. Aşağıdaki tabloda TÜRSAB'dan alınan 1993 ile 2001 yılları arasında turizm endüstrisinde istihdam sayıları, toplam istihdam ve toplam istihdam içindeki payları verilmektedir. Türkiye'de turizm endüstrisindeki istihdam ile ilgili son veriler 2001 yılına aittir. Dolaylı istihdam rakamları doğrudan istihdamın 1,5 katsayısı ile çarpılmasıyla elde edilmektedir. 1,5 uluslararası turizm kuruluşlarınca kabul gören bir katsayıdır.

Türsab AR-GE Departmanının tahminlerine göre, 2003 yılı sonu itibariyle turizm endüstrisindeki doğrudan istihdamın 1 milyon 200 bin kişiyi aştığı ifade edilmektedir. Turizm endüstrisinin yarattığı dolaylı istihdamla birlikte endüstrideki toplam istihdamın ise 3 milyon sınırını geçtiği tahmin edilmektedir (<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/akrobat/GENEL/04mtIstih.pdf>)

Tablo 13'den de anlaşılacağı gibi 1993 yılından 2001 yılına kadar geçen süre içerisinde turizm istihdamının Türkiye'nin toplam istihdamı içindeki payı yaklaşık olarak %5,4 oranında bir artış göstermiştir. 2007 itibariyle elde edilecek rakamların turizm yatırımlarındaki artışa bağlı olarak daha da yükseleceği kesindir.

Tablo 13: Türkiye'de Turizm Endüstrisinde İstihdam (1993-2001)

Yıllar	Doğrudan İstihdam	Dolaylı İstihdam	Toplam Turizm İstihdamı	Türkiye Toplam İstihdamı	Turizmde Doğrudan İstihdamın Payı (%)	Turizmde Dolaylı İstihdamın Payı (%)
1993	662 081	993 122	1 655 203	18 600 000	3,56	8,90
1994	711 477	1 067 216	1 778 693	20 078 000	3,54	8,86
1995	703 022	1 054 532	1 757 554	20 546 000	3,42	8,55
1996	760 916	1 141 374	1 902 290	21 015 000	3,62	9,05
1997	891 334	1 337 000	2 228 334	20 900 000	4,26	10,66
1998	975 399	1 463 099	2 438 498	21 374 000	4,56	11,41
1999	1 012 152	1 518 227	2 530 379	21 860 000	4,63	11,58
2000	1 009 211	1 513 816	2 523 026	20 934 000	4,82	12,05
2001	1 007 793	1 511 689	2 519 481	19 742 000	5,10	12,76

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/04istihdam.htm> erişim:13.12.2007.

Dolayısıyla, bir istihdam kaynağı olarak turizm; özellikle iklim ve manzaradan başka doğal kaynağı bulunmayan, endüstrinin gelişmediği bölgeler ve alternatif istihdam olanakları sınırlı olan ülkeler açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle Türkiye gibi genç nüfusun ve işsiz sayısının çok olduğu bir ülkede turizmin geliştirilmesi istihdam yaratma açısından oldukça önemlidir (Akat, 2000: 50).

4.1.5.3.Turizmin Bölgeler Arası Dengeli Kalkınmaya Etkileri

Ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme, bölgelerarası gelişme farklılıklarını en aza indirme amacını taşımaktadır. Bölgelerarası dengesizliğin giderilmesi açısından turizm endüstriyel faaliyetler yönünden yeterli kaynak ve gelişme olanağına sahip olmamasına rağmen, zengin bir turizm potansiyeline sahip bölgelerin, planlı ve etkin bir turizm uygulaması sonucunda turistik yönden kalkınmaları ve yurt ekonomisi içinde dengeli biçimde gelişmeleri mümkün olmaktadır (İlkin ve Dinçer, 1991: 37).

Gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye'de, yatırıma tahsis edilen kaynakların sınırlı olması, yatırımların da seçici olmasına yol açmakta ve yatırımlar, iç getiri oranı yüksek olan sektörleri tercih etmekte ve bu sektörlerin de belli bölgelerde yoğunlaşması bölgelerarası dengesizliğe yol açmaktadır. Türkiye'deki bölgelerin

gelişmişlik düzeyine baktığımızda Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Ancak geriye kalan bölgeler aynı şansa sahip değildir ve üstelik geri kalmış bölgelerden gelişmiş bölgelere sürekli bir göç söz konusudur. Ancak sanayileşme imkanına sahip olamayan bölgelerimizin gelişmesi ve kalkınması da bu bölgelerin sahip olduğu turistik arz olanaklarının değerlendirilmesiyle mümkündür (Çeken, 2003: 147-148).

Az gelişmiş bölgelerde bulunan her türlü turizm potansiyelinin bir ürün kavramı içinde, pazardaki turiste sunulabilir bir düzeye gelebilmesi için ulaşımdan konaklamaya, eğlenceden alışveriş imkânlarına kadar bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Dağcılık, doğa yürüyüşleri, yayla turizmi gibi yani gelişen turizm taleplerin de bile, hizmet/ürün karmasında çok büyük değişiklikler yapılmassa da, birbirini tamamlayan hizmet halkalarının eksiksiz bir şekilde gerçekleştirilmesi beklenir (İncekaya, 2001: 29).

4.1.5.4. Turizmin Milli Gelire Etkisi

Turizm, bir taraftan milli gelir yapısında yer alırken, diğer taraftan çarpan mekanizması nedeni ile ekonomiye gelir etkisini getirmektedir. Turistlerin gittikleri ülkedeki turistik mahallerde konaklama, yeme-içme, ulaştırma, alışveriş, eğlence gibi çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile yaptıkları harcamalar, kendi toplamı kadar gelir yaratır. Bu geliri elde eden üretim faktörü sahipleri de çeşitli nedenlerle bu parayı harcayacaklar ve harcanan bu para üretim faktörleri gelirini oluşturacaktır. Bu gelir-harcama akımı bir döngü şeklinde devam edecektir. Harcamaların bu şekilde dolaylı ve dolaysız gelir yaratma etkisine çarpan mekanizması adı verilmektedir (Çakır, 1999: 65). Diğer bir ifadeyle, turizm sektöründen elde edilen bir birimlik gelirin el değiştirerek ilk aşamada elde edilen turizm gelirlerinden daha yüksek miktarda bölge ya da ülke ekonomisine etki etmesi turizmde çarpan etkisi olarak ifade edilmektedir (İçöz ve Kozak, 1998: 248). Ayrıca ekonomide kişisel gelir artarken, tüketim harcamaları da artmaktadır. Bu ise ekonomik faaliyetleri uyararak ilave bir iş hacmi, gelir ve istihdam olanağı yaratır. Bu tür etkilere de uyarılmış etkiler denir (Ulutürk, 1998: 33). Gelirin her el değiştirmesi yeni vergi, tasarruf ve harcama demektir. Örneğin bir otel işletmesinin elde etmiş olduğu 1000 dolar tutarındaki oda gelirinin bir kısmı vergi olarak merkezi ya da yerel yönetimlere, bir kısmı hammadde alımı için toptancı ve perakendeci olan işletmelere ve işletmede

çalışan personele maaş olarak ödenirken, kalan kısmı da işletme tarafından tasarruf olarak alıkonacaktır. Toptancı ve perakendeci işletmeler tekrar vergi ödeyecekler, tasarruf yapacaklar ve kalan miktarı yine harcayacaklardır. Personel ise, aldığı ücretin bir kısmını zorunlu gereksinimleri için, bir kısmını vergi olarak öderken kalan kısmını da tasarruf etmek isteyecektir. Görüldüğü gibi, paranın her el değiştirmesi yeni vergi, tasarruf ve harcama eğilimi demektir (Kozak vd., 2000: 84).

4.1.5.5.Turizmin Diğer Sektörlere Etkisi

Turizm sektörü diğer sektörlerle yakından ilişki içindedir. Turizmin tarım, sanayi ve hizmet sektörüne olan etkileri kısaca şu şekilde özetlenebilir;

- Turistik bölgelerde artan talebe bağlı olarak bölgede faaliyet gösteren konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinde turistlerin yeme-içme gereksinimlerini karşılamak üzere işlenmiş tarım ürünlerine ihtiyaç duyulması bu sektörde bir canlanmaya neden olmaktadır. Ayrıca, tarımsal ürünlere yönelik doğrudan talebin yanı sıra turizmden gelir elde edenlerin gerçekleştirdikleri harcamalar da tarım sektörüne dolaylı bir etki yapmaktadır. Diğer yandan günümüzde tatillerin kırsal alanlarda geçirilme isteğine bağlı olarak tatil çiftliklerine yönelik ilginin artması, tarımla uğraşan kişilere yeni bir gelir olanağı yaratmaktadır.
- Gıda ve içki gibi tüketim malı, dokuma, cam, seramik gibi ara mal ve inşaat malzemeleri, ulaşım araçları gibi yatırım malı üreten tüm sanayi sektörünün canlanmasında turizmin etkisi büyüktür.
- Turizmin gelişmesine paralel olarak ulaşım, sağlık, iletişim, güvenlik gibi hizmet işletmelerinde de bir canlanma söz konusu olmaktadır.

4.2.TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN TURİZM ÇEŞİTLERİ

Türkiye'nin değişik bölgelerinde gerçekleştirilen turizm çeşitlendirme çalışmalarını şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Av Turizmi
- Golf Turizmi
- İnanç Turizmi
- Kültür Turizmi

- Termal Turizmi
- Yat Turizmi
- Kongre Turizmi
- Dağ ve Kış Turizmi
- Deniz Turizmi
- Gençlik Turizmi
- Ekoturizm

4.2.1. Av Turizmi

Av turizmi, avcılarının sürekli yaşadıkları yer dışındaki bir bölge veya ülkede avlanmak, dinlenmek ve spor yapmak amacı ile yaptıkları geçici seyahatlerinden ve konaklamalarından oluşan ve gidilen ülke ve bölge ekonomisine önemli katkılar sağlayan bir turizm türüdür (Ege, 1996: 54). Ülkemizde ilk av turizmi, devlet tarafından izinli olarak Antalya'nın Düzlerçam'ı ormanlarında, 1981 yılında dağ keçisi ve domuz avı ile başlatılmıştır. Daha sonra 1984 yılında Devlet Orman İşletmesi av turizminden 110.000 dolar gelir elde etmiştir. Bu örnek çalışmalardan sonra Artvin Yusufeli ilçesinde bozayı ve dağ keçisi avı başlatılmıştır (Akat, 2000: 28). Bu yıllardan sonra uzun yıllar unutulmuş av turizmi, Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nün tekrar kurulması ile birlikte 1992 yılından itibaren tekrar gündeme gelmiştir (Kozak vd., 2000: 27). Günümüzde, av turizmine açılacak avlaklar, ülkemizin av hayvanı potansiyeli dikkate alınarak, Orman Bakanlığı (Milli Parklar, Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü) tarafından tespit ve ilan edilmekte ve yabancı turist avcılar, Orman Bakanlığınca A Grubu Seyahat Acentelerine verilen Av Turizmi İzin Belgesi ile avlanabilmektedirler. Ayrıca, yabancı turist avcılar Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av-yaban Hayatı Genel Müdürlüğünce tescil edilen özel avlaklarda, sadece buralarda üretilip serbest bırakılan türleri avlayabilmektedir. Seyahat Acenteleri aracılığıyla avlanabilen yabancı turist avcılar, 6136 Sayılı Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik ve Merkez Av Komisyonu'nun ilgili kararına göre, av tüfeği ve aksamını beraberinde getirebilmektedirler. Türkiye'de avlanılmasına izin verilen yaban hayvanları türlerine ve avlanma sürelerine göre yıldan yıla değişmektedir. Bu değişiklikler her yıl

düzenlenen Merkez Av Komisyonu kararları ile belirlenmektedir. Büyük av hayvanlarından ayı, çengel boynuzlu dağ keçisi (şamua), yaban keçisi (bezoar), yaban domuzu, vaşak, kurt, çakal, tilki, av turizmi başlığı altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına bedeli karşılığı sunulmakta, bunların dışında kalan avların, yabancı avcılara avlatılması sadece özel avlaklarda mümkün olmaktadır (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>, erişim: 08.12.2006).

Av turizmi, ülkemizde turizmin çeşitlendirilmesinde ciddiyetle ele alınması gereken bir turizm türü olmalıdır. Uzun yıllardan bu yana doğal hayata yönelik teknik gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan olumsuz etkilerle birlikte, usulsüz ve kontrolsüz olarak yapılan avlanmalar yabani hayatta bir çok canlı neslini yok olma tehlikesiyle karşı karşıya getirmiştir. Bugün av turizminin önemsendiği ülkelerde av hayvanları sayıca artmakta, çevreye ve yaban hayatına özen gösterme duygusu gelişmektedir (Kozak vd., 2000: 28).

4.2.2. Golf Turizmi

Yüksek hizmet kalitesi gerektiren, gelir düzeyi yüksek turiste hitap eden ve tüm bir yıl boyunca oynanabilen golf, turizm olayı içinde ele alınarak, 80'li yılların sonlarına doğru Turizm Bakanlığı'nca teşvik kapsamına alınmıştır. İlk olarak 22 Mayıs 1989 yılında Turizm Bakanlığı tarafından çoğu turistik bölgelerde yer alan 11 golf alanı yatırımcılara tahsis edilmek üzere ilan edilmiş, bunlardan 7 tanesi Antalya'da olmak üzere 10 golf sahasının yatırım izni yatırımcılara verilmiştir (Akova, 1997: 33). Avrupa Golf Birliği 2004 verilerine göre, dünyada 31 bin golf sahası bulunmakta, bu sahaların yüzde 60'ı Kuzey Amerika'da yer almaktadır. Avrupa'daki saha sayısı 6 bine, golfçü sayısı ise 6.5 milyona ulaşmıştır. Golf turizmi dünyada 1997'den 2001 yılına kadar yıllık bazda yüzde 8.2 artmıştır. Günümüzde yüzde 3.5 seviyesinde olan golf sporuna katılımın 2010'da yüzde 5.2'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir (www.turizm gazetesi.com). Görüldüğü gibi dünyada golf turizm pazarı gittikçe büyümektedir. Antalya'nın yanı sıra İstanbul, Ankara ve Muğla'da gerek işletme faaliyetinde gerekse yatırım kapsamında yer alan uluslararası standartlarda golf tesisleri planlanmış olmasına rağmen Türkiye'nin dünya golf pazarından istediği payı alabilmesi için yatırım olanaklarını artırması gerekmektedir. 2006 yılı itibariyle ülkemizde 5 adet Turizm Yatırımı Belgeli ve 2 adet Turizm

İşletme Belgeli tesis bulunmaktadır. Toplam yatak sayısı ise, 1097'dir. Tablo 14'de ise, 2004 ile 2006 yılları arasındaki golf tesislerine geliş sayıları gösterilmektedir.

Tablo 14: Golf Tesislerine Geliş Sayıları (2004-2006)

	Yabancı	Yerli	Toplam
2004	79 908	124 893	204 801
2005	76 995	88 968	165 963
2006	69 948	85 142	155 090

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/AA1-IC.htm>.

4.2.3. İnanç Turizmi

Turizmin tarihsel gelişimine bakıldığında, yapılan ilk seyahatlerin dini amaçlar taşıdığı görülmektedir. Kutsal yerlerin çeşitli dinlere mensup turistlerce ziyaret edilmesine yönelik turizm faaliyeti inanç turizmi olarak tanımlanmaktadır. İnanç turizmi, dinlerce kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek, dini tören ve ayinlere katılmak veya bunları izlemek ve hac gibi dini görevleri yerine getirmek amacıyla yapılan seyahat ve konaklamaların oluşturduğu bir olaydır (Avcıkurt, 1997: 79). Görüldüğü gibi inanç turizminin temel kaynağı dini amaçlı yerlerin bulunması ve ziyaret edilmesidir. Bu özelliği ile inanç turizmi diğer turizm çeşitlerinden ayrılmaktadır. Ancak günümüzde inanç turizminin tatil ve kültür amaçlı turizmle ve üçüncü yaş turizmiyle yakından ilişkisi bulunmaktadır. Hacı olmak için bölgeye giden turistler gününbirlik programlar çerçevesinde hem kültürel yerleri ziyaret etme hem de deniz-kum-güneş üçlüsünden faydalanma imkanına sahip olmaktadırlar. Diğer yandan, insanların dinsel inançları yaşları ilerledikçe daha da artmaktadır. Dolayısıyla boş zaman ve bol paraya sahip olan üçüncü yaş turisti de inanç turizmine yönelmektedir (Gökdeniz, 2001: 8). Dünya turizm pazarında, inançla ilgili seyahatlerin payı giderek artmaktadır. Türkiye'nin de giderek artan bu kültürel ve inanca dayalı ziyaretlerin sağlayacağı turizm gelirinden payını alması gerekmektedir. Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde havarilerin, Ortaçağda Musevilerin buldukları ülkelerde karşılaştıkları yok etme politikalarından kaçıp bu topraklara sığınarak Anadolu'da yaşamaları, farklı kültürlerin ve dinlerin Anadolu'ya uygun bir yapı içinde varlıklarını sürdürmeleri, tapınak, sinagog, kilise, cami, türbe gibi çok sayıda dini mabetlerin Türkiye'nin sınırları içerisinde kurulmasına neden olmuştur (Dinçer ve Ertuğral, 1998: 63). Günümüze kadar ulaşan bu eserler, Türkiye'nin inanç turizmi

açısından rekabet gücünü arttırmakta ve Türkiye'yi diğer ülkelerden daha avantajlı duruma getirmektedir.

Turizm bakanlığı tarafından, İnanç Turizminin geliştirilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar kapsamında, 1993 yılında öncelikle üç kitabı dinin (Hristiyanlık-Musevilik ve Müslümanlık) günümüze kadar ulaşan eserlerin ve ibadet yerlerinin envanteri hazırlanmıştır. Türkiye genelinde Valilikler, Kültür Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı ve çeşitli Üniversitelerin de görüşleri alınarak yapılan envanter çalışmasında, Türkiye'de yer alan ve sayıları çok fazla olan tüm eserler ele alınmamış, yalnızca;

1. Dini yönden önemi bulunan ve büyük oranda ziyaret edilen,
2. Sanat Tarihi açısından özelliği olan,
3. Mimari niteliği nedeniyle türünün ilk ve ilginç örneği olan,
4. Ulaşımı kolay bir noktada bulunan ve Seyahat Acenteleri tarafından tur programlarına dahil edilen, belirli ve önemli merkezlerin tespiti yapılmıştır. Bu tespit sonucu İslam dinine ait 167, Hristiyanlığa ait 129 ve Musevi dinine ait 20 olmak üzere toplam 316 eser belirlenmiştir.

Ayrıca proje kapsamında Dışişleri Bakanlığı Başkanlığında, İçişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı ve ilgili Kamu Kurum ve Kuruluşların temsilcilerinden kurulan komitece Hristiyanlık açısından en önemli yerler olarak tespit edilen ve Vatikan'ın önerisi ile de Hristiyanlar için hac yeri olarak kabul edilen yerler şöyledir (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>):

Hatay - St.Pierre Anıt Müzesi: Hristiyan alemi için, Kudüs ve Roma gibi kutsal bir yer olması nedeniyle Papalık tarafından 1963 yılında bir hac yeri olarak kabul edilmiştir. Petrus'un Antakya'ya geldiğinde vaaz verdiği yer olarak Hristiyanlığın ilk mabetlerinden biri sayılan, Antakya-Reyhanlı yolundaki bugünkü adıyla St. Piyer Kilisesi'nde (Aziz Petrus Grotosu) her yıl 29 Haziran günü çok sayıda din adamı ve Hristiyan cemaatin katıldığı ayin yapılmaktadır.

İçel - St.Paul Anıt Müzesi: Kilisenin M.S.1102 tarihinde St.Paul Katedrali olarak yapıldığı söylenmektedir. Romen stilinde inşa edilmiş olup kalın ve yüksek duvarları dar, derin pencereleri,büyük ve kalın sütunları ile dikkat çekicidir. Bu kilise

M.S. 1415 yılında Ramazanoğlu Ahmet Bey tarafından onarılarak camiye çevrilmiştir. Günümüzde ise Müslümanlarca ibadet edilmekte Hıristiyanlarca da ziyaret edilmektedir.

İzmir - Selçuk Meryem Ana Evi: Türkiye'nin en çok gezilen antik kenti Efes, ülkemizin dünyaya tanıtımında da önemli rol oynamaktadır. Hıristiyanlık alemi için büyük önem taşıyan Meryem Ana Kilisesi burada bulunmaktadır. Kilisenin ocağı andıran mihrap kısmında Hz. İsa'nın altın kalbi temsil edilmektedir. Yakalanıp çarımha gerilişinden kısa bir süre önce Hz. İsa annesini, arkadaşı ve havarisi olan St. Jean'a teslim etmiştir. St. Jean, Hz. İsa'nın çarımha gerilişinden sonra Meryem Ana'nın Kudüs'te kalmasını sakıncalı bulduğundan onu yanına alarak Kudüs'ten kaçırmış ve buraya getirmiştir. Hıristiyanlık dinini yaymak gibi kutsal bir görevi de üstlenmiş olan St. Jean, çağın en büyük kenti durumundaki Efes'i kendine hedef seçmiş, Hz. Meryem'i putperestlerin diyarına sokmak istemediğinden onu Bülbül Dağı eteklerinde sık ağaçlarla kaplı bir köşede yaptığı kulübede gizlemiştir. St. Jean'ın her gün gizli gizli onu ziyarete gittiği ve yiyecek içecek götürerek yokladığı bilinmektedir. Meryem Ana'nın 101 yaşına kadar Bülbül Dağındaki bu yerde yaşadığı ve burada öldüğü tahmin edilmektedir. St. Jean Meryem Ana'yı yine bu dağda kendisinden başka hiç kimsenin bilmediği bir yere gömmüştür. Hıristiyanlığın yayılmasından sonra Meryem Ana'nın bulunduğu yere Hıristiyanlarca "Haç" şeklinde bir kilise inşa edilmiş, 1967 yılında ise, papalık tarafından Hıristiyanlığın kutsal bir yeri olarak ilan edilmiştir. Burada 15 Ağustos'u izleyen ilk pazar günü ayin yapılmakta ve gelenler Hacı olmaktadır.

Antalya - Demre; St. Nicola Kilisesi: Myra (Demre), Hıristiyan dünyasında Noel Baba diye bilinen Aziz Nicolaus'un piskoposluk yaptığı yer olarak tanınmaktadır. Kilise, ölümünden sonra Aziz Nicolaus'un anısına 6.yy.da inşa edilmiştir. Her yıl 6 ve 8 Aralık tarihleri arasında Demre ve Kaş'ta düzenlenmekte olan Uluslararası Noel Baba festivali son yıllarda Antalya'da yabancıların da katıldığı bir sempozyum şekline dönüşmüştür.

Bursa - İznik; Ayasofya Cami: Kentin ortasında IV. yy.da yapılmış bir Bizans Kilisesi olup, Orhan Gazi zamanında camiye çevrilmiştir. Hıristiyanlarca önem taşıyan 7. Ecumenik Konsül toplantısının yapıldığı yerdir.

Manisa; Sard, Alaşehir, Akhisar Kiliseleri:

Thyateira Kilisesi (Akhisar): Manisa Akhisar ilçesi merkezinde bulunan ve Tepemezarı olarak isimlendirilen alanda kilise olduğu tahmin edilen bazı kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Aziz Yuhanna'nın vahiylerinde yedi kutsal kilise arasında Thyateria kilisesinin de ismi geçmektedir. Hıristiyanlık döneminde Aziz Yuhannes'in Anadolu'daki yedi kutsal kilisesi arasında Thyatreia da vardır.

Philadephia (St.Jean) Kilisesi (Alaşehir): Roma döneminden sonra Bizans'ın önemli bir yerleşim alanı olan Alaşehir'in bulunduğu yerde Hıristiyanlığın Anadolu'da yayılması sırasında önde gelen şehirlerinden birisi Neo Caesarea bulunmaktadır. St. Jean kilisesi buradaki Toptepe'de, yer almaktadır. Aziz Yuhanna, yedi kutsal kilise cemaatine yazdığı mektuplarından birisini de buraya göndermiştir. Hıristiyanlığın ilk yıllarında burada zengin bir Yahudi topluluğu da yaşıyordu. Günümüzde bu alan koruma altına alınmıştır.

Sardeis (Sard) Sinagogu (Salihli): Manisa Sardes (Sard) antik kentinde Roma dönemi anıtsal yapılarından Gymnasium, Anadolu'daki benzerleri arasında en büyük ölçüde yapılmış olanıdır. Sardeis Gymnasium'unun yapımına MS.II.yüzyılda Severius Simplicinius'un emri ile başlanmış, iki yüz yılı aşkın çalışmadan sonra M.S.IV.yüzyılda tamamlanmıştır. Sardeis'de 1962'de yapılan çalışmalarda MS.III.yüzyıla ait bir sinagog daha çıkarılmıştır. Sinagogun ilk defa MS.17 depreminde yıkılan Gymnasion'un bir bölümü olarak sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır. Arkeoloji kazılarında ele geçen yazıttan, döşeme ve mimari parçaları da yapının MS.IV.yüzyılda Yahudiler tarafından kullanılmış olduğunu göstermektedir.

Isparta - Yalvaç Pisidia Antik Kenti: Çevresi çam ve ardıç ağaçlarıyla kaplı tepeler tarafından sarılmış olan antik kent sadece bölgenin değil Anadolu'nun en sağlam kalabilmiş antik kentlerinden biridir. Burası bölge halkınca Karabavlu yaylası olarak anılmaktadır. Sütçüler'in eski adı olan Baulo ve Karabaolu veya Karabavlu adlarının Aziz Paul adından geldiği öne sürülmektedir. St. Paul'un geçtiği Perge - Antiokheia (Yalvaç) yolu üzerinde bulunan bu iki yerleşmeye verilen isimlerin St. Paul'le ilişkili olabileceği yazılmıştır. Bölgede uzun zamandan beri yapılan Prehistorik (Tarih öncesi) Dönem'e ilişkin kazı ve araştırmalar, Pisidia'nın Neolitik

Dönem olarak adlandırılan M.Ö. 7000 yıllarından itibaren Anadolu'da önemli bir kültür bölgesi olduğunu ortaya çıkarmıştır. M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca, bölge Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu içinde varlığını uzun süre korumuştur. Zaten Hıristiyanlığın yayılmaya başladığı ilk yıllardan beri bölgede yeni dine karşı ilgi duyulduğu bilinmektedir. Bunu en çok St. Paulus'un bölgeyi ve Antiokheia'yı ziyaretleri göstermektedir. Aziz Paulus ve arkadaşları yaklaşık M.S.45 yıllarında ilk kez Pamphylia'nın Perge'sine gelmişler, Perge'de bir gün kaldıktan sonra Kestros (Aksu) ırmağı yoluna çıkmışlardır. Torosları bin bir güçlkle aşmışlar ve Eğridir üzerinden Antiokheia'ya ulaşmışlardır. Anadolu'nun Türkler tarafından alınması ile Bizans İmparatorluğu küçülmeye ve batıya doğru çekilmeye başlamıştır.

Nevşehir - Derinkuyu Ortodoks Kilisesi: 1858-1860 yılları arasında yaptırılmıştır. Derinkuyu yeraltı şehri bitişiğinde bulunan kilisenin çevre düzenleme ve restorasyonu çalışmaları sürdürülmektedir.

Denizli - Laodikya Antik Kenti: Denizli ilinin 6 km. kuzeyinde yer alan antik Laodikeia kenti, coğrafi bakımdan çok uygun bir noktada ve Lykos ırmağının güneyinde kurulmuştur. Laodikeia, M.Ö.I. yüzyılda Anadolu'nun en önemli ve ünlü kentlerinden biridir. Kentteki büyük sanat eserleri bu döneme aittir. Küçük Asia'nın 7 ünlü kilisesinden birinin bu kentte bulunması, Hıristiyanlığın burada ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. MS. 60 yılında meydana gelen çok büyük bir deprem kenti yerle bir etmiştir.

4.2.4. Kültür Turizmi

Eski sanat eserlerinin, tarihi yapıların, müzelerin, eski uygarlıkların ve onlara ait kalıntıların görülmesi amacı, araştırma, keşif ve dini amaçlı seyahatler yerel mimari ve orijinal özellikler, kütüphaneler, yerel mutfak, festivaller ve fuarlar, tiyatro ve sinema, müzik ve dans, lisan ve edebi çalışmalar (Kızılırmak ve Kurtuldu; 2005: 102) ve farklı coğrafyalarda yaşayan farklı kültürdeki insanları ve onların yaşam tarzlarını tanıma, kültürel ve tarihsel bağlamda onları temsil eden miras ve sanatı hakkında bilgi edinme (Douglas vd., 2001: 114) gibi amaçlarla yapılan seyahatler kültür turizmi içinde yer almaktadır.

Türkiye'de turizmin çeşitlendirilmesi konusunda yapılan çalışmalar içinde kültür turizmi en önemli turizm çeşitlerinden biridir. Çünkü gerek göç yolları

üzerinde yer alması ve gerekse dünyanın en eski uygarlıklarına ev sahipliği yapmış bir coğrafya üzerinde bulunması nedeniyle Anadolu, kültür turizmi açısından son derece zengin değerlere sahip bir bölgedir. Bu kadar zengin değerlere sahip bir ülke olmasına rağmen Türkiye’de kültür turizmi arzu edilen düzeye ulaşamamıştır.

Kültür turizmi, gittiği ülke insanının kültürünü yaşam tarzını, sanatını, tarihini öğrenen, ziyaretçi topluluklar kadar kendi kültürünü paylaşan ev sahibi toplum için de bazı yararlar sağlayan bir turizm çeşididir. Özellikle, yaşadığı toplumdan gurur duyma tarihi ve kültürel mirasın sahiplenilmesi, hoşgörü ve daha güçlü bir etnik kimlik duygusu gibi manevi anlamda pek çok yararlar sunar (Besculides vd., 2002: 304). Bununla birlikte her yıl milyonlarca turisti motive ederek müzelerin, sanat galerilerinin, tarihsel alanların ziyaret edilmesini teşvik ederek binlerce insanın istihdam edilmesini sağlamakta, konaklama işletmelerinin doluluğunu arttırmakta ve diğer turizm işletmeleriyle birlikte birçok sektörü olumlu şekilde etkileyerek turizm hareketlerinin tüm yıla yayılmasını beraberinde getirmektedir (Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005: 103). Ayrıca kültür turizminde turistlerin genellikle üst gelir grubundan olması kültür turizminden daha çok gelir sağlanmasına neden olurken, yaratılan bu gelirin, tek bir tesise dağıtılması yerine bölge yatırımlarına ve bölge halkına dağıtılması söz konusudur. Dolayısıyla kültür turizminde bölge halkı turizm hareketinden geniş oranda pay almaktadır. Ekonomik yararları düşünüldüğünde, kültür turizminin özellikle ülkemizde yoğun bir şekilde gerçekleştirilen deniz turizminden daha avantajlı olduğu görülmektedir. Kültür turizminde yatırımlar ve pazarlama ulusal sermaye tarafından karşılanırken çevreye uyumludur, büyük çaplı planlara ve altyapı yatırımlarına ihtiyaç yoktur.

Türsab’ın verilerine bakıldığında, Türkiye’ye gelen yabancı turistlerin genel olarak geliş amaçları içerisinde kültür turizmi amaçlı seyahatler ikinci sıradadır ve yaklaşık olarak %10’luk bir paya sahiptir. Türkiye’de kültür turizmi genellikle tarihsel temelde yapılmaktadır. Turistik pazarlamanın yapıldığı ülkeye göre arkeolojik ya da dinsel motiflerin ağır bastığı bir parkur üzerinde, genellikle haftalık ya da 15 günlük süreler içinde organize edilmektedir. Kuzey ve Güney Amerika, Güney Kore, Japonya gibi uzak ülkelerden seyahate çıkan turistler birden fazla ülke gezdikleri için, bu ülkelerin turistleri genelde ülkemizde 3–5 gün kalarak kültür turizmine katılmaktadırlar (Sinan KOCAPINAR, “Kültür Turizmi”,

<http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/web/kocapinar.doc>,
Erişim:27.12.2006).

4.2.5. Termal Turizmi

Mineralize termal sular ile çamurları kaynağın y6resindeki evre ve iklim fakt6rleri bileşiminde insan sağlığına olumlu katkı sağlamak 6zere, uzman doktor denetimi ve programında fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, diyet gibi destek tedavilerle koordineli k6r uygulamalarını termalizm, bu amaçla yapılan turizm hareketine de termal turizm adı verilmektedir (Turizm Bakanlığı, 1998: 13).

T6rkiye, Alpin-Orojenik kuşağı olarak adlandırılan genç bir dağ zinciri ve aynı zamanda 6nemli bir jeotermal kuşağı 6zerinde olup, sıcaklıkları 20 ile 110°C arasında değişebilen 1300 dolayında jeotermal kaynağa sahiptir (www.turizm.gov.tr). Kaynak zenginliği açısından d6nyada ilk 7 6lke arasında yer alan T6rkiye'de termal su kaynakları ile açılmış kuyuların toplam debisi 350 milyon litre/g6n olarak hesaplanmıştır ki bu, g6nde 1 milyon kişinin sıcak sulardan yararlanabileceği anlamına gelmektedir (Turizm Bakanlığı, 1998: 15). Diğer taraftan her g6n yeni sondajlar yapılarak, termal kaynakların debileri ve mevcut kuyuların 6retimleri artırılmaktadır. Ayrıca, termal suyun entegre olarak ısı enerjisinden yararlanarak ısıtma ve diğer konularda termal suyun kullanılması sonucunda termal su talebi arttığından mevcut sondajlarda buna bağlı olarak her g6n artmaktadır. Bu nedenle, mevcut termal kaynaklar belli alanlarda hızla artmaya devam etmektedir (6zbek; 1992: 18).

B6t6n bir yıl boyunca hizmet sunma olanağı sağladığı için ve 6lkenin hemen hemen b6t6n b6lgelerinde bulunması nedeniyle diğer turizm eşitleri ile kolayca b6t6nleşebilen bir turizm çeşidi olma 6zelliği taşıyan termal turizmi, turizmin çeşitlendirilmesi açısından geliştirilmesi gereken 6nemli bir turizm çeşididir. Turizm mevsiminin t6m bir yıla kolayca yayılmasını sağlayan, b6ylece yeni iş olanakları ve geri kalmış b6lgeler için gelir yaratan termal turizmi t6m bu sayılan nedenlerle T6rkiye gibi gelişmekte olan bir 6lke için 6nemli bir turizm çeşidi olmaktadır.

Termal suların, yakın zamana kadar modern anlamda uygun olmayan tesislerde bilinçsiz bir şekilde ve hamam uygulaması şeklinde kullanılması T6rkiye'nin, Avrupa 6lkelerindeki tesis ve uygulamalarla karşılaştırıldığında, çok

gerilerde kalmasına neden olmuştur. Ancak son yıllarda termal turizmin ve sağlık tesisleri yatırımlarının devlet tarafından teşvik edilmesi, termal sulara ve kaplıcalara sahip olan kuruluşların bu tür yatırımların ekonomik ve karlı yatırımlar olduğunu ve halk sağlığı üzerinde olumlu etkiler yarattığını anlamalarını sağlamış, böylece bazı özel sektör işletmeleri, valilikler ve dolayısıyla il özel idareleri, belediyeler mevcut tesislerini iyileştirmeye veya yeni tesisler kurmaya başlamışlardır (Özbek, 1992: 20).

Gelişmiş ülkelerde kür merkezlerindeki tedavi ücretlerinin büyük bir bölümünün sigorta kuruluşları tarafından karşılandığından kür merkezlerine tüm yıl boyunca hasta sevki ve ödeme yapılmaktadır. Böylece tesislerin büyük miktardaki geliri bu kanaldan sağlanmakta ve tesislerin doluluk oranı yükselmektedir. Oysa Türkiye'de termal sulardan yararlanmak isteyen hastaların, mevcut yasa ve yönetmeliklerle kür merkezlerinden yararlanma imkânları son derece azdır (Özbek, 1992: 24). Tedavi giderlerinin sigorta ve emekli sandığı gibi kuruluşlarca karşılanması için gerekli politikalar oluşturulmadığı için Türkiye'de sağlık turizminde yeterli iç talep ve gelişme sağlanamamıştır.

TÜRSAB'ın 2006 yılı verilerine bakıldığında yabancı doluluk oranının en yüksek olduğu tesis türü yıllık ortalama % 52.2 ile tatil köyü iken yerli doluluk oranının en yüksek olduğu tesis türü % 50.1 ile termal otellerdir. Ülkemizde 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilmiş ve halen yürürlükte bulunan 34 adet turizm merkezi bulunmaktadır. Bunlar (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>, erişim:13.12.2007); Afyon'da Bovadin-Heybeli, Gazlıgöl, Ömer - Gecek, Sandıklı – Hüdai Kaplıcaları, Ağrı'da Diyadin, Amasya'da Terziköy, Ankara Kızılcahamam'da Seyhamamı, Balıkesir Edremit'te Güre, Bolu'da Karacasu, Çanakkale Ezine'de Kestanbol, Diyarbakır'da Çermik, Erzurum'da Ilıca ve Pasinler, Eskişehir'de Sakarılıca, İzmir'de Balçova ve Seferihisar Doğanbey, Kütahya'da Emet, Gediz Ilıcası, Gediz Muratdağı, Harlek ve Simav-Eynal, Niğde'de Çiftehan ve Narlıgöl, Osmaniye'de Haruniye, Rize'de Ayder, Samsun Havza'da 25 Mayıs ve Mevcut Kaplıca, Sivas'ta Sıcakçermik ve Balıklıçermik, Uşak'da Banaz, Yalova Termal, Yozgat'da Sarıkaya ve Boğazlıyan Cavlak termal turizm merkezleridir.

4.2.6. Yat Turizmi

Sınırlı bir kitleye hitap ettiği için uzun bir süre gerekli rağbet göremeyen yat turizmi özellikle son 20 yıldır turizm endüstrisinin en hızlı büyüyen sektörü durumuna gelmiştir (Alon, 2002: 6).

1960'lı yıllarda Yunanistan'ın Ege ve Anadolu kıyılarını kapsayan yat turlarının satılmaya başlanmasıyla, yatçılık konusu Türkiye'de gündeme gelmeye başlamış, 1967 yılında ilk kez Bakanlıklararası Yat Limanlarını Planlama Teknik Komisyonu kurulmuştur. Daha sonraları ise, ikinci beş yıllık kalkınma planları döneminde (1968–1972) yat limanlarının inşa edilmesi planlanmıştır.

1976 yılında Bodrum Marinası, 1977 yılında da Kuşadası Marinası T.C. Turizm Bankası tarafından işletilmeye başlanmıştır. Ayrıca 1970'li yıllarda faaliyete başlayan Çeşme Yat Limanı da iç ve dış turizme hizmet vermek üzere açılmıştır (Dinçer, 1989: 21–22).

Yat turizmi, 1983 yılında yürürlüğe giren Turizm Teşvik Yasası'nın 815 Sayılı Kabotaj Yasası'ndaki değişikliğe yol açmasıyla gelişmeye başlamıştır. Bu yasa değişikliği ile aynı zamanda, yabancı yatların gezi ve spor amacıyla Türk limanları ve karasularında seyretmelerine ve Yunanistan'da faaliyet gösteren yabancı bayraklı yat işletmelerinin yatları ile birlikte Türkiye'ye yerleşmelerine izin verilmiştir (Kozak vd., 2000: 24).

Aşağıdaki tablolarda 1990 ile 2006 yılları arasındaki Türkiye'deki yerli ve yabancı toplam yat işletme sayısı, yat sayısı ve yatak sayıları verilmektedir. Türkiye'de kıyıların uygunluğuna ve turistik çekiciliklere bağlı olarak yat turizminin İstanbul, Bodrum, Kuşadası, Marmaris, Göcek, Köyceğiz, Çeşme, Antalya ve Fethiye yörelerinde geliştiği görülmektedir (Kozak vd., 2000: 25).

Tablo 15: Türkiye'deki 1990-2006 Yılları Arasındaki Belgeli Yat İşletmelerinin Kümülatif Olarak Yat ve Yatak Sayıları (Yerli-Yabancı Toplam)

	İşletme Sayısı	Yat Sayısı	Yatak Sayısı
1990	108	1024	8467
1991	107	863	7405
1992	111	1004	8580
1993	113	1027	8766
1994	114	1022	8644
1995	109	959	8183
1996	108	983	8447
1997	106	999	8550
1998	108	1032	8657
1999	110	1022	8586
2000	110	1272	10 234
2001	108	1301	10 381
2002	106	1094	9231
2003	106	1058	9234
2004	91	993	8487
2005	86	1068	8880
2006	71	1061	8162

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/YAT.asp>

Tablo 16: 1990 ile 2006 Yılları Arasında Türkiye'deki Belgeli Yerli ve Yabancı Yat İşletme Sayısı

Yıllar	Yerli	Yabancı	Toplam
1990	84	24	108
1991	88	19	107
1992	93	18	111
1993	95	18	113
1994	99	15	114
1995	98	11	109
1996	98	10	108
1997	99	7	106
1998	100	8	108
1999	100	9	109
2000	101	9	110
2001	98	10	108
2002	96	10	106
2003	97	9	106
2004	83	8	91
2005	76	10	86
2006	60	11	71

Kaynak:<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/YAT.asp>

4.2.7. Kongre Turizmi

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı yaşandığı günümüzde bu gelişmelerin kamuoyuna duyurulduğu ve bilgilerin aktarılarak tartışıldığı kongrelerin de sayısı hızla artmaktadır (Aydın, 1997: 19). Katılanların gelir düzeyine bağlı olarak kongre harcamalarının yüksek olması, uluslararası kongrelere katılanların oranının fazla olması nedeniyle döviz kazandırıcı etkisinin fazla olması, 12 ay boyunca yapılabilmesi nedeniyle turizmde mevsimselliği ortadan kaldırması ve kongre öncesi ve sonrasında ulaşım, iletişim, konaklama ve yeme içme gibi birçok alt sektörü desteklemesinden dolayı önemli bir ekonomik gelir sağlayan kongre turizmi, özellikle son yıllarda dünyada ve Türkiye’de gelişmekte olan turizm çeşitleri arasında yer almaktadır.

2001 yılı verilerine bakıldığında kongre turizminden en fazla talep gören ilk dört ülkenin Amerika, İngiltere, İspanya ve Fransa olduğu görülmektedir. Türkiye, en fazla talep edilen ülkeler arasında 35. sırada yer almaktadır. Şehir bazında ise Londra, Madrid, Paris ve Viyana ilk dört şehir arasında yer alırken İstanbul listede 39. sırada yer almaktadır (Aksu vd., 2004: 45). Türkiye en çok talep edilen ülkeler arasında 35. sırada olmasına rağmen, yakın gelecekte İstanbul, Antalya, İzmir ve Ankara gibi şehirler kongre turizmi için en uygun görülen üye şehirler arasında yer almaktadır. Özellikle 1990’lardan sonra HABİTAT gibi uluslararası kongrelere ev sahipliği yapması nedeniyle İstanbul’a yönelik kongre turizmi hareketlerinde önemli bir artış görülmüştür (Aksu vd., 2004: 46).

4.2.8. Dağ ve Kış Turizmi

Tatillerini genellikle yaz mevsiminde geçiren insanlar, bu alışkanlıklarını kış mevsimi boyunca da sürdürmeye başlamışlar, sağlıklı bir yaşama ortamında bulunmak üzere orta yükseklikteki, karlı, dağlık ve ormanlık yörelere yönelmişler, dolayısıyla zamanla dağ – kış turizmi hareketlerinin hızlanmasına neden olmuşlardır. Günümüzde dağ ve kış turizmi, turizm pazarında gittikçe artan oranda talep edilen turizm türleri arasında yer almaktadır.

Yüksek dağlık yöreleri, geniş alanlar kaplayan orta yükseklikte dağlık ve ormanlık yöreleri ile Türkiye, dünya üzerindeki konumu, yapısal ve iklim özellikleri nedeniyle özellikle orta yükseklikte dağlık ve ormanlık yörelerinde kış mevsiminde kar yağışlarının etkili olması, karın yerde kalma süresi uzun ve kar kalınlığının 2

metreye kadar varması gibi doğal özelliklere bağlı olarak “kış turizmi” ve “kış sporlarına” elverişli alanlara ve zengin kaynaklara sahip bir ülke durumundadır (Ülker, 1992: 52). Türkiye, kış mevsimi boyunca kar yağışı alan ve 4-6 ay süreyle karlarla kaplı olan elverişli kayak merkezlerine sahiptir. Bu kaynakların iç ve dış turizme yönelik olarak değerlendirilmesi amacıyla Bakanlar Kurulu Turizm Teşvik Kanunu’na dayanarak 12 adet kış sporları merkezini Turizm Merkezi olarak ilan etmiştir. Turizm Merkezi ilan edilen kış sporları merkezlerinin planlı gelişmesi hedeflenmekte ve planlarda koruma – kullanma dengesi gözetilmektedir. Turizm Bakanlığınca kış sporları turizm merkezi olarak ilan edilmiş alanlar; Bolu-Koroğlu, Bursa-Uludağ (II. Gelişim), Kayseri-Erciyes, Aksaray- Hasandağ, Gümüşhane-Zigana Dağı, Bayburt-Kop Dağı, Kars-Sarıkamış, Kocaeli-Kartepe, Erzurum-Palandöken, Bitlis-Sapgör, Antalya-Alanya-Akdağ, Isparta-Davraz, Kastamonu-Ilgazdır (www.kultur.gov.tr).

4.2.9. Deniz Turizmi

Türkiye’de en fazla talep edilen turizm türü olan bu turizm çeşidinde deniz veya kıyı turizminden yararlanılmaktadır. Türkiye, deniz turizmi için gerekli olan; uzun kıyılar, temiz deniz, uygun kumsallar, doğal ve tarihi güzelliklerin yanında, uygun iklim koşullarına sahip olması nedeniyle deniz turizminde oldukça gelişme göstermiştir (Kozak vd., 2000: 21).

Daha önce de belirtildiği gibi Türkiye’de turizm yatırımlarının önemli bir çoğunluğunun “deniz-kum-güneş” üçlemine bağlı olarak yapılan deniz turizmine yönelik olduğu görülmektedir. Ancak, 4–5 ay gibi kısa sürede içinde belli zamanlarda ve belli mekânlarda yaşanan bu aşırı yoğunlaşma, betonlaşma, trafik, çarpık kentleşme, doğanın tahrip edilmesi ve çevre kirliliği gibi olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, deniz turizmine bağlı olarak turizmin özellikle yaz aylarında yoğunlaşması konaklama ve seyahat işletmelerinde, belirli aylarda atıl kapasite yaratmaktadır. Dolayısıyla deniz-kum -güneş üçlemine bağlı kitle turizminden kurtulma, turizmi bütün bir yıla yayarak, ölü sezonda atıl kalan kapasiteyi canlandırma ve yoğunlaşmadan kaynaklanan olumsuzlukların giderilmesi gibi nedenlerle Türkiye’de yeni turizm çeşitleri geliştirilmeye ve yaygınlaştırılmaya başlanmıştır.

4.2.10. Gençlik Turizmi

15–25 yaş arasında bulunan gençlerin kamu ve özel organizasyonların sağladığı destek ve teşviklerden yararlanarak bireysel veya grup halinde ülke içinde ya da dışında kültür ve dinlenme motifleri ile yaptıkları seyahat ve konaklamalardan oluşan ekonomik, sosyal ve kültürel bir olay olan gençlik turizmi (Oral; 1992: 126), bugün Avrupa’da turizm pazarının en dinamik kesimini oluşturmaktadır. Gençlerin, aileleriyle birlikte tatil planı yapmak yerine kendi arkadaş gruplarıyla tatil etkinliklerinde bulunmak istemeleri ve bu etkinliklerde kendi istek ve tercihlerini hissedilir bir şekilde arttırmaları, birçok tur operatörünün konuyla ilgili yeni düzenlemeler yapmalarına ve yeni paket tatiller geliştirmelerine neden olmuştur. Türkiye’de gençlerin konaklama ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte konaklama tesislerinin yeterli düzeyde olmayışı gençlik turizminden sağlanacak payın oldukça düşük kalmasına neden olmaktadır. Özel veya resmi öğrenci yurtlarının yaz aylarında turizm amaçlı kullanılması ve demiryollarının belirli dönemlerde uygulamaya koyduğu indirimler gençlerin turizm faaliyetlerine aktif olarak katılabilmeleri konusunda özendirici olmaktadır.

4.2.11. Ekoturizm

Turizm literatüründe kültürel turizm, macera turizmi, doğa turizmi, yeşil turizm, sürdürülebilir turizm ve alternatif turizm gibi pek çok şekilde anılan ekoturizm kavramının ortaya çıkışı henüz yenidir. Literatürde ekoturizm birçok araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Ekoturizm “çevreyi korumaya ve yerel halkın refahını düzeltmeye yönelik olarak doğal alanlara yapılan seyahatler” olarak tanımlarken, ekoturizm belirli bir bölgenin (alanın) yerel kültürüyle beraber doğal güzelliğine, jeolojik yapısına, bitki örtüsüne ve faunasına odaklanmaktadır (Masberg ve Morales, 1999: 289).

Ekoturizm Topluluğu ekoturizmle ilgili olarak “çevrenin doğal ve kültürel tarihini anlamaya, ekosistemin bütünlüğünü korumaya, yerel halk için faydalı doğal kaynakların korunduğu ekonomik fırsatlar yaratmaya yönelik olarak doğal alanlara yapılan anlamlı seyahat” şeklinde bir tanım yaparken, Uluslararası Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN)’nin *Korunmuş Alanlar ve Milli Parklar Komisyonu* “doğal kaynakları destekleyen, ziyaretçi etkilerini en aza indiren ve yerel nüfusun sosyo-ekonomik durumunun yararlı bir şekilde harekete geçmesini sağlayan, doğayı

anlamak ve hoşça vakit geçirmek için diğerlerine nazaran bozulmamış doğal alanlara ziyaret ve çevresel olarak sorumlu seyahat” olarak tanımlamaktadır (Ross and Wall, 1999: 124).

İKİNCİ BÖLÜM

EKOTURİZM KAVRAMI VE ÖNEMİ

1. EKOTURİZMİN TANIMI

Günümüzde sanayileşmenin gelişmesiyle ortaya çıkan hızlı ve plansız kentleşme, çevre kirliliği ve gürültü gibi olumsuzluklardan kaçma isteği insanları özellikle doğal ve kültürel seyahatlere yönlendirmiştir. Son yıllarda turizm endüstrisi içinde hızla gelişme göstermeye başlayan ekoturizm de bu yönelimlerin sonuçlarından birisi olarak ortaya çıkmıştır. Turizm literatüründe kültürel turizm, macera turizmi, doğa turizmi, yeşil turizm, sürdürülebilir turizm ve alternatif turizm gibi pek çok şekilde anılan ekoturizm kavramının ortaya çıkışı henüz yenidir.

Ekoturizm kavramı, turizm ve çevre ilişkisinin önem kazanması ve sürdürülebilirlik tartışmaları ile birlikte gündeme gelmiş ve popülerlik kazanmış olup, son yıllarda sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Ekoturizm doğaseverler ve çevre duyarlılığı olan turistlerin hareketlerinden daha geniş kapsamlı bir konudur. Gerçekte bu olgu, çevresel, ekonomik ve sosyal ilişkiler bütünüdür (www.turcev.org/mavibayrak/ekoturizm.htm, erişim: 18.05.2007).

Literatürde ekoturizm birçok araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Ekoturizm farklı istekleri olan kişiler için farklı anlamlar taşımaktadır. Bu nedenle uluslararası kabul edilmiş bir tanımı bulunmamaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006: 52).

Ekoturizmin en kapsamlı ve tüketim merkezli bir tanımı, Ceballos-Lascurain tarafından 1990 yılında şu şekilde yapılmıştır (Juric vd., 2002: 259).

“Ekoturizm, doğal manzara ve bu manzaranın bitki ve hayvanları ile bu alanlarda hem geçmişte hem de günümüzde varolan kültürel özelliklerini inceleme, araştırma, beğeni ve hoşlanma gibi nedenlerle diğerlerine nazaran zarar görmemiş veya kirlenmemiş doğal alanlara seyahati kapsayan bir turizm segmenti (bölümü) olarak tanımlanabilir.”

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (The International Ecotourism Society) ekoturizmle ilgili olarak “çevrenin doğal ve kültürel tarihini anlamaya, ekosistemin bütünlüğünü korumaya, yerel halk için faydalı doğal kaynakların korunduğu ekonomik fırsatlar yaratmaya yönelik olarak doğal alanlara yapılan anlamlı seyahat” şeklinde bir tanım yaparken (Ross and Wall 1999; 124), Uluslararası Doğal Kaynakları Koruma Birliği’nin Korunmuş Alanlar ve Milli Parklar Komisyonu ekoturizmi, “doğal kaynakları korumaya özendiren, ziyaretçi etkilerini en aza indiren ve yerel nüfusun sosyo-ekonomik ilişkilerinin yararlı bir şekilde harekete geçmesini sağlayan, doğayı anlamak ve hoşça vakit geçirmek için diğerlerine nazaran bozulmamış doğal alanlara ziyaret ve çevresel olarak sorumlu seyahat” olarak tanımlamıştır (Ormsby ve Mannle, 2006: 271).

Avustralya Ekoturizm Birliği ise ekoturizmi, “öncelikle çevresel ve kültürel anlayışın beslenip büyüdüğü, değerinin anlaşıldığı ve kaynakların korunduğu doğal alanlarda yaşamaya odaklanan, ekolojik olarak sürdürülebilir bir turizm” olarak tanımlamıştır (www.world-tourism.org.omt/ecotourism2002.htm, erişim: 12.12.2007).

Masberg ve Morales çalışmalarında ekoturizmi “çevreyi korumaya ve yerel halkın refahını düzeltmeye yönelik olarak doğal alanlara yapılan seyahatler” olarak tanımlarken, ekoturizmin belirli bir bölgenin (alanın) yerel kültürüyle beraber doğal güzelliğine, jeolojik yapısına, bitki örtüsüne ve faunasına odaklandığını ileri sürmüşlerdir (Masberg ve Morales, 1999: 289).

Arlen, ekoturizmi “yerel halkın refahını devam ettiren ve doğal çevreyi koruyan sorumlu turizm” şeklinde tanımlarken Freedman da benzer olarak “yerel ekonomiye katkıda bulunurken, çevredeki alanlarda düşük etkiye sahip ve çevresel olarak bilinçlenmeye teşvik eden, seyahat endüstrisinin bir bölümü” olarak tanımlamıştır (Herbig ve O’hara, 1997: 231).

Ekoturizm çoğu kez doğal ekosistemin korunmasını desteklerken aynı zamanda yerel gelişimin sürdürülebilirliğini geliştiren potansiyel bir strateji olarak kabul edilmiştir (Ross ve Wall, 1999: 123).

Yapılan bu tanımlardan ekoturizmle ilgili olarak şu temel nitelikler ortaya çıkmaktadır;

1. Her şeyden önce ev sahibi toplumun doğal ve sosyo-kültürel kaynaklarını korumak,
2. Ev sahibi toplumun doğal ve sosyo-kültürel kaynaklarının sürdürülebilirliği için finansal kaynak yaratmak,
3. Finansal kaynaklar yaratarak, ev sahibi toplumun ekonomik ve sosyal refahını artırmak,
4. Ziyaretçilerin ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerini en az düzeye indirmek,
5. Yerel halkın ve turistlerin çevresel anlamda duyarlılığını artırmak ve bu konuda ekolojik bir bilinç oluşturmak.

Ekoturizm, korumacılığı geliştiren ve zararlı etkileri en aza indirmenin yolunu arayan doğal çevre temeline dayalı bir turizmi ifade etmektedir. En sade şekli ile vahşi yaşam ve bitki örtüsünün korunmasına, istihdam ve gelir yaratmaya destek olurken çevre ve yerel kültür üzerinde en düşük etkiyi yapacağını ileri süren bir endüstri olmaktadır (Demir ve Çevirgen; 2006: 55).

2. EKOTURİZMİN ÖNEMİ

Ekoturizm ilk olarak 1980'lerde doğal kaynakları korumaya yönelik yaratıcı bir strateji olarak, dünya çapında bir girişim içinde yavaş yavaş geliştirilmiştir (Herbig ve O'hara, 1997: 231). Bugün ekoturizm, dünyanın en büyük endüstrilerinden biri olan turizm endüstrisinin en hızlı büyüyen segmenti durumundadır. Kitle turizmiyle karşılaştırıldığında, ekoturizm, sektörle daha güçlü bağlantı kurma, ekonomik fayda sağlama, yerel halk için iş gücü yaratma ve sürdürülebilir gelişimi güçlendirme açısından önemli bir konu haline gelmiştir. Bunlardan dolayı ekoturizm, ekonomik gelişimle, doğal kaynakları ve vahşi yaşamı uzlaştırma anlamında özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından önemli bir turizm çeşidi olarak geliştirilmektedir (Jones, 2005: 303).

Bugün ekoturizm, ev sahibi ülkedeki halka toplumsal katılımlı gelişme fırsatları sağlamak ve hassas alanlar ile tehlike altındaki doğal yaşam alanlarını korumak için umut verici yeni bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006: 55).

Ekoturizm doğada eğlenceli bir deneyim sağlarken, asıl amacı doğal alanların korunması, ev sahibi toplum için gelir yaratma, çevresel eğitim, yerel ortaklık ve kapasite yaratmaktır (Ross ve Wall, 1999: 125).

Ekoturizm, amacına uygun olarak gerçekleştirildiğinde, hassas ekosistemlerin korunması ve bu bölgelerin içerisinde ve çevresinde yaşayan nüfusun sosyo-ekonomik gelişmesi için kaynak yaratabilen bir araç olmaktadır (Yürük, <http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/web/YURIK.doc>. Erişim: 07.10.2006). Ayrıca ekoturizm, kitle turizmiyle karşılaştırıldığında “flora, fauna, habitat ve yaban hayatına zarar vermeden, ekosistemin korunmasını teşvik eden” bir turizm çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır (Demir ve Çevirgen; 2006: 60). Bununla birlikte, doğal bir çevrede hoşça vakit geçirmenin ötesinde bir deneyim olan ekoturizm katılımcıların çevresel konuları öğrenebilmesine ve doğanın değerini anlama ve eğitim gibi konuları da kapsamaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006: 65).

Başka bir açıdan düşünüldüğünde ise ekoturizm, ekonomik olarak zayıf olan yerel halk için kişi başına yeterli gelir sağlamanın yanında geçim kaynakları doğal yaşama bağlı olan bu insanları biyolojik çeşitliliğin ve doğal kaynakların korunması konusunda bilinçlendirmektedir.

Ekoturizm, doğayı koruma özelliğinin yanı sıra, bir yandan ürün farklılaştırması yaratarak daha büyük ve gelişen pazara girilmesini sağlarken bir yandan da dış tanıtımda prestijin artmasını sağlamaktadır. Ekoturizm dışsal olarak yeni pazarlar sağlamaktadır (Özbey, 2002: 144).

Hassas doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik bir bilinç oluşturma ve yerel ekonomilere gelir sağlama gibi bir amacı olan ekoturizmin çok iyi planlanması ve dikkatli bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Bunun için ekoturizm aktivitelerine katılmak ve ekoturizm faaliyetlerinden pay almak isteyen grupların bir takım ilkelere uyması istenmektedir. Bu ilkeler Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (The International Ecotourism Society) tarafından şu şekilde sıralanmıştır (http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.aspx?articleid=95&zoneid=2);

- Doğal ve kültürel etkileri minimum düzeye indirmek,
- Çevresel ve kültürel bilinç ve saygı oluşturmak,

- Hem ziyaretçiler hem de ev sahibi toplum için olumlu deneyimler sağlamak,
- Korumaya yönelik doğrudan finansal yararlar sağlamak,
- Finansal fayda sağlama yoluyla yerel halkı güçlendirmek,
- Ev sahibi ülkenin politik, çevresel ve sosyal ortamına duyarlılığı artırmak,
- Uluslararası insan haklarını ve iş anlaşmalarını desteklemek.

3. EKOTURİZMİN ÖZELLİKLERİ

Dünya Turizm Örgütü ekoturizmin genel özelliklerini şu şekilde sıralamıştır (www.worldtourism.org.omt/ecotourism2002.htm);

1. Ekoturizm faaliyetinde turistin temel motivasyon unsuru, doğayı anlama ve inceleme ile birlikte aynı zamanda bu alanlarda hakim olan geleneksel kültürü de inceleme ve anlamaya çalışmadır.
2. Ekoturizm eğitime ve yoruma dayalı bir özellik içerir.
3. Ekoturizm turları yalnızca o bölgede faaliyet gösteren küçük yerel işletmeler tarafından küçük gruplara yönelik olarak organize edilmez. Değişen büyüklükte yabancı tur operatörleri de küçük gruplara yönelik olarak ekoturizm turları düzenleyebilmektedir.
4. Ekoturizm, doğal ve kültürel çevre üzerindeki negatif etkileri en aza indirir.
5. Doğal alanların korunmasını destekler.
6. Ekoturizm, koruma amacıyla doğal alanların yönetiminde, ev sahibi topluma, organizasyonlara ve yetkililere ekonomik faydalar sağlar.
7. Yöre halkı için alternatif iş ve gelir olanakları yaratır.
8. Hem yöre halkında hem de turistlerde doğal ve kültürel varlıkların korunması yönündeki bilinci artırır.

Ekoturizmle ilgili olarak yapılan tüm bu açıklamalar ve tanımlamalara da dayanarak, ekoturizmin 3 temel özelliği şu şekilde sıralamak mümkündür;

3.1.DOĞAL VE KÜLTÜREL ÇEKİCİLİK

Ekoturizmin en belirgin özelliği ve en önemli çekicilik unsuru doğaya dayalı olarak gerçekleşmesidir. Ekoturizmle ilgili olarak yapılan bütün tanımlarda özellikle ekoturizmin bu özelliği vurgulanmaktadır. Doğaya dayalı olarak yapılan bu turizm çeşidinin motivasyon unsurları, doğayla baş başa kalma isteği, günlük yaşamın baskısından ve stresinden kaçış, daha fazla geç kalmadan vahşi yaşamı görme arzusu ve trekking, kuş gözlemciliği, akarsu krosu gibi özel ilgi ve aktiviteleri gerçekleştirme isteğidir (Blamey, 2001: 7). Ekoturizmin doğaya dayalı olma özelliği, literatürde ekoturizmin “korunan alanlar ve diğerlerine nazaran bozulmamış alanlarla” birlikte ele alınmasına neden olmuştur (Lawton ve Weaver, 2001: 38).

Diğer taraftan, yapılan tanımlarda doğal ve kültürel çevreyi tanıma ve korunmasını sağlama, çevrenin kültürel özelliklerini inceleme ve kültürel özelliklerin aktarımından söz ediliyor olması ekoturizmin ikinci çekicilik unsurunu ortaya çıkarmaktadır.

3.2.ÇEVRESEL EĞİTİME VE ÖĞRENMEYE DAYALI DENEYİMLERİN KAZANILMASI

Ekoturizmin ikinci ayırt edici özelliği, doğa ile ilgili eğitim ve doğal ve kültürel çevreyi anlama, aynı zamanda aralarında ilişki kurabilme olanağı sağlamasıdır (Blamey, 2001: 9). Ekoturizm, ekoturistler için çevresel eğitim ve öğrenmeye dayalı deneyim fırsatları yaratır. Öğrenmeye dayalı deneyim, ekoturizmi diğer doğaya dayalı turizm çeşitlerinden ayırmaktadır. Örneğin, yüksek debili bir akarsuda rafting yapmak veya karla kaplı yüksek bir dağda kayak yapmak turiste heyecanlı bir deneyim yaşatabilir. Ancak öğrenme deneyiminin arzulan şekli, yöre insanıyla pozitif ve negatif bir şekilde birbirini etkileyen ekosisteme girme ve tüm bir yerel ekosistemi anlamaya çalışma biçiminde gerçekleşmesidir. Sonuç olarak, turist ekoturizm faaliyetlerinde bulunurken, genel olarak o ekosistemdeki çevresel, kültürel ve sosyal konular hakkında değerlendirme, yorum yapma ve ekosistemi anlama olanağı bulacaktır (Weaver, 2001a: 3).

Çevresel eğitimin ise, iki temel amacı vardır; Bunlardan birincisi, doğal ve kültürel faaliyetlerle ilgili bilgi talep eden turistlerin tatmin olmasını, böylelikle tatmin edilmiş bir rekreasyonel deneyim sağlaması ile ilgilidir. İkinci amacı ise, turizmin negatif etkilerini en aza indirmek ve şehirden gelmiş turistleri çevresel ve kültürel

konularda bilinçlendirerek, onların tutum ve davranışlarını çevresel yönde değiştirmekle ilgilidir (Blamey, 2001: 9). Bunu sağlamanın yollarından biri ise, ekoturisti ağaç dikme, meyve toplama, hayvan bakımı, bitki inceleme gibi oldukça anlamlı ve çekici deneyimler yaşatmaktan geçmektedir (Weaver, 2001a: 3). Bu iki amaç çoğu kez birbiriyle ilişkilendirilmektedir. Çünkü ekolojinin hassas doğası hakkında bilgi edildiğinde ve tatmin olduğunda turistin çevresel ve kültürel duyarlılığı da artacaktır. Dolayısıyla ekoturizmin asıl amacı da gerçekleştirilmiş olacaktır (Blamey, 2001: 9).

3.3.DOĞAL, SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Sürdürülebilirlik kavramı Dünya Çevre ve Gelişim Komisyonu (World Commission on Environment and Development) tarafından “gelecek nesillerin ihtiyaçlarını tehlikeye atmadan şu an ki ihtiyaçların karşılanması” olarak tanımlanmıştır (Blamey, 2001: 10). Komisyonun görüşüne göre, sürdürülebilir gelişmenin esası, “hammadde kaynaklarının kullanımı, yatırımların yönü, teknolojik gelişmelerin hedefleri ve kurumsal değişiklikler gibi konularda hem bugünün hem de gelecek nesillerin ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran bir değişim süreci” olmasıdır (D’Amore, 1995: 20). Bu tanımda olduğu gibi, sürdürülebilirlikle ilgili yapılan pek çok tanım, bu kavramın sadece ekolojik veya çevresel boyutunu ele almaktadır. Oysa, bir destinasyonun (bölgenin) kültürel, sosyal ve ekonomik boyutlarından ayrı ele alınamayacağı bir gerçektir. Çünkü doğal çevre olarak adlandırılan tabiatın şekillenmesinde yerli halk önemli bir rol oynamaktadır (Lawton ve Weaver, 2001: 39).

Turizm açısından bakıldığında, sürdürülebilirlik kavramını doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik boyutlarıyla ele alan bir tanım şu şekilde yapılmaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006: 16); “sürdürülebilirlik, turizmin kaynağı olan doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve estetik değerlerin korunup geliştirilerek çekiciliklerinin devamının sağlanmasıdır”.

Daha genel bir biçimde ise, sürdürülebilir turizm, “insanın etkileşimde bulunduğu veya bulunmadığı çevrenin bozulmadan veya değiştirilmeden korunarak, kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamı sürdüren sistemlerin sürdürüldüğü ve aynı zamanda tüm kaynakların, ziyaret edilen bölge

insanın ve turistlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri biçimde yönetildiği bir kalkınma şeklidir” (Özbek, 2002: 142).

Dünya Turizm Örgütüne göre sürdürülebilir bir turizm gelişimi, gelecek nesiller için kaynakları korurken ve artırırken, şu anki turistlerin ve bölge halkının ihtiyaçlarını karşılar. Sürdürülebilir bir turizm gelişimi, kültürel bütünlüğün, ekolojik yapının, biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemlerinin korunmasını sağlarken, sosyal, ekonomik ve estetik ihtiyaçların tamamen karşılanması yoluyla tüm kaynakların yönetimi için yol gösterici bir nitelik taşıyıcıdır (Harrison vd., 2003: 295).

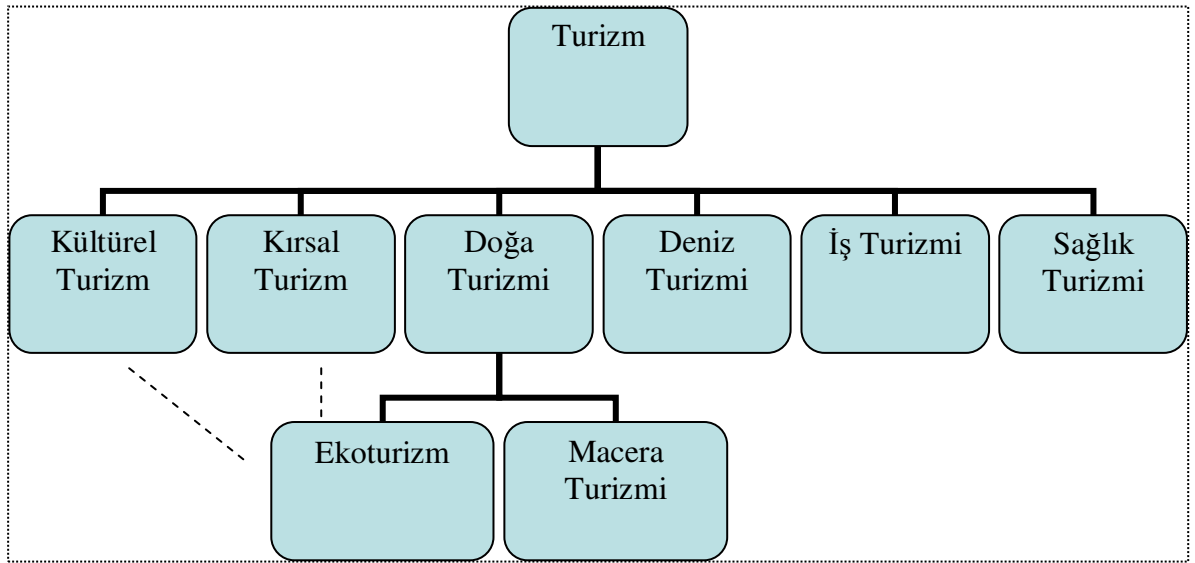
Ekoturizmin üçüncü ve belki de en önemli ayırt edici özelliği, doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik olarak sürdürülebilir bir şekilde gerçekleşmesi zorunluluğudur. Elbette ki, bütün turizm çeşitleri bu şekilde gerçekleşmek zorundadır ancak ekoturizmi ayıran en önemli özellik, tanımında sürdürülebilirlik kavramının temel olduğu tek turizm çeşidi olmasıdır (Weaver, 2001a: 3). Tüm turizm çeşitlerinin sürdürülebilir bir anlayışla gerçekleşmesi beklenirken, ekoturizm için bu özellik bir zorunluluk olmaktadır.

Ekoturizm, ziyaret edilen bölgenin doğal çevresini korumayı, sosyal ve kültürel bütünlüğünü sürdürmeyi ve ekonomik refahını desteklemeyi gerektiren bir konu olan sürdürülebilir turizmin de üzerinde bir turizm çeşididir. Diğer bir deyişle destinasyonun tüm gelişimini desteklemek, ekoturizmin sorumluluğu ve zorunluluğudur.

4. EKOTURİZM KAPSAMINDA YER ALAN FAALİYET TÜRLERİ

Bu bölümde, “diğer turizm türleri” alt başlığı altında verilen rafting, vahşi yaşam turları, sportif olta balıkçılığı gibi turizm türleri, pek çok kaynakta ekoturizm kapsamında yapılan faaliyetler olarak yer alırken, aslında ekoturizme yönelik doğrudan motivasyon unsuru oluşturmadığından ve daha çok heyecan arayan kişilerin gerçekleştirdiği faaliyetler olduğundan macera turizmi olarak da değerlendirilebilir. Macera turizmi, “nadir gidilebilen, uzak, egzotik veya yaban hayatının yaşandığı bir destinasyonda meydana gelen, her zamankinden farklı ulaşım şekilleri gerektiren ve düşük veya yüksek seviyede bir hareketlilikle ilgili olma eğiliminde olan, açık hava faaliyeti” olarak tanımlanabilir (Fennell, 2003: 29). Macera turizmi kapsamında yer alan faaliyetlerin doğal bir çevrede ve doğa ile etkileşim

içinde yapıyor olması bu iki turizm türünü kimi kaynaklarda doğa turizminin dalları olarak gösterirken, kimi kaynaklar ise ekoturizmi, macera turizminin bir dalı olarak göstermektedir (Kahraman ve Türkay, 2006: 38, www.uneptie.org, Weaver, 2001a: 23). Dünya Turizm Örgütü de ekoturizmi ve macera turizmini, turizm pazarının bir bölümü olarak doğa turizminin dalları olarak göstermektedir.

Kaynak: World Tourism Organization 2001.

Fennel ve Eagles (1991), iki turizm türü arasındaki benzerlikleri veya farklılıkları ile ilgili çalışmalarında risk unsuru üzerinde durmuşlardır (Şekil 11).

Buna göre seyahatin sonucu bilinmediğinde ve risk unsuru arttığında turizmin şekli kitle turizminden macera turizmine doğru, sonuçları bilinen ve güvenliğin fazla olduğu bir seyahatte ise turizmin şekli macera turizminden kitle turizmine doğru kaymaktadır. Görüldüğü gibi ekoturizm, diğer iki turizm türünden ayrı yer alırken, aynı zamanda bu turizm türlerinin bazı unsurlarını taşımaktadır (Fennell, 2003: 31). Weaver'a (2001b) göre ise, ekoturizmde amaç eğitim ve öğrenmeye dayalı deneyimlerin kazanılması ve doğanın değerinin anlaşılması iken, macera turizminde amaç, fiziksel çaba ve risktir. Bununla birlikte, bazen ekoturistler de katıldıkları ekoturizm faaliyetlerinde bazı risklere maruz kalabilmektedirler. Örneğin doğa yürüyüşü yapan bir turist bozulmamış bir habitat ararken veya bir kuş gözlemcisi,

yüksek dağlık alanlarda nadir görülen bir kuşu izlerken fiziksel bazı risklerle karşılaşabilir (Weaver, 2001b: 75).

Benzer özellikler taşımalarına rağmen, ekoturizmi doğaya dayalı olarak yapılan diğer aktivitelerden ayıran en önemli özellik, ekolojik olarak sürdürülebilirlik ile eğitim ve öğrenmeye dayalı deneyimlerin kazanılması amacını taşımasıdır (Rodger vd., 2007: 161). Aslında gerçek ekoturizmin ne olduğu ve faaliyetin ekoturizm kapsamında yer alıp almaması, yapılan seyahatin ziyaret edilen alanların korunması ve geliştirilmesine yardımcı olup olmadığı ile ilgilidir. Örneğin bir rafting turu nehrin korunmasına yardımcı olacak fonlar sağladığı ve bu konudaki bilinci geliştirdiği takdirde ancak ekoturizmdir (Demir ve Çevirgen, 2006: 145).

4.1.RAFTİNG (AKARSU KROSU)

Rafting, “raft” adı verilen botlarla, akış hızı yüksek nehirler üzerinde yapılan bir spordur. “Akarsu Krosu” anlamına gelen rafting, Kuzey Amerika’da, özellikle Kanada’da çok yaygın bir spordur. Rafting’de ki amaç, içinde bulunulan botun devrilmeden; kürekle yönlendirerek kayalar ve engeller arasından geçirilmesidir.

İlk kez 1869 yılında Colorado Nehri üzerinde Büyük Kanyon’da gerçekleştirilmiştir. 1939 yılında Colorado Nehri üzerinde organize edilen ikinci rafting büyük ilgi çekmiş ve o tarihten itibaren düzenli organizasyonlar yapılmaya başlanmıştır (Küçükarslan, www.paradoks.org, erişim: 02.05.2008).

Kısa sürede popüler bir spor haline gelen rafting bugün milyonlarca kişi tarafından tercih edilmektedir. ABD’nin 15’e yakın önemli nehrinde her yıl 2 milyona yakın rafting turu yapılmaktadır. Bir rafting botunda yaklaşık 8 kişi olduğu düşünüldüğünde bu ülkede yılda 16 milyona yakın kişinin rafting turuna katıldığı ortaya çıkmaktadır. Rafting sporunda dünyanın en çok dikkat çeken bazı destinasyonları ABD’deki Arizona, Colorado, Ocoee, Nantahala nehirleri, Zambiya ile Zimbabve sınırındaki ünlü Viktorya Selalelerinin de bulunduğu Zambezi Nehri, Nepal’de Himalaya vadisindeki Trisuli, Seti, Marshyangdi, Kali Gandaki, Sunkoshi, Karnali nehirleri; Şili’nin Patagonya bölgesindeki Futaleufu nehri; Tayland’da Khao Yai Milli Parkı’ndaki, The Kaeng Hin Phoeng nehri ve Türkiye’de de dünyanın en hızlı akan 10 nehrinden birisi olan Çoruh nehridir (Yücel, 2006:

<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/akrobat/CESIT/06eyRaft2.pdf>, erişim: 02.05.2008).

4.2.KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ

Kuş gözlemciliği, kuşları yaşam alanlarında gözleme ve tanımlama faaliyeti şeklinde tanımlanmıştır (Çakıcı ve Harman, 2006: 162). Kuş gözlemciliği doğayı kuşların dünyasından tanımayı sağlayan bir gözlem sporudur. Her türlü yaşam ortamında bulunan kuşlar, sağlıklı bir çevrenin en iyi göstergesidir. (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>).

Kuş gözlemciliği, doğada daha fazla zaman geçirmeye, insanın da doğanın bir parçası olduğunu fark etmesine yardımcı olan bir faaliyettir. Kuşları tanımayı, korumayı, bunu izleyerek kuşların yaşam alanlarını ve giderek tüm doğayı tanımayı ve korumayı amaçlamaktadır. Kuşlar, bilimsel olarak en iyi tanınan, en kolay araştırılan ve en çok merak uyandıran canlılardır. Kuşların sayısındaki artış veya azalış çevre sağlığının da göstergesi olmaktadır. Kuş gözlemciliği, bir çok ülkede büyük gelir kaynağıdır (www.kustr.org). Kuş gözlemcileri yeteri kadar seyahat edince ve/veya seyahat ettikleri bölgede konaklayınca, kuş gözlemciliği ticari hale gelmekte ve turizm endüstrisi için bir pazar haline gelmektedir Kuş gözlemciliğinin ülke, bölge ve yöre ekonomisine katkısı ile ilgili yapılmış bir araştırmada katılımcıların, kuş gözlemciliği ile ilgili seyahatlere yıllık ortalama 2000 dolarlık harcama yaptıkları görülmüştür (Çakıcı ve Harman, 2006: 162).

Kuşların yaşamları boyunca buldukları alanların sayısının sınırsız oluşu, tüm bu alanların etkili bir şekilde korunabilmesini imkânsız hale getirmektedir. Önemli Kuş Alanları (ÖKA) yaklaşımında, korunmaları ve iyi yönetilmeleri durumunda, kuşların ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına en verimli katkıyı sağlayacak öncelikli alanlar belirlenir. ÖKA, 1989 yılında Uluslararası Kuşları Koruma Konseyi tarafından başlatılan ve dünyanın birçok ülkesinde yürütülen bir projedir. Bu projenin Türkiye bölümü ise, Doğal Hayatı Koruma Derneği tarafından yürütülmektedir. Türkiye’de 184 önemli kuş alanında 450’den fazla kuş türü bulunmaktadır (www.kustr.org). Türkiye'deki toplam kuş türlerinin sayısı Avrupa'nın tamamında bulunan kuş türleri kadardır. Ülkemizin kuşlar açısından zengin olmasının en önemli nedenlerinden biri zengin sulak alanlar olması, diğeri ise önemli

kuş göç yolları üzerinde yer almasıdır (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6..>). Türkiye’de bulunan önemli kuş alanları; Manyas Kuş Cenneti, İzmir Çamaltı Tuzlası, Kayseri Develi Ovası’ndaki Sultansazlığı Yay Gölü, Beypazarı yakınlarında Nallıhan Kuş Cenneti, Kızılırmak Deltası Bafa Gölü, Sinop’ un Sarıkum Gölü, Nemrut Krater gölü, Silifke Göksu Deltası, kelaynakların doğumhanesi olarak bilinen Urfa Birecik Fırat Vadisi sayılabilir (www.kustr.org).

4.3.MAĞARA TURİZMİ

Uzun yıllar içinde doğal süreçler sonucunda oluşmuş veya insan eliyle oyularak yapılmış yeraltı oyuğu “mağara” olarak adlandırılmaktadır. Turizm amaçlı olarak, mağaralara yönelik özellikle görsel, bilimsel ve sportif amaçlı ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Mağaraların turizm açısından en önemli özelliği, mağara ortamında damlama, akma, buharlaşma, durgun su ortamı gibi çökeltme mekanizmaları nedeniyle oluşan speleotem (mağara oluşumu) adı verilen şekillerin biçim, renk, yoğunluk ve boyutları açısından sunduğu görselliktir. (Soykan vd., 2008: 393). Günümüzde gerekli alt yapısı hazırlanmış, aydınlatma ve yürüyüş yolları yapılmış mağaralar her yaştan insanın ilgisini çekmektedir.

Mağara turizminin en önemli amacı, bu tür doğal değerlerin koruma-kullanma dengesi çerçevesinde turizme kazandırılmasıdır. Bununla birlikte mağara turizminden gelir elde edebilmek için mağara içinde ve mağara dışında bazı yatırımların da gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Mağara dışı yatırımlar genel olarak ulaşım yollarını ve konaklama tesislerini, mağara içi yatırımlar ise ışıklandırma ve güvenli gezi yollarını kapsamaktadır. Mağaranın turizme açılması için bu yatırımların yanında turistlerin rahatının sağlanabilmesi için bir takım projelendirme çalışmaları da yapılmalıdır. Turizm amaçlı kullanılacak mağaralar genellikle; kır kahvesi-kafeterya, piknik alanları, minyatür çocuk bahçesi, otopark, ilk yardım üniteleri, tanıtım odası ve mağaranın içini ve dışını gösteren kroki, plan ve harita gibi ünitelerle projelendirilmektedir (Kozak vd, 2000: 26).

Dünyadaki diğer ülkelere göre “mağara cenneti ülke” durumunda olan ülkemizde yaklaşık 40.000 adet mağara bulunmaktadır. Mağara oluşumları bakımından önemli bir jeolojik-geomorfolojik nitelik olan karstlaşma (karstik alanlar)

ülkemizde Batı ve Orta Toros Dağlarında (Muğla, Antalya, Isparta, Burdur, Konya, Karaman, İçel ve Adana) yer almaktadır. Türkiye'nin en uzun (Beyşehir Gölü batısındaki Pınarözü Mağarası, 16 km) ve en derin mağaraları (Anamur'un kuzeyinde Çukurpınar Düdeni, 1880m) bu dağ kuşağı üzerindedir (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?erişim: 25.04.2006>). Türkiye'de mağaralar, turizm açısından birinci grup mağaralar, ikinci grup mağaralar, üçüncü grup mağaralar ve dördüncü grup mağaralar olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre (www.ae.metu.edu.tr);

- Birinci Grup Mağaralar: İnsan girişine ve turizme tamamen kapalı olan mağaralardır. Bu tür mağaralara yetkili kurumlardan alınacak özel izinle sadece araştırmacılar ve bilim adamları girebilir. Arkeolojik kalıntıları bulunduran, kazı ve araştırma çalışmaları yapılmamış ya da tamamlanmış olan mağaralar, yarasaların koloniler halinde yaşadıkları ve üremek amacıyla kullandıkları mağaralar, biospeleolojik açıdan önem taşıyan, bilimsel araştırmalar için kullanılabilir ve troglobit sınıfına giren özel mağara canlılarının yaşadığı mağaralar, paleontolojik ve antropolojik kalıntıların bulunduğu mağaralar ve türünün tek örneği sayılabilecek, çok nadir görülen oluşum ve bazı özel değerleri bulunan mağaralar bu grupta toplanır..
- İkinci Grup Mağaralar: İnsan girişine kısmen açık, ancak turizme açılmamış mağaralardır. Bu tür mağaralara, mağaracı dernek ve kulüplerin üyeleri araştırma ve eğitim amacıyla girebilirler. Mağaralara tur düzenleyen özel tur şirketleri, mağaracı dernek ve kulüplerden rehber almak koşuluyla bu tür mağaralara gezi düzenleyebilirler. Özel ilgi gruplarına hitap eden mağaralardır.
- Üçüncü Grup Mağaralar: Bunlar turizme açılmış olan mağaralardır. Bu mağaralar; Turizm Bakanlığı, ilgili yerel yönetimler ya da özel kişiler tarafından işletilebilen, içinde ışıklandırma, gezi yolu vb. düzenlemeleri yapılmış, dışında da hizmet sunabilmek amacıyla çeşitli tesisleri bulunan mağaralardır. Bu mağaralara giriş ücretini ödeyen herkes girebilir. Ziyaretçilerin bu mağaralara girişi sırasında yanlarına rehber verilmesi,

mağaranın ve ziyaretçilerin güvenliği açısından zorunludur. Türkiye’de turizm amaçlı kullanılan ve üçüncü gruba giren mağaralar ise şu şekilde sıralanabilir; Antalya Damлатаş Mağarası, Dim Mağarası, Zeytintaşı Mağarası, Barın Gürcüoluk Mağarası, Burdur İnsuyu Mağarası, Denizli Kaklık ve Dodurgalar Mağaraları, Gümüşhane Karaca Mağarası, Isparta Zindan Mağarası, Karabük Mencilis Mağarası, Kırklareli Dupnisa Mağarası, Konya Tınaztepe Mağarası, Tokat Ballica Mağarası ve Zonguldak Gököl Mağarası’dır.

- Dördüncü Grup Mağaralar: Dördüncü grupta yer alan mağaralar, bilimsel anlamda araştırması yapılmamış, yöre insanının dışında bilinmeyen ve literatüre geçmemiş mağaralardır. Bu tür mağaralar genellikle mağaracı dernek ve kulüpler tarafından araştırılarak ortaya çıkartılmaya çalışılmaktadır.

4.4.BİSİKLET TURLARI

Boş zaman faaliyeti olarak bisiklet kullanma, özellikle Avrupa ülkelerinde oldukça popüler bir rekreasyon haline gelmiştir. Bugün Avrupa’da modern karayolu taşımacılığında 500 milyondan fazla bisiklet kullanıldığı tahmin edilmektedir (Nicolic vd., 2005: 53). Yeni bisiklet modellerinin ortaya çıkışı ve ileri teknoloji ile üretilmiş bisiklet ekipmanlarının geliştirilmesi, bir spor dalı ve rekreasyon faaliyeti olarak bisiklet turlarına olan talebi artırmıştır. Bu olanaklarla birlikte yeni oluşan ve gittikçe yaygınlaşan ekolojik bilinç de bisiklet turizminin gelişmesine neden olmuştur (Nicolic vd., 2005: 53). Bisiklet turizmi, “boş zamanlarını bisiklet sürerek geçiren insanların şehrin dışında hoş bir haftasonu geçirmek amacıyla veya uzak bir destinasyona seyahat yapmak amacıyla gerçekleştirdikleri uzun bisiklet turları” olarak tanımlanabilir (Nicolic vd., 2005: 53).

Bisiklet turizmi, Türkiye’de turizm çeşitlendirme politikalarına bağlı olarak trekking, rafting gibi çeşitli turizm aktiviteleri ile birlikte ele alınan bir turizm faaliyeti olarak değerlendirilmektedir. Türkiye’de yaygın olarak yapılan bir turizm çeşidi değildir.

4.5.YAYLA TURİZMİ

Çevreye göre daha yüksek yer anlamına gelen yayla, gündelik dilde, fazla engebeli olmayıp düz ve otlaklarla kaplı olduğundan ve suyu bol olduğundan hayvancılıkla geçimini sağlayan toplumlara yılın belirli aylarında, özellikle yazın en sıcak döneminde hayvanlarına taze ot temini sağlamak amacıyla, aynı zamanda süt, peynir, yağ gibi hayvansal ürünlerin üretimini yapmak amacıyla çıkılan yerleri ifade eder. Özellikle geleneksel Türk kültürüne has bir faaliyet olan yaylacılık diğer Akdeniz ve Avrupa ülkelerinde yapılmamaktadır (Var ve Yalçınalp, http://sura.cevreorman.gov.tr/gelen_telig/7_konu/mustafa_var.doc: erişim: 07.10.2005). Yaylada gerçekleştirilen etkinlikler ile yayla kültürü ve bozulmamış doğada yaşamak, diğer insanların da ilgisini çekerek bu yaşama katılmalarını sağlamıştır (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>). Böylece “yayla turizmi” şeklinde bir turizm çeşidi ortaya çıkmış ve yaylalar ekoturizm açısından önemli bir potansiyeli oluşturmuştur.

Bakanlığın yayla turizmi projesinde, yaylaların, doğal güzellikleri, etnolojik ve diğer çekicilik yaratan özellikleri ile ekoturizme yönelik sundukları çok çeşitli ve eşsiz olanakların, koruma-kullanma dengesi içerisinde turizm amaçlı değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bugün Türkiye’de 26 adet yayla turizm merkezi ilan edilmiştir (Demir ve Çevirgen, 2006: 144). Giresun Bektaş Yaylası, Trabzon Akçaabat Karadağ, Trabzon Tonya Armutlu Gümüşhane Kürtün Erikbeli, Artvin Kaçkar, Artvin Kafkasör, Giresun Kümbet Yaylası, Giresun Yavuzkemaal Yaylası Gümüşhane Zigana Ordu Çambaşı Yaylası, Ordu Akkuş Argın Yaylası, Ordu Aybastı Perşembe Yaylası, Rize Anzer, Sinop Ayancık Akgöl, Sinop Kozfındık Bozarmut Yaylası, Sinop Türkeli Kurugöl, Trabzon Maçka Şolma, Trabzon Araklı Pazarcık Yaylası, Bayburt Kop Dağı, Rize Çamlıhemşin Ayder Kaplıcası, Ordu Mesudiye Keyfalan Yaylası, Gaziantep Islahiye Huzurlu Yaylası, Antalya İbradi Maşata Yaylası, Ordu Mesudiye Yeşilce Topçam Yaylası, Trabzon Araklı Yeşilyurt Yılantaş Yaylası yayla merkezi olarak ilan edilen yerlerdir (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>).

Ancak günümüzde yapılan bu turizm faaliyetinin “yayla turizmi” olduğunu ve gerçekleştirilen faaliyetlerde ekoturizm bilincinin bulunduğunu söylemek güçtür. Yayla turizmi etkinlikleri sağladığı birtakım faydalarla birlikte bazı önemli sorunları

da beraberinde getirmektedir. Çünkü bazı günlerde binlerce kişinin bir araya geldiği yer olan yaylalarda gerçekleştirilen turizm etkinlikleri birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Taşıma kapasitesi düşünülmeden binlerce kişinin aynı anda yaylaya akın etmesi ve arkalarında bıraktıkları atıklar, turizm merkezi ilan edilen yayla yollarında yapılan asfalt çalışmaları ve motorlu taşıtlar, bölge ekosisteminin zarar görmesine hatta yok olmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte, geleneksel yayla kültürünün de yaylalara çıkma amacının değişmesi ile birlikte giderek yok olması söz konusudur. Yöre halkı için ekonomik faydalar sağlayan yayla turizminin, bu şartlarda geliştirilmesi halinde ekoturizmin ilkelerini taşımayacağı açıktır. Yayla turizmi, gelir yaratma ve istihdam olanaklarını artırma gibi olumlu ekonomik etkilerinin yanında doğal ve kültürel çevreyi tahrip etmeyen, koruma ve sürdürülebilirlik bilincini artıran bir turizm şekli olarak geliştirildiğinde ekoturizm anlamını taşıyacaktır.

4.6.DOĞA YÜRÜYÜŞÜ (TREKKİNG)

Trekking, çoğunlukla dağlık alanlarda yapılan bir faaliyet olduğu için “dağ ve doğa yürüyüşü” olarak da isimlendirilmektedir. Bir doğa yürüyüşü (Weaver,2001b: 75);

- Uzun süren ve uzun mesafeli yürüyüşler,
- Yöresel bir köy ziyareti ve yöre halkıyla etkileşim kurarak aynı yaşamı paylaşmak,
- Doğa ile baş başa kalmak,
- Doğal güzellikleri seyretmek ve doğal dokuyu incelemek,
- Yaban hayatını gözlemlemek ve
- Maceralı deneyimler yaşamak (Örneğin, ip köprüler kullanarak akarsu geçmek, dağı aşmak vb.) gibi bir takım aktiviteleri içerir.

Görüldüğü gibi trekking, yalnızca ekoturizmin değil aynı zamanda kültürel turizm ve macera turizminin de bir takım unsurlarını kapsayan bir turizm şekli olarak kabul edilebilir (Weaver, 2001b: 75).

Türkiye, sahip olduğu dağ ve sıra dağları, zengin flora ve faunasıyla dağ ve doğa yürüyüşlerine elverişli bir potansiyele sahiptir.

Trekking yapılan alanlardaki en önemli ve derhal çözüm bulunması gereken çevresel problemlerden bir tanesi katı atık sorunudur. Yürüyüş sonrası ortaya çıkan kırık cam, politen çanta, plastik ve teneke kutu gibi katı atıklar çevre de yarattığı kirlilikle birlikte, turistin ve yöre halkının sağlığında da önemli ve bazen tedavi olunamaz bir takım hastalıklara yol açmaktadır (Kuniyal vd., 2003: 807).

4.7.ATLI DOĞA YÜRÜYÜŞÜ

Atlı doğa yürüyüşleri genellikle patika yollarda ve kendine özgü bir biçimde atın dizginlerinden tutarak yavaşça gezdirme şeklinde bazı sahil ve dağlık alanların dışında kalan yerlerde belirli bir yolu takip etme şeklinde yapılan bir rekreasyon faaliyetidir. Çoğunlukla tur operatörleri tarafından organize edilen turlar birkaç gün veya üzerinde olup bir gece kamp kurma şeklinde gerçekleşir. Katılımcı sayısı birkaç kişilik bireysel gruplardan 30 kişilik guruplara kadar değişebilir (Newsome vd, 2002: 52). Amacı kırsal alanda, bölgenin kültürünün ve coğrafi yapısının turistler tarafından gezilerek görülmesi ve tanınmasıdır. Turistler at ile bu tür geziler sayesinde, doğayı, hayvanları, çevre kültürünü ve geleneklerini tanıyarak etkinliğe katılma fırsatı bulurlar (Oruç, 2004: 34).

Atlı doğa yürüyüşleri, sınırlı bir alanda, 1 saatte tamamlanan ve bir rehber eşliğinde yapılan turlardan, çok daha uzak bölgelere ve daha uzun süreli turlara dönüşmüştür. Bu turlar çoğunlukla, milli park ilan edilen alanlarda ve diğer doğal alanlarda kampın da dahil edilmesi şeklinde yapılmaktadır. Dolayısıyla, yapılan turların ve çevreyle etkileşim içinde olan binicilerin doğal, sosyal ve kültürel çevreyi etkilememesi düşünülemez. Atlı doğa yürüyüşlerinin çevre üzerindeki etkileri şu şekilde özetlenebilir (Newsome vd, 2002: 54);

- Alanların çok yönlü kullanımı nedeniyle, kullanıcılar arasında çatışmalar yaşanması,
- Bitkilerin boylarının küçülmesi ve giderek yok olma tehlikesinin yaşanması,
- Bitki türlerinin tabiatında değişimlerin meydana gelmesi,
- Mevcut patika yolların azalması tehlikesi,
- Çevrede yabancı otların türemesi,

- Bazı patojen mikropların yanlışlıkla taşınması riski,
- Hayvanın sınırlı bir alan içinde serbestçe hareket etmesi amacıyla ip bağlanması sonucu o alandaki bitki türlerinin zarar görmesi ve toprak yapısının bozulması.

Bu tür alanların çok yönlü kullanımı nedeniyle kullanıcılar arasında çatışmaların yaşanması müşteri memnuniyeti açısından önemli bir anlam taşır. Çevreye karşı duyarlı ve koruma konusunda dikkatli olan ziyaretçilerin, böyle doğal alanları ve parkları ziyaret etme konusundaki heveslerini kıracaktır (Newsome vd, 2002: 57).

Talebin gittikçe arttığı ve günümüzde popüler bir rekreasyon faaliyeti olan atlı doğa yürüyüşleri, ülkemizde Kapadokya, Kastamonu, Antalya ve Muğla gibi yörelerde, deniz ve kültür turizmi gibi turizm çeşitleriyle birlikte entegre bir şekilde seyahat acentaları tarafından düzenlenmektedir.

4.8.MİLLİ PARKLARI ZİYARET ETME

Milli parklar, insan kullanımıyla önemli bir değişikliğe uğramamış, değişimin önlenmesi veya kontrol altında tutulmasının büyük oranda devletin otoritesine bağlı olduğu ve ziyaretçilerin eğitim, esinlenme, kültürel ve rekreatif amaçlarına yönelik kullanımı için özel şartlar altında girilmesine izin verilen, bir veya birkaç ekosistemin bir arada bulunduğu oldukça geniş alanlardır (Fennell, 2003: 52). Milli park gibi alanların bu şekilde ayrılmasının en temel amacı biyolojik çeşitliliğin, temiz havanın ve suyun deposu olarak görülen bu tür alanların saklanması ve korunması, aynı zamanda bitki ve hayvan türlerinin zarar görmesinin engellenmesi, yabani bitki ve hayvan türlerinin kontrol altında tutulması ve su kalitesini korumaya yönelik bir gözlem sisteminin oluşturulmasıdır (Buckley, 2002: 162). Bunlar dışında doğal anıt ve kalıntılar ile tarihsel kalıntılar da milli parklarda koruma altına alınan kaynaklar arasındadır (Demir, 1999: 40).

Günümüzde milli parklara yönelik ziyaret sayısı ve talep hızla artmaktadır. Örneğin, İngiltere'nin en küçük ikinci milli parkı olan ve 10 bin nüfuslu Exmoor Milli Parkını 1 yılda 2.4 milyon kişi ziyaret etmiştir (Fennell, 2003: 51). Aslında milli parkların turizm amaçlı kullanılmasından hedeflenen; bu alanları yoğun turizme açmak değil, kontrollü, sınırlı ölçüde turistik gelişmeye imkân vererek bu parkların

hem ekonomiye katkılarının sağlanması hem de elde edilecek gelirler ile bakım ve onarımlarının gerçekleştirilmesidir (Demir, 1999: 41). Ancak turizm amaçlı kullanılan böyle alanlarda artan ziyaretçi sayısına bağlı olarak ziyaretçi etkisi de gittikçe artmaktadır. Ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olarak görülen bu negatif etkiler, altyapı olanaklarının yoğun kullanımından kaynaklanan sorunlardan, insanların daha sessiz ve daha sakin bir yer arayışıyla bu tür alanlara yönelik baskının artmasına kadar pek çok şekilde kendini gösterir (Buckley, 2002: 163). Ziyaretçi sayısının artmasına bağlı olarak güvenlik, altyapı, ulaşım ve sağlık gibi temel hizmetlere yönelik taleplerdeki artışlar, yöre halkının vergi oranlarının ve yöredeki fiyatların da yükselmesine neden olur (Hjerp ve Kim, 2007: 137-138). Ayrıca iyi planlanmamış rekreasyon faaliyetleri de milli parkların flora, fauna, hava, su ve kıyı/sahilleri üzerine önemli olumsuz çevresel etkilere neden olmaktadır (Demir, 2002: 113). Milli park yönetiminde esas olan milli parklardan en yüksek kazancı sağlamak değil, koruma-kullanma dengesinin sağlandığı kullanımlara ve gelişmelere izin vermektir. Uluslararası milli parkçılığın temel amacı bu olmasına rağmen günümüzde birçok milli park; yönetim yetersizliği, parkın yapısına uygun olmayan yapılaşmalar ve faaliyetler nedeniyle önemli oranda baskı altındadır. Birçok milli park ve benzeri koruma alanı bu tür baskılardan dolayı tahribata uğramış ya da uğramaya devam etmektedir (Demir, 2002: 113).

Bugün Türkiye’de 33 adet milli park ilan edilmiş alan bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; (<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>); Nemrut Dağı Milli Parkı (Adıyaman), Başkomutan Milli Parkı (Afyonkarahisar), Köprülü Kanyon Milli Parkı (Antalya), Kazdağı Milli Parkı (Balıkesir), Kuş Cenneti Milli Parkı (Balıkesir), Yedigöller Milli Parkı (Bolu), Ilgaz Dağı Milli Parkı (Kastamonu), Aladağlar Milli Parkı (Niğde) ve Kaçkar Dağları Milli Parkı (Rize)’dir.

4.9.OLTA BALIKÇILIĞI

Rekreasyonel amaçlı yapılan balıkçılık çoğunlukla, tüketim amacının ikincil bir amaç olduğu düşünülerek, spor amaçlı ve boş zaman geçirme amacıyla, bireysel bir şekilde yürütülen balık tutma faaliyeti olarak ifade edilmektedir (Cooke ve Cowks, 2006: 93). Dünya’da oldukça yaygın bir şekilde yapılan sportif olta balıkçılığı ile ilgili bazı istatistikler şöyledir (Cooke ve Cowks, 2006: 95);

- Avrupa'da 22 ülke arasında yaklaşık 21.3 milyon kişinin rekreatif amaçlı balıkçılık yaptığı ve bu faaliyet için Batı Avrupa'da 10 milyar Amerikan Doları harcama yapıldığı tahmin edilmektedir.
- Amerika'da 1996 yılında 16 yaş ve üzeri nüfusun %18'i rekreatif amaçlı olta balıkçılığı yapmış ve 35 milyon kişi günlük 514 milyon dolardan yaklaşık 38 milyar Amerikan Doları harcama yapmıştır.
- Yine Amerika'da 2001 yılında Pasifik ve Atlantik okyanusları ile Gulfstream'da yaklaşık 84.3 milyon dolayında balık tutma amaçlı seyahat gerçekleştirilmiş ve 440 milyon dolayında balık tutulmuştur. Aynı zamanda Amerika'da toplam nüfusun yalnızca %12'sinin hayatında daha önce hiç olta balıkçılığı yapmadığı tespit edilmiştir.
- Kanada'da 2000 yılında 3.6 milyon kişi 232.8 milyonun üzerinde balık tutmuş ve bu faaliyet için 4.7 milyar doları sportif amaçlı olmak üzere 6.7 milyar dolar para harcamıştır.
- Avustralya'da 2002 yılında 3.4 milyon balıkçı bu faaliyet için 1.3 milyar dolardan fazla para harcamıştır.

Her ne kadar doğaya yönelik olarak gerçekleştirilse ve ekoturizm kapsamında ele alınan bir faaliyet olsa da rekreasyonel ve sportif amaçlı yapılan olta balıkçılığı günümüzde pek çok ülkede, yönetim ve denetimde herhangi bir değişiklik yapılmadığı ve tam olarak ekolojik bir anlayışla yönetilmediği sürece uzun vadede sürdürülebilirliği olmayacağı öngörülerek sonlandırılmış veya sınırlandırılmıştır. Örneğin, Amerika'nın bazı kıyı bölgelerinde balık popülasyonunun gittikçe azaldığı ve bu azalmada rekreasyonel ve sportif amaçlı yapılan olta balıkçılığının büyük rol oynadığı görülmüştür (Cooke ve Cowks, 2006: 94).

Ülkemizde ise sportif olta balıkçılığı gibi faaliyetler, konaklama süresini uzatan ve dolayısıyla turizmin ekonomik katkısını artıran faaliyetler açısından önem taşımaktadır (Akpınar, www.ceterisparibus.net/arsiz/s_akpinar.doc, erişim: 07.10.2005). Ancak bu tür faaliyetler planlanırken ve geliştirilirken ekoturizmin ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Aksi takdirde bu tür aktiviteler doğal ve kültürel çevreyi tahrip eden, gerçekleştirildiği alanda bitki ve hayvan habitatına zarar veren birer unsur haline gelecektir.

4.10. VAHŞİ YAŞAM TURLARI

Vahşi yaşam turları, ekoturizm kapsamında yer almakla birlikte, aynı zamanda turistin özel ilgi alanına giren ve yaban hayatının gözlemlenebildiği alanlarda gerçekleştirilen bir turizm türüdür (Rodger vd., 2007: 161). Canlı türlerindeki çeşitlilik, az bulunurluk ve tehlike ziyaretçilerin vahşi yaşam turlarında destinasyon seçimini etkileyen en önemli motivasyon unsurlarıdır. Dolayısıyla vahşi yaşam turları, macera turizmi ve özel ilgi turizmi ve ekoturizmin bir kombinasyonudur denilebilir (Rodger vd., 2007: 162) .

Vahşi yaşam turları, Afrika, Alaska ve Avustralya gibi geniş bir habitata sahip olan, çok çeşitli yabani hayvan türüne ve nadir görülen canlı türlerine sahip ülkelere yönelik seyahatlerin yapıldığı bir turizm faaliyetidir. Son yıllarda vahşi yaşam turlarına katılanların sayısı hızla artmaktadır. Örneğin, Avustralya'da 2004 yılında 2.21 milyon turist bu turlara katılmıştır ve sadece yunusları ve balinaları izlemek için 600 binden fazla kişi 8,9 milyondolar harcama yapmıştır. Yine TIES'in rakamlarına göre; dünya çapında bu turizm türünden elde edilen yıllık gelirin yaklaşık 47 milyon ile 155 milyon Amerikan doları arasında olduğu tahmin edilmektedir. Amerika'da 2001 yılında toplam yetişkin nüfusun üçte biri bu turlara katılmış ve yaklaşık 40 milyon dolardan fazla harcama yapmıştır (Rodger vd., 2007: 161).

Vahşi yaşam turlarında, çok çeşitli bitki ve hayvan türlerinin bulunması gerekliliğinin yanında turistlere, mercan kayalıklarda yüzmek, balinalarla birlikte yüzmek, yunusları beslemek, mağaradaki kurtları izlemek gibi bir takım faaliyetlerin de sunulması gerekir. Tabi ki yapılan tüm bu aktiviteler, yabani ve doğal bir alanda gerçekleştirilir.

Böyle tur organizasyonlarında hayvan türleri ile turist etkileşim alanının çok iyi belirlenmesi gerekir. Bu turlarda, ziyaretçiler, belirli bir mesafeden hayvanları izler ve böylece kendi doğal çevrelerinden uzaklaştırılmadan, yerleri değiştirilmeden ve zarar verilmeden hayvanlarla etkileşim sağlanmış olur. Vahşi yaşam turları, tek bir canlı türüne, çok sayıda hayvan türlerine, nadir veya benzersiz bir canlı türüne veya bir çok hayvan türünün bulunduğu doğal bir yaşama yönelik olabilmektedir (Rodger vd., 2007: 162).

4.11. TATİL ÇİFTLİKLERİ

Tatil çiftliği, faaliyetteki veya çalışan bir arazinin, çiftliğin turizmden ek bir gelir elde etmesidir. Bu tanım aslında çiftlik turizmi sektörünün karmaşık yapısını hesaba katmayan, basit ve sadeleştirilmiş bir tanımdır (Douglas vd., 2001: 175). Bu tür çiftlikler Avrupa'da 100 yıldan fazla zamandır gelişme göstermiş, 2. dünya savaşından sonra ise, hızlı bir şekilde büyümeye başlamıştır. Örneğin Fransa'da 1954 yılında çiftlik sayısı 154 iken, 1980 yılına gelindiğinde rakam 28 bine yükselmiştir (Weaver ve Fennell, 1997a: 357). Avrupa'da bu tür çiftliklerin geliştirilmesinin en önemli nedeni kırsal kesimden şehirlere olan göçü engellemeye çalışmaları ve sonuçta gereğinden fazla olan çiftlik binalarının yeniden kalkındırılmasını desteklemektir (Nilson, 2002: 13). Fransa ile birlikte Almanya, İtalya ve Danimarka gibi ülkelerde faaliyet gösteren çiftlikler de bu devlet desteklerinden uzun yıllar boyunca faydalanmışlardır (Sharpley ve Vass, 2006: 1040).

Diğer taraftan modern standartlardan ve teknolojiden uzak küçük ölçekli bu çiftliklerin finansal açıdan zayıf olmaları ve artan borçları nedeniyle son yıllarda çiftlik ürünlerinin çeşitlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Meert vd, 2005: 81).

Tatil çiftlikleri özellikle İngiltere, Avusturya, Almanya ve İtalya gibi Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'da uzun yıllardır gelişme gösteren bir sektör durumundadır. Tatil çiftlikleri, Türkiye'de henüz birkaç yıldır tanınmaya başlayan bir turizm çeşididir. Avrupa'da olduğu gibi Türkiye'de de tatil çiftliklerinin geliştirilmesi, turizmin çeşitlendirilmesi amacını taşımakla birlikte, asıl işi tarım olan bu çiftliklerin ürünlerinin çeşitlendirilmesi amacını da taşımaktadır.

Tatil çiftlikleri, hem orada bir süre yaşayarak hem de sadece günübirlik ziyaretler yaparak çiftlik yaşamını paylaşmak isteyen misafirlerine konaklama ve yeme içme olanaklarının yanında bir takım açık hava etkinliklerine de katılma imkânı sunan, bunun yanında asıl işi tarım ve hayvancılık olan çiftlik işletmeleridir. Tatil çiftliklerinde sunulan ürünler, kulübe veya çiftlik evi gibi konaklama imkanı yanında, meyve-sebze toplama, işleme, yöresel el sanatları, yöresel ürün yapımı, çiftlik hayvanlarının bakımı gibi çiftlik etkinlikleri ile çiftliğin bulunduğu çevrenin

doğal ve kültürel özelliklerine bağlı olarak anıt veya müze ziyaretleri, doğa hakkında bilgiler verme, yaban hayatını gözlemleme, dağ ve doğa yürüyüşleri ve piknik gibi açık hava etkinliklerini kapsamaktadır.

3. bölümde tatil çiftlikleri ile ilgili daha ayrıntılı bir biçimde anlatıldığı için bu bölümde sınırlı bilgi verilmiştir.

5. EKOTURİZMİN ETKİLERİ

Ekoturizm, tüm turizm faaliyetlerinde olduğu gibi gelişme gösterdiği bölgede pek çok çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkiye sahip bir turizm çeşididir. Ekoturizm faaliyetleri iyi organize edilmediği takdirde, kitle turizmi gibi çevrenin tahrip olmasına ve maddi-manevi kültür unsurlarının bozulmasına neden olabilmektedir. Fakat doğal ve kültürel varlıkların korunması yönündeki bilinci artırma ve ev sahibi toplum için alternatif iş ve gelir olanakları yaratma temeline dayalı olan ekoturizm, fiziksel, ekonomik ve sosyo-kültürel çevre üzerinde en düşük olumsuz etkiye sahip turizm çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.1.EKOTURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ

Bir ülkede veya yörede doğal kaynakların kullanımı söz konusu olduğunda yatırımın ekonomik etkileri, yönetimin karar vermesinde çevresel faktörlerden daha belirleyici bir unsur olmaktadır (Weaver, 2001a: 114). Bu nedenle, bu bölümde ekoturizmin etkilerinden söz ederken ilk olarak ekonomik etkileri ele alınmıştır. Öyle ki kimi kaynaklarda ekoturizmde geçen “eko” sözcüğünün turizmin aslında ticari bir faaliyet olması nedeniyle “ekonomi”yi temsil ettiği ileri sürülmektedir. Ekoturizm, yörenin ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunurken alternatif iş olanakları ve girişimcilik fırsatları yaratması yoluyla yerel ekonomiyi de çeşitlendirmektedir (Che, 2006: 214). Aynı zamanda, ekoturizmin fiziksel çevre üzerindeki olumlu etkilerinin artırılmasında, sağlayacağı ekonomik katkılar da büyük önem taşımaktadır. Ekoturizmin ortak amacı, işletmeler için karlılık, toplum için iş imkanları ve koruma alanları için gelir sağlanması gibi ekonomik faydalar yaratmaktır (Demir ve Çevirgen, 2006: 70).

Ekoturizmin ekonomik etkilerine bakıldığında, diğer turizm türlerinde olduğu gibi doğrudan ekonomik etkileri, dolaylı ekonomik etkileri ve olumsuz ekonomik etkileri şeklinde bir sınıflama yapılabilir.

Ekoturizmin doğrudan ekonomik etkileri şu şekilde sıralanabilir (Weaver, 2001a: 114);

- Gelir yaratır ve iş olanakları sağlar (Örneğin, Brezilya’da sadece el yapımı mendil satışından 1 kişi 1 yılda ortalama 2336 Amerikan doları kazanmaktadır. Yine, Kosta Rika’da 1995 yılında çiftçilerin kazandığı para miktarının kişi başına 12 bin dolar olduğu tespit edilmiştir.)
- Kırsal alanlar için ekonomik fırsatlar yaratır. Özellikle pek fazla gelişme gösterememiş kırsal bölgelerde ekoturizmin yaratacağı yatırımlar ve iş olanakları yöre halkı için önem taşır.

Ekoturizmin dolaylı ekonomik etkileri ise şu şekilde sıralanabilir (Weaver, 2001a: 114);

- Gelir yaratma ve iş olanakları sağlama yoluyla çarpan etkisi yaratır (İşletmenin diğer sektörlerden mal ve hizmet satın alınması, aynı zamanda ekoturizmden elde edilen gelirin çalışanlar tarafından mal ve hizmet satın almak üzere kullanılması.),
- Kitle turizmini harekete geçirir,
- Kültür ve tarih turizmi gibi turizm türlerini destekler,
- Gelirin yine ekoturizme yönelik ekolojik alanların korunmasında kullanılması için politik ve finansal destek sağlar (Lindberg vd., 1996: 547).

Ekoturizmin olumsuz ekonomik etkileri aşağıda sıralanmıştır (Weaver, 2001a: 114);

- Yörede fiyatların artmasına neden olur (Kaynakların işletmeler tarafından aşırı tüketilmesi, arazi satışları gibi etkenler bölgedeki fiyatların artmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda kırsal alanda çok miktarda enerji tüketimi yaratarak zaman zaman kesintilere neden olabilir),
- Vergi kaçakçılığı, yabancı girişimci ve yöre halkından olmayan çalışan gibi istenmeyen durumlara neden olabilir (yöre halkı için istihdam olanakları yaratırken, bir taraftan da deneyimsiz personel istenmemesi nedeniyle yöre halkından çok az kişi istihdam edilebilmektedir),

- Yaban hayatı korunurken, yabani hayat tarafından yöredeki diğer ürünlere zarar verilebilir.

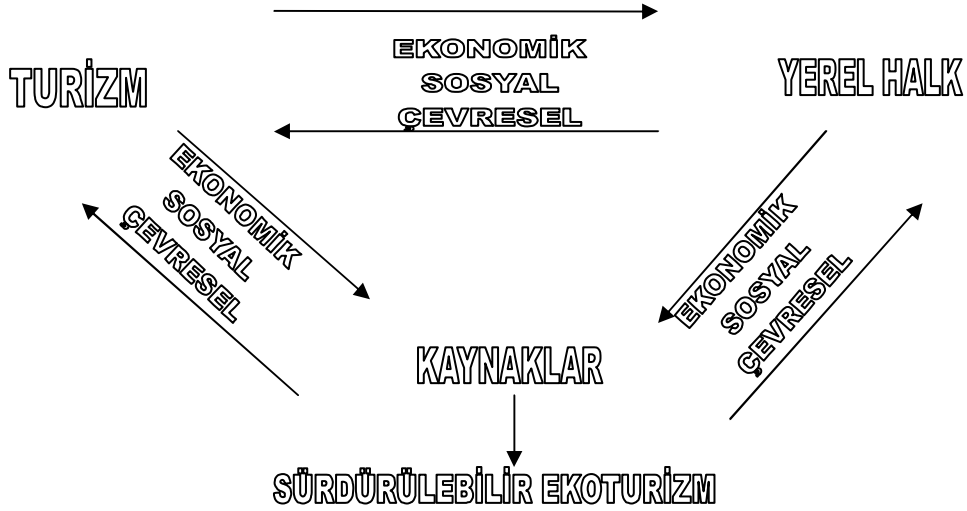
Diğer taraftan, ekonomik beklentiler açısından yeterli talebin olmayışı, hem ekoturizm alanında yatırım yapan yatırımcıları hem de yerel halkı olumsuz etkilemektedir. Ekoturizm faaliyetlerinin ekosisteme zarar vermemesi açısından küçük gruplarla ve ziyaretçi sayılarının sınırlandırılarak gerçekleştirilmesi ekonomik açıdan bir ikilem yaratabilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006: 76).

5.2.EKOTURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİ

Çevresel kaynaklar bir destinasyon için talebi yönlendiren en önemli etkidir. Çevresel değerlerin zenginliği, bir yöreye, bir bölgeye veya bir ülkeye turist çeken bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, bu değerler üzerinde meydana gelecek bir tahribat o destinasyonun çekim merkezi olmasını engelleyecektir. Bununla birlikte, turizmin de çevrenin bozulmasına neden olan bir faaliyet olduğu bilinmektedir. Bu açıdan genel anlamda turizm-çevre ilişkisine bakıldığında, her iki tarafın da karşılıklı olarak birbirlerini olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilediğinden söz etmek mümkündür. Çevresel değerler turistik ürünün oluşumunda etkili iken, turizm faaliyetleri de bu çevresel değerleri olumlu veya olumsuz olarak etkilemektedir. İşte ekoturizm, bu çevresel kaynaklara bağlı olarak gelişen ve doğayı, doğal kaynakları koruma ilkesine dayanan bir turizm çeşidi olmaktadır.

Çevresel kaynaklar, yerel toplum ve turistler turizmin gelişiminde önemli rol oynarlar. Teorik olarak başarılı bir ekoturizm gelişimi birbirlerine pozitif katkı sağlayan bu üç unsur arasındaki dinamiklerin merkezini oluşturmaktadır. Bu üç unsur birbirini ekonomik-sosyal ve çevresel olarak etkilerken aynı zamanda ekonomik-sosyal ve çevresel boyutlardaki değişim ekoturizmi etkilemektedir (Tsaour, Lin ve Lin, 2006: 642).

Şekil 1: Sürdürülebilir Ekoturizm İçin Değerlendirme Çerçevesi

Kaynak: Tsaur, Lin ve Lin, 2006:642

Bunun yanında ekoturizm gelişimi, korunmuş bir çevreye ve doğal kaynaklara bağlı olmaktadır. Ekonomik bir bakış açısıyla ekoturizm, kitle turizminin yarattığı yoğunluğu engelleyerek, çevrenin ve doğal yaşamın korunmasını sağlama yoluyla turistik bir çekim merkezi oluşturarak yerli halka ve turistlere fayda, devlete ise finansal destek sağlamaktadır (Al-sayed ve Al-langawi, 2003: 232).

Ekoturizm özellikle gelişmekte olan ülkelerde çevresel kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin korunmasının desteklenmesinde önemli bir araç olarak görülmektedir. Örneğin, 1990'ların ortalarından itibaren pek çok Afrika ülkesinde ekoturizme yönelik 105 proje için yaklaşık 2 milyon Amerikan Doları harcama yapılırken, 1988–2003 yılları arasında “Afrika’da Korunmuş Alanlar”ı destekleyen 55 projeden 32’si Dünya Bankası tarafından finanse edilmiştir (Kiss, 2004: 232). Bugün ekoturizm, hassas ekosistemlerin ve doğal alanların sadece korunması değil, aynı zamanda iyileştirilmesine katkı sağlaması bakımından geliştirilebilecek en iyi turizm şekli olarak görülmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006: 69). Dünyada birçok uluslararası dernek de ekoturizmin geliştirilmesini desteklemektedir (Kiss, 2004: 232).

Kuş gözlemciliği, doğa yürüyüşü, bitki inceleme (botanik) gibi ekoturizm kapsamında yapılan turizm faaliyetleri, devletin doğal kaynakların yönetimini düzenlemesine yardımcı olan faaliyetlerdir. İdeal durumda, bir ekoturist yaban hayatını gözlemlemek için bu tür doğal alanları ziyaret eder ve sonuçta para bırakır. Yerel yönetim ile yöre halkı, bu bölgelere ekoturist ziyaretlerinin devamlılığını sağlamak için doğal olarak, bu alanları korumaya ve iyileştirmeye yönelik bir takım güdülere ve belirli bir ekonomik güce sahip olur. Bundan dolayı, ekoturizm bu tür kırsal alanların ve biyolojik çeşitliliğin korunmasında bir araç olarak geliştirilmeye başlanır. Ancak, bu hedeflerin başarılı olabilmesi, dikkatli bir planlama ve yönetim gerektirir (Salam vd., 2000: 62).

Yukarıda da bahsedildiği gibi, iyi organize edilmemiş ve yönetilmemiş ekoturizm faaliyetleri kitle turizmi kadar çevrenin tahrip olmasına neden olabilir. Bir turizm faaliyeti olarak ekoturizm çevreyi tahrip edebilecek bir potansiyele sahiptir.

Çevre üzerinde olumsuz etkileri ile ilgili önemli konulardan biri, ekoturizmin yabani hayata verdiği zarardır. Ekoturizm kapsamında yapılan bazı turizm türlerinde (örn, vahşi yaşam turlarında) hayvanlarla kurulan yakın etkileşim, çoğu zaman hayvanların doğal olmayan davranışlar sergilemesine neden olmaktadır. Yine kuş gözlemciliğinde kuş gözlemcilerinin inceleme yapmak veya yakından gözlemlemek amacıyla kuşlara ıslık çalması ve yüksek sesli müzik açması gibi davranışları kuşların etkilenmesine ve yöreyi terk etmesine neden olabilmektedir (Salam vd., 2000: 63). Örneğin Brezilya'da ekoturistlerin fotoğraf çekmeleri ve Belize sahillerinde sürat motoru kullanmaları tropikal kuşların bu bölgeleri terk etmelerine neden olmuştur (Herbig ve O'Hara, 1997: 234). Yine turistlerin kontrol dışı hareketleri sonucu oluşan orman yangınları, bitki ve yabani hayvan habitatına büyük zarar verebilmektedir. Ekoturizmin fiziksel çevre üzerindeki olumsuz etkisi ile ilgili diğer konu da yeşil alanların çiğnenmesidir. Turistlerin, kuş ve yabani hayvan aramaları esnasında sık sık aynı patika yolu kullanmaları, bitki örtüsünün yok olmasına ve zamanla o bölgelerde çöplerin birikmesine neden olmaktadır (Salam vd., 2000: 63). Ekoturizmin çevreyi olumsuz yönde etkilemesi ile ilgili olarak verilebilecek en çarpıcı örneklerden biri de, Antartika'da meydana gelen bir çevre felaketidir. Antartika'nın çevresinde 300 kadar ekoturisti taşıyan bir gemi 250.000 galon (yaklaşık 947.000 lt) yağmı kazara 20.000 penguenin yuva yaptığı bir bölgenin

denizine dökmüştür (Herbig ve O'Hara, 1997: 234). Dolayısıyla tüm bu olumlu ve olumsuz etkiler ile verilen örnekler, ülkedeki otoritelerin ve girişimcilerin, ekoturizmin potansiyel etkilerini çok iyi değerlendirmelerini ve gerekiyorsa olumsuz etkilerini en aza indirecek önlemleri almalarını gerektirdiğini göstermektedir (Salam vd., 2000: 62).

5.3.EKOTURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ

Çevre koruma bilincinin yanında hem ziyaretçi hem de ev sahibi toplumda kültürel bir bilinç ve saygı oluşturmak, doğal çevreyi olduğu kadar bu çevrede bulunan kültürel değerleri korumak, aynı zamanda geliştirmek ve ev sahibi ülkenin sosyal ve kültürel ortamına olan duyarlılığı yükseltmek ekoturizmin sayılan en önemli ilkelerindendir.

Ekonomik ve çevresel etkilerinin dışında ekoturizmin sosyal ve kültürel bir takım etkileri de bulunmaktadır. Weaver'a göre ekoturizmin olumlu sosyal etkileri şöyledir (Weaver, 2001a: 120);

- Yatırım fırsatları oluşturma yoluyla yeni iş ve gelir olanakları sağlaması, toplumda istikrarın ve refahın artmasını sağlar.
- Ekoturizm deneyimlerinin, bireysel katılımı gerektirmesi, ev sahibi topluma ve ekoturistlere yönelik bir takım estetik ve manevi faydaları ve zevkleri yaratmasına neden olur. Başka bir ifadeyle ekoturizm hem ziyaretçiler hem de ev sahibi toplum için olumlu deneyimler sağlar.

Fiji'de ekoturizmin yoğun olarak gerçekleştirildiği iki köy üzerinde yapılan bir araştırma, köyde ekoturizmin geliştirilmesi sonrası eğitim ve gelir düzeyinde önemli artışlar meydana geldiğini göstermiştir. Halkın zaruri ihtiyaçları dışında kalan harcanabilir gelirlerindeki artış, geleceklerine ilişkin beklentilerinde de bir değişime neden olmuş, bu beklentilerinin olumlu bir yönde gelişme gösterdiği gözlemlenmiştir. Ancak, diğer yandan bu köylerde meydana gelen aşırı alkol tüketimi halkın rahatsızlık duymasına neden olmuştur (Herbig ve O'hara, 1997: 234). Dolayısıyla kumar, alkol tüketimi ve suç oranlarındaki artış, ekoturizmin toplumun yapısı üzerinde oluşturduğu tehlikelerden bazılarıdır (Herbig ve O'hara, 1997: 234).

Ekoturizmin toplumun sosyal ve kültürel yapısında meydana getirebileceği diğer olumsuz etkiler Herbig ve O'Hara tarafından şu şekilde sıralanmıştır (Herbig ve O'hara, 1997: 234);

- Yöre halkının konaklama, çeşitli alt ve üstyapı hizmetleri ile diğer kamu hizmetlerini turistlerle paylaşmak zorunda kalması,
- Ziyaretçi sayısının artmasına bağlı olarak yerel kültürün ve dilin erozyona uğraması,
- Yöre halkının elde edebileceği daha büyük sorumluluk taşıyan ve daha çok maaş imkânı sağlayan yönetim ve profesyonel kadroları için bölgenin dışından istihdam sağlanması,
- Turist ve halkın etkileşimi ile birlikte zenginliğin ve fakirliğin belirgin bir şekilde fark edilmesi,
- Kültürü temsil eden bir takım unsurların, festivallerde ve çeşitli gösterilerde yeniden canlandırılması bazı kültürleri tehdit etmekte ve onların orijinal yapılarının bozulmasına neden olmaktadır.

Yine bu sayılanlara ek olarak ekoturizmin sosyal ve kültürel yozlaşmanın yaşanması, yabancı bir değer sisteminin zorla empoze edilmesi ve bölgeye yönelik göçlerin artması gibi olumsuz etkileri de bulunmaktadır (Weaver, 2001: 120). Ancak Clifton ve Benson (2006) tarafından yapılan araştırmada, ekoturistlerin özellikle gittikleri yörenin yerel normlarına, kültürüne ve inancına ilişkin önceden bilgi almaya gönüllü oldukları ve farklı kültürleri anlamaya yönelik olarak istekli davrandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Yani, farklı geçmişe, farklı yaşam tarzına ve farklı kültüre sahip olmaları sonucu ortaya çıkan olumsuz etkilere rağmen, ev sahibi toplum ile ziyaretçiler arasındaki sosyal etkileşim iki grup arasındaki isteklilik ve anlayışa bağlı olarak meydana gelmektedir (Clifton ve Benson, 2006: 252).

Elbette ki, turizmin bir şekli olarak ekoturizmi, suç oranlarında artış meydana gelmesi, gelenekselliğin ve otantizmin yok olması, aile değerlerinin bozulması, yöresel ürünlerin ticarileşmesi ve değer erozyonu gibi olumsuz etkilerinin olmayacağını düşünmek imkansızdır (Scheyvens, 1999: 248). Nitekim 2001 yılında Otavalo Deklarasyonunda Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (The International

Ecotourism Society) tarafından, ekoturizmin olumsuz sosyal ve kültürel etkilerini en aza indirmeye yönelik hazırlanan uyum projesinde, öncelikle turizmin yukarıda sıralanan bu etkilerinin değerlendirilmeye alınması gerektiği bildirilmiştir. Çalışmada ekoturizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin minimum düzeye indirilmesi ile ilgili olarak yapılan öneriler şu şekilde ifade edilmiştir (Wood, 2002: 13);

- Turizm ürünlerinin olumlu sonuçlar vermesi için tarafsız bir şekilde eğitim ve öğretim fırsatlarının sunulması,
- Toplumların kimlik, dil, örf ve adetlerini ifade eden değerlerine, sembollerine ve kültürel unsurlarına saygı gösterilmesi ve bunların sonuna kadar korunması,
- Bölgesel ve ulusal bir düzeyde temsil edilen toplumların örgütsel yeteneklerinin güçlendirilmesi,
- Dünya çapındaki diğer toplumlar ve kültürlerle dayanışmanın güçlü bir duyarlılıkla güçlendirilmesini kolaylaştırmak için toplumlar arasındaki değişim sürecinin geliştirilmesi.

6. DÜNYADA EKOTURİZM KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

6.1.EKOTURİZM KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI

Ekoturizm kavramı, doğal çevreye yönelik gittikçe artan ilgi sebebiyle ve doğal çevre kalitesinin korunmasının öneminin anlaşılmasına karşılık eş zamanlı olarak yaygınlaşan bir kavramdır. Kavramın ortaya çıkışı, kaliteli doğal alanları ziyaret etmek, deneyim yaşamak ve bu alanları zararlı etkilerden korumak fikrinin günümüzde kabul edilebilir ve pazarlanabilir bir nitelik kazanmasına neden olmuştur. Sonuçta, ekoloji, ekosistem, ekosfer ve ekoduyarlılık gibi terimlerde olduğu gibi olumlu bir imajı çağrıştıran “eko” terimi, turizmle birleşerek yeni bir terim olan “ekoturizm”i ortaya çıkarmıştır (Orams, 2000: 316).

Ekoturizm kavramının benimsenmesi oldukça yeni olmasına rağmen kavramın ortaya çıkışı ve gelişimi ile ilgili, farklı yazarlar tarafından farklı görüşler ortaya atılmıştır.

1976 yılında Budowski tarafından yazılan “Turizm ve Koruma: Çatışma, Birarada Var Olma veya Ortak Yaşam (Tourism and conservation: conflict,

coexistence or symbiosis)” isimli makalede ilk kez turizmi korumacılık fikriyle bütünleştiren bir iddia ortaya atılmıştır. Bu, doğal alanlara yönelik turizmin neden olduğu negatif etkilerin giderek farkına varılmasının ve aynı zamanda bu etkilere karşı oluşan bir tepkinin sonucu olarak ortaya çıkan bir iddiadır. Bununla birlikte, ekoturizm teriminin kullanımı 1980’lerin sonlarına kadar uzanmaktadır (Orams, 2000: 315).

Orams (1995) ve Hvenegaard (1994), kavramın kullanımının yalnızca 1980’lerin sonlarına doğru rastladığını iddia ederken, Higgins (1996), ekoturizm kavramının 1970’lerin sonunda, ekogelişim üzerine yaptığı çalışmalarında Miller (1989) tarafından kullanıldığını iddia etmektedir (Fennell, 2003: 18).

1973 yılında Kanada’da, “Ulusal Orman İşletmeleri”nce ekoturizm tanımına yer verilmemekle birlikte eğitime dayalı bir “ekotur” kavramı pazarlanırken, 1983 yılında Meksikalı ekoloji uzmanı Hector Ceballos-Lascurain tarafından ilk kez İspanyolca “ecoturismo” kelimesi kullanılmış ve ilk kez ekoturizm kavramının ortaya atıldığı iddia edilmiştir (Weaver, 2001: 2).

Bununla birlikte Hetzer’in 1965 yılında yaptığı ve turist, kültür ve çevre arasındaki etkileşimi ve ilişkiyi açıklayan çalışmasında ekoturizm ifadesini kullandığı belirtilmektedir. Hetzer, sorumlu bir turizm için “minimum çevresel etki, ev sahibi toplumun kültürüne minimum etki-maksimum saygı, ev sahibi toplumun bireyleri için maksimum ekonomik faydalar ve katılımcı turistlere maksimum rekreasyonel memnuniyet” olarak sıraladığı önerileri ekoturizmin ilkeleriyle uyumaktadır. Hetzer’e göre, devletin ve toplumun turizmin gelişimine yönelik olumsuz yaklaşımlarına karşı, eko-turizm kavramının geliştirilmesi sağlanmalıdır (Fennell, 2003: 18).

Nelson (1994) ise, “ekoturizm” ifadesi kullanılmamakla birlikte ekoturizm fikrinin eskiden beri benimsenmekte olduğunu belirtmiş, özellikle de 1960’ların sonu ve 1970’lerin başında araştırmacıların doğal kaynakların uygunsuz kullanımı ile ilgili çalışmalarını örnek olarak göstermiştir (Fennell, 2003: 18). Aynı zamanda, 1953 yılından beri Amerikan Doğa-Tarih Müzesi tarafından doğa ve tarih turlarının düzenleniyor olması, 20. yüzyılın başlarında Afrika’da vahşi yaşam turlarının

düzenlenmesi ve 19. yüzyılın ortalarında doğa turizmi girişimleri ekoturizminin evriminin en iyi örnekleri olabilir (Fennell, 2003: 19).

Aslında, batı toplumlarında vahşi doğaya yönelik seyahatler oldukça eski ve çabuk benimsenmiş bir aktivitedir. Başlangıcı, 1872 yılında Amerika’da Yellowstone Park, 1879 yılında Avustralya’da Royal Park ve 1885 yılında Kanada’ da Banff Park ve Niyagara Şelalesi gibi doğal alanların devlet tarafından “Milli Park” olarak koruma ve rekreasyon amacıyla tahsis edilmesine kadar dayanmaktadır. Ve bu ilk girişimler bir trendin de başlangıcı olmuştur. Artık, dünya çapında binlerce korunmuş alanın olduğu söylenebilir (Eagles, 1997: 2).

Günümüze gelindiğinde ise, ekoturizm son on yıl içerisinde giderek artan bir şekilde sözü edilmeye başlanan ve turizm sektörünün en hızlı büyüyen segmenti olarak kabul edilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülke ekonomilerine sağladığı katkıların anlaşılması ve iyi planlandığı ve organize edildiği takdirde doğal çevrenin ve kültürün korunması için önemli bir araç olduğunun kabul edilmesi ekoturizm kavramının gittikçe benimsenmesine neden olmuştur. Hatta, 2002 yılının, Birleşmiş Milletler tarafından “Uluslararası Ekoturizm Yılı” olarak ilan edilmesinde bu özellikler önemli bir rol oynamıştır.

6.2.EKOTURİZMİN GELİŞİMİ

Dünya çapında milli parklar, ormanlık alanlar, yaban hayatı ve akarsu gibi doğal unsurları içeren destinasyonlara yönelik talep hızla artmaktadır. Milli parkları ziyaret etme, atlı doğa yürüyüşleri, olta balıkçılığı, rafting ve kuş gözlemciliği gibi aktiviteleri kapsayan bir tatil arayışı içinde olan turistler için, birçok destinasyon, seyahat acentası ve tur operatörü doğal alanlara yönelik seyahatler ve ekoturizm tatilleri düzenlemektedir. Bugün, kuş gözleme, atlı doğa yürüyüşü gibi bir niş ürün üzerine uzmanlaşan bir tur operatörü bulmak hiç de zor değildir. Diğer taraftan, Birleşmiş Milletler ve Dünya Turizm Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar ile, sivil toplum örgütleri de bu trendin etrafında gelişme göstererek ekoturizmin gelişimine yönelik katkı sağlanmaktadır (Hawkins ve Lamoureux, 2001: 66-67). Uluslararası kuruluşların ekoturizm gelişimine katkıları, bilgi, fonlar ve teknik yardımlar gibi çeşitli şekillerde gerçekleşirken (Demir ve Çevirgen, 2006: 105), sivil toplum örgütleri, biyolojik çeşitliliğin ve çevrenin korunması ve yerel toplumda

sürdürülebilir bir gelişimin sağlanması bakımından ekoturizmin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006: 101).

Bununla birlikte, ekoturizmin yerel halkın ekonomisine ve doğal çevrenin korunmasına katkısının anlaşılması bu turizm çeşidinin, bölgesel ve ulusal düzeyde yönetimler tarafından desteklenmesine neden olmuştur. Bugün, bir çok devlet, ulusal turizm planları içinde ekoturizm stratejilerine yer verirken, aynı zamanda ekoturizmi geliştirme projelerini de yürürlüğe koymaktadır. Vietnam ve Nepal gibi az gelişmiş ülkeler ekoturizmle ilgili alt yapı gereksinimleri için politikalar geliştirmektedir. Örneğin, Brezilya'nın 1996 yılındaki ekoturizm yatırımı üç milyon Amerikan Doları iken (ki bu rakamın Arjantin, Costa Rica, Ekvator, Peru ve Şili gibi ülkelerin yatırımından daha düşük olduğu ifade edilmekte) 1997 yılında 200 milyon \$'lık "Amazon'da ekoturizmi geliştirme programı" başlatmıştır. Ülkeler, bu politikalar ile yerel toplumun refahını düşünürken doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yardımcı olacak yasal düzenlemeleri de yapmaktadır (Hawkins ve Lamoureux, 2001: 68). Yine günümüzde en önemli ekoturizm destinasyonlarından biri olan Avustralya 1994 yılında dünyada ilk defa turistik çekiciliğe sahip doğal çevreye karşı artan uluslararası ilgi karşısında ulusal bir ekoturizm planı hazırlamıştır (Demir ve Çevirgen, 2006: 92).

7. EKOTURİZM PAZARI

7.1.EKOTURİZM ARZI VE TALEBİ

Bugün turizm dünyanın en hızlı büyüyen sektörlerinden biridir. İstatistikler, 1970 ile 1990 yılları arasında turizmin yaklaşık %300 oranında büyüdüğünü ve 1991 yılında 450 milyon uluslararası ziyaretçi sayısına ulaşıldığını göstermektedir. 2002 yılına gelindiğinde ise bu rakam yaklaşık 703 milyon kişiye ve turizm gelirleri de 474 milyar dolara çıkmıştır. 2003 yılında mart ayına kadar geçen süre içerisinde yaşanan Irak savaşı, SARS virüsü tehlikesi ve bazı ülke ekonomilerinin devamlı zayıflaması gibi olumsuz nedenlerle 694 milyon kişinin seyahat ettiği uluslararası turizm pazarının büyüme hızında %1,2 oranında bir azalma yaşanmıştır. Ancak 2004 yılında %10'luk bir büyüme hızıyla 766 milyon turist seyahat etmiştir. 2005 yılında yaklaşık 808 milyon kişi seyahat ederken (pazarın büyüme oranı %5,5), 2006 yılında %4,5'lik büyüme hızı ile 842 milyon turist uluslararası seyahat pazarına katılmıştır. 2006 yılındaki turizm gelirleri bir önceki yıla göre 57 milyar dolar artarak 735 milyar

dolara çıkmıştır. Bu büyüme hızı bugün de devam etmektedir. Sadece 2007'nin ilk 8 ayında turizm hareketine katılanların sayısı 610 milyon kişidir (<http://unwto.org/facts/eng/barometer.htm>, erişim:27.11.2007).

Ekoturizm ise, turizm sektörünün en hızlı büyüyen segmentlerinden biridir. Özellikle 10 yıldan fazla bir zamandır seyahat endüstrisi içinde oldukça popüler bir turizm çeşidi haline gelmiştir. Büyüme her şeyden önce, Avrupalı ve Kuzey Amerikalı ve Japon turistlerin ziyaretlerini kapsamaktadır (Herbig ve O'Hara, 1997: 232). Aslında son yıllarda büyümeye başlayan bir pazar olan Japon ekoturist pazarının seyahat etmesindeki en önemli motivasyon unsurunun ekolojik bir anlayıştan çok estetik anlayışı temelinde odaklandığı ifade edilmektedir (Weaver, 2001; 48). 1990'lı yılların başında %20-%30 arasında yıllık büyüme oranı olan ekoturizm veya doğaya dayalı turizm, 2004 yılında tüm turizm endüstrisinden 3 kat daha hızlı büyümüştür. (http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.aspx?articleid=15&zoneid=2).

Yapılan bir araştırma, 1992 yılında Kanada'daki ekotur şirketlerinin 50 farklı ülkeye yönelik seyahatler gerçekleştirdiklerini göstermiştir. Ayrıca, Asya'nın da gittikçe büyüyen ekonomisi bu ülke insanların da ekoturist olarak bu pazara girmelerine neden olmuştur. Korunan alanların sayısının da hızla artmasıyla ekoturizm destinasyonlarının sayısının genişlediği görülmektedir. Aslında ekoturizm destinasyonlarındaki artışın, milli parkların sayısı ile doğru orantılı olduğu söylenebilir (Eagles, 1997: 3).

Ekoturizmin, çoğunlukla doğa turizmiyle veya doğaya dayalı turizm çeşitleriyle eş tutulması, ekoturizm pazarının gerçek büyüklüğünün görülememesine ve ekoturizmle ilgili göstergelerin sağlıklı ölçülememesine neden olmaktadır.

Genel olarak bakıldığında, ekoturizm destinasyonlarının çoğu gelişmekte olan ülkelerde bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ekoturizm, kitle turizmine göre daha karlı ve çevresel anlamda çok daha sürdürülebilir bir turizm çeşidi olarak algılanmaktadır. Bu ülkelerde ekoturizmin 300 milyar dolardan fazla gelir yarattığı tahmin edilmektedir (Herbig ve O'Hara, 1997: 232). Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'na göre, her şey dahil paket turlarda gelirin %80'i havayolu ulaşımı,

konaklama tesisi ve diğer uluslar arası şirketlere dağılırken, yerel eko konaklama tesislerinde konaklamalarda gelirin %95'ine yakın bölümü yöre ekonomisinde kalmaktadır(http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.aspx?articleid=15&zoneid=2). Son yıllardaki trendlere bakıldığında, ekoturizmdeki büyümenin özellikle Avustralya ve kutup bölgelerindeki kırsal alanlarda gerçekleştiği de görülmektedir (Boyd ve Butler, 2000: 337).

i. Avustralya: Avustralya, hızla gelişen endüstrisiyle ve ekoturizm konusunda bilinen liderliği ile böyle destinasyonların en güzel örneğidir. Turizm, Avustralya'nın en önemli döviz kaynağıdır. Bu turizm gelirlerinin büyük bir bölümü ise kentlerin muhteşem güzellikteki doğal alanlarına ve ekoturizme dayalıdır. Buradaki milli parklar ve korunmuş alanlar, ulusal ve uluslararası ekoturistler için oldukça önemli destinasyonlardır. Avustralya, dünyada ulusal bir ekoturizm stratejisinin geliştirildiği ve uygulamaya konulduğu ilk ülkedir. Alt ve üst yapı imkanlarının geliştirilmesi, pazar araştırmaları, bölgesel planlar, eğitim, gözlem sistemlerinin oluşturulması, konferanslar düzenlenmesi ve işletmelerin geliştirilmesi gibi konularla ilgili olarak geliştirilen stratejilerin uygulamaya konması için devlet tarafından her yıl belirli miktarda bütçe ayrılmaktadır (Eagles, 1997: 4). Avustralya'da 1983 ile 1993 yılları arasında uluslararası turist sayısı %12'lik büyüme oranıyla 944.000'den 3.000.000'a yükselmiştir ve bu 10 yıllık süre içerisinde 130.000 kişi ekoturizm sayesinde istihdam olanağına sahip olarak 10.6 milyar dolar gelir elde etmiştir (Eagles, 1997: 3). 1999 yılında ise, doğaya dayalı turizm, Avustralya'nın en çok ihracat geliri elde etme potansiyeline sahip endüstri olarak ülkenin gayri safi milli hasılasının %5.6'sını sağlamış ve aynı yılın en fazla döviz bırakan sektörü olmuştur (Demir ve Çevirgen, 2006: 136).

ii. Yeni Zelanda: Güney Pasifik ülkesi ve Avustralya'nın komşusu Yeni Zelanda 'da 1980'lerden bu yana uluslararası turist varışları %14 oranında artış göstermiştir ve burada uluslararası turizm, özellikle doğa turizmine dayalıdır. Yeni Zelanda'ya giriş yapan turistlerin büyük çoğunluğunun geliş amacı doğaya dayalı seyahat deneyimi yaşamaktır (Higham ve Carr, 2003: 236). Aslında Yeni Zelanda'ya gelen her turist ekoturist olarak kabul edilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006: 118). Uluslararası turistlerin 1/3'ü

yakın komşusu Avustralya'dan gelirken, döviz girdilerinin yarısından fazlası Amerika, Japonya, İngiltere ve Almanya olmak üzere uzak mesafeli ve sanayileşmiş ülkelerden gelen turistlerden karşılanmaktadır. 2001 yılının Mart ayında, Yeni Zelanda'ya giriş yapan turistler ve yaptıkları harcamalar şu şekilde özetlenmiştir: Avustralya (%18,4), 907 milyon Yeni Zelanda Doları, Amerika (%16,4), 807 milyon Yeni Zelanda Doları; Japonya (%14,2), 702 milyon Yeni Zelanda Doları, İngiltere (%14), 692 milyon Yeni Zelanda Doları ve Almanya (%4), 199 milyon Yeni Zelanda Doları. Yeni Zelanda'ya giriş yapan diğer turistler ise toplam turist sayısının %33'ünü oluşturmuş ve yaklaşık 1.600 milyon Yeni Zelanda Doları harcama yapmıştır (Simpson, 2003: 255–256).

iii. Afrika: Afrika'da doğa tabanlı turizmin en iyi örneklerinden olan Kenya ve Tanzanya'da 1950'li yıllarda yalnızca birkaç bin turistle başlayan talep 1995 yılına gelindiğinde Tanzanya'da 350.000'e, 1994 yılında Kenya'da 865.300'e yükselmiştir. Her iki ülke de ekoturizm alanında önemli gelirler sağlamaktadır (Eagles, 1997: 4). 1994 yılında Kenya döviz girdilerinin %34'ünü turizmden elde etmiştir (Demir ve Çevirgen, 2006: 133). Afrika'da uluslararası turist varışlarının en fazla olduğu dört ülke sırasıyla Morokko, Tunus, Mısır ve Kenya'dır. Bu ülkeler arasında ise yalnızca Kenya'da doğa turizmine yönelik aktiviteler gerçekleştirilmektedir (Eagles, 1997: 4).

iv. Kosta Rika: Önemli ekoturizm destinasyonlarından biri olan Kosta Rika'da ziyaretçi sayısı 1964 yılında 64.000 iken 1995 yılında bu sayı 792.000'e yükselmiş, turizm gelirleri de 10 milyon dolardan 661 milyon dolara yükselmiştir (Demir ve Çevirgen, 2006: 133). Bugün Fransa'da turist başına düşen turizm geliri 400 dolar iken Kosta Rika'da turist başına düşen gelir 1000 doların üzerindedir. Yine Kuzey Amerika'lı ekoturistlerin seyahatleri boyunca yaklaşık 1000 ile 1500 dolar arasında harcama yapmaya istekli oldukları tespit edilmiştir. Karayip Adalarında ise ekoturistler, yat turizmi yolcularından 18 kat daha fazla harcama yapmaktadırlar (http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.aspx?articleid=15&zoneid=2).

v. **Diğer:** Ekoturizm açısından önemli potansiyele sahip diğer ülkeler ise Galapagos Adaları, Nepal, Belize, Peru ve Fiji gibi gelişmekte olan ülkelerdir. Ekvatordaki *Galapagos Adaları*, 1970'li yıllardan bu yana doğa turizmine öncülük eden bir destinasyondur. Yılda 60.000 ziyaretçi gelmekte ve Ekvator'un ekonomisine 100 milyon dolarlık bir gelir sağlamaktadır. *Nepal'de* Annapurna adıyla anılan bölge dünyanın en popüler trekking destinasyonudur. 1997 yılında 50.708 kişi yalnızca trekking amacıyla buraya seyahat etmiştir. Bu turistlerin 12.000'i aynı zamanda bu bölgedeki tapınakları ziyaret etmiştir. Orta Amerika'nın Kosta Rika'dan sonra en popüler destinasyonu olma özelliği taşıyan *Belize'ye* 1999 yılında 172.292 turist Maya Tapınaklarını görmek için gelirken, bunların %12'si aynı zamanda parklar ve ormanlar, mercan kayalıklar gibi doğal kaynakları ziyaret etmiştir. Peru'da ise, 1990 ile 1999 yılları arasındaki turist artışı %250 oranında gerçekleşmiştir. *Peru'ya* gelen turistlerin yaklaşık %44'ü sadece buradaki doğal alanları görmek için gelirken %10.3'ü kuş gözlemciliği amacıyla gelmektedir. Sadece 1999 yılında Peru'ya gelen ziyaretçi sayısı 642336 kişidir

(http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.aspx?articleid=15&zoneid=2). Ekoturizm açısından oldukça önemli potansiyele sahip *Fiji'de* kırsal kalkınmayı hızlandıracak bir unsur olarak görülen ekoturizmin geliştirilmesi ulusal stratejilerin bir parçası olarak görülmektedir. Turizm ve Ulaştırma Bakanlığı, özellikle dağcılık, akarsu krosu, kayak, tatil çiftlikleri ve dağ bisikleti gibi ekoturizm kapsamında yer alan aktivitelere ev sahipliği yapmada önemli rol oynayan gelişmemiş kırsal alanlarda ekoturizmi geliştirme çabası içindedir. Fiji, 1998 yılında turizmden 568,2 milyon dolar gelir elde ederken bu rakam 1999 yılında 600 milyon doların üzerine çıkmıştır. 1999 yılındaki ziyaretçi sayısı ise, 409.955'dir (Bricker, 2003: 188).

Ekoturizm talebine bakıldığında ise, Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES)'na göre, gelişmekte olan ülkelere yönelik olarak doğa ve doğa turizmi ile ilgili faaliyetlere katılmak üzere yapılan seyahatlerde kapsamlı bir büyüme görülmektedir. Özellikle, Galapagos Adaları, Belize, Kosta Rika, Nepal ve Kenya

gibi ülkelere yönelik talep hızla artmaktadır (Khan, 2003: 111). 1997 yılında uluslararası ekoturizm seyahatleri, turizm pazarının %7'sini oluşturmuştur. 1998 yılında yaklaşık 45 milyon kişi bu seyahatlere katılmıştır. 2010 yılında ise bu rakamın 70 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006: 147). Aslında ekoturizm endüstrisinin büyüklüğü bir yılda kuzey yarımküreden güney yarımküreye gerçekleşen 25 milyar doların üzerinde bir gelirin akışıyla ölçülebilir (Boyd ve Butler, 2000: 337). Özellikle 1990'lı yılların başından itibaren milli parklara yapılan ziyaretlerde büyük bir artışın yaşanması turizm talebinin yönünü geleneksel Avrupa destinasyonlarından, gelişmekte olan ülkelere yöneldiğini göstermektedir. Örneğin, Kosta Rica'nın milli parklarını 1987 yılında 65 bin kişi ziyaret ederken, bu rakam 1998 yılında 400 bine çıkmıştır (Yücel, 2002: 3 www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler, erişim: 07.10.2005). 1990'lı yılların başında Amerika'da milli parkları ziyaret sayısı 256 milyon iken, 2004 yılında bu rakam 277 milyona çıkmıştır. Brezilya'da 150 korunan alan ve 40 Milli Park bulunmaktadır ve bu milli parkları sadece 1998 yılında ziyaret eden kişi sayısı 3.5 milyon kişi iken 1999 yılında bu rakam 5 milyon turiste çıkmıştır. Son yıllarda ise, uluslararası turist sayısının hızla arttığı gözlemlenmektedir (TIES, www.ecotourism.org, Ecotourism Statistical Fact Sheet, 2000).

Ayrıca, Orta ve Güney Amerika ülkeleri, Pasifik ve Hint Okyanusu üzerinde bulunan bazı adalar ve Tayland, Kamboçya ve Malezya gibi ülkelere yönelik, şirketler tarafından “sürdürülebilir toplum gelişimi” olarak özetlenen programlarında köy ve yerel topluluk gibi unsurları içeren araştırmalar ve bilimsel çalışmalar yapma amacıyla ekoturizm faaliyetlerine katılmak isteyenler için, doğal çevrenin izlenmesi ve korunmasına yönelik bazı faaliyetler organize edilmektedir. Bazı sivil toplum örgütleri ile ekoturizm örgütleri tarafından da desteklenen bu faaliyetlere katılan gruplardan sağlanan gelir ise kişi başı 1000 ile 4000 Euro arasındadır (Clifton ve Benson, 2006: 241). Örneğin 2001 ile 2002 yılında Güney Doğu Asya ülkelerinden biri olan Malezya'ya İngiltere'den araştırma ödevlerini yapmak üzere gelen yaklaşık 300 kadar üniversite öğrencisi çalışmalarını yaptıkları 8 hafta boyunca kişi başı yaklaşık 2800 Euro harcama yapmışlardır (Clifton ve Benson, 2006: 243). Yine Yeryüzü İnceleme Enstitüsü (The Earthwatch Institute) çevre ile ilgili araştırma

projeleri için her yıl 3500 kişiyi 50'nin üzerinde ülkeye göndermektedir (Weaver, 2001a: 45).

Dünya Turizm Örgütü'ne göre, ekoturizm faaliyetleri özellikle son 20 yıldır hızlı bir şekilde gelişme göstermiştir ve gelecek yıllarda da ekoturizme yönelik talebin hızla artması beklenmektedir.

7.2.EKOTURİSTLER VE ÖZELLİKLERİ

Ekoturizm kavramının literatürde geniş anlamlar taşıması, destinasyonlara yönelik pazar çalışmalarının sınırlı olması, doğaya dayalı turlar düzenleyen tur operatörlerinin ekoturizmle ilgili algıları ve doğa veya macera turizmine katılan turistlerle ilgili çalışmaların genellik taşıması gibi nedenler “ekoturist kimdir?” sorusuna verilebilecek cevabı güçleştirmektedir. Ekoturistlerle ilgili çalışmalar çoğunlukla karakteristik özellikleri, motivasyonları ve tercihleri gibi konulardan çok pazar eğilimleri, destinasyonlar ve pazardaki büyüme gibi genel konular üzerinde yoğunlaşmaktadır (Wight, 2001: 37).

Ekoturist tanımları genellikle ekoturizm tanımları içinde ele alınmaktadır. Buna göre ekoturizm kısaca “doğada gözlem yapmak ve belirli deneyimler kazanmaya yönelik seyahatler” merkezinde toplanırken, ekoturist, “bozulmamış doğal çevrelerde, doğa yönlü deneyimler yaşamayı seçen kişilerden oluşan spesifik bir seyahat pazarı olarak” tanımlanmıştır (Juric, Cornwell ve Mather, 2002: 259).

Ekoturistlere yönelik yapılan ilk çalışmalar genellikle ekoturistleri ortam, deneyim ve grup dinamikleri açısından sınıflandırmıştır. Ekoturistler bir çalışmada şu şekilde sınıflandırılmıştır (Fennell, 2003: 34);

1. *Kendi seyahat eden ekoturistler:* Bu grup ekoturistlerin oldukça büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Farklı tipte yerlerde konaklamakla birlikte, çok sayıda ortamları ziyaret etmeye eğilimli kişilerdir. Bu tecrübelerinden dolayı oldukça esnek bir pazar yapısına sahip bir gruptur.
2. *Turla seyahat eden ekoturistler:* Bu grupta yer alan ekoturistler profesyonel bir şirket tarafından iyi organize edilmiş turlarla, egzotik destinasyonlara seyahat etmeyi beklemektedirler.

3. *Okul veya bilimsel çalışma gurubuyla seyahat eden ekoturistler:* Bu grup, bilimsel bir çalışma yapma amacıyla organize edilmiş turlarla veya bireysel olarak çoğunlukla belirli zamanlarda belirli bölgelerde konaklayan ve doğa ve yer koşullarına dayanma konusunda diğer ekoturistlerden daha sert olan ekoturistlerden oluşmaktadır.

Ekoturist tiplerinin belirlenmesinde kendini adama ve zaman unsurlarının öneminin vurgulandığı ve seyahatlerinin gerçekleştiği yerde ekoturizm deneyimi yaşamak isteyen turistler arasında yapılan bir çalışmada ise ekoturistler şu şekilde sınıflandırılmıştır (Fennell, 2003: 35);

1. *Kararlı Doğa Turistleri:* Eğitim, çöplerin kaldırılması veya buna benzer amaçlarla özellikle düzenlenmiş turlara katılanlardan veya bilimsel araştırmacılardan oluşur.
2. *Kendini Doğaya Adanmış Turistler:* Özellikle korunmuş alanları görmek için seyahat eden ve yerel, doğal ve kültürel tarihi anlamak isteyen turistlerden oluşur.
3. *Belirli Bir Akımı Takip Eden Doğa Turistleri:* Aslında kendileri için olağan olmayan, Amazon, Rwandan goril parklarını veya bu tip destinasyonları ziyaret eden turistler bu gruba girer.
4. *Tesadüfi Doğa Turistleri:* Daha genel seyahatlerinin bir parçası olarak tesadüfen doğa deneyimi yaşayan turistler bu gruba dâhil edilir.

Bugün dünyanın en önemli ekoturist pazarlarına bakıldığında ilk sırayı Amerika'nın aldığı görülmektedir. Diğer ekoturist pazarları ise sırasıyla; İngiltere, Almanya, Kanada, Fransa, Avustralya, Hollanda, İsveç, Avusturya, Yeni Zelanda, Norveç ve Danimarka'dır (Weaver, 2001a: 48).

Avustralya hükümeti tarafından her üç ayda bir yayınlanan "Uluslararası Turist Araştırmaları" sonuçlarında Avustralya'ya ekoturizmle ilgili aktivitelerde bulunmak üzere giriş yapan turistlerin pazar eğilimleri şu şekilde özetlenmiştir (Weaver, 2001a: 48);

- Ekoturizme en fazla katılım oranı Avrupa'nın Almanca konuşan bölgelerinden sağlanmaktadır. Bu ülkeleri Kuzey Amerika ve Avrupa'nın

diğer bölgelerindeki ülkeler ve daha sonra ise Asya ülkeleri ile Yeni Zelanda takip etmektedir.

- Ekoturizmle ilgili aktivitelere katılma oranı ise ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Örneğin, İsviçreli turistlerin yarısından fazlası doğa yürüyüşlerine katılırken, Yeni Zelandalı ve Japon turistlerin yalnızca %12'si doğa yürüyüşlerine katılmaktadır. Ancak, 1995 yılında Avustralya'da 86.000 Japon turistini doğa yürüyüşlerine katıldığı düşünüldüğünde %12'lik bu oranın aslında ne kadar önemli bir rakam olduğu anlaşılmaktadır.
- Ekoturizm aktivitelerine katılmadaki ülkeler arasındaki bu farklılıklar aynı zamanda ülkelerin kendi içinde de görülmektedir. Bu farklılığın en önemli nedeninin ise coğrafi bölümlenme olduğu anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle, ekoturizme katılanların şehirde veya kırsal bir bölgede yaşıyor olmaları onların farklı ekoturizm aktivitelerine yönelmelerine neden olmaktadır. Örneğin, Alman ve Kanadalı turistleri kapsayan çalışmada yüksek gelir, büyük metropollerde yaşama ve şehir yaşamının yarattığı baskı gibi insanları şehir dışına iten nedenler, kırsal alanda yaşayan kendi vatandaşının tersine kentli turistlerin, ekoturizm kapsamında yer alan aktiviteleri daha çok takip etmelerini sağlamıştır. Kırsal alanlarda yaşayan turistlerin ise, şehirlilerin tersine daha çok balık tutma veya avlanma gibi faaliyetlere katıldıkları görülmüştür. Dolayısıyla "şehir pazarı" ekoturizm için hayli önemli bir pazar bölümünü oluşturmaktadır.

1993 yılında Avustralya'da yapılan bir çalışmada, ekoturistlerin en fazla tercih ettikleri ekoturizm aktiviteleri ise sırasıyla şu şekildedir (Preece vd., www.ea.gov.au/biodiversity/publication/series/paper5/twoch4.htm, erişim:26.05.2003);

- Doğa Yürüyüşü (1)
- Hayvan Gözlemleme (1)
 - Kuş Gözlemleme
 - Balina Gözlemleme

- Kaplumbağaları Gözlemeleme
 - Timsah Gözlemeleme
 - Diğer
- Bitki Gözlemeleme (2)
 - Doğa Fotoğrafçılığı (3)
 - Kamp Kurma (4)
 - Bilimsel Çalışma (5)
 - Sırt Çantası ile Gezmek (6)
 - Sanat Turları (7)
 - Dalma Sporu (7)
 - Tarih Turları (8)

7.2.1. Sosyo-Demografik Özellikleri

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES)'nin 2000 yılında doğa, macera ve kültür temeline dayalı seyahat olarak ele aldığı ekoturizmle ilgili yaptığı bir çalışmada ekoturist pazar profili ile ilgili şu sonuçlar ortaya çıkmıştır (TIES, www.ecotourism.org, Ecotourism Statistical Fact Sheet, 2000); Ekoturistler en çok 35–54 yaş arasında olup, faaliyete katılan erkek ve kadın oranları eşittir (%50). Ekoturistlerin %82'si üniversite mezunudur. Aile yapısı açısından genel turistlerle aralarında anlamlı bir farklılık yoktur. Katılım durumlarına bakıldığında, %60 gibi büyük bir oran 2 kişi olarak seyahat etmeyi tercih ederken, %15'i ailesiyle birlikte, %13'ü ise tek başına seyahat etmeyi tercih etmektedir. En az bir kez ekoturizme katılan ve deneyimli olarak tabir edilen ekoturistlerin %50'si 8 ile 14 gün süreli seyahatleri tercih etmiştir. Deneyimli ekoturistler genel turistlere göre daha fazla harcama yapmaya isteklidirler. Buna göre, %26'sı 1001 ile 1500 Amerikan Doları harcama yapmaya hazır olduklarını belirtmektedirler. Seyahatin en önemli unsuru sırasıyla; ıssız ve sessiz doğal ortamlar, yaban hayatını gözlemeleme ve uzun yürüyüşler ile trekking'dir. Gelecekte seyahat etmeyi sağlayacak en önemli motivasyon unsurları ile ilgili sonuçlara bakıldığında ise birinci sırada doğal

manzaradan ve doğadan hoşlanma yer alırken ikinci sırada yeni yerler görme ve yeni deneyimler yaşama yer almaktadır.

Cinsiyet ile ekoturizm arasındaki ilişkiye bakıldığında, en temel gözlem, ekoturizm faaliyetlerine katılımının özellikle 1990'ların ortalarından itibaren kadın turist ağırlıklı olduğudur. 1990'ların ilk yarısına kadar yapılan araştırmalarda ekoturizme katılanların çoğunun erkek olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin 1985 yılında yapılan bir çalışmada kuş gözlemcilerinin %73'ünün erkek olduğu tespit edilmiştir. Ancak 1990'lı yılların ortalarından itibaren ekoturizme katılan bayan sayısı oranlarında artış olduğu saptanmıştır. Örneğin, 1996 yılında İngiltere'de yapılan bir çalışmada bayan ekoturistlerin oranının %54 ile %57 arasında olduğu bulunmuştur. Yine 1999 yılında Queensland's Lamington Milli Parkındaki eko konaklama tesislerinde konaklayanların %62'sinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte bu oranların, ekoturizmle ilgili aktivitelerde değiştiği de görülmektedir. Örneğin Avustralya'da yapılan bir araştırmada bayanların genellikle doğa yürüyüşlerine 2 saatten daha az ve özellikle rehberli olarak katıldıkları gözlemlenirken, erkeklerin daha çok hayvan gözleme gibi aktivitelere, doğa yürüyüşlerine de rehbersiz olarak katıldıkları tespit edilmiştir. Yine Tayland'da Doi Inthanan Milli Parkı'nda kuş gözlemciliğine katılan ekoturistlerin 2/3'ünün erkek olduğu tespit edilmiştir (Weaver, 2001a: 50).

Yapılan araştırmalar çoğunlukla ekoturizm kapsamında yapılan faaliyetlere katılımın yaşa bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Örneğin (Weaver, 2001a: 51);

- Tayland'da Doi Inthanan Milli Parkı'nda yapılan araştırmada kuş gözlemciliğine katılan ekoturistlerin yaşının genel turistlerin yaş ortalamasından daha fazla olduğu,
- Kanadalı ekoturistler üzerinde yapılan bir araştırmada %43.1'nin 55 yaş ve üzeri olduğu,
- Kanadalı genç ekoturistler daha çok fiziksel aktiviteler içeren faaliyetleri tercih ederken, daha yaşlı ekoturistler vahşi yaşam turları gibi daha sakin aktiviteleri tercih etmektedir.
- Avustralya'ya doğa turizmi amacıyla giriş yapan turistlerin yarısının 20-29 yaş arasında olduğu,

- İngiltere’de ekoturistlerin yaklaşık %50’sinin 17-34 yaş arasında olduğu yapılan araştırmalar sonucu ortaya konmuş tespitlerdir.

Yine yapılan çalışmalar göstermiştir ki, diğer turist tipleriyle karşılaştırıldığında ekoturistler gelir düzeyi daha yüksek, daha eğitimi, daha olgun ve çevreye daha fazla odaklanan kişilerden oluşmaktadır (Herbig ve O’Hara, 1997: 232). Kanada’da yapılan bir araştırmada, Kanadalı ekoturistlerin %66,4’ünün niversite mezunu olduğu, Kuzey Amerika’da yapılan bir araştırmada ise, ekoturistlerin %83’ünün niversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’de ise, ekoturistlerin %60’ının niversite mezunu olduğu ortaya çıkmıştır. Gelir durumlarına bakıldığında ise, ekoturistlerin büyük bir bölümünün yüksek gelire sahip olduğu ve profesyonel işlerde, yüksek pozisyonlarda çalıştığı ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Kanadalı ekoturistlerin %38,5’inin gelir durumu 70.000 Kanada \$’nın üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Weaver, 2001a: 53).

7.2.2. Motivasyonları

Güdü, bireylerin davranışlarının arkasında yatan etken ve insanı harekete geçiren g olarak, motivasyon veya güdülenme ise, bireylerin i ve dış uyarıcılarla harekete geçmesi olarak ifade edilir. Turistlerin seyahat etme nedeni, farklı motivasyon unsurlarından, motivasyonlar ise, farklı bireysel ihtiyaçlardan kaynaklanmaktadır. Ekoturistlerin seyahat motivasyonları hakkında edinilen bilgiler, ekoturistlerin farklılaştırılmasında yararlı olacaktır. Ekoturistlerin motivasyon unsurlarının kitle turistlerinininkinden daha farklı olacağı kesindir.

Kanada turizminin tutum ve motivasyonları araştırmalarına göre, ortalama bir Kanadalı turistin sıralamasında en üstlerde yer alan motivasyonlar (Eagles, 1994: 63);

- Aile olarak birlikte olmak,
- Evden uzaktayken de kendini evde hissetmek,
- Arkadaş ve akrabaları ziyaret etmek,
- Sıcak iklim,
- Eğlenmek ve eğlendirilmek,
- Eldeki zamanı en iyi şekilde değerlendirmek,

- Göller ve akarsular,
- Benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla tanışmak,
- Kendisini emniyette hissettiği yerlere gitmek,
- Tahmin edilebilen hava koşulları,
- Okyanus kıyısı,
- Hareketli iş ortamını değiştirme,
- İçinden geldiği gibi hareket edebilme,
- Ulusal ve bölgesel parklar,
- Yüzmeye ve güneşte yanmaya elverişli plajlar şeklinde sıralanmıştır.

Aynı araştırmada, ekolojik turistlerin seçtiği en güçlü motivasyonlar ise şu şekilde sıralanmıştır (Eagles, 1994: 64);

- Tropik ormanlar,
- Vahşi ve el değmemiş doğa,
- Doğa hakkında bilgi edinmek,
- Kuşlar,
- Göller ve ırmaklar,
- Ağaçlar ve yabani çiçekler,
- Manzaranın ve vahşi hayatın fotoğrafını çekmek,
- Memeli hayvanlar,
- Ulusal ve bölgesel parklar,
- Fiziksel olarak aktif olmak,
- Benzer ilgi alanına sahip insanlarla tanışmak,
- Dağlar,
- Okyanus kıyıları,
- Eldeki zamanı iyi değerlendirme,

- Kırsal bölgeler.

Görüldüğü gibi, kitle turistlerinin motivasyonları özellikle aileleriyle veya arkadaşlarıyla birlikte kendilerini evlerinde hissedebileceği yerlerde ve önceden tahmin edilebilir hava koşullarında seyahat etmek unsurlarında yoğunlaşırken, ekoturistlerin motivasyonları vahşi ve el değmemiş doğal bir ortamda dağ, doğa, kuşlar, tropik ormanlar, ağaçlar, yabani çiçekler ve hayvan toplulukları hakkında bilgi edinmek, onları gözlemlemek ve doğa ile baş başa kalmak üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Kitle turistleri ile ekoturistler arasındaki bu farklılık bazı kaynaklarda ise şu şekilde sıralanmıştır (Wight, 2001: 53);

- Kalabalık olmayan bölgeler,
- Uzak ve ıssız alanlar,
- Yaban hayatını ve doğayı tanıma,
- Yöre halkını ve kültürünü tanıma,
- Toplumsal faydalar sağlama,
- Bitkileri ve hayvanları gözlemleme,
- Doğaya karşı fiziksel olarak meydan okuma

Daha önce de söz edildiği gibi ekoturizm kavramının literatürde geniş anlamlar taşıması, pazar çalışmalarının sınırlı olması ve doğa veya macera turizmine katılan turistlerle ilgili çalışmaların genellik taşıması gibi nedenler ekoturistlerle ilgili araştırmaları güçleştirmekte, macera turistleri veya doğaya yönelik seyahatlere katılan turistler de araştırmalara dahil edilmektedir. Örneğin, motivasyonla ilgili olarak Amerika'da yapılan bir araştırmada macera turistleri çalışma kapsamına alınmış, motivasyonların yaşa bağlı olarak değiştiği gözlemlenmiştir. Buna göre, 18–24 yaş arasındaki turistlerin (%21), çok fazla heyecan duymayı bekleme eğiliminde oldukları, 55-64 yaş arasındaki turistlerin (%14), sadece çevre ile ilgili olma eğiliminde oldukları ve 45-54 yaş arasındaki orta yaş gurubuna giren büyük çoğunluğun ise (%51) her şeyden uzaklaşma isteği eğiliminde olduğu tespit edilmiştir (Wight, 2001: 53).

Yine Avustralya’da 65 yaş üstü ve 65 yaş altı yetişkin ekoturistlere yönelik yapılan bir araştırmada, yaş grupları arasında şu on motivasyon unsuru arasında anlamlı farklılıklar çıkmıştır. Bu unsurlar arasında ise, özellikle “benzer ilgileri olan yeni insanlarla birlikte olma” ve “mümkün olduğunca birkaç ekoturizm destinasyonunu daha ziyaret etme” 65 ve üzeri ekoturistler için baskın motivasyon unsurlarıdır (Lawton, 2001: 124).

1. Heyecan duyma ve macera dolu deneyimler yaşama,
2. Kendini keşfetme,
3. Dinlenme ve rahatlama,
4. şehir hayatından kaçma,
5. Benzer ilgileri olan yeni insanlarla tanışma,
6. Daha önce yaşanan pozitif ekoturizm deneyimleri,
7. Mümkün olduğunca birkaç ekoturizm destinasyonunu daha ziyaret etme,
8. Yeni deneyimler kazanma,
9. Fiziksel olarak aktif olma,
10. Doğayla baş başa kalma.

Ekoturizmle ilgili olarak turistlerin seyahat etme nedenleri ile motivasyon unsurları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 17. Ekoturist Pazar Profili

Pazar Özellikleri	Amerikalı Macera ve Açık Hava Seyahatçisi	Kuzey Amerikalı Genel Ekoturistler	Kuzey Amerikalı Deneysel Ekoturistler	Kanadalı Ekoturistler	Avustralyalı Ekoturistler	İngiliz (UK) Ekoturistler (Ara sıra seyahat edenler)	İngiliz (UK) Ekoturistler (Sık sık seyahat edenler)
Aile Gelir Düzeyi	%76 (30bin US\$'dan fazla) %24 (30000 US\$'dan az %18 (75bin US\$'dan fazla)	Yaklaşık olarak 35 bin US \$ (45 bin CDN \$)	Bilgi yok	%57 (50bin CDN\$'dan fazla) %36 (70bin CDN\$'dan fazla) Ortalama 64nin CDN \$	Yüksek gelir grubu	%33 (10bin£'den az) %12 (10-15 bin £) %14 (15-20 bin £) %14 (20-25 bin £) %9 (25-30 bin £) %18 (30 bin £'den fazla)	%13 (10bin£'den az) %15 (10-15 bin £) %22 (15-20 bin £) %17 (20-25 bin £) %12 (25-30 bin £) %21 (30 bin £'den fazla)
Yaş	%51 (25-40) %25 (45-64) %10 (65 ve üzeri)	%10 (18-24) %24 (25-34) %25 (35-44) %18 (45-54) %23 (55 ve üzeri)	%2 (18-24) %20 (25-34) %28 (35-44) %28 (45-54) %23 (55 ve üzeri)	%46 (45-64) %22 (35-44) %11 (25-34) %11 (70 ve üzeri)	%36 (20-29) %23 (30-39) %27 (50 ve üzeri)	%28 (17-24) %28 (25-34) %16 (35-44) %17 (45-54) %11 (55 ve üzeri)	%7 (17-24) %15 (25-34) %27 (35-44) %24 (45-54) %18 (55 ve üzeri)
Cinsiyet	%51 Bay (Aktiviteye bağlı olarak değişmektedir)	Aktiviteye bağlı olarak bay ve bayan oranları değişmektedir.	Aktiviteye bağlı olarak bay ve bayan oranları değişmektedir.	%50 Bayan %50 Bay	%45 Bayan (aktiviteye bağlı olarak değişmektedir.)	%57 Bayan %43 Bay	%54 Bayan %46 Bay
Aile Durumu	%66 Evli %50 Çocuk sahibi	%44 Evli çift	%47 Evli çift	Bilgi yok	Bilgi yok	%54 Bekâr %39 Evli %7 Bosanmış	%58 Evli %34 Bekâr %8 Bosanmış
Eğitim	%41 Üniversite Mezunu	%75 Kolej mezunu %25 Yüksekökol mezunu	%95 Kolej mezunu %5 Yüksekökol mezunu	%64 Üniversite eğitimi almış %24 Lise mezunu	Tüm düzeylerden turist mevcut, ancak büyük çoğunluğunun eğitim düzeyi yüksek	%46 Üniversite mezunu %22 Lise mezunu %21 Lisansüstü eğitim %11 Yüksekökol mezunu	%38 Üniversite mezunu %25 Lise mezunu %23 Lisansüstü eğitim %15 Yüksekökol mezunu
Seyahat Katılım Durumu	%58 iki kişi %36 çocuklarıyla %34 diğer yetişkinlerle %11 ailesiyle %4 yalnız	%59 iki kişi %26 ailesiyle (çocuk dahil) %7 yalnız	%61 iki kişi %15 ailesiyle %13 yalnız	Bilgi yok	%30 iki kişi %14 aile ve arkadaşlarıyla %45 yalnız	%63 bir %15 iki %9 üç %5 dört %9 diğer	%66 bir %18 iki %9 üç %4 dört %3 diğer
İş	%35 profesyonelyönetici %14 işçi %12 emekli %10 sekrter	Bilgi yok	Bilgi yok	Bilgi yok	En bilyük oran profesyonel meslek	Bilgi yok	Bilgi yok

Kaynak: Wight, 2001: 42

Tablo 18. Ekoturistlerin Seyahat Etme Nedenleri ve Motivasyonları

Pazar Özellikleri	Amerikalı Macera ve Açık Hava Seyahatçisi	Kuzey Amerikalı Genel Ekoturistler	Kuzey Amerikalı Deneyimli Ekoturistler	Kanadalı Ekoturistler	Avustralyalı Ekoturistler	İngiliz (UK) Ekoturistler (Sık Tekrarlayanlar)	İngiliz (UK) Ekoturistler (Arasira seyahat edenler)
Nedenleri, Motivasyonları	%71 Eğlence %51 Herşeyden uzaklaşma isteği %21 Heyecan duyma %11 çevre ile ilgilenme %7 kendi hakkında bir şeyler öğrenme %7 sağlık	%45 Manzara ve Doğa %28 Yeni yerler yeni deneyimler %16 geri dönüş isteme ve dönmüş olma %15 kültürel etkileşim %15 dağları görme %14 doğa ve kültürü tanıma ve öğrenme %13 herşeyden uzaklaşma ve rahatlama isteği	%45 Manzara ve Doğa %22 Yeni yerler yeni deneyimler %16 Kara aktiviteleri %15 Yaban hayatı gözlemleme %14 Dağa tırmanma %11 kalabalıktan uzaklaşmak %11 su aktiviteleri %10 Kültürel etkinlikler %10 doğa ve kültürü tanıma ve öğrenme	1. Issız ve bozulmamış doğa 2. Doğa eğitimi 3. Tropikal ormanlar 4. Kuşlar 5. Fotoğraf çekme 6. Ağaçlar ve yabani çiçekler 7. Memeli hayvanlar 8. Ulusal parkları ziyaret 9. Göller ve nehirler 10. Var olan zamanda çok şey görme 11. Dağlar 12. Okyanus	1. Doğal güzellikte alanlar 2. Yeni deneyimler 3. Yaban hayatı başa olma 4. Doğa ile baş başa olma 5. Farklı deneyim yaşama yolları 6. İlgünç deneyimler 7. Arkadaş tavsiyesi 8. Eğitime ve öğrenmeye dayalı deneyimler 9. Fiziksel olarak aktif olma 10. Kalabalıktan kaçma isteği 11. Şehir ortamından uzaklaşma isteği	%93 Doğal çevre %85 yerel kültür deneyimi %78 geleneksel ve doğal yaşam tarzı deneyimi %74 Dünyanın vahşi yerlerine ziyaret %70 Doğal çevreyi inceleme ve öğrenme %61 Tarihsel etkinlikler %59 Özel ve tek olan yerleri görmek %45 Açık hava aktivitesi %34 Üçüncü dünya ülkelerini görme %14 Tatil deneyimi	1. Yeni ve farklı yaşam tarzı deneme 2. Araştırma ve öğrenme 3. Bilgiyi artırma 4. Yeni insanlarla tanışma 5. Açık hava faaliyeti 6. Bozulmamış doğal alanlar 7. Hava almak 8. Çevreyi öğrenme/anlama ve takdir etme 9. İlgünç kırsal alanlar 10. Kültürel aktiviteler 11. Sessiz ve sakin bir ortam deneyimi yaşamak 12. Ulusal parkları ziyaret

Kaynak: Wight, 2001: 52

7. TÜRKİYE'DE EKOTURİZM

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerle yeni turizm ürünleri geliştirilerek, turizmin ekonomik faydalarından yalnızca kıyı bölgelerinin değil, ülke genelinin yararlanmasını sağlamak, kıyıdaki yoğunlaşmayı azaltmak ve kullanılmayan doğal ve kültürel alanları turizme kazandırmak amaçlanmaktadır. İşte Türkiye'de ekoturizmle ilgili yapılan çalışmalar, turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında, turizmin tüm yıla ve ülke geneline yaygınlaştırılmasının bir sonucu olarak alternatif turizm çeşitleri geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Yaklaşık 8000 km. uzunluğundaki sahilleri, tarih ve kültür zenginliği, farklı coğrafi özellikler ile birlikte oluşan iklim çeşitliliği, Türkiye'nin olağanüstü bir bio çeşitliliğe sahip olmasına neden olmuştur. Türkiye, gerek dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları; gerek flora ve faunası ve gerekse mağaraları ve kanyonları gibi ilginç jeolojik oluşumları açısından diğer ülkelerle kıyaslanamayacak düzeyde bir zenginliğe sahiptir. Tüm bu doğal zenginliklerle birlikte, farklı kültürlere ve inançlara sahip olan insanların uzun yıllar boyunca bir arada yaşaması ve Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan konumu nedeniyle varolan kültürel değerler Türkiye'yi ekoturizm için oldukça çekici bir ülke konumuna getirmektedir.

Türkiye'de turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında yürütülen turizm çeşitleri bitki inceleme, kuş gözlemciliği, yayla turizmi, rafting, dağ ve doğa yürüyüşleri, sportif olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turizmi ve mağara turizmi, ekoturizm kapsamında gerçekleştirilen turizm türleri arasında yer almaktadır. Ancak, Türkiye'de ekoturizm faaliyetleri genellikle "Korunan Alanlarda" gelişme göstermektedir.

Ülkemizdeki ulusal ve uluslararası seviyede olağanüstü özelliklere sahip tabiat ve kültür varlıkları ile yaptığımız önemli savaşları simgeleyen alanlarımızın korunması ve kullanılma dengesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu doğrultuda, doğal kültürel ve tarihi mirasın gelecek nesillere olduğu gibi bırakılması amacıyla değişik statülerde korunan alanlar tesis edilmektedir. 1983 yılında yürürlüğe giren yasa ile, Milli Parklar, Tabiatı Koruma Alanları, Tabiat Parkları ve Tabiat Anıtları olmak

üzere 4 koruma alanı tanımı ortaya konmuştur (www.kultur.gov.tr, erişim: 24.12.2207).

Milli Parklar: Bilimsel ve estetik bakımından, ulusal ve uluslararası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat alanlarıdır. Ülkemizde 33 adet milli park bulunmaktadır.

Ülkemizdeki Milli Parklar şunlardır; Nemrut Dağı Milli Parkı (Adıyaman), Başkomutan Tarihi Milli Parkı (Afyonkarahisar), Soğuksu Milli Parkı (Ankara), Altınbeşik Mağarası Milli Parkı, Beydağları Sahil Milli Parkı, Güllük Dağı Milli Parkı ve Köprülü Kanyon Milli Parkı (Antalya), Karagöl Sahara Milli Parkı ve Hatila Vadisi Milli Parkı (Artvin), Büyük Menderes Deltası Milli Parkı (Aydın), Kazdağı Milli Parkı ve Kuşçenneti Milli Parkı (Balıkesir), Yedigöller Milli Parkı (Bolu), Uludağ Milli Parkı (Bursa), Gelibolu yarımadası Tarihi Milli Parkı ve Troya Tarihi Milli Parkı (Çanakkale), Alacahöyük Tarihi Milli Parkı (Çorum), Honaz Dağı Milli Parkı (Denizli), Kızıldağ Milli Parkı ve Kovada Milli Parkı (Isparta), Ilgaz Dağı Milli Parkı ve Bartın Küre Dağları Milli Parkı (Kastamonu), Beyşehir Gölü Milli Parkı (Konya), Spil Dağı Milli Parkı (Manisa), Marmaris Milli Parkı ve Saklıkent Milli Parkı (Muğla), Göreme Tarihi Milli (Nevşehir), Aladağlar Milli Parkı (Niğde), Aslantaş Tarihi Milli Parkı (Osmaniye-Karatepe), Kaçkar Dağları Milli Parkı (Rize), Altındere Vadisi Milli Parkı (Trabzon), Munzur Vadisi Milli Parkı (Tunceli), Yozgat Çamlığı Milli Parkı ve Tabiat Parkları'dır.

Tabiat Parkları: Milli parklardan farklı olarak, ulusal ve uluslararası ender bulunan sadece tabii kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat alanlarıdır. Ülkemizde 16 adet tabiat parkı bulunmaktadır.

Ülkemizdeki Tabiat Parkları, Akdağ Tabiat Parkı (Afyon), Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı (Antalya), Bafa Gölü Tabiat Parkı (Aydın), Ayvalık Adaları Tabiat Parkı (Balıkesir), Abant Gölü Tabiat Parkı (Bolu), Çatak Tabiat Parkı (Çorum), Artabel Gölleri Tabiat Parkı (Gümüşhane), Yazılı Kanyon Tabiat Parkı ve Gölcük Tabiat Parkı (Isparta), Polonezköy Tabiat Parkı ve Türkmenbaşı Tabiat Parkı (İstanbul), Beşkayalar Tabiat Parkı ve Ballıkayalar Tabiat Parkı (Kocaeli), Kocakoru Ormanı Tabiat Parkı (Konya), Kıdrak Tabiat Parkı (Muğla) ve Uzungöl Tabiat Parkı (Trabzon)'dır.

Tabiat Anıtları: Tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değerlere sahip milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarıdır. Bu objeler bazen bir kaya, bazen de bir şelale olabilir. Ülkemizde 58 adet Tabiat anıtı yer almaktadır.

Ülkemizdeki Tabiat Anıtları; Adana Tabiat Anıtları, Adapazarı Tabiat Anıtları, Ankara Tabiat Anıtları, Antalya Tabiat Anıtları, Aydın Tabiat Anıtları, Çankırı Tabiat Anıtları, Düzce Tabiat Anıtları, Eskişehir Tabiat Anıtları, Gümüşhane Tabiat Anıtları, Isparta Tabiat Anıtları, İstanbul Tabiat Anıtları, İzmir Tabiat Alanları, Kastamonu Tabiat Anıtları, Konya Tabiat Anıtları, Kütahya Tabiat Anıtları, Mersin Tabiat Anıtları, Muğla Tabiat Anıtları, Sinop Tabiat Anıtları, Trabzon Tabiat Anıtları ve Yozgat Tabiat Anıtları şeklinde sıralanmaktadır.

Tabiatı Koruma Alanları: Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz ve kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden, bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış, turistik amaçlı kullanılmasına izin verilmeyen tabiat parçalarıdır. Ülkemizde 35 adet Tabiatı Koruma Alanı bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; Yumurtalık Tabiatı Koruma Alanı (Adana), Dandindere Tabiatı Koruma Alanı (Afyon), Alacadağ Tabiatı Koruma Alanı, Dibek Tabiatı Koruma Alanı ve Çıglıkara Tabiatı Koruma Alanı (Antalya), Efeler Tabiatı Koruma Alanı, Gorgit Tabiatı Koruma Alanı ve Çamburnu Tabiatı Koruma Alanı (Artvin), Gürgen Dağı Tabiatı Koruma Alanı (Balıkesir), Bolu Fındığı Tabiatı Koruma Alanı, Akdoğan (Ebe Çamı)Tabiatı Koruma Alanı, Kökez Tabiatı Koruma Alanı ve Sülüklügöl Tabiatı Koruma Alanı (Bolu), Sütçüler Sığla Ormanı Tabiatı Koruma Alanı (Burdur) Kartal Gölü Tabiatı Koruma Alanı (Denizli), Demirciönü Tabiatı Koruma Alanı (Düzce), Gala Gölü Tabiatı Koruma Alanı (Edirne), Habibi Neccar Dağı Tabiatı Koruma Alanı ve Tekkoz Kengerlidüz Tabiatı Koruma Alanı (Hatay), Kasnak Meşesi Ormanı Tabiatı Koruma Alanı (Isparta), Göknalık Tabiatı Koruma Alanı (İstanbul), Sultansazlığı Tabiatı Koruma Alanı (Kayseri), Kasatura Körfezi Tabiatı Koruma Alanı ve Saka Gölü Tabiatı Koruma Alanı (Kırklareli), Konya - Akgöl Tabiatı Koruma Alanı (Konya), Kasalç Tabiatı Koruma Alanı ve Vakıf Çamlığı Tabiatı Koruma Alanı (Kütahya), Sırtlan Dağı Tabiatı Koruma Alanı (Muğla), Hacıosman Ormanı Tabiatı Koruma Alanı (Samsun), Sarıkum Tabiatı Koruma Alanı

(Sinop), Çitdere Tabiatı Koruma Alanı ve Kavaklı Tabiatı Koruma Alanı (Zonguldak)'dır.

Ülkemize yönelik ekoturizm talebine bakıldığında ise bu konu ile ilgili olarak yapılmış çok az çalışma mevcuttur. 1996 yılında yapılan bir çalışmada 31 adet milli parkın 7'sinde ziyaretçi istatistiği tutulduğu ve toplam ziyaretçi sayısının 1.774.166 kişi olduğu belirlenmiştir. Yine aynı çalışmada milli parklar ve orman içi dinlenme yerlerini yılda 15 milyondan fazla kişinin ziyaret ettiği, bu ziyaretçilerin yaklaşık 6.958.115'inin milli parkları ziyaret ettiği tespit edilmiştir (Demir ve Çevirgen, 2006: 149).

Yine Türkiye'de ekoturizm talebinin demografik profili ve seyahat motivasyonlarını belirlemeye yönelik yapılan bir araştırmaya göre; turistlerin %49,2'sini erkekler oluştururken kadınların oranı %50,8'dir. Bu oranın, "ekoturizm faaliyetlerine katılımının özellikle 1990'ların ortalarından itibaren kadın turist ağırlıklı olduğu" yönündeki iddiaları desteklediği görülmektedir. Eğitim düzeylerine bakıldığında ekoturistlerin %60,7'si üniversite mezunu olup, %22,2'si lisansüstü eğitim almışlardır. Araştırmaya katılan ekoturistlerin %23,8'i en çok kendi işini kuran kişilerden ve %18,9'u da yöneticilerden oluşmaktadır. Turistler %26,2'lik bir oranla en çok 37,5 milyar TL ve üstü, %19,7 ile ikinci sırada 15–22,5 milyar TL arası yıllık ortalama gelire sahiptirler. Yıllık ortalama geliri 7,5 milyar TL'den az olan en düşük gelir grubundakilerin oranı ise %13,9'dur. Turistlerin harcama düzeylerine bakıldığında ise %30,3'ü tatilleri süresince 1,5 milyar TL ve üstünde harcama yaparak, en üst harcama düzeyindedir. %23,8'i 300- ile 600 milyon TL arasında harcama yaparken %21,3'ü 600 ile 900 milyon TL arasında harcama yapmışlardır. Turistlerin %63,9'luk oranla turistlerin çoğu yörede 1 ile 7 gün süreyle konaklama yapmış, %89,3'lük kısmı bağımsız, sadece %10,7'lik kısmı seyahat acentesi vasıtasıyla seyahatlerine katılmıştır. Turistlerin %68'i seyahatlerine aileleri ile %5,7'si ise yalnız başına çıkmışlardır. Turistlerin seyahat amaçlarına bakıldığında ilk sırada %47,9 ile doğal ve kültürel çekicilikler, ikinci sırada ise %36,8 ile tatil (deniz, kum, güneş) gelmektedir. Turistlerin %64,8'i daha önce doğa/kültürel amaçlı bir seyahate en az 1 kez katılmışlardır. Tatil yeri seçiminde %24,6'lık oranla ilk sırada eş-dost tavsiyesi etkili olurken, %24,1 ile internet ve %21,6 ile de dergiler ve gazeteler etkili olmuştur (Demir ve Çevirgen, 2006: 124).

Türkiye'deki kuş gözlemcilerinin profilini belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen bir araştırmaya göre ise, şu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Kuş gözlemcilerinin büyük bir bölümü genç ve bekâr erkeklerden oluşmakta ve önemli bir bölümü en az lisans eğitime sahiptir. Kuş gözlemcilerinin büyük çoğunluğu Türkiye'nin göreceli olarak gelişmiş bölgelerinde yaşamakta aynı zamanda yüksek gelir grubu içinde yer almaktadırlar. Kuş gözlemcilerinin yarısı özel ekipman için 310 dolardan fazla harcamanın yanında, aynı zamanda özel ekipman hariç faaliyetlerde 58–67 dolar civarında da harcama yapmaktadırlar. Yine araştırma bulgularına göre, Türkiye'deki kuş gözlemcileri, kuş gözlemciliği faaliyetine katılırken, konaklama ve seyahat işletmelerinin sunduğu mal veya hizmetleri satın almakta ve gittikleri bölgelerde geçici olarak konaklamaktadırlar. Dolayısıyla, kuş gözlemciliği faaliyeti için gittikleri bölgelerdeki yerel halk ile kuş gözlemcileri arasında ekonomik ve sosyal anlamda çeşitli ilişkiler ortaya çıkmaktadır (Çakıcı ve Harman, 2006: 167).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TATİL ÇİFTLİKLERİ

1. TATİL ÇİFTLİKLERİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Günümüz tüketicilerinin sosyo-demografik yapılarında yaşanan gelişmeler, kültür düzeylerinin yükselmesi, turizm talebinde ve seyahat pazarlarında önemli değişikliklere neden olmuştur. Doğal ve kültürel çevresi bozulmamış kırsal alanların, insanlara stresten ve karmaşadan uzak, huzurlu ve rahat bir yaşam şeklini sunmasının anlaşılması ve çevre bilincinin giderek artması insanları, doğal ve kültürel seyahatlere yönlendirmiştir. Yaşanan bu gelişmelere bağlı olarak, turizm literatüründe çiftlik turizmi, çiftlik tatilleri, agri-turizm, tarım turizmi gibi pek çok şekilde adlandırılan tatil çiftliklerine yönelik talebin de giderek arttığı görülmektedir.

Tatil çiftliği kavramı, faaliyetteki bir çiftlik ile turizm unsurlarını birleştiren, kırsal girişimler olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle, faaliyet göstermekte olan bir arazinin tarımsal üretimden kazandığı gelirin dışında turizm faaliyetlerinden de ek bir gelir kazanması tatil çiftliği olarak adlandırılmaktadır. Böyle bir turizm şekli, misafirlerine kırsal bir arazide kısa süreli veya uzun süreli konaklama, yatak ve yeme içme olanakları yanında çiftçilik yapan aile ile birebir konuşma, görüşme ve temas kurma olanağı sunmaktadır. Bunlara ek olarak, inek ve koyun gütmeye, yün kırma, besleme ve sağım gibi çiftlik hayvanlarının bakımı ile ilgili faaliyetler, meyve toplama, yabani ot toplama, hasat yapma gibi tarımsal faaliyetler ile at binme, arazi inceleme gibi faaliyetlere aktif katılımın sağlanmasının yanında bu tür faaliyetlere katılmadan uzaktan gözleme şeklindeki aktiviteler de sunulmaktadır (Douglas vd., 2001: 173).

1960'lı yılların ilk yarısından itibaren tatil çiftlikleriyle ilgili olarak gerçekleştirilen çalışmalarda bu turizm şekline tarımsal bir bakış açısıyla yaklaşmış ve çiftlik çeşitlendirmesinin bir kategorisi olarak görülmüştür. Oysa turizm

araştırmacıları tatil çiftliklerini kendi doğruları içinde kırsal turizmin bir dalı olarak düşünmüşlerdir. Kimi araştırmacılar tatil çiftliği veya çiftlik turizmi kavramını daha geniş bağlamda ele alırken kimi araştırmacılar ise çalışmalarında yalnızca “oda ve kahvaltı” üzerinde odaklanma eğiliminde olmuşlardır. Bu nedenle Busby ve Rendle (2000) tarafından tatil çiftliği kavramını açıklamaya yönelik çalışmalar yapmak “spazmotik” yani istikrarsız ilgi olarak tanımlanmıştır (Busby ve Rendle, 2000: 635).

1960’lardan bu yana tatil çiftliklerinin geliştirilmesine yönelik bazı çalışmalar yapıldıysa da, tatil çiftlikleri ile ilgili olarak kapsamlı bir tanımlama ve teorik bilgi bulunmamaktadır. Bunun birkaç nedeninden söz edilebilir. İlk olarak, bir dizi aktiviteden oluştuğu için çiftlik turizminin tam ve net bir tanımının yapılmasının güç olmasıdır. İkinci neden olarak, bazı işletmelerin resmi turizm araştırmalarına katılmak istememelerinden dolayı bu tür küçük, kırsal girişimlere yönelik veri noksanlığının bulunması gösterilebilir. Son olarak, birbirleriyle tutarsız ve toplam sayıyı temsil etmeyen veri kaynaklarıyla sektörün büyüklüğünün ve gelişiminin ölçülmesinin zor olmasıdır (Busby ve Rendle, 2000: 635). Örneğin bugün Kanada’daki toplam tatil çiftliği sayısı Las Vegas’taki orta büyüklükteki tek bir otele eşittir (Weaver ve Fennell, 1997a: 358). Tüm bu nedenlerin bir sonucu olarak tatil çiftlikleri kavramı az bilinmekte ve araştırmacıların işletmecilere veya turistlere yönelik olarak gerçekleştirdikleri araştırmalara yönelik veri elde etmek için çok daha fazla çalışmaları gerekmektedir.

Tatil çiftliği kavramının net bir şekilde tanımının yapılması özellikle Avrupa için önem taşımaktadır. Konuyla ilgili en fazla literatürün, Avusturya ve İngiltere gibi ülkelerden elde edilmesinin en önemli nedeni bu ülkelerin tatil çiftlikleri konusunda oldukça deneyim kazanmalarındadır (Weaver ve Fennell, 1997a: 358). Bu ülkelerin dışında Almanya, Kuzey ABD ve Yeni Zelanda’da, tatil çiftlikleri ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Namibya’da ki tatil çiftlikleri üzerine yapılan birkaç çalışmada ise daha çok “az gelişmiş ülke” konusu üzerine odaklanılmıştır.

Tatil çiftlikleri ile ilgili olarak ortaya çıkarılan kavramlardan bazıları aşağıda verilmiştir. Ancak burada verilen tanımlar yukarıda da değinildiği gibi çiftlik turizmi, tarım turizmi gibi isimler altında verilmiş tanımlardır. Diğer taraftan ilgili

tanımlamalardan bazıları tatil çiftliklerini kırsal turizmin bir alt sektörü olarak ele alırken kimi çalışmalarda iki kavram aynı anlamda kullanılmaktadır.

Tatil çiftlikleri, Weaver ve Fennell (1997) tarafından faaliyetteki bir çiftlik ve çevresi ile ticari turizm unsurlarını birleştiren, kırsal girişimler olarak tanımlanmıştır. Tatil çiftliği, faaliyetteki veya çalışan bir arazinin, çiftliğin turizmden ek bir gelir elde etmesidir. Bu tanım aslında çiftlik turizmi sektörünün karmaşık yapısını hesaba katmayan, basit ve sadeleştirilmiş bir tanımdır (Douglas vd., 2001: 175).

Niteliği ne olursa olsun, ister çiftlik turizmi, ister agroturizm, ister tarım turizmi olarak adlandırılın, tatil çiftlikleri, tüketici bakış açısıyla ürün parçasını da oluşturan bir çevrede faaliyet göstermekte olan bir çiftlikte yürütülen kırsal turizm şeklini ifade etmektedir.

Çiftlik turizminin tanımlanması ile ilgili olarak Busby ve Rendle tarafından yapılan kronolojik sıralama şu şekildedir (Busby ve Rendle, 2000: 636);

Dart (1974); faaliyetteki bir çiftlikte her turist veya rekreasyon girişimi çiftlik turizmini ifade eder.

Hoyland (1982); çiftlik turizmi faaliyetteki bir çiftlikte geçici konaklama ve bir takım rekreasyonel aktivitelerin sunulmasıdır.

Frater (1983); tatil çiftlikleri, faaliyet halindeki bir çiftliğin bulunduğu ve hatta çiftlik faaliyetlerine katılımın sağlandığı turizm girişimleri olarak tanımlanabilir.

Murphy (1985); tatil çiftliği, turizm işletmeciliğinin bazı şekilleriyle öncelikli işlevi olan tarım uygulamalarını bütünleyen, faaliyetteki çiftliktir.

Wales Tourist Board (1986); tatil çiftlikleri, büyüklüğüne ve türüne bakılmaksızın öncelikli faaliyeti tarım olan ve turizmi ek bir faaliyet olarak gerçekleştiren çiftliklerdir.

Denman ve Denman (1990); faaliyetteki bir çiftlikte turistler için hizmetlerin sunulmasıdır.

Davies ve Gilbert (1992); çiftlik turizmi, faaliyet göstermekte olan bir çiftlikte, çiftlik yaşamını paylaşabilen, hem konaklamakta olan hem de günübirlik ziyaretçilerle gerçekleştirilen kırsal turizmin bir türüdür.

Pearce (1990); tatil çiftlikleri, mülkiyetinin ve aktif katılımının çiftçi tarafından karşılandığı, küçük ölçekli turizm girişimleridir.

Roberts (1992); çiftlik turizmi, insanların devamlı yaşadıkları, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışında faaliyet göstermekte olan bir çiftliğe gelerek bir gün veya daha uzun süre ile konaklamalarından doğan turizm şeklidir.

Denman (1994); çiftlik turizmi faaliyetteki bir çiftlikte turistlere yönelik bir takım hizmetlerin sunulması ilgili bir terimdir.

Clarke (1996); çiftlik ve çevresini çok az tanıyan veya hiç tanımayan turiste turizm olanaklarının sunulmasıdır.

Ilbery vd.(1998); çiftlik turizmi, çiftlik işletmelerinin gelişimini sağlamanın yollarından biri, alternatif bir çiftlik girişimi olarak kavramlaştırılmıştır.

Bu tanımlardan sonra, turizmin genel tanımından da hareketle tatil çiftlikleri için şöyle bir tanım yapılabilir; tatil çiftlikleri, hem orada bir süre yaşayarak hem de sadece günübirlik ziyaretler yaparak çiftlik yaşamını paylaşmak isteyen misafirlerine konaklama ve yeme içme olanaklarının yanında bir takım açık hava etkinliklerine de katılma imkânı sunan, bunun yanında asıl işi tarım ve hayvancılık olan çiftlik işletmeleridir.

Bu tanımlarda özellikle birkaç nokta dikkati çekmektedir. Bunlardan biri, tatil yapılan çiftlikte mutlaka tarımsal faaliyetlerin yapılıyor olması gerektiği yani çiftliğin öncelikli faaliyetinin tarım olmasıdır. Ancak ekoturizmden bahsediyorsak buradaki asıl sorunun çiftlikte yapılan tarımsal faaliyetin niteliğidir. Ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftliklerinden bahsedebilmemiz için, yapılan tarımın doğa dostu bir tarım olması şarttır. Doğa dostu tarım denilen kavram ise; geleneksel tarım yani toprağı zehirlemeyen, fenni gübre kullanılmayan bir tarımın varolmasıdır. Bununla birlikte, bu çiftliklerde yapılan turizm şeklinin ekoturizmle bağdaşabilmesi, doğal kırsal dokuya ve kültürel çevreye zarar vermeyen bir üretimin yanı sıra, çiftliklerin ahırlarıyla, evleriyle, çitiyle geleneksel mimari ve fiziki dokuya sahip olmasıdır. Bölgenin kendine özgü kırsal dokusunun devam ettirilmesi gerekir. Tanımlarda önemi vurgulanan diğer nokta ise, çiftliklerde turizmin yalnızca ek bir gelir niteliğinde yapılmasıdır. Zaten çiftliklerde yapılan bu turizm şeklinin en önemli amaçlarından biri ekoturizmin de özelliklerinden biri olan yöre halkına finansal destek sağlamasıdır. Çiftliklerde tarımsal üretimin yanında turizm hizmetlerinin de veriliyor olması, gelirlerini destekleme yoluyla çiftçilerin ekonomik alternatifler yaratmalarını sağlamaktadır.

Buna göre ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftlikleri ile ilgili özellikler şu şekilde sıralanabilir;

- 1) Tatil çiftlikleri tarımsal üretim gerçekleştirirken, turizm hizmetlerinin de sunulduğu yani tarımsal faaliyetlerle turizm hizmetlerini bütünleştiren işletmelerdir.

- 2) Tatil çiftliklerinde yapılan tarımın mutlaka doğa dostu tarım olması gerekir. Buradaki amaç, doğası, mimarisi, kültürü korunmuş yörelerde bu tür organizasyonların yapılmasıdır.
- 3) Bu tür çiftliklerde turizm, azalan kârlarla karşı karşıya olan ve ek bir gelire ihtiyaç duyan çiftçilere ve yöre halkına finansal destek sağlamak amacıyla ekonomik bir alternatif olarak değerlendirilir.
- 4) Çiftliklerde yapılan turizmin en önemli çekicilik unsuru, doğal ve kültürel yapısı korunmuş, bozulmamış bir çevre yanında, temiz hava, temiz su ve katkısız elde edilen yöresel ürünleri tüketme imkanı tanınmasıdır.
- 5) Tatil çiftliklerinde konaklama süreleri birkaç günlük kısa süreli veya birkaç aylık uzun süreli konaklamalar olabileceği gibi günübirlik ziyaretler şeklinde de yapılabilmektedir. Gün içinde buraya gelen kişiler yöreyi ziyaret etmekte, yöresel ürünleri tüketmekte ve yörede yetiştirilen organik ürünleri satın alabilmektedir.
- 6) Bu tür çiftliklerde turistler belirli bir konaklama ücreti ödeyebileceği gibi, bu ücreti ödmeden tarımsal faaliyetlere katılım şeklinde de çiftçilere katkı sağlayabilmektedirler. Gönüllü denilen bu insanlar çiftliklerde uluslararası standartlar kapsamında çalışmaktadırlar. Gönüllüler günde 5–6 saat çalışırlar, yeme-içme ve konaklama için ücret talep edilmemektedir.
- 7) Tatil çiftlikleri müşterilerine konaklama, yeme-içme ve yatak olanaklarının yanında üretim, hasat toplama, geleneksel el sanatlarını tanıma ve uygulama, yöreye özgü gıdaların hazırlanması ve çiftlik hayvanlarının bakımı gibi çiftlik faaliyetlere katılma imkânı sunan işletmelerdir.
- 8) Tatil çiftlikleri, yukarıda sayılan çiftlik faaliyetleri yanında doğa ile bütünleşen ve atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, ulusal parkları ziyaret, kuş gözlemciliği ve bitki gözleme gibi ekoturizme dayalı pek çok etkinliğin yapılmasına da olanak tanıyan işletmelerdir.

- 9) Tatil çiftlikleri sınırlı sayıda kapasiteye sahip işletmeler olduğundan belirli sayılarda turist kabul edilebilmektedir. Konaklama kapasitesi ikiye geçmeyen çiftlikler bile mevcut olabilmektedir.
- 10) Bu tür çiftliklerin mimari yapıları bölgenin fiziki ve geleneksel dokusuna uygun şekilde tasarlanmıştır.
- 11) Tatil çiftliklerinde konaklayan turistler, kent yaşamının sıkıntılarından uzaklaşmak, doğa ile baş başa kalmak, doğayı anlamak ve öğrenmek, amacıyla kırsal alanlara kaçan kentli insanlardır.
- 12) Bu tür çiftliklerde geleneksel yaşam biçiminin yanında kent insanın ihtiyaçları da dikkate alınmaktadır. Örneğin, banyolarda duş sistemi, odalarda klima ve mutfaklarda mikrodalga fırın gibi ekipmanlar kullanılabilir.

2. TATİL ÇİFTLİKLERİNİN GELİŞİMİ

Aslında çiftliklerde yapılan bu turizm şekli yeni bir olay değildir. Bu tür çiftlikler Avrupa'nın, özellikle de Avusturya'nın belirli bölgelerinde 100 yıldan fazla zamandır örgütlü bir endüstri şeklinde gelişme göstermiş, 2. dünya savaşından sonra ise, hızlı bir şekilde büyümeye başlamıştır. Örneğin Fransa'da 1954 yılında çiftlik sayısı 154 iken, 1980 yılına gelindiğinde bu rakam 28 bine yükselmiştir (Weaver ve Fennell, 1997a: 357). Yine son 50 yıldır pek çok ülkede çiftlik turizminin desteklenmesi ve geliştirilmesine yönelik ulusal politikalar hayata geçirilmiştir (Sharpyley ve Vass, 2006: 1040). Fransa'da 1954 yılından itibaren yaşanan bu gelişimde 2. Dünya Savaşı'ndan sonra başa geçen sosyalist yönetimin, kırsal kesimden şehirlere olan göçü durdurma çalışmalarının ve gereğinden fazla olan çiftlik binalarının yeniden kalkındırılmasını desteklemek için gerçekleştirdiği finansal yardımın büyük katkısı vardır (Nilson, 2002: 13). Fransa ile birlikte Almanya, İtalya ve Danimarka gibi ülkelerde faaliyet gösteren çiftlikler de bu devlet desteklerinden uzun yıllar boyunca faydalanmışlardır (Sharpyley ve Vass, 2006: 1040). Yine çiftliklerin modern standartlardan ve teknolojiden uzak, küçük ölçekli yapılar olması, finansal açıdan zayıf olmaları ve borçlarının giderek artması nedeniyle yaşanan zorluklar son yıllarda çiftlik ürünlerinin çeşitlendirilmesi

gerekliliğini ortaya çıkarmış (Meert vd, 2005: 81) bu da tatil çiftlikleri sektörünün özellikle Batı Avrupa ülkelerinde gelişme göstermesini beraberinde getirmiştir.

Weaver ve Fennell (1997), tatil çiftliği sektöründe yaşanan büyümeyi, son 50 yıldan fazla bir süredir sanayileşmiş kapitalist toplumlar içinde kırsal çevreyi önemli ölçüde etkileyen iki eğilimin etkileşimiyle açıklamışlardır. Bunlardan ilki, küçük ölçekli çiftlik ekonomisinin varlığını tehdit eden aşırı tarımsal üretim nedeniyle yaşanan kriz karşısında çiftçilerin ürünlerini çeşitlendirme yoluyla finansal bir istikrar sağlama çabalarını desteklemektir. İkincisi ise, çiftçilik dışındaki sektörlerde gelirlerin giderek yükselmesi ve isteğe bağlı boş zamanın artması sonucu kırsal odaklı rekreasyonel faaliyetlere olan talebin artmasıdır. Tatil çiftlikleri ise, “tarım ve turizm arasındaki sembiyotik ilişkiyi” temsil eden, akılcı bir çeşitlendirme seçeneğidir. Ayrıca, genellikle küçük ölçekli, kendine özgü bir yöreselliği olan ve kırsal bir ekonomide var olan, bu nedenle ev sahibi toplumların özelliklerini ve kültürünü sürdürme eğiliminde olmayı gerektiren ve diğer otel işletmeleri gibi çok geniş alanlara yayılmadan uzun dönem varlığını devam ettiren kırsal bir yaşam şeklinin desteklenmesidir. Pazarlama açısından ise tatil çiftlikleri, otantik, kişiye özgü, zararsız ve fiziksel anlamda fayda sağlayan rekreatif deneyimler olarak algılanan “alternatif bir turizm şekline” talebin artmasına örnek olarak gösterilmiştir (Weaver ve Fennell, 1997a: 358).

Diğer taraftan, son yıllarda doğal ve organik ürünlere olan talebin harekete geçmesi ve hatta hızla artması da tatil çiftliklerinin gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Yirminci yüzyıl süresince, insan ve hayvanların çalışma koşullarını yeniden şekillendiren teknolojilerin kullanılması, makineleşme ve çiftçilerin daha yüksek verim ve kar elde etmek için tarım ürünleri üzerinde kimyasal gübreler kullanmaları nedeniyle geleneksel organik tarım uygulamalarından vazgeçilmiş ancak, tüketicilerin sağlıklarında yaşanan problemlerin artmasından dolayı geleneksel organik yiyeceklerin üretimine yönelik yeni tarımsal metotları geliştirilmiştir (McIntosh ve Campbell, 2001: 112). İnsanların doğal ve organik ürünlere olan talebinin farkına varılması, çiftçileri organik tarım yapmaya yöneltmiş, çiftliklerini ve faaliyetlerini de ziyaretçilere açma konusunda motive etmiştir. Çiftliklerde doğa dostu, organik tarım yapılması, doğal tarım ürünlerinin

yetiştirilmesi ile ilgili bilgi edinme konusunda istekli olan ziyaretçilerin daha uzun konaklamalarını ve çiftlik işlerine daha fazla katılmalarını sağlamıştır.

McGehee, Kim ve Jennings (2007), özellikle son 30 yıldır tarım ürünlerini çeşitlendirmek isteyen çiftçi ailelerin sayısında artış olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu durumun nedenleri arasında, çevresel baskılar, iklim değişiklikleri, geleneksel tarım şekillerinin terk edilmesi, ürün pazarlarında gelir esnekliği, işlenmemiş ürünlere aşırı güven duyulması ve tarımda yaşanan düşüşlerin devlet tarafından desteklenmesi yer almaktadır. Tatil çiftlikleri ise, özellikle son 20 yıldır kullanılan çeşitlendirme yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir (McGehee vd., 2007: 280).

Tatil çiftliklerinin, en önemli çeşitlendirme uygulamalarından biri olmasının sebepleri ise şu şekilde sıralanabilir (Nickerson vd., 2001: 20-21);

Tarım gelirlerindeki dalgalanma: Bugün dünya tarım pazarında sürekli dalgalanmalar yaşanmaktadır. Tarım sektöründeki bu dalgalanmaların yarattığı gelir düzeyindeki düşüş çeşitlendirme stratejileri ile durdurulabileceği gibi, sezonluk dalgalanmalar, işletmelerin yılın farklı zamanlarında gelir yaratacak faaliyetleri geliştirmesiyle önlenir. Bu nedenle tarımı turizmle birleştiren bir yapı olan tatil çiftlikleri çeşitlendirmede kullanılacak en iyi strateji olarak kabul edilmektedir.

Aile üyeleri için istihdam: Tarım sektöründe yaşanan olumsuzluklar nedeniyle pek çok çiftçi ailenin genç kuşağı bu işi devralmak istememekte, kendilerine tarım dışında çalışabilecekleri işler aramaktadırlar. Bu da zaten var olan istihdam sorununu daha da artırmaktadır. Çeşitlendirme stratejisi olarak tatil çiftlikleri ise kırsal kesimde yaşanan bu tür istihdam sorununu büyük oranda gidermektedir. Diğer taraftan tatil çiftlikleri bir aile işletmesi olacağından daha az masraf yaratma, sadık çalışanlar ve emanet edilme kolaylığı gibi pek çok avantaja da sahip olacaktır.

Ek gelir: Tarım sektöründeki durgunluk nedeniyle çiftçiler, iki seçenekle karşılaşmışlardır. Çiftçiler ya daha fazla üretim yapmak için varolan yapıyı değiştirecekler ya da kendilerine yeni bir ek gelir kaynağı bulacaklardır. Ek kaynak bulmak çoğu kez çiftlikten işçi çıkarmak anlamına gelmekte ancak bu da yararsız bir uygulama olarak görülmektedir. Tarım ve turizm arasındaki sembiyotik ilişkinin bir

temsilcisi olarak tatil çiftlikleri ise çiftçi gelirlerini artırmanın en iyi yollarından biridir.

Ulusal tarım programlarının azalması: Bugün pek çok ülkede, devlet yönetimi tarımla ilgili programlarına son vermiş veya azaltmıştır.

Tatil pazarı içindeki ihtiyacın farkedilmesi: Konuklara tarımsal üretim ve hayvancılıkla uğraşma gibi çiftlik faaliyetlerine katılma olanağının sunulması, günümüz toplumlarında boş zamanın değerlendirilmesi için önemli bir unsur olmaya başlamıştır. Böyle bir değişimin ve gelişimin fark edilmesi, çiftçilerin, bu tür faaliyetlere olan talebi değerlendirmelerine ve bunu sermayeye çevirme çabası içine girmelerine neden olmuştur.

Vergi teşvikleri: Kimi ülkelerde devlet yönetiminin, ilave işler yapması durumunda çiftçiler için vergi teşvikleri sunması, çiftliklerin tarım ve hayvancılık gibi asıl faaliyetlerinin dışında konuk kabul etme, konaklama ve yeme içme imkanı sunma ve konuklara çiftlik aktivitelerine katılma olanağı sunma gibi ek faaliyetlere yönlendirmiştir. Çiftliklerin tatil amaçlı kullanıma açılması ve işletilmesi bu teşviklerden yararlanılması için kullanılacak en uygun yöntemdir.

Misafirlerle arkadaşlık kurma imkanı: Ekonomik ihtiyaçların dışında sosyal ihtiyaçların karşılanması çoğu kez insanlar için özellikle de çiftlikte çalışan bayanlar için daha önemli olmaktadır. Tatil çiftliklerinde işbölümünde bayanların sorumluluğuna düşen genellikle misafirlerin ihtiyaçlarının karşılanmasında hizmet etmektir. Özellikle çiftçi eşlerine bu tür sosyal imkânlar tanıyan işletmeler olmaları, tatil çiftliklerinin önemini daha da artırmaktadır.

İlgi/hobi: Bazı çiftlik sahiplerinin asıl işleri olan tarım dışında turizmle ilgilenmeleri, zorunlu sebeplerden öte, turizm işini hobi olarak tercih etmelerinden, bu işi yapmayı sevmelerinden kaynaklanmaktadır. Meksika'da yapılan bir araştırmada Meksika'lı çiftlik sahiplerini tatil çiftliği işine girmeye iten en önemli motivasyon unsurunun hobi/ilgi alanı olduğu ortaya çıkmıştır.

Çiftlik kaynaklarının daha iyi kullanılması: Tatil çiftlikleri küçük ölçekli çalışan ve genellikle kapasite ve işgücü fazlası kullanan işletmelerdir. Bu nedenle tatil çiftlikleri arazisi ve işgücü olan çiftçilerin sahip olduklarını tam kapasite kullanabilecekleri en uygun yöntem olarak görülmektedir.

Diğer tatil çiftliklerinin başarıları: Çiftlik tatilleri, boş zaman hizmetlerinin önemli bir unsuru haline geldiğinden, turizm konusunda çiftçilerin başarıları başka çiftçileri de harekete geçirmiş, tatil çiftliklerinin sayısının hızla artmasına neden olmuştur.

Tüketicilerin eğitilmesi: Ziyaretçilerin çiftlik faaliyetleri konusunda bilgi edinmeleri, çiftlik yaşamını daha iyi anlamaları onların tarım uygulamalarını desteklemelerini sağlayacaktır. Tatil çiftliklerinin çeşitlendirme yöntemlerinden biri olarak kullanılmasının bir sebebi de budur.

Görüldüğü gibi kırsal bir çevrede yaşayan ev sahibi toplumun doğal ve sosyo-kültürel kaynaklarını korumak, bu kaynakların sürdürülebilirliği için finansal destek yaratmak ve bu sayede ev sahibi toplumun ekonomik ve sosyal refahını artırmak, ekosistem üzerindeki ziyaretçi etkilerini en az düzeye indirmek ve turistlerin çevresel anlamda duyarlılığını artırmak bakımından tatil çiftlikleri ekoturizmin ilkelerini yansıtan önemli bir turizm çeşidi olmaktadır.

3. DÜNYA'DA TATİL ÇİFTLİKLERİ

Tatil çiftlikleri özellikle İngiltere, Avusturya, Almanya ve İtalya gibi Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'da uzun yıllardır gelişme gösteren bir sektör durumundadır. Aslında genel olarak bakıldığında dünyada turizm ve turizmin çiftlik temeline bağlı olarak çeşitlendirilmesi, kırsal turizmin gelişimi ve yeniden yapılandırılması için etkili bir katalizör olarak kabul edilmiştir. Avrupa'nın her yerinde, turizm, özellikle birçok başka ülkede sadece ekonomik büyümenin ve kalkınmanın lokomotifleri olarak değil aynı zamanda zevkleri değiştiren bir olgu olarak görülürken, geleneksel tarım endüstrilerinin düşüşüyle birlikte kırsal alanları kaplayan sosyal ve ekonomik meydan okumayı önleme şekli olarak yaygın bir biçimde desteklenmiştir.

3.1.AVRUPA'DA TATİL ÇİFTLİKLERİ

Avrupa kıtasının tamamına yönelik bir çalışma bulunmamasına rağmen, İngiltere, Almanya ve Avusturya'da toplam global ölçekte 20.000 ile 30.000 arasında tatil çiftliği olduğu, Avusturya'da tüm konaklama işletmelerinin %51'inin çiftlik temeline dayalı olduğu tahmin edilmektedir. Aslında Avusturya'da çiftliklerin yaklaşık olarak %25'i yüz yıldan fazla bir süredir turist kabul etmekte ve tahminen

Avusturyalı çiftçilerin tamamının %7.5'i turistlere konaklama olanağı sunmaktadır (Busby ve Rendle, 2000: 636). Avrupa Birliği raporuna göre, çiftlik turizmi, kırsal alanlarda gerçekleştirilen toplam hareketin %2'sini, tarım hareketlerinin ise sadece %0.3'ünü oluşturmaktadır. İsveç'te bütün gecelemler göz önünde bulundurulduğunda, arkadaş ve akrabaları ziyaret, kendi yazlıklarında konaklama ve çiftlik turizmi tahminen toplam ekonomi için önem arz etmeyen ancak ulusal ve bölgesel düzeyde tarım ülkesi olarak bilinen tüm ülkeler toplamında 100.000'de 3'lük bir kısmını oluşturmaktadır (Nilsson, 2002: 13).

3.1.1. Almanya'da Tatil Çiftlikleri

Tatil çiftlikleri Almanya'da şehirleşmenin başlamasıyla, insanlar arasında kırsal alanlarda tatil yapmanın yaygınlaşması sonucu yaklaşık 150 yıl önce başlayan eski bir geleneğe dayanmaktadır. Ancak yapılan çalışmalarda, çiftçilere çiftliklerinde kendi yaşam alanları da dahil olmak üzere 3 odadan fazlasının inşa edilmesine izin verilmediğinden finansal olarak büyüyemeyen bir uygulama olmuştur (Nilsson, 2002: 13). 1997 yılında Almanya'nın güneyinde yapılan bir çalışmada, çiftliklerin %80'inin yatak sayısı 8 veya daha az çıkmıştır. Aynı çalışmada 1970'lerden sonra turizm işine giren çiftlik sayısının hızla arttığı bu artışın ise devletin o yıllardaki desteğinden kaynaklandığı ileri sürülmüştür (Oppermann, 1997: 32). Almanya'da 9-10 yataktan fazlasına izin verilmemektedir. Bu da çoğu zaman Almanya'da tatil çiftliklerine yönelik veri toplamada güçlük yaratmaktadır. Ancak yatak sayısının sınırlı tutulmasına rağmen, Almanya'nın özellikle şarap üretiminin yapıldığı dağlık ve kıyı kesimlerinde faaliyet gösteren çiftliklerde konaklamaların sık yapıldığı görülmektedir (Busby ve Rendle, 2000: 636). Eski bir gelenek olmasına rağmen, tatil çiftliği sektöründe büyümeyi engelleyen en önemli faktör yüksek yatırım maliyetleri olmasıdır. Eski çiftlik evlerinin dönüşümü veya doğaya uyumlu yeni ek binaların yapılması, Alman yasalarının 9 yataktan fazlasına izin vermemesi ve kanalizasyon alt yapısı için en yakın köye kanalizasyon bağlantısını gerçekleştirmek zorunda kalmaları çiftçileri mali açıdan oldukça zor duruma düşürmektedir (Oppermann, 1997: 32). Yine yapılan bir çalışmada (Opperman, 1999), Almanya'da kırsal turizm faaliyeti düzenleyen 268 operatörün 119'unun "çiftliklerde tatil" imkânı sunduğu, turist gelirlerinin ise toplam gelirlerinin %17'sini oluşturduğu bulunmuştur (Busby ve Rendle, 2000: 636).

Birçok çiftçinin toplam net gelirine sadece küçük bir katkıda bulunmasına ve finansal dönüşü bu kadar güç olmasına rağmen çiftçilerin hala turist kabul etme ve konaklama olanağı sunma nedenleri ise çiftçilerin işlerinden elde ettikleri arkadaşlık ve etkileşim olarak gösterilmiştir (Oppermann, 1997: 41). Yukarıda da ifade gibi ekonomik ihtiyaçların dışında sosyal ihtiyaçların karşılanmasının insanlar için oldukça önemli olması ve dolayısıyla çiftlik sahiplerine bu tür sosyal imkânlar tanıyan işletmeler olmaları, tatil çiftliklerinin önemini daha da artırmaktadır.

3.1.2. İngiltere’de Tatil Çiftlikleri

İngiltere’de turizm özellikle kırsal alanlarda çok önemli bir endüstri durumundadır ve bazı uzak bölgelerde baskın bir ekonomik faaliyettir. Tam olarak tespit edilmiş ulusal bir veri bulunmamasına rağmen yapılan bazı incelemelerden son 20 yıldır, İngiltere’de çiftlik temeline dayanan tatillere yönelik talepte önemli artışların olduğu görülmektedir. Denman ve Denman, 1993 yılında yaptıkları bir araştırmada İngiltere’de faaliyet gösteren çiftliklerin %10’unun konaklama olanakları sundukları, hatta yaklaşık %23’ünün de turist kabul etme isteğinde oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, son olarak yapılan resmi bazı rakamlar da İngiltere’de tam zamanlı çiftçilerin %56’sının çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesinde en uygun yöntem olarak özellikle turizmle ilgili aktiviteleri sunmayı tercih ettiklerini göstermektedir (Sharpley ve Vass, 2006: 1041). Bununla birlikte, 1950’li yıllardan sonra sadece gelişmiş pazar ekonomileri içinde tarımın ayrıntılı bir şekilde yeniden yapılandırılması değil, aynı zamanda kırsal alanların sosyo-ekonomik ve politik yapılarında daha genel değişim yaşanması, İngiltere’de de çiftliklerin çeşitlendirilmesini zorunlu kılmış, o yıllardan itibaren uygulanan politikalar, çeşitlendirmeyi teşvik etmiş, geleneksel tarım uygulamalarının dışına çıkmak isteyen çiftçiler için yeniden tasarlanmış ve çiftçiler “boş zaman sağlayan bir esnaf, ormancı, doğa koruyucusu ve kırsal alanların sorumlusu” haline getirilmiştir. Böylece, İngiltere’nin özellikle milli park veya tarihi alanlara yakın bölgelerinde kurulmuş çiftliklerde çiftlik temeline bağlı konaklamalar en uygun turizm şekli olarak görülmüştür (Sharpley ve Vass, 2006: 1042). 2004 yılında çiftliklerin %17’si ürünlerini turizm, doğrudan satış ve rekreasyon gibi alanlarda çeşitlendirmiş, birçokları ise tercihini konaklama sektöründe kullanmıştır (England Research, 2005).

İngiltere’de çekim merkezi olarak kurulan çiftliklerin %85’i 1980’li yıllardan sonra kurulmuş olup, bunların %23’ü ise turizmle uğraşmaktadır. İngiltere Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı’nın verilerine göre, İngiltere ve Galler’de çiftlik konaklamalarından elde edilen gelirin yaklaşık olarak 70 milyon £ olduğu tahmin edilmiştir. İngiltere’de, 1996 yılında 10.000 çiftlik “kendin pişir kendin ye” olanaklarıyla birlikte, konaklama hizmeti sunmuştur. Bu rakamın 2000 yılında 14.000’i bulunduğu tahmin edilmektedir. İngiltere’nin batı bölgelerinde toplam konaklama mevcudunun %12’sini çiftlik evleri oluşturmaktadır. 1990 yılında ise turizmden elde edilen gelirin %36’sı bu bölgelerde faaliyet gösteren çiftliklerde sunulan konaklama hizmetlerinden karşılanmıştır (Busby ve Rendle, 2000: 636).

Galler’de 1992 ile 1994 yılları arasında yapılan araştırmalar, tarımın çok da ekonomik etkisinin görülmediği küçük çiftliklerde ve nispeten büyük çiftliklerde turizmin çok sık yapıldığı görülmüştür. Tarım gelirlerinin azalmasıyla birlikte kırsal ekonomiler içinde turizmin önemi özellikle son 15 yıldır artan bir şekilde devam etmektedir. Galler meclis kurulu tarafından bu tür çiftliklerin geliştirilmesi için Mart 2002’de 5,2 milyon £ fon ayrıldığı bilinmektedir. Bu fonların ödenmesi Mart 2004’e kadar devam etmiştir. Bu plan çiftçilik, balıkçılık ve ormancılık gibi kırsal alanlarda faaliyet gösteren girişimlerin faaliyetlerini çeşitlendirmeleri için önemli bir finansal destek sağlamıştır. Galler’de yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, bu işi yapmaktaki temel nedene verilen cevaplar %85’i ek bir gelir elde etme, %39’u ilgi alanı ve hobi, %27’si çiftçiliğe devam edebilme şeklindedir. %10’u “aile üyelerini çiftlik çevresinden başka bir yere gitmeden çiftlikte kalmasını sağlamasını mümkün kılma” ya verilen cevap ise sadece %10’dur (Nilsson, 2002: 15).

Ek 1’de verilen tablolarda da görüldüğü gibi İngiltere’de araştırma kapsamına alınan çiftlikler, geleneksel yapıya uygun olarak restore edilmiş taş yapılardır. Kültürel ve ekolojik yapıyla uyumlu olan bu yapıların bazıları 300 yıllık bir geçmişe sahiptir. Çiftlik arazileri 240 ile 1200 dönüm arasında değişen büyüklükleriyle tepelerle çevrili, ormanlık alan ve vadide kurulmuştur. Çiftliklerin temel geçim kaynağı büyük oranda hayvancılığa dayanmaktadır. Yine bazı çiftliklerde hayvancılığın yanında hububat ekimi de yapılmaktadır. Dolayısıyla çiftliklerde yapılan aktiviteler arasında çiftlikte günlük işler yanında çiftlik hayvanlarının bakımı, süt sağma, buzağı ve kuzuların beslenmesi gibi hayvancılığa dayalı

aktiviteler sunulmaktadır. Çiftliklerde sunulan en önemli açık hava etkinlikleri ise; misafirlere doğa ile ilgili bilgiler verme, ulusal parkları ziyaret, çiftlik ve bahçe turları, anıt ziyaretleri, golf, müze ziyareti, dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, bisiklet turları, golf, olta balıkçılığı ve atlı doğa yürüyüşleridir. Çiftliklerin kapasiteleri 2 ile 10 kişi arasındadır. Oda+kahvaltı (B&B) servisinin yanında evlerde bulunan donanımlı mutfak ile “kendin pişir kendin ye (self-catering)” hizmeti sunulmaktadır. Banyo, duşluk, tuvalet, yemek odası ve yatak odası, şömine, sıcak su sistemleri, odun sobası, yüzme havuzu... vb. sunulan ek (özel) hizmetler arasındadır. Çiftliklerin neredeyse tamamı tüm yıl boyunca hizmet vermektedir.

3.1.3. İtalya’da Tatil Çiftlikleri

İtalya’da da turizm, çiftçilerin çeşitlendirmede en çok tercih ettikleri uygulamalardan biridir. Gerçekte tatil çiftlikleri, şehirleşmenin karşısında bir alternatif olarak geliştirilen bölgesel politika programlarının bir bölümüdür. Buna göre, tatil çiftliklerinden elde edilen gelir, çiftlikte yatırım için kullanıldığında yarısı kadar bir vergilendirme yapılır. İtalya’da tatil çiftliklerinin en yoğun olduğu bölge Tuscany’dir. Bu bölgedeki tatil çiftlikleri eski, restore edilmiş ancak modern standartları da taşıyan çiftliklerdir. 1997 yılındaki rakamlara göre İtalya’da toplam 7500 tatil çiftliğinin 1226’sı Tuscany bölgesinde faaliyet göstermektedir. 1991 ile 1997 arasında tatil çiftliği sayısında %225 artış yaşanmıştır (Nilsson, 2002: 18). 2002 yılına gelindiğinde ise, İtalya’da tatil çiftliği sayısı 8600’e yükselmiştir. %29,3’lük bir oranla çiftliklerin en yoğun bulunduğu bölge Tuscany’dir. 2002 yılındaki yatak kapasitesi ise 102.000’dir. Yine 2002 yılında bu tür çiftlik işletmelerine gelen turist sayısı yaklaşık olarak 1 milyon kişi olmakla birlikte, 5 milyondan fazla geceleme yapılmıştır. Kişi başına ortalama olarak 5,5 gece düşmektedir (Pulina vd., 2006: 1007).

Bu bölgedeki tatil çiftliklerinin yoğunluğuna bakıldığında ise, bölgedeki turizm kentleri ile tatil çiftliklerinin sayısının birbirine bağlı olduğu görülmektedir. Tatil çiftliği sayısının en fazla olduğu yer, bölgenin en önemli turistik şehri olan Siena’dır. Tuscany’de 5 çiftlik üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, turizmden elde edilen gelir toplam çiftlik gelirinin %20-30’unu oluşturmaktadır (Nilsson, 2002: 18). Ek 1’de yer alan tablolarda da görüldüğü gibi İtalya’da araştırma kapsamına alınan çiftlikler, geleneksel yapıya uygun olarak restore edilmiş taş, briket veya ahşap

yapılardır. Kültürel ve ekolojik yapıyla uyumlu olan bu yapılara geleneksel dilde “casa colonika” denilmektedir. Çiftlik arazileri genellikle 4–50 hektar büyüklüğünde tepe üstüne kurulmuş veya dağlar arasında konumlanmış düz arazidir. Çiftliklerde yetiştirilen temel ürün zeytindir. Dolayısıyla çiftliklerde yapılan aktiviteler arasında zeytinyağı yapımı da bulunmaktadır. Bunun dışında sebze ve meyvecilik, hayvancılık ve organik tarım yapıldığı görülmektedir. Birçoğu organik tarım sertifikasına sahiptir. Zeytinyağı üretimi ile beraber şarap üretimi de çiftlik faaliyetleri arasındadır. Çiftliklerin kapasiteleri 6 ile 28 kişi arasındadır. Oda+kahvaltı (B&B) servisinin yanında evlerde bulunan donanımlı mutfak ile self-catering (SC) hizmeti sunulmaktadır. Birkaç çiftliğin tam pansiyon hizmet verdiği görülmektedir. Banyo, duşluk, tuvalet, yemek odası ve yatak odası, şömine, sıcak su sistemleri, odun sobası, TV, buzdolabı vb sunulan ekstra (özel) hizmetler arasındadır. Çiftliğe gelen konuklara meyve sebze toplamadan inek sağmaya, yumurta toplamadan toprak sürmeye kadar her türlü çiftlik aktivitelerine katılma yanında, ulusal parkları ziyaret, anıt ziyaretleri, müze ziyareti, dağ ve doğa yürüyüşleri, kilise ziyaretleri, sanat ve kültür turları, atlı doğa yürüyüşleri, çiftlik turları, bisiklet turları, kuş gözlemleme, bisikletli doğa turları, olta balıkçılığı ve gün batımı manzarası seyretme gibi aktivitelere katılma olanakları sunulmaktadır. Çiftliklerin bazıları tüm yıl boyunca hizmet verirken, bazıları ise Ocak, Şubat ve Mart ayları dışındaki zamanlarda konuk kabul etmektedir.

3.1.4. Avusturya’da Tatil Çiftlikleri

Avusturya’da çiftlik turizmi, II. Dünya Savaşı’ndan sonra insanların bombalanan şehirleri terk edip kırsal alanlarda kalacak yer aramalarıyla başlamış, çiftçilerin ise bunu bir işletmecilik faaliyetine dönüştürerek, turistlere yönelik konaklama ve rekreasyon faaliyetleri sunmalarıyla bir hayli büyüyen bir sektör haline gelmiştir. Avusturya bugün tatil çiftlikleri sektöründe Avrupa’nın önemli ülkelerinden biri durumundadır.

Çiftlik tatilleri, biri Noel ile Paskalya arasındaki kış sezonu, diğeri ise mayısla ekim ayları arasında yaz sezonu olmak üzere Avusturya’da iki sezon şeklinde yapılmaktadır. Çiftçiler turizm faaliyetlerini tarımsal faaliyetleri ile birlikte yürütmektedirler. Bu nedenle Avusturya’da çiftlik gelirlerinin hemen hemen %50’si turizmden elde edilmektedir. Bu nedenle tatil çiftlikleri önemli bir ekonomik role

sahiptir ve tarım ile turizm arasındaki ilişkiyi sermayeye çevirmede yararlanılabilecek en uygun yöntem olarak görülmektedir. 1994 rakamlarına göre toplam 21.276 işletme ve 220.000 yatak sayısına sahip olan Avusturya’da toplam yatak sayısının beşte birini tatil çiftlikleri oluşturmaktadır. Ancak 1980’li yıllardan sonra tuvalet ve banyo gibi yatırımların artmasıyla azalan karlılık tatil çiftlikleri sayısında düşmelere neden olmuştur. Diğer taraftan sektörde bütün olarak yatak sayısı artsa bile yeni nesil turistlerin vakitlerinin tamamını çiftlikte geçirme konusunda isteksiz oluşu talebin de düşmesine neden olmuştur. Azalan taleple ve ev sahibinin değişen yaşam şekliyle birlikte tatil çiftlikleri daha çok oda+kahvaltı ve “Self-Catering” hizmeti sunan işletme özelliği kazanmıştır. Farklı aktivitelerin sunulması ise ancak turistik çekiciliğe sahip çevrelerde kurulmuş olan çiftliklerde mümkün olabilmektedir (Nilsson, 2002: 16).

3.1.5. Diğer

Polonya’da ki çiftlikler “agri-turizm” adı altında kayıtlıdır ancak hangi faaliyetleri sundukları belirtilmemiştir. Danimarka’da sayıları yaklaşık olarak 60.000’i bulan çiftliklerin %10’ u çiftlik turizmi ile uğraşmaktadır. 1995 yılında ulusal düzeydeki turizm örgütlerine kayıtlı 210 çiftlik vardır.

3.2.KUZEY AMERİKA’DA TATİL ÇİFTLİKLERİ,

3.2.1. Amerika Birleşik Devletlerinde Tatil Çiftlikleri

Amerika Birleşik Devletlerinde “tatil çiftliği” kavramı turistlerin gelip kalabilecekleri büyük çiftlikten farklı bir şekilde geliştirilmiş, bununla beraber tanım çalışmalarında “ev içinde ekstra bir yatak odası veya çiftlik içinde ekstra bir evin misafirlere kiralandığı faaliyetteki bir çiftlik” tanımı üzerinde durulmuştur. Amerika’daki tatil çiftlikleri ile ilgili Pizam ve Pokela tarafından yapılan bir araştırmaya göre araştırma kapsamına alınan 119 çiftliğin bölgesel dağılımı “35’i Amerika’nın doğusunda, 32’si Kuzeybatıda, 28’i orta batıda, 13’ü güneyde ve 11’i de güney batısı şeklindedir. Dağılıma bakıldığında çiftliklerin daha çok turizmin önemli bir sektör olduğu alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Arazi büyüklükleri ise ortalama 1287 dönüm olmak üzere 3 dönümden 10.000 dönüme kadar değişmektedir. Çiftçilerin turist kabul etme nedenleri ise değişiklik göstermektedir. 1977 yılında yapılan bir araştırmaya göre; sadece 1969 yılında Amerika’da yaklaşık 2000 tatil çiftliği faaliyet göstermektedir (Busby ve Rendle, 2000: 637).

McGehee ve Kim tarafından 2004 yılında Amerika'nın Virjinya eyaletinde yapılan araştırmada tatil çiftlikleri ve işletmecileri ile ilgili şu bulgular elde edilmiştir. Çiftliklerin %48,6'sının kendine ait arazi büyüklüğü 100 dönümden az, %61'inin ise kiralık olarak arazi genişliğı 100 dönümden azdır. %48.6'sı tatil çiftliğı işini henüz 10 yıl ve daha az süredir yapmaktadır. Bu işi 20 yıldan fazla bir süredir yapanların oranı ise %23,6'dır ve %55'i herhangi bir örgüte veya kuruluşa üye değıildir. Tatil çiftliklerinin %29,3'ünün ilk gelir kaynağı tarıma ve hayvancılığa dayalı faaliyetlerden oluşmaktadır. Çiftliklerinde turizm hizmeti sunan çiftçilerin bu işi yapmaktaki en önemli motivasyon unsurları ise sırasıyla; ek gelir elde etmek, çiftlik kaynaklarının tam kapasite kullanılmasını sağılamak, tüketicilerin eğıitilmesi ve ilgi veya hobi şeklinde sıralanmaktadır (McGehee ve Kim, 2004: 164-165). Yine Amerikanın en büyük eyaletlerinden biri olan Montana'da Nickerson, Black ve Mccool (2001), yaptıkları araştırmada tatil çiftlikleri ile ilgili şu bulguları elde etmişlerdir: Çiftçilerin %51'i işletmelerini büyük çiftlik olarak tanımlarken, çiftliklerin %36'sı 3001 dönüm ve üzerindedir. %62'si bu işi 10 yıldan az zamandır yapmaktadır. %58'i Montana'nın batısında yer alırken %42'si ise doğusunda yer almaktadır. %34'ünün ilk gelir kaynağı tarım ve hayvancılığa dayalı çiftlik faaliyetleridir. Bu işi yapmalarındaki en önemli motivasyon unsurları ise, sırasıyla ek gelir elde etmek, çiftlik kaynaklarının tam kapasite kullanılmasını sağılamak ve tarım gelirlerindeki dalgalanmadır (Nickerson vd., 2001: 22-23).

Tablolarda da görüldüğü gibi Amerika'da araştırma kapsamına alınan çiftlikler, kültürel yapıya uygun olarak tasarlanmıştır. Kültürel ve ekolojik yapıyla uyumlu olan bu yapılar genellikle Amerika'nın vahşi batı geleneğine uygun şekilde yapılandırılmıştır. Çalışma kapsamına alınan çiftlik arazilerinin büyüklüğü genellikle 20 dönüm ile 200 dönüm arasında değıişmektedir. Çiftliklerde yapılan temel faaliyet hayvancılıktır. Dolayısıyla çiftliklerde yapılan aktiviteler süt sağıımı ve sığıır sürme gibi hayvancılığa dayalı aktivitelerdir. Bunun yanında çiftliklerin birçoğunda organik tarım yapılmaktadır. Organik tarım, meyve ve sebzeçilik, yöresel ürünler, bal üretimi, peynir yapımı gibi faaliyetler çiftliklerde yapılan sezonluk işler arasındadır. Çiftliklerde sunulan açık hava etkinlikleri arasında müze ziyaretleri, atlı veya bisikletli doğa turları ile dağ ve doğa yürüyüşleri, milli parkları ziyaret etme gibi aktiviteler yer almakta olup, sportif etkinlikler arasında golf, tenis, yüzme, binicilik

ve olta balıkçılığı bulunmaktadır. Diğer tatil çiftliklerinde turist sayısı 15'i geçmezken Amerika'da konaklama kapasitesi 80 kişiyi bulabilmektedir. Çiftliklerde konaklama şekli Oda+kahvaltı (B&B) ve self-catering (SC)' den oluşmaktadır. Banyo, duşluk, tuvalet, yemek odası ve yatak odası, park alanları, klima... vb. sunulan ekstra (özel) hizmetler arasındadır.

3.2.2. Kanada'da Tatil Çiftlikleri

Kanada'da 1000 kırsal otelin %70'inin çiftliklerden oluştuğu tahmin edilmektedir. Kanada'da tatil çiftliklerine yönelik yapılan araştırmaların yetersiz oluşu ve bu tür kırsal girişimlere yönelik veri noksanlığının bulunması sayılarının tam olarak tespit edilememesine neden olmaktadır. Saskatchewan, Kanada'da tarımın çok önemli bir sektör olduğu eyalettir. Kanada'nın genel olarak toplamda tarımdaki işgücü oranı %3 iken bu oran Saskatchewan'da %17'lerdedir. Ayrıca 1995 yılında eyalet içinde 83 tatil çiftliği işletmesi olduğu bunun da Kanada'da toplam tatil çiftliğinin %12'sini temsil ettiği tespit edilmiştir. Saskatchewan'da tarımın bu kadar önemli olmasına rağmen sektörde yaşanan kararsızlık ve tarımsal gelirlerdeki dalgalanma çiftliklerin çeşitlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmış, çeşitlendirme faaliyetlerini çiftçiler için daha da önemli hale getirmiştir (Weaver ve Fennell, 1997b: 468). Weaver and Fennell (1997a,b), yaptıkları araştırmalarda, Saskatchewan'daki tatil çiftlikleri hakkında şu bulguları elde etmişlerdir. 2 hektardan 2835 hektara kadar değişen arazi büyüklükleri ortalama 470 hektardır. Ormanlık bir alanda veya dere kenarına kurulmuş olan çiftliklerde turizm ikinci bir iş olarak yapılmaktadır. Örnekleme dahil edilen tatil çiftliklerinin %77'sinin brüt geliri 10.000 dolardan daha az olduğu, ziyaretçilerin %54.6'sının yaz aylarında, %25'inin sonbaharda ve %14.9'unun ilkbaharda geldiği tespit edilmiştir. Tarıma ve hayvancılığa dayalı etkinlikler, atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, dağ ve doğa yürüyüşleri, bitki ve kuş gözlemleme gibi etkinlikler, yöresel ürünler, yüzme, balıkçılık, snowboarding gibi sportif etkinlikler ve çeşitli hobi aktiviteleri çiftliklerde müşterilere sunulan aktiviteler arasındadır (Weaver ve Fennell, 1997b: 469). Diğer ülkelerdeki tatil çiftliklerine oranla burada bulunan tatil çiftlikleri daha küçük veya orta ölçekli işletmelerdir. Ev sahiplerinin çoğu kendi kaldıkları evin bir odasını kiraya vermekte, konuklarına yemek hazırlamakta ve servis sunmaktadır (Nilsson, 2002: 18).

Çalışma kapsamına alınan Kanada'da ki çiftlik arazilerinin büyüklüğü genellikle 10 dönüm ile 300 dönüm arasında değişmektedir. Çiftliklerde evler genellikle geleneksel ve kırsal dokuya uygun olarak yapılandırılmış veya yeniden restore edilmiş evlerdir. Çiftliklerde yapılan temel faaliyet hayvancılık ve organik meyve-sebze yetiştiriciliğidir. Birkaç çiftlikte ise Alpaca besiciliği yapıldığı görülmüştür (Anavatani Güney Amerika olan deveye benzer bir tür hayvan). Çiftliklerde sunulan açık hava etkinlikleri arasında müze ziyaretleri, atlı veya bisikletli doğa turları ile dağ ve doğa yürüyüşleri, milli parkları ziyaret etme gibi aktiviteler, golf, tenis, yüzmeye, binicilik ve olta balıkçılığı gibi sportif etkinlikler yer almaktadır. Kabul edilen misafir sayısı ise, 2 kişiden 14 kişiye kadar değişiklik göstermektedir. Çiftliklerde konaklayan misafirlerine Oda+kahvaltı (B&B) veya "kendin pişir kendin ye (self-catering)" hizmetleri sunulmaktadır. Konukların, çiftlik hayvanlarının bakımı ve beslenmesi, meyve ve sebze toplama, atların beslenmesi ve tımarlanması gibi çiftlik işlerine katılması sağlanmaktadır.

3.3.AVUSTRALYA'DA TATİL ÇİFTLİKLERİ

Avustralya, ekoturizm konusunda dünyanın en bilinen ülkesi olmasına ve ekoturizme dayalı büyük turizm gelirlerine sahip olmasına rağmen literatürde Avustralya'daki tatil çiftliklerine yönelik yapılmış çok az çalışma vardır.

Ingram (2002), Batı Avustralya'da hem misafir hem de ev sahibi perspektifinden çiftlik turizmi ile ilgili deneyimleri anlamaya yönelik olarak gerçekleştirdiği fenomenolojiye (olaybilim) dayalı araştırmasında şu bulguları elde etmiştir: Tatil çiftliklerinin asıl gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır, turizm yalnızca katkı niteliğindedir. Çiftçilerin bu işi yapma süreleri 1 yıldan birkaç yıla kadar değişiklik göstermektedir. Çiftliklerde misafirlere oda+kahvaltı olanağı ile birlikte, tam donanımlı mutfağa sahip ayrı bir çiftlik evinde misafirlerin kendi yemeklerini kendilerinin yapması da (self-catering) sağlanmaktadır. Görüşme yapılan çiftçilerin bu işi yapmadaki en önemli nedenleri ise yeni insanlarla tanışmak ve özellikle onlarla ortak ilgi alanları yaratmak ve paylaşmaktır. Misafirlerini rahatlatmak, onlar için sessiz ve sakin ortamlar yaratmak, böylece onları mutlu etmek ve özellikle çocuklara hayvanları tanıtmak ve onları sevdirmek ev sahiplerinin bu işe devam etmelerinde önemli motivasyon unsurlarıdır. Knowd (2006) ise, çalışmasında

Avustralya’da turizmi “tarımın hayatta kalmasını sağlayan bir mekanizma” olarak ele almıştır.

Tablolarda da görüldüğü gibi Avustralya’da tarım ve hayvancılığa dayalı üretim yapılan çiftliklerde konaklayan misafirlerine Oda+kahvaltı (B&B) veya self-catering (SC) hizmetleri sunulmaktadır. Hemen hemen bütün çiftliklerde organik tarıma dayalı üretim gerçekleştirilmektedir. Misafirlere konaklama ve yeme-içme hizmetlerinin yanında dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, müze ziyaretleri gibi etkinlikler, toprak sürme, meyve toplama, ağaç bakımı, sebze toplama gibi tarıma dayalı etkinlikler, süt sağımı, hayvan bakımı gibi hayvancılığa dayalı etkinlikler ve yöresel el sanatları ve yöresel ürün yapımı gibi aktiviteler sunulmaktadır. Kabul edilen misafir sayısı ise, 6–7 kişiden 15–20 kişiye kadar değişiklik göstermektedir. Çiftlikte binalar ekolojik ve kültürel dokuya uygun olarak tasarlanmıştır.

3.4.YENİ ZELANDA’DA TATİL ÇİFTLİKLERİ

1980’li yıllarda ekonominin yeniden yapılandırılmasını takiben tarımsal üretimdeki ve hizmetlerdeki azalma, nüfusun düşmesi ve Yeni Zelanda’nın bir çok kırsal kesiminde genel ekonomik değişimlerin yaşanmasının karşısında bir denge unsuru olarak turizm en uygun seçenek olarak görülmüştür. Bu nedenle çiftlik turizmi birçok batı ülkesinde kırsal ekonomiler için çok önemli olan turizm Yeni Zelanda için de oldukça önem taşımaktadır. Yeni Zelanda’da tatil çiftliklerinin parasal açıdan daha çok Yeni Zelandalıların farklı insanlarla tanışma ve onları evlerinde konuk edebilme imkanı tanınması ve kendilerine çiftliklerinde gönüllü olarak yardımcı olacak birilerini bulabilmeleri açısından oldukça önem taşımaktadır. 1988 yılında Yeni Zelanda’da yaklaşık 1000 çiftlik evine konuk kabul etmiştir (McIntosh ve Campbell, 2001: 111). Kırsal ve manzara niteliği açısından ilk çekim merkezlerinden biri olan Yeni Zelanda’da tatil çiftliklerinin bu kadar önemli olmasına rağmen bu konuda yapılmış çok az ampirik araştırma bulunmaktadır. Adanın güneyinde ve kuzeyinde faaliyet gösteren 13 çiftlik üzerinde yapılan araştırmada çiftliklerin arazi genişliklerinin 5 ile 100.000 dönüm arasında değiştiği, evlerinin bir bölümünü misafire ayıran çiftçilerin bu işi yapmalarındaki en temel nedeninin ek gelir olmadığı ifade edilirken, paranın önemi giderler ve gelirler ayrıntılı olarak incelendiğinde ortaya çıkmaktadır (Pearce, 1990: 343). 619 tatil

çiftliği üzerinde yapılan bir başka araştırmada çiftçilerin %75'i kendi çiftliklerinin gelirlerine güvenmektedir. Yeni Zelanda 1993 yılı turizm verileri, Yeni Zelanda'ya denizaşırı ülkelerden gelen toplam turist gecelemlerinin %3'ü (yaklaşık 600.000 geceleme) tatil çiftliklerinde, yazlıklarda veya tarihi yapılarda gerçekleşmiştir. Konaklama olmadan sadece çiftlik ziyaretinde bulunan denizaşırı turist sayısı ise 300.000'dir (Busby ve Rendle, 2000: 636-637).

Yeni Zelanda'da ki tatil çiftliklerinin gösterildiği tablodan da anlaşılacağı gibi, araştırma kapsamına alınan çiftliklerin arazi genişliği 506 hektara kadar çıkmaktadır. Çiftlik evleri büyük oranda kırsal dokuyla uyumlu ağaç yapılardan oluşmaktadır. Konaklama kapasitesi ise 2 ile 16 kişi arasında değişmektedir. Hayvancılık (Koyun, sığır), organik sebze ve meyve üretimi, arıcılık, hububat ekimi (arpa, buğday ve yulaf) çiftliklerin temel geçim kaynağını oluşturmaktadır. Bir çiftlikte de asıl vatanı Güney Amerika olan deve türünden bir hayvan Alpaca besiciliği yapılmaktadır. Misafirlerine oda+kahvaltı hizmeti yanında donanımlı mutfaka sahip evlerinde "kendin pişir kendin ye" hizmeti sunmaktadırlar. Barbekü, banyo, mikrodalga fırın, buzdolabı, bulaşık makinesi, tam donanımlı mutfak ek hizmetleri arasındadır. Doğa yürüyüşleri, diğer çiftlikleri görme, meyve ve sebze toplama, yöresel ürün yapımı, bitki ve kuş gözlemleme, olta balıkçılığı, yüzme, atlı doğa yürüyüşleri, kano, motosiklet turları, meditasyon, yaban hayatını gözlemleme, piknik, kamp ateşi sunulan açık hava etkinlikleri arasındadır. Çiftliklerin bazılarında organik tarım yapılmaktadır.

4. TÜRKİYE'DE TATİL ÇİFTLİKLERİ

Son 15 yıl içinde tüketici tercihlerinde ve tutumlarında yaşanan değişimler, bireyleri doğal ve kültürel çevresi bozulmamış kırsal alanlara yönlendirmiş, böylece bu tür alanların insanlara şehrin gürültüsünden ve karmaşasından uzak, sessiz ve huzurlu bir yaşamı sunduğunun farkına varılmasına neden olmuştur. Bunun yanında gerçekleştirdikleri aktivitelerin çevreyi giderek olumsuz etkilediği ile ilgili daha çok kaygı duymaları, bireylerin turizm hareketlerine katılırken ekoturizm gibi daha çevre dostu turizm türlerine önem vermelerine neden olmuştur.

Bunlara ek olarak, günümüz turistlerinin gittikleri yörelerdeki yerel halkla daha fazla iletişim kurmak ve yöre ekonomisine daha fazla katkıda bulunmak

istemeleri tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ekoturizm ve ekoturizm kapsamında yapılan turizm türlerine yönelik ilginin artmasını sağlamıştır.

Daha önce de ifade edildiği gibi Türkiye’de ekoturizmle ilgili yapılan tüm çalışmalar, turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizmin tüm yıla ve ülke geneline yaygınlaştırılmasının bir sonucu olarak alternatif turizm çeşitleri geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Tüm doğal zenginlikleri ile birlikte, farklı kültürlerde ve inançlardaki insanların uzun yıllar boyunca birarada yaşaması sonucu oluşan kültürel değerler Türkiye’yi ekoturizm için oldukça çekici bir ülke konumuna getirmektedir. Türkiye’de ekoturizm faaliyetleri genellikle “Korunan Alanlarda” gelişme göstermektedir. Bunun yanında ekoturizm kapsamında yapılan turizm türleri ise, bitki inceleme, kuş gözlemciliği, yayla turizmi, rafting, dağ ve doğa yürüyüşleri, sportif olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turları ve mağara turizmidir.

Ancak ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftliklerinin Avrupa’da 100 yıldan fazla zamandır örgütlü bir endüstri şeklinde gelişme göstermesine ve 2. dünya savaşından sonra hızlı bir şekilde büyümesine karşın, Türkiye’de henüz birkaç yıldır tanınmaya başlayan bir turizm çeşididir. Avrupa’da olduğu gibi Türkiye’de de tatil çiftliklerinin geliştirilmesi, turizmin çeşitlendirilmesi amacını taşımakla birlikte, asıl işi tarım olan bu çiftliklerin ürünlerinin çeşitlendirilmesi amacını da taşımaktadır. Çiftliklerin modern standartlardan uzak küçük ölçekli yapılar olması ve tarım sektöründe yaşanan kriz nedeniyle yaşanan finansal zorluklar çiftlik ürünlerinin çeşitlendirilmesi gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye’de faaliyet göstermekte olan tatil çiftlikleri genellikle asıl işi organik tarım veya ekolojik tarım diye adlandırılan doğa dostu bir üretim gerçekleştiren küçük ölçekli çiftliklerdir. Ayrıca bu tür çiftlikler, yörenin kırsal ve geleneksel dokusunu kaybetmemiş, gelenek ve göreneklerini sürdüren ve yaşamsal değerlerini bir sonraki nesle aktarabilecek olan çiftliklerdir. Yılın belirli dönemlerinde veya tüm yıl boyunca turist kabul ederek ek bir gelir elde etme amacı taşımaktadır. Ancak Türkiye’de de dünyadaki diğer tatil çiftliklerinde olduğu gibi sağlanan bu ek gelir çiftçilerin toplam net gelirine sadece küçük bir katkıda bulunmakta ve finansal dönüşü bir hayli güç olmaktadır. Buna rağmen, fiziksel ve kültürel çevreyi koruması,

hem ziyaretçi için hem de yöre halkı için çevresel eğitime ve öğrenmeye dayalı bir etkinlikler sunması ve doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik kaynakların sürdürülebilirliği açısından ekoturizmin ilkelerini bünyesinde barındıran ve alternatif bir turizm şekli olan tatil çiftliklerinin Türkiye’de geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de tatil çiftliklerinin geliştirilmesiyle tarım dışında ek bir gelir yaratılacak ve böylece sektördeki olumsuzluklar en aza indirilecek, kırsal alanlarda yaşayan aile üyeleri için istihdam olanağı yaratılacak, ziyaretçi ile yerel halk arasında sosyal etkileşimin sağlanması ve çiftlik kaynaklarının tam kapasite kullanımı sağlanacaktır. Diğer taraftan, fiziksel ve kültürel çevreyi koruması, hem ziyaretçi için hem de yöre halkı için çevresel eğitime ve öğrenmeye dayalı bir etkinlikler sunması ve doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik kaynakların sürdürülebilirliği açısından ekoturizmin ilkelerini bünyesinde barındıran ve alternatif bir turizm şekli olan tatil çiftliklerinin Türkiye’de geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneğinin halen Türkiye genelinde 69 çiftlikte yürüttüğü “Türkiye’de Ekolojik Çiftlik Ziyaretleri” programı Türkiye’de tatil çiftlikleri için önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu programla birlikte; ekolojik yaşam hareketinin içerisindeki gruplar ve bireyler arasındaki iletişimi güçlendirmesi, ekolojik üretimin öncelikle kırsal nüfus için, doğal döngülerle dost, sürekli bir yaşamsal kaynak oluşturması yönünde sağlıklı örneklerin oluşturulması, şehirde yaşayan insanların ekolojik çiftliklerdeki yaşamı deneyimleyerek, ekolojik yaşamla ilgili sorumluluklarını içselleştirmesi ve böylece günlük yaşamında daha fazla uygulamaya sokması, tüketici ve üretici faaliyetlerinde ilk elden ekolojik yöntem, deneyim ve bilgi paylaşımı, doğa dostu üretim ve tüketim modellerinin desteklenmesi yoluyla, toprak, hava, su kalitesinin, biyolojik çeşitliliğin, iklimlerin ve diğer doğal döngülerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine katkı amaçlanmaktadır (Caber ve Ananias, 2005: 92). Ta tu ta (Tarım Turizm Takas) projesine dahil olan tatil çiftlikleri ile ilgili 2006 yılına ait veriler şu şekilde verilmiştir (Güneşin Aydemir);

- 2006 yılında bu çiftliklerde toplam 900 geceleme yapılmış olup bunun 738’i gönüllülere diğerleri ise konuklara ait gecelemeledir.

- Ta tu ta (Tarım Turizm Takas) çiftliklerinden en fazla Marmara Bölgesinde faaliyet gösteren çiftliklere talep olmuştur.
- Ziyaretçilerin %70'i kadın %30'u ise erkeklerden oluşmaktadır.
- %50'si 25 yaş altı ziyaretçilerden, %40'ı ise 25-35 yaş arası, çocuk ve 55 yaş üstü ziyaretçilerden oluşmaktadır.
- Yabancı ve yerli ziyaretçi oranları ise eşittir (%50)
- Yine 2006 yılı itibariyle bu projeye başvuran çiftlik sayısı ise 40'dır.

Ziyaretçilere yönelik verilen bu rakamlar aslında ekoturist profili ile bağdaştığı gözlemlenmektedir. Ekoturistlerin daha çok kadın ziyaretçilerden oluştuğu ve ekoturizme yönelik talebin de gittikçe arttığı düşünüldüğünde bu pazarın çok iyi değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Ta Tu Ta (Tarım Turizm Takas) projesinde bugün toplam 69 çiftlik faaliyettedir. 2006 yılındaki başvurularla beraber bu rakamın daha da artacağı kesindir.

Türkiye'de bölgelere göre çiftliklere bakıldığında çiftliklerin daha çok Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgeleri'nde yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye'de faaliyet gösteren bu çiftlikler bölgelere göre şu şekilde sıralanmaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesinde;

- Erzurum/Pasinler-Çöğender Köyü (Saydam Ailesi Çiftliği),
- Erzincan/Kemaliye-Apçağa ve Ergü Köyleri (Kemaliye Evleri),

Karadeniz Bölgesinde;

- Artvin/Borçka-Camili Köyü (Macahel Evleri),
- Rize/Hemşin-Kantarlı Köyü (Hemşin Evleri),
- Gümüşhane/Kelkit-Kınalıtaş Köyü Kaş Beldesi (Kelkit Evleri),
- Tokat/Honça (Honça Tokat Evi),
- Tokat/Niksar-Sulugöl Köyü (Küçükağa Çiftliği),
- Samsun/Terme-Çamlıca Köyü (Muhtar'ın Çiftliği),
- Amasya/Gümüşhacıköy (Bayrak Ailesi Çiftliği),

- Sinop/Kabalı Köyü (Yüksel Baba Çiftliği),
- Kastamonu/Şenpazar-Aşıklı, Harmangeriş ve Demirkaya Köyleri (Küre Dağları Evleri),

Marmara Bölgesinde;

- Düzce/Çimli-Topçular Köyü (Özlu Ailesi Çiftliği),
- Sakarya/Söğütlü-Maksudiye Köyü (Jade Çiftliği),
- Yalova/Armutlu-Mecidiye Köyü (Thuya Eko Pansiyon),
- İstanbul/Beyoğlu (Buğday Evi),
- Çanakkale/Eceabat-Yalova Köyü (Klan Çiftliği),
- Çanakkale/Lapseki-Beypınar Köyü (Görgün Çiftliği),
- Çanakkale/Küçükuyu-Adatepebaşı Köyü (Kaz Dağları Evleri),
- Çanakkale/Ayvacic (Ahmetçe Köyü Dhara Zeytinlikleri ve Yağhanesi),

Ege Bölgesinde;

- Manisa/Salihli-Tekelioğlu (Tekelioğlu Köyü Çiftlikleri),
- Aydın/Kuşadası-Davutlar (Gürsel Tonbul Çiftliği),
- Muğla/Datça-Yazıköy (Knidia Çiftliği),
- Muğla/Fethiye-Dereköy (Dereköy Çiftlikleri),
- Muğla/Fethiye-Yanıklar Köyü (Pastoral Yaşam Çiftlikleri),
- Muğla/Fethiye (Patika),

Akdeniz Bölgesinde;

- Antalya/Elmalı-Akçaeniş Köyü (Tanal Ailesi Çiftliği),
- Antalya/Kemer-Çıralı (Ulupınar Köyü Çiftlikleri),
- Antalya/Geyikbayırı (Rasayana Çiftliği),
- Burdur/Ağlasun (Ağlasun Gül Çiftlikleri),
- Isparta/Aksu (Timbriada Çiftliği),

- Isparta/Eğirdir-Yukarı Gökdere Köyü (Yaşam Çiftlikleri),
- Afyon/Başmakçı (Ersöz Ailesi Çiftliği)

Türkiye’de tatil çiftlikleri veya çiftlik turizmi ile ilgili olarak tarım turizminin örnek bir alanda kırsal kalkınma açısından değerlendirilmesine yönelik çalışmalar bulunmaktadır.

5. TATİL ÇİFTLİKLERİNDE KONAKLAYAN TURİSTLER VE ÖZELLİKLERİ

Birkaç aktiviteden oluşması, bu tür küçük işletmelerin resmi turizm araştırmalarına katılmak istememeleri, kırsal girişimlere yönelik verilerin az olması, birbirleriyle tutarsız ve toplam sayıyı temsil etmeyen veri kaynaklarıyla sektörün büyüklüğünün ölçülmemesi gibi nedenler, tatil çiftliklerine ve turistlere yönelik tam ve net bir tanımının yapılmasını güçleştirmektedir. Ancak ekoturizmin bir ürünü olarak kabul edildiğinde, tatil çiftliklerinde konaklamayı tercih eden turistler de ekoturist olarak kabul edilebilir. Ekoturist, bozulmamış doğal çevrelerde, doğa yönlü deneyimler yaşamayı seçen kişilerden oluşan spesifik bir seyahat pazarı olarak tanımlanır. Buna göre turistin genel tanımından da yola çıkarak çiftlik tatilcilerini “devamlı yaşadıkları, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışında, bir çiftliğe gelerek çiftlik yaşamını paylaşan, doğal bir çevrede doğa yönlü deneyimler yaşayan, belirli bir süre tüketici olarak konaklayan ve ikamet ettiği yere geri dönen kişiler” olarak tanımlayabiliriz. Çiftlik tatilcileri, birkaç gün veya birkaç aylık uzun süreli konaklamalar yapabilecekleri gibi günübirlik ziyaretler de gerçekleştirebilirler. Gün içinde çiftliğe gelen kişiler hem çiftliği hem de yöreyi ziyaret etmekte, yöresel ürünleri tadabilmekte hatta çiftlik işlerine de katılabilmektedirler.

Çiftlik tatilcileri, genellikle metropollerde yaşayan yüksek sosyoekonomik gruplara dâhil kişilerden oluşur ve bu turistler çoğunlukla aileleriyle birlikte seyahat ederler. Çiftlik tatilcileri, bu özellikleri bakımından ekoturistlerle benzer niteliklere sahip turistlerdir. Bu turistlerin en büyük seyahat güdeleri sessiz ve sakin kırsal bir alanda otantik deneyimler yaşamak istemeleridir. Bu güdü bir yandan yüksek düzeyde şehirleşmesi karşısında bir toplumun sağlamaştırılması, diğer yandan kırsal gelenekler içinde kültürel değer ve inanç sisteminin derinleştirilmesidir. Diğer

seyahat güdüsü ise, kısa mesafeli bu tür kırsal yerlere yapılan seyahatin biraz daha ucuz olduğunun düşünülmesidir (Douglas vd., 2001: 176).

Kidd, King ve Whitelaw'ın (2004) Avustralya'da yaptıkları araştırmaya göre, çiftlik tatilcileri ile ilgili şu bulgular ortaya çıkmıştır. Çiftlik tatilcilerinin %90'ı Melbourne gibi büyük bir metropolden gelmişlerdir. %72,3'ü evli, 31–40 yaş arası ve çocuk sahibi ailelerden oluşmaktadır (0–16 yaş grubu çocuğa sahip). Çiftliklerde konaklayan turistlerin ilk izlenimleri sorulduğunda %85'i hem çok memnun kalmışlar hem de çiftlik tatillerini çok hoş bulmuşlardır. Konaklamalarla ilgili kalite algılarında ise, hizmet kalitesinin beklentilerini karşıladığı hatta geçtiği ifade edilmiştir (%88). Çiftlik tatilcilerinin kullandıkları bilgi kaynakları sorulduğunda ise %31,3'le "ağızdan ağıza" iletişim olduğu saptanmıştır. %21,9'u ise çiftliğe gelirken seyahat broşürlerinden yararlanmışlardır. Sunulan etkinlikler arasından turistlerin yapmayı en fazla tercih ettikleri etkinlikler ise sırasıyla, %31,65 ile pasif etkinlikler (çiftlik işlerine katılmaksızın sadece izleme, hayvan izleme vb), %16,12 ile çiftlikle ilgili aktivitelere (doğa ve çiftlik yürüyüşleri) ve %13,87'si aktif etkinliklere (olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşleri vb) katılmayı tercih etmektedir (Kidd vd., 2004: 58).

6. TATİL ÇİFTLİKLERİNİN PAZARLANMASI

Bilindiği gibi pazarlama, işletmelerin üretmiş oldukları mal ve hizmetleri hedefledikleri potansiyel tüketicilere ulaştırmak ve satmak amacıyla yönelik olarak yürüttükleri her türlü faaliyeti kapsamaktadır. Daha genel bir tanımlama yapmak gerekirse, pazarlama, kişisel ve örgütsel amaçlara ulaşmayı sağlayacak mübadeleleri gerçekleştirmek üzere, fikirlerin, malların ve hizmetlerin geliştirilmesi, fiyatlandırılması, tutundurulması ve dağıtılmasına ilişkin planlama ve uygulama süresidir (Mucuk, 2001: 4). Günümüzde, fiziksel bir mal üreticisi olarak, etkili pazarlama ilkelerini çok iyi anlayan ve başarılı bir şekilde hayata geçiren birçok çiftçi mevcuttur. Ancak çiftliklerinde turizm hizmetleri sunan çiftçiler için hizmetlere yönelik pazarlama faaliyetlerinin anlaşılması ve uygulanması bir hayli güç olabilmektedir. Hizmetlerin mallardan farklı bir takım özelliklere sahip olması turizm endüstrisindeki mal ve hizmetlerin pazarlanmasını da, diğer sektörlerdeki ürünlere göre farklı kılmaktadır. Buna göre öncelikle hizmetleri fiziksel mallardan ayıran bir takım özelliklerinin bilinmesinde yarar vardır;

- Fiziksel mallardan farklı olarak hizmetler satın alınma öncesi veya sonrası görülemez, tadılamaz, dokunulamaz, duyulamaz veya koklanamaz bir özellik taşırlar. Bütün bunlar hizmetlerin “dokunulamazlık” özelliği ile ilgilidir. Endüstriyel ürünlerde tüketiciler malın fiziksel görünümü ve özelliklerinden etkilenir ve buna göre satınalma kararı verir. Ancak turizmde satılan çoğunlukla bir hizmettir ve fiziksel bir değerlendirme yapmak imkânsızdır. Bir müşteri herhangi bir konaklama işletmesinde kalmaya karar verdiğiğinde bu kararda gidilecek bölgenin özellikleri, sunulan olanaklar ve hizmetlerin türü gibi subjektif değerlendirmeler etkili olur (İçöz, 2001: 32).
- Fiziksel mallar ilk önce üretilip daha sonra satın alınıp tüketilirken hizmetlerin çoğu önce satılır daha sonra aynı anda üretilip tüketilir. Bu ise, hizmetlerin eş zamanlılık veya ayrılmazlık özelliği ile ilgilidir. Örneğin, çiftliklerde üretilen tarım ürünleri önce üretilir, daha sonra satın alınıp bir süre sonra da tüketilirler. Ancak çiftliklerde sunulan konaklama ve yeme-içme gibi temel hizmetler ile atlı doğa yürüyüşleri, çiftlik turları gibi açık hava etkinlikleri rehberler veya çiftçiler tarafından üretilirken aynı anda ziyaretçiler tarafından tüketilirler.
- Hizmetler genellikle insanlar tarafından yapılan performanslar olduğundan iki hizmetin birbirine benzemesi imkansızdır. Bu hizmetlerin türdeş olmama (heterojenlik) özelliğidir. Hizmetin kalitesi yalnızca hizmet üreticisinin yetenekleri ile ilgili değil aynı zamanda tüketicilerin ruh halleri ve ortamları da (örneğin diğer müşterilerin hal ve davranışları gibi) ilgilidir.
- Hizmetler saklanamaz, stoklanamaz, yeniden satılamaz veya iade edilemezler. Bu hizmetlerin dayanıksızlık veya kolay bozulabilirlik özelliğidir. Bir çiftlik tatili de zamanından önce üretilemez, daha sonra kullanılmak üzere saklanamaz ve daha sonra tüketilmek üzere satılamaz. Eğer çiftçi belirli bir gece için tüm odalarını satamazsa bunu envanterine boş oda olarak kaydedip bir sonraki gün için satışa dahil edemez. Örneğin, 3 odalı bir çiftlik evine sahip olan bir çiftçi 1 odasını satamadığında bunu envanterine kaydedip ertesi gün için 4 oda satamaz.

6.1.ÜRÜN

Ürün veya hizmet kavramı pazara tüketim için sunulan, kullananların karşılığında bir fayda bekledikleri fiziksel eşyaları, kişileri, yerleri, organizasyonları, faaliyetleri veya fikirleri kapsar (Tavmergen, 2000: 18). Turistik ürün; çekicilik, ulaşım, geceleme, yeme-içme, gezi, eğlence ve alışveriş gibi değişik mal ve hizmetlerin bir araya gelmesiyle oluşmuş birleşik bir üründür. Dolayısıyla turistik ürünün üretildiği yer olarak tatil çiftlikleri, müşterilerine bir üründen daha fazlasını sunan işletmelerdir.

Tatil çiftlikleri, hem orada bir süre yaşayarak hem de sadece günübirlik ziyaretler yaparak çiftlik yaşamını paylaşmak isteyen misafirlerine konaklama ve yeme içme olanaklarının yanında bir takım açık hava etkinliklerine de katılma imkânı sunan, bunun yanında asıl işi tarım ve hayvancılık olan çiftlik işletmeleridir.

Tatil çiftliklerinde sunulan ürünler, konaklama ile ilgili aktiviteler ve konaklama ile ilgili olmayan aktiviteler şeklinde sınıflandırılabilir. Bazı tatil çiftlikleri ise her ikisini de kapsamaktadır (Busby ve Rendle, 2000: 637). Konaklama ile ilgili aktiviteler, B&B (oda+kahvaltı), SC (Self-catering), klübe veya çiftlik evi gibi konaklama şekli ile ilgilidir. Konaklama ile ilgili olmayan aktiviteler ise, meyve-sebze toplama, işleme, yöresel el sanatları, yöresel ürün yapımı, çiftlik hayvanlarının bakımı gibi çiftlik etkinlikleri ile müze ziyaretleri, doğa hakkında bilgiler verme, yaban hayatını gözlemleme, kuş gözlemleme, dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri ve piknik gibi açık hava etkinliklerini kapsamaktadır. Diğer bir sınıflama ise üç farklı kategoride ele almıştır. Bunlar; konaklamaya dayalı, aktiviteye dayalı ve günübirlikçi ziyaretçiye dayalı çiftliklerdir (Busby ve Rendle, 2000: 637).

Kidd vd. (2004) yaptıkları araştırmada çiftliklerde sunulan aktiviteleri pasif etkinlikler, çiftlikle ilgili aktiviteler ve aktif etkinlikler olarak sınıflamışlardır. Buna göre pasif etkinlikler çiftlik işlerine katılmaksızın sadece izleme, hayvanları izleme, çiftlik turları ve çiftlik işleri; çiftlikle ilgili aktiviteler, doğa ve çiftlik yürüyüşleri, kuş gözlemleme; aktif etkinlikler ise, olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşleri, tırmanma ve yüzme olarak belirtilmiştir (Kidd vd., 2004: 58).

Konaklama imkanı sunan çiftliklerde konaklamalar ev sahibinin kaldığı evde misafirler için ayırdığı tek kişilik veya iki kişilik odalarda olabileceği gibi, çiftlik

arazisi içinde yaptırdığı, doğal ve kültürel doku ile uyumlu ayrı bir evde de gerçekleşebilmektedir. Çiftlikler sınırlı sayıda kapasiteye sahip işletmeler olduğundan oda sayısı da sınırlıdır.

Konaklama olmaksızın gün içinde buraya gelen kişiler çiftlik ve çevresini ziyaret etmekte, yöresel ürünleri tüketmekte ve yörede yetiştirilen organik ürünleri satın alabilmektedir. Doğası, mimarisi ve kültürü korunmuş yörelerde bu tür faaliyetler gerçekleştirilirken, konaklama ve yeme içme yanında sunulan tüm olanakların da mutlaka doğayı tahrip etmeyecek nitelikte ve doğa ile uyumlu olması beklenmektedir.

Aşağıda tatil çiftliklerinin konaklama şekli, oda durumları ve sunulan etkinlikler ve olanaklar şu şekildedir;

Konaklama Sekli:

Oda+Kahvaltı (BB): Oda ve kahvaltıdan oluşan konaklama şeklidir.

Yarım Pansiyon (HB): Oda ve kahvaltı ile birlikte bir akşam yemeğinden oluşan konaklama şeklidir.

Tam Pansiyon (FB): Oda ve kahvaltı hizmetlerinin yanında öğlen ve akşam yemeklerinin de dahil olduğu konaklama şeklidir.

Self-Catering (SC): Konuklarına yeme içme hizmeti sunmayan, kendi yemeklerini yapmaları için kaldıkları evde donanımlı bir mutfak olanağı sunan konaklama şeklidir.

Oda Durumları

Tek Kişilik Oda (Single Room): Tek kişilik yataktan oluşan odalardır. (SNG)

İki Kişilik Oda (Double Room): Çift kişilik büyük yataklı odalardır. (DBL)

İki Kişilik Oda (Twin Bed): İki ayrı yataklı odalardır. (TWN)

Üç Kişilik Oda (Triple Room): İki kişilik odaya ilave yatak konulmasıyla üç kişilik hale getirilmiş veya bir çift kişilik yatak ve bir tek kişilik yataktan oluşan odalardır.

Suite Oda: İçinde oturma odası da olan odalardır.

Ciftlikle İlgili Etkinlikler

Tarım Dayalı Etkinlikler: Sebze, meyve ve çiçek gibi ürünlerin bakımı, toplanması, tarla sürme, ekin biçme, ön işleme çalışmaları.

Hayvancılığa Dayalı Etkinlikler: çiftlik hayvanlarının bakımı, yemlenmesi, güdümesi vb etkinlikler ile hayvansal ürünlerin elde edilmesi ve işlenmesi (peynir-yoğurt vb yapımı, bal toplama gibi ürünler)

Yöresel Ürünlerin Yapılması: Şarap yapımı, zeytinyağı üretimi, gül yağı üretimi, tarhana yapımı, ekme yapımı vb.

Yöresel El Sanatları: Dokumacılık, dikiş, nakış, örgü işleri, sepet yapımı, seramik, bakır, cam işleri, ağaç oymacılığı... vb.

(Tarım dayalı ürünlerin ve yöresel ürünlerin tamamen organik olması beklenir. Misafirler, bu etkinliklere, bizzat katılır veya sadece izler)

Açık hava Etkinlikleri

Yakın Çevre Turları: Atlı doğa yürüyüşleri, rehberli veya rehbersiz dağ ve doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, milli parkları ziyaret, , diğer çiftlikleri görme, plajda yürüyüş, mağara, peri bacaları vb doğal oluşumları ziyaret...vb.

Hobi Etkinlikleri: Fotoğraf çekme, çiçeklerin bakımı ile uğraşma, resim yapma, olta balıkçılığı, taş, bitki, midye vb. koleksiyonculuğu, manzara seyretme.

Tarihi ve Kültürel Yerleri Ziyaret: Yöredeki etnoğrafya, arkeoloji müzelerini, ören yerlerini, anıtları ziyaret etme.

Eğitime Dayalı Etkinlikler: Hayvan ve bitki inceleme, kuş gözlemleme, çocuklara doğayı ve hayvanları tanıtıcı bilgiler verme, kültür araştırmaları vb.

Diğer Etkinlikler

Animasyonel gösteriler: Köy düğünü, yöresel halk oyunları, yöresel yemekler ve müziklerin sunulduğu sıra geceleri vb.

Sportif Etkinlikler: Yüzme, golf, tenis, voleybol, futbol, masa tenisi, rafting, yelken, atıcılık, kano vb

Piknik: Yeme içme olanaklarını çiftliğin doğal güzellikteki alanlarında sunma.

Özel Günler veya Geceler: Yeni yıl, evlilik yıldönümü, düğün, nişan vb yemekleri.

Konser, fuar, festival, şenlik panayır vb. olaylara katılım: Üzüm, şarap vb. gibi yöresel ürünlerin sunulduğu fuarlar, festivaller .

Çeşitli Kurslar: Geleneksel el sanatları, halk oyunları, yöresel üretim teknikleri, müzik vb.

Yarışmalar: Rodeo, cirit, gibi yöresel yarışmalar.

Sunulan İmkanlar

Yüzme havuzu, golf sahası, tenis kortu, yemek odası, oturma grupları, branda, restoran, spa, banyo, duş, klozet, park yeri, garaj, fırın, ocak, mini buzdolabı, klima, çamaşır makinesi veya çamaşır yıkama hizmetleri, sigara içilmeyen alanlar, şömine, okuma salonları, okuma ve yazma masaları, televizyon salonu, telefon, internet bağlantısı, radyo, oda temizleme vb.

6.2.FİYAT

Fiyat, işletmenin elde edeceği gelirin ve kârın önemli bir belirleyicisidir. Konaklama, yeme-içme ve açık hava aktiviteleri gibi çeşitli ürün ve hizmetlerin bir arada sunulduğu tatil çiftliklerinde kullanılan en uygun fiyatlandırma yöntemlerinden biri diğer konaklama işletmelerinde olduğu gibi maliyete dayalı fiyatlama yöntemidir. Bu yönteme göre, her bir ürün ve hizmet için birim başına toplam maliyet bulunur, uygun bir düzeyde kar yüzdesi eklenmesi yoluyla da fiyat belirlenir (Blacka vd., 2001: 12).

Fiyatlandırmada yaygın olarak kullanılan yöntemlerden bir diğeri tatil çiftliklerinin ulaşım, konaklama, yeme-içme, eğlenme, dinlenme ve açık hava aktiviteleri gibi hizmetleri özel bir fiyatla, paket veya demet olarak satmasıdır. Geniş anlamda demetleme, "iki yada daha fazla ürün veya hizmeti tek bir paket içinde özel bir fiyatta pazarlama uygulaması" olarak ifade edilebilir (Öztürk, 2003: 70). Örneğin, self catering (SC) hizmeti sunan tatil çiftlikleri ile B&B (oda+kahvaltı) sunan çiftliklerin fiyatları birbirinden farklıdır. Yine tatil çiftlikleri 1 gecelik konaklama

fiyatlarına atlı doğa yürüyüşleri, rehberli turlar, bisiklet turları gibi açık hava aktivitelerinden birini veya birkaçını dahil edebilirler. Ya da tatil çiftlikleri sahipleri, konukları çiftlik hayvanlarının bakımı, beslenmesi, hasat toplama, tarla sürme, ekin biçme gibi çiftlik etkinliklerine katılmaları durumunda belirli yüzdelerle fiyat indirimlerine gidebilir veya tamamen ücretsiz konaklamalarına izin verebilirler.

Tatil çiftliklerinde kullanılan yöntemlerden bir tanesi de, müşterilerin hizmet için ödemeye hazır oldukları fiyat faktörünü göz önünde bulundurarak uyguladıkları “talebe göre fiyatlama” yöntemidir. Talebe göre fiyatlama yöntemi “pazarın etkin bir şekilde bölümlenerek her bir pazar bölümünde maksimum kara ulaşmaya dayalıdır” (Öztürk, 2003: 65). Bu yönteme göre, tatillerini bu tür çiftliklerde geçirmek isteyen turistlerin metropollerde yaşayan, üst gelir grubuna ait bireylerden olduğu gibi özellikleri ile tatillerini bu tür çiftliklerde geçirme motivasyonları göz önüne alınarak, çiftliklerde sunulan hizmetler ve etkinlikler için ödeyebileceği veya ödemeye hazır oldukları en üst miktara göre fiyatlandırma gerçekleştirilir. Müşterinin ödemeye hazır olduğu fiyatı uygulama dışında eklerde yer alan tablolarda da dikkat edildiği gibi, bazı tatil çiftliklerinde zamana göre fiyat farklılaştırması uygulanmaktadır. Özellikle sezonun düşük olduğu ve çiftlik işlerinin az olduğu dönemlerde çiftlikler fiyat indirimlerine gitmektedirler. Belirli aylarda düşük fiyatlarla çalışırken “haziran, temmuz, ağustos ve eylül” aylarında fiyatlarını artırmaktadırlar. Mevsimlik farklılaştırmalar dışında, çiftliklerin bulunduğu bölge veya çiftlik evlerinin mimari tarzına bağlı olarak gerçekleştirilen fiyat farklılaştırması (denize yakın olması, ormanlık alanda bulunması, merkeze uzaklığı, kerpiç, ahşap veya taş bina olması vb) ve farklı kullanıcı grupları arasında fiyat farklılaştırması da (özel aile indirimleri, 12 yaş altı çocuklar için indirim uygulaması, grup indirimleri vb) kullanılan yöntemler arasındadır.

6.3.DAĞITIM

Geniş anlamıyla dağıtım, bir mal veya hizmetin, üretildiği yerden tüketildiği yere götürmek için gerekli tüm çabalardır. Dağıtım kanalı ise kısaca, bir malın üreticiden tüketiciye veya endüstriyel alıcıya akışında izlediği yol şeklinde tanımlanabilir (Mucuk, 2001: 250). Tarımsal üreticiler olarak çiftçiler ürünlerini tüketiciye ulaştırırken birçok yola başvurabilirler. Çiftçiler, ürünlerini ya hiçbir aracı kullanmadan doğrudan tüketiciye ulaştırabilir ya da aracı kurumlardan faydalanarak

toptancı pazarlarına ya da hallere satışını gerçekleştirebilir. Bu sistem elbette ki fiziksel malların dağıtımında izlenen yollardır. Ancak çiftliklerinde turizm hizmetleri sunan çiftçiler için, turistik ürünlerin üretildikleri yerde tüketilebilecekleri düşünüldüğünde turizmde dağıtım sisteminin oluşabilmesi için mal ve hizmetlerin tüketiciye doğru hareketi değil, tüketicinin mal ve hizmetlere doğru hareketi gerektiğinin bilinmesi gerekir. Bu temel farklılığa dayanarak, turizmde dağıtım, mal veya hizmetleri tüketiciye değil, tüketiciyi yani turisti mal ve hizmetlerin tüketildiği yere doğru götürmek için gerekli tüm çabalar olarak tanımlanabilir. Bu nedenle turizmde dağıtım mevcut bir turistik ürünü tüketicilerin kullanımını sağlamak üzere üretim yerine kadar turistlerin getirilmesi için yapılan faaliyetler anlamına gelir (İçöz, 2001: 351). Dağıtım kanalı ise, bir ürünü daha uygun koşullarda sunmak amacı ile kullanılan, turizm pazarlamacıları ve onların potansiyel müşterileri ile işletmeler arasında ortaya çıkan düzenlemedir ve bu örgütlenmede ortaya çıkan her bir örgüt veya birey “pazarlama aracısı” veya “dağıtım kanalı üyesi olarak” adlandırılır.

Genel olarak bakıldığında turizm işletmelerinde iki ana dağıtım kanalından söz edilebilir. Tatil çiftlikleri de bu dağıtım kanalından birini veya her ikisini birden tercih edebilir. Doğrudan dağıtımda tatil çiftliği hiçbir aracı kullanmadan, turistik ürününü tüketiciye aracısız olarak satabilir veya dolaylı dağıtım sistemini kullanarak, son tüketici olan turistler ile arasında ekonomik ve yapısal açıdan bağımsız olan işletmelerin alıcı veya satıcı olarak yer almasını sağlayabilir. Tatil çiftlikleri, turizm işletmeleri olarak dolaylı ve doğrudan dağıtımını aynı zamanda kullanabilirler.

Dolaylı dağıtımda kullanılan araçlardan tur operatörleri, ekoturizm endüstrisinde oldukça önemli işletmelerdir. Uluslararası pazarlarda bir çok destinasyon için ekoturizm ürününü hazırlayan ve satışını yapan bu işletmeler ekoturizme yönelik seyahatleri yönlendirmektedirler (Demir ve Çevirgen, 2006: 83). Seyahat acentaları ise, uluslararası tur operatörleri kadar baskın bir rol oynamamakla birlikte özellikle internet üzerinden ekoturizm ürünlerindeki satışların artması onların önemini de arttırmaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006: 88). Seyahat acentaları özellikle tatil çiftliği sektöründe, çiftliklerle bu tür çiftliklerde konaklamak isteyen turistleri bir araya getiren işletmeler olduğundan bu tür küçük işletmeler açısından çok önemlidir. Küçük tarım işletmelerinin ürünlerini ve hizmetlerini satmak, bu anlamda yöre halkının ekonomisine katkıda bulunmak, ziyaretçi ve evsahibi arasında

iletişimi güçlendirmek ve ziyaretçi ile yöre halkının çevre konusundaki bilincini geliştirmeye yönelik eğitim faaliyetlerini desteklemek açısından özellikle tatil çiftliği endüstrisinde önemli bir role sahip olmaktadır. Örneğin, Türkiye’de faaliyet gösteren tatil çiftliklerine doğrudan ulaşmayı sağlayacak telefon numaraları ve adresleri internet sitesinde yer almamaktadır. Adreslere ve telefon numaralarına seyahat acentası yoluyla ulaşılabilmekte ve rezervasyonlar çoğunlukla bu acenta yoluyla yapılabilmektedir.

İnceleme yapılan tatil çiftliklerinin tamamına internet vasıtasıyla ulaşıldığı düşünülürse, modern standartlardan uzak ve küçük ölçekli tatil çiftliklerinin en fazla kullandığı dağıtım kanallarından birinin internet olduğu düşünülebilir. İnternet, doğrudan satışı sağlaması nedeniyle pazarlama kanalını kısaltmakta ve aracılardan ortadan kalkmasıyla maliyetleri düşürmektedir (Birkan, 1998: 30). Tatil çiftlikleri, kendilerine ait bir web sayfası oluşturmakta veya interneti kullanarak turizm ürünlerinin satışını gerçekleştiren rezervasyon sistemlerinden birine üye olmaktadır. İşletmenin kendine ait bir web sayfası oluşturması durumunda turist doğrudan konaklama hizmetlerine ulaşabilmekte, bir rezervasyon sistemine üye olması durumunda ise turistler bu sistemler aracılığı ile turistik hizmetlere ulaşabilmektedirler (Emeksiz, 2000: 39). İnternette yapılan incelemede tatil çiftliklerinin birçoğuna kendi web sitelerinden değil, üyesi oldukları rezervasyon sistemlerinden ulaşılmıştır. Çiftlikler; arazi ve tesisin konumu, çiftliğin tanıtımı ve üretim alanı, çiftlik evlerinin bina özellikleri ile evlerde sunulan olanaklar, çiftlik etkinlikleri ile diğer açık hava etkinlikleri, ek hizmetleri, varsa konaklama şartları, turist kabul ettikleri dönemler ile fiyatları hakkında fotoğraflar ve video görüntülerinden yararlanarak potansiyel müşterilerine bilgiler vermekte ve anında rezervasyon yapabilme olanağı sağlamaktadırlar. Aynı zamanda birçok çiftliğin internet sitesinde daha önce çiftlikte konaklama yapmış ve aktivitelere katılmış müşterilerin duygu ve düşüncelerine de yer verilmekte, böylece diğer potansiyel müşteriler için referans oluşturması sağlanmaktadır.

Biyolojik çeşitliliğin ve çevrenin korunması, yerel toplumda sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanması bakımından ekoturizmde önemli bir rol oynayan ve ekoturizmi korumacılık ve sürdürülebilir gelişmede bir araç olarak kullanan sivil toplum örgütleri de tatil çiftliklerinin pazarlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Örneğin, Türkiye’de faaliyet gösteren Buğday Derneği ve ortağı olduğu IFOAM (Uluslararası Ekolojik Tarım Hareketleri Federasyonu), ECEAT (Eko Tarım Turizmi Avrupa Merkezi), WWOOF (Ekolojik Çiftliklerde Gönüllüler Örgütü) ile ICPPC (Polonya’nın Kırsal Alanlarının Korunması İçin Uluslar arası Koalisyon) dernek ve kuruluşları, kurdukları sistemlerle doğa dost tarım yapan ve küçük ölçekli bu tür çiftliklerin dünya çapında tanıtılmasına ve pazarlanmasında yardımcı olmaktadır.

6.4.TUTUNDURMA

Tutundurma, işletmenin ürettiği mal veya hizmetlerin varlığını tüketicilere duyuran ve işletmenin yaşamasını sağlayan stratejik bir pazarlama aracıdır (Mucuk, 2001: 169). Tutundurma, ürünün ve hizmetin sağlayacağı potansiyel faydaları tüketicilere iletmek, onları hizmet hakkında bilgilendirmek ve onları satın almaya ikna etmek amaçlarını taşır (Tavmergen, 2000: 19). Pazarlama faaliyetleri arasında önemli bir yere sahip olan tutundurma, tatil çiftliklerinin müşterilerini sundukları ürünler ve hizmetler hakkında bilgilendirirken, aynı zamanda sunulan bu ürün ve hizmetlerinde müşterilerin hangi ihtiyaçlarını nasıl karşıladığı hakkında bilgi sahibi olmalarına olanak tanır. Tatil çiftlikleri küçük ve sınırlı pazarlama bütçesine sahip işletmeler olduğundan tutundurma yöntemleri arasından seçim yaparken olanakları yanında hedef pazara en ucuz, en kolay ulaşabilecek ve etkili olacak yöntemi seçmelidirler. Ağızdan ağıza iletişim, basılı materyaller, medya ve internet tatil çiftliklerinin kullanabilecekleri başlıca tutundurma araçları arasındadır. *Ağızdan ağıza iletişim*, tatil çiftliklerinin kullanabilecekleri belki de en ucuz ancak en etkili tutundurma araçlarından biridir. Memnun olmuş bir turist, çiftliklerde sunulan hizmet ve aktivitelerle ilgili yaşadığı deneyimleri diğer insanlara anlatarak tatil çiftliklerinin ürün ve hizmetleri hakkında bir reklam aracı olacaktır. Kırtasiye malzemeleri, kartlar, broşürler ve rezervasyon kartları gibi *basılı materyaller*, işletmenin ürün ve hizmetlerinin dokunulabilir kanıtlarındandır. Bu nedenle, basılı materyaller işletmenin imajını yansıtan unsurlardır. Reklâm mesajlarını hedef kitleye ulaştıracak *medya araçları* arasında gazete, dergi, televizyon radyo ve internet gelmektedir (Blacka vd., 2001: s.12). Çiftlikler bu araçlardan halkla ilişkiler çalışmaları şeklinde de yararlanabilmektedirler. Örneğin, çiftliklerde yapılan bu turizm şekli gazetelerde veya televizyonlarda bir haber niteliğinde de verilebilmektedir.

6.5.FİZİKSEL OLANAKLAR

Fiziksel olanaklar, işletmenin mevcut bulunduğu binanın yapısı yani mimari özelliği, işletmenin bulunduğu yer ve çevresel değerler, işletmenin iç dizaynında kullanılan malzemelerin özelliğinin yanı sıra, işletme çalışanlarının fiziki görünüşleri ve tüketicilere sunulan ürünlerin fiziki görünüşleridir (Gündüz, 1997: 33). Yani müşteri ile etkileşimi sağlayan ve hizmetlerin sunumunda kullanılan dokunulabilir her şey tatil çiftlikleri hizmetlerinin fiziksel kanıtlarıdır. Örneğin, çiftlik evlerinde, çiftlik arazisi üzerindeki bir park alanında veya çiftlik ürünlerinin üretildiği tarlada, depoda müşteri ile etkileşimi sağlayan pek çok fiziksel kanıt bulunmaktadır. Çiftlik arazisi içinde bulunan evler, evlerin ekolojik ve kültürel dokuya uyumu, mimarisi, yapı malzemesi, ahır, ağıl, sera vb gibi ek yapıların özellikleri, ortamda bulunan tarım aletlerinin varlığı veya yokluğu, geleneksel üretimde kullanılan ve doğal çevreye zarar vermeyen tarım aleti olma özelliği taşıyıp taşıyamaması, ağaçların varlığı veya yokluğu, toprak yapısı, yörenin iklimsel ve coğrafik özellikleri, çiftlik atmosferi, manzarası ve diğer çiftliklerin özellikleri gibi müşterinin duyu organlarıyla algılayabileceği her şey fiziksel kanıtlara örnek teşkil eder.

Tüm bu fiziksel kanıtlar, müşterilerin tatil çiftliği hakkında bir fikir elde etmesini sağlar. Örneğin çiftlikte konaklayan müşteri, çiftlik hayvanlarının barındığı ahırların bakımsız ve her an yıkılabilir bir durumda olduğunu görürse, müşteride çiftlik hayvanlarının tehlikeli olduğuna dair bir izlenim uyandırabilir bu da kendilerini tehlikede hissettirebilir. Ancak tam tersi olarak, hayvanları bakımlı, çitleri ve ahırını bakımlı gördüğünde çiftlik içinde kendini daha güvende hissedebilecektir. Ya da çiftlikteki bir tarım aletinin doğaya zarar veren, havayı zehirleyen bir araç olduğunu görürse çiftlikte yapılan bu turizmin gerçekten ekoturizmin ilkelerini taşıyıp taşımadığına dair olumsuz düşüncelere sahip olacaktır.

Tatil çiftliklerinde konaklayan turistlerin büyük çoğunluğunun metropollerde yaşayan yüksek sosyoekonomik gruplara dahil kişilerden oluştuğu asla unutulmamalıdır. Dolayısıyla tatil çiftliklerinde müşterilerin konaklama süreleri boyunca kalacakları ev veya odaların bakımı, temizliği, kültürel ve geleneksel dokuyu yansıtmasının yanında müşterilerin gereksinimlerini karşılayacak modern ekipmanlarla döşenmiş olması müşterilerin konfor ve rahatlığı açısından çok büyük önem taşımaktadır. Örneğin, geleneksel ve kırsal mimariye uygun olarak inşa edilmiş

bir bina içerisinde modern ekipmanlarla döşenmiş, tam donanımlı mutfaklar ve banyolar mutlaka yer almalıdır.

Çiftçilerin veya çiftlikte çalışan diğer insanların kılık ve kıyafetleri de tatil çiftlikleri hakkında fiziksel kanıtların bir göstergesidir. Çiftlikte bulunan binalar veya yapılar ne kadar bakımlı olursa olsun çalışanların kıyafetlerinin bakımsız ve kirli olması sonucunda müşterilerin çiftlik hakkındaki izlenimleri yine kötü olacaktır. Bu nedenle hem çiftlik sahiplerinin hem de çalışanların hal ve tavırları ile görünüşleri çiftliklerin pazarlanmasında çok önemlidir.

Daha önce de ifade edildiği gibi çiftlik içinde kullanılan basılı materyaller, işletmenin ürün ve hizmetlerinin dokunulabilir kanıtlarındandır ve basılı materyaller işletmenin imajını yansıtan en önemli unsurlardan biridir. Bu tür malzemelerin, hatalı ve yanlış basılmış olmaması, kirli veya kırılmış olmaması işletmenin olumlu bir imaj oluşturması için etkilidir.

Dolayısıyla tatil çiftliklerinde gerçekleştirilen hizmetler ile bu hizmetlerin standartlara uygun bir şekilde yerine getirilmesinde gerekli olan ekipmanın tam olarak bulundurulması, müşteri tatmininde ve turizmin başarısında oldukça önemli bir konu olmaktadır.

6.6.KATILIMCILAR

Pazarlama karması elemanlarından katılımcılar, işletme çalışanları ve diğer tüketiciler olmak üzere tüm insan unsurunu kapsamına alır (Gündüz, 1997: 33). Hizmet sunan işletmeler olarak tatil çiftlikleri, çoğunlukla emek-yoğun, yani insan gücüne dayalıdır ve hizmetin kalitesi hizmeti hazırlayan ve sunan insana bağlıdır. Daha önce de belirtildiği gibi çiftliklerde turizmin en önemli yapıma nedenlerinde biri de misafirlerle arkadaşlık kurma imkanı tanınmasıdır. Ekonomik ihtiyaçların dışında sosyal ihtiyaçların karşılanması çoğu kez insanlar için önemlidir. Tatil çiftliklerinde, çalışanlar ile özellikle konaklama hizmetlerini veren çiftçi eşlerinin müşterilerle direkt temas kurması, müşteriler üzerinde işletme hakkında olumlu veya olumsuz imaj bırakmalarına neden olur. Özellikle olumsuz davranış, müşteriler üzerinde çoğu zaman kalıcı etkiler bırakmakta ve küçük bir olumsuzluk pek çok olumlu görüşü de kötü yönde etkileyebilmektedir.

Tatil çiftliklerinde hizmetin üretilmesinde müşterinin katılımı oldukça fazladır. Örneğin, self-catering hizmet sunan bir tatil çiftliğinde müşteri, çiftlikte yetişen ürünleri kendi toplar, çiftlik evlerinde bulunan ekipmanları kullanarak kendi yemeğini pişirir. Yine müşterilerin kendi çay ve kahvelerini yapmaları için odalarında veya çiftlik evlerinde elektrikli çay-kahve makineleri, çay, kahve, şeker, krema vb ekipmanlar sunulmaktadır. Ayrıca, tatil çiftliklerinin özelliklerine bağlı olarak ziyaretçilerin çiftlik hayvanlarının bakımı, hasat toplama ve işleme, toprak sürme, bahçe bakımı, günlük çiftlik işleri ile yöresel gıdaların hazırlanması ve geleneksel el sanatları gibi çiftlik faaliyetlerine aktif olarak katılımlarını sağlamaları, müşterilerin hizmetin üretilmesindeki rolünü artırmaktadır.

Diğer taraftan, işletme fiziksel ortamı içinde, personel ile müşteri arasındaki ilişkiyi gören diğer müşterilerin satın alma isteği veya işletme imajı üzerindeki düşüncelerin oluşmasında katılımcıların yeri önemlidir. Çünkü müşterinin işletme kalitesi hakkında ipuçlarının bir kısmı katılımcılarda gizlidir (Gündüz, 1997: 33). Bir müşterinin çiftlik işlerine katılımı sırasındaki tutum ve davranışları veya çiftlik hakkındaki duygu ve düşünceleri diğer müşterilerin de katılımını ve aktivitesini etkileyecektir.

6.7.SÜREÇLER

Hizmetin üretilmesinde müşteri katılımının yüksek olduğu tatil çiftliklerinde, müşteriyi hizmetin üretilmesi sürecine dahil edebilmek ve onu bu konuda isteklendirmek oldukça önemli bir konudur. Ziyaretçinin günlük çiftlik işlerine katılımının sağlanması, onun ilk kez yapacağı bir iş konusunda teşvik edilmesi, büyük şehirden gelmiş bu insanların yaban hayatına alıştırılması ve bu konuda bilgilendirilmesi, temizlik, yemek, toprak ve yöresel el sanatları gibi aktivitelere katılmalarının sağlanması kısaca hizmetin oluşma süreci içine dikkatli bir şekilde dahil edilmesi gerekmektedir. Bu etkinlikleri onlar için kolaylaştıracak ihtiyaçların belirlenip bir takım önlemlerin alınması ve bu sürece nasıl dahil edileceğinin bilinmesi ise hizmet kalitesinin belirlenmesinde de önemli bir rol oynamaktadır.

Süreç yönetimi, tüketicinin istek ve ihtiyaçlarının birçoğunu zamanında karşılayabilmek kadar tüketiciyi tatmin edecek kalitede hizmetlerin sunumuyla da ilgilidir (Gündüz, 1997: 33). Hizmet kalitesi ise, bir hizmetin, kullanıcının

ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığının bir ölçüsü olup, hizmet kalitesinde önemli olan müşteri tarafından algılanan kalitedir (Güney ve Pekiyan, 2007: 450). Hizmet kalitesinin tatil çiftlikleri için uygulanabilecek 5 boyutu şu şekildedir (Blacka vd., 2001: s.17);

- Güvenilirlik: Sözü verilen hizmetin güvenilir ve doğru bir şekilde yapılmasıdır. Örneğin, çiftlikte Oda+kahvaltı (B&B) hizmeti veriliyorsa ve müşteriye her sabah 08.00'da olduğu söyleniyorsa her sabah saat 08.00'da kahvaltının hazır bulundurulması gerekmektedir. Eğer kahvaltı bir gün 08.30'da başka bir gün 09.00'da servis edilirse hizmetlerin kalitesi hakkında müşterinin algısı güvenilmez olacaktır.
- Heveslilik: Hizmetin sağlanmasında hazır olma ve müşteriye yardım konusunda isteklilikle ilgilidir. Örneğin, tatil çiftliği müşteri ile e-posta yoluyla iletişim sağlıyorsa, müşterinin e-posta ile ilettiği talebe hemen cevap verebilmesi gerekir.
- Güven (İtimat): Çiftlik sahibinin ve çalışanlarının iş hakkındaki bilgileri ve müşteriye karşı yaklaşımları açısından müşteri üzerinde güven hissini uyandırmasıdır. Örneğin, çocuklara doğa hakkında bilgiler veren bir çiftçinin çocukların sordukları sorulara doğru ve güvenilir cevaplar vermesi beklenir. Bu hem çocuklar üzerinde hem de ebeveynler veya öğretmenler üzerinde tatil çiftliğine ve çiftçiye karşı güven duygusu yaratır.
- Empati: Her bir müşteriye ayrı ayrı bireysel ilgi ve itina gösterme anlamına gelmektedir. Hizmet sunan işletmeler olarak tatil çiftlikleri müşterilerinin istek ve ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçları gibi hissedip onlarla samimi olarak ilgilenmek durumundadır. Örneğin, çiftçi ile birlikte meyve-sebze toplama veya tarla sürme gibi çiftlik etkinliklerine katılan bir turistin bu işleri yaparken su veya yiyeceğe ihtiyaç duyabileceği önceden tahmin edilerek yakınlarda su şişesi veya atıştırılacak yiyecek bulundurması müşterinin çiftlik ve çiftçi hakkında olumlu algılar oluşturmasında küçük ama önemli detaylar olabilir.
- Fiziksel Varlıklar: Fiziksel olanaklar, ekipman, insan ve yazılı materyaller gibi müşterinin görebileceği varlıkları içermektedir. Burada önemli olan bu

varlıkların, düzgün, temiz ve profesyonel görünmeleridir. Daha önce de belirtildiği gibi çiftlik ve çevresinin, binaların temiz ve düzenli oluşu, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayacak modern ekipmanların çiftlik içinde oluşturulması, çiftlik çalışanlarının kıyafetleri ve tavırları gibi unsurlar hizmetin kalite algısında önemli yer tutmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE TATİL ÇİFTLİĞİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Turizm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de büyük bir hızla gelişim gösteren ve buna bağlı olarak diğer sektörleri de etkileyerek gelişmelerinde rol oynayan büyük bir sektör haline gelmiştir. Bu anlamda turizm sektörü, döviz girdilerinin artırılması ve istihdam yaratarak işsizliğin azaltılması gibi pek çok ülke için hayati değer taşıyan konularda önemli bir kaynak haline gelmiştir. Bugün tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de turizm gelirlerinin artırarak turizmin ekonomik faydalarında daha fazla yararlanmak için turizmi çeşitlendirme yoluna gidilmektedir. Türk turizminde son yıllarda yaşanan gelişmeler ve bununla beraber var olan bazı yapısal sorunlar ve turizmin ülke ekonomisi açısından öneminin anlaşılması Türkiye'de yeni turizm çeşitlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Yine, Türkiye'deki pek çok doğal, kültürel ve sosyal bakımdan yeterli turizm arz kaynaklarının özellikle alt ve üst yapı yetersizliği nedeniyle etkin bir şekilde kullanılamaması ve mevcut turizm bölgelerine yönelik çalışmalara öncelik vermesi turizmin bölgesel düzeyde yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Yaklaşık 8000 km. uzunluğunda sahilleri, tarih ve kültür zenginliği, farklı coğrafi özellikler ile birlikte oluşan iklim türleri ile Türkiye doğal ve kültürel açıdan önemli bir çeşitliliğe sahiptir. Türkiye, dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları ile flora ve faunası, mağara ve kanyon gibi ilginç jeolojik oluşumları açısından oldukça zengin bir ülkedir. Aynı zamanda farklı kültür ve inançta insanların uzun yıllar boyunca bir arada yaşaması, doğal ve kültürel değerlerinin büyük bölümünün varlığını canlı biçimde sürdürüyor olması, Türkiye'yi özellikle ekoturizm için çekici bir konuma getirmektedir. Ancak, Türkiye'de

ekoturizm faaliyetleri genellikle ‘‘Korunan Alanlarda’’ gelişme göstermektedir. Bunun yanında ekoturizm kapsamında yapılan turizm türleri ise, bitki inceleme, kuş gözlemciliği, yayla turizmi, rafting, dağ ve doğa yürüyüşleri, sportif olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turları ve mağara turizmidir.

Ancak ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftlikleri Avrupa’da 100 yıldan fazla zamandır örgütlü bir endüstri şeklinde gelişme göstermesine karşın, Türkiye’de henüz birkaç yıldır tanınmaya başlayan bir turizm çeşididir. Avrupa’da olduğu gibi Türkiye’de de tatil çiftliklerinin geliştirilmesi, turizmin çeşitlendirilmesi ile birlikte, asıl işi tarım olan bu çiftliklerin ürünlerinin çeşitlendirilmesi amacını da taşımaktadır. Özellikle kırsal alanlarda doğal ve kültürel çevreyi koruması, hem ziyaretçi için hem de yöre halkı için çevresel eğitime ve öğrenmeye dayalı bir etkinlikler sunması ve doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik kaynakların sürdürülebilirliği açısından ekoturizmin ilkelerini bünyesinde barındıran ve alternatif bir turizm şekli olan tatil çiftliklerinin Türkiye’de geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bundan hareketle, bu araştırmanın amacı, Türkiye’de turizmin çeşitlendirilmesinde ve özellikle kırsal alanların gelecekteki sürdürülebilir gelişiminde tatil çiftliklerinin rolünün belirlenmesidir.

Genel amaca bağlı olarak, çalışmanın ilk üç bölümünde şu konular ele alınmıştır;

- Turizmi çeşitlendirme kavramı ve önemi,
- Turizmin çeşitlendirilmesinin nedenleri,
- Türkiye’de turizm çeşitlendirmesi ve Türkiye’de turizm çeşitlendirmeyi ortaya çıkaran nedenler,
- Ekoturizm kavramı, özellikleri ve gelişimi,
- Ekoturizm kapsamında yapılan turizm türleri,
- Tatil çiftlikleri kavramı ve gelişimi,
- Dünya’da tatil çiftlikleri
- Tatil çiftliklerinin pazarlanması.

Literatür taramasında dünyadaki tatil çiftlikleri araştırılırken, konuyla ilgili yapılmış önceki çalışmaların yanında internetten her ülkeden tatil çiftliğinin sitesine ulaşılarak örnek oluşturması amacıyla yalnızca 15 tanesi alınarak EK 1’de yer alan tablolar oluşturulmuştur. Bu tablolarda, tatil çiftlikleri ile ilgili şu bilgilere ulaşılmıştır;

- Çiftliğin adı, telefon numarası, adresi ve web adresi,
- Çiftliğin faaliyet gösterdiği bölge ve ülke,
- Çiftliğin arazi genişliği ve arazi yapısı (ormanlık, dağlık, engebeli düz vb),
- Bina yapısı (geleneksel dokuya uygunluk, ekolojik dokuya uygunluk vb),
- Çiftliğin faaliyet alanı (tarım, hayvancılık, organik tarım vb),
- Sunduğu ek hizmetler (odalardaki ekipmanlar, banyo, mutfak, yüzme havuzu vb),
- Konaklama kapasitesi (kaç kişi konaklayabilmektedir?),
- Konaklama şekli (B&B, H&B, SC vb),
- Sunduğu açık hava etkinlikleri (Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları vb),
- Sunduğu çiftlikle ilgili etkinlikler (Tarımsal faaliyetlere katılım, çiftlik hayvanlarının bakımı, sebze-meyve toplama vb),
- Varsa konaklama ile ilgili şartları (sigara içilip içilmediği, evcil hayvan getirilip getirilmediği, fiyatlarla ilgili şartlar vb),
- Fiyatları (Kişi başı fiyatları, 1 gecelik fiyatları vb).

Çalışmanın uygulama bölümünde ise, Türkiye’deki tatil çiftliklerinin birkaçıyla nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği, katılımlı gözlem, doküman incelemeleri ve Buğday Derneği’nin internet sitesinde yer alan çiftlik bilgileri kullanılarak elde edilmiş şu veriler yer almaktadır;

- Tatil çiftliklerinin doğa dostu yapılması gerekliliği, ekolojik ve kültürel dokuya uygunluk yönünde taşınması gereken özellikleri,

- İşletme sahiplerinin çiftliklerinde konaklama hizmeti sunma amaçları ve işletmelere kazandırdıkları (finansal destek ve istihdam sağlamak, sosyal ihtiyaçların karşılanması),
- Yörenin özelliklerine bağlı olarak sundukları etkinlikler,
- Uyguladıkları fiyatlandırma yöntemleri,
- Kullandıkları dağıtım sistemleri,
- Tutundurma yöntemleri,

Çalışma kapsamında ele alınan çiftliklerde yapılan gözlemler, çiftçilerle yapılan görüşmeler ve çeşitli literatür kaynaklarından ve dünyadaki çiftliklerin web sitelerinden elde edilen bilgiler ışığında, çiftliklerin faaliyet alanları, çekicilikleri ve fiziksel olanakları bakımından taşıdığı güçlü yönlerine ve yine fiziksel olanakları, sundukları etkinlikler, tanıtım ve eğitim-sağlık konularında zayıf yönleri ile tarım, turizm, doğal-kültürel çevre ve alt yapı-üst yapı açısından fırsatları ve tehditlerini ortaya koyan bir durum analizi yapılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Türkiye’de faaliyet gösteren, Buğday Derneği üyesi, faaliyet alanı organik tarım olan ve çiftliklerinde konaklama hizmetleri sunan tatil çiftliklerinde yapılmış olup, telefonla görüşülen çiftliklerle birlikte katılımlı gözlem gerçekleştirilen çiftlik sayısı 6’dır. Bu çiftliklerin seçilmesinde Buğday Derneği’nin 2005/2006 yılına ait Ta Tu Ta Rehberi’nden yararlanılmıştır. Ancak çiftliklerden sadece ikisi araştırmamızın kapsamına alınmıştır. Çiftlikler, Afyonkarahisar Başmakçı’da faaliyet gösteren Ersöz Çiftliği, Fethiye Yanıklar Köyünde faaliyet gösteren Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği olup bu çiftliklerin araştırma kapsamına alınmasının nedeni “araştırmadan elde edilen bulgular ve bulguların değerlendirilmesi” bölümünde açıklanmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan bu iki çiftliğin dışında Eğirdir Yukarı Gökdere köyünde faaliyet gösteren Yaşam Çiftliği ile Eğirdir Aksu’da faaliyet gösteren Timbriada Çiftliği ile 2006 ve 2008 yılında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu çiftlikler Türkiye’de ziyaretçi kabul eden ilk tarımsal çiftlikler olma ve organik üretim yapma özelliği taşıyan çiftliklerdir. Çiftlikler, sınırlı arazilere sahip, küçük ölçekli işletmelerdir. Fethiye Yanıklar ve Isparta Aksu’da faaliyet gösteren iki

çiftlik dışında tamamının asıl faaliyet alanı tarım olmakla birlikte tamamında organik tarım üretimi yapılmaktadır. Bu çiftliklerin seçilmesinin nedeni ise, kültürel ve kırsal dokuyu yansıtan ve sürdüren, bu anlamda ekolojik bir yaşam biçimini tercih eden çiftlikler olmalarıdır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın ilk aşamasında Türkiye’de faaliyet gösteren tatil çiftliklerinin sahipleriyle nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği, katılımlı gözlem, doküman incelemeleri ve Buğday Derneği’nin internet sitesinde yer alan çiftlik bilgileri kullanılarak elde edilmiş verilere yer verilmektedir.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise, Türkiye’de faaliyet gösteren tatil çiftliklerinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesine yönelik bir durum analizi (SWOT) yapılmıştır.

Nitel araştırmayla ilgili olarak Yıldırım ve Şimşek (2000) tarafından yapılan tanım şu şekildedir; “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır”. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 19).

3.1. VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin toplanması aşamasında öncelikle 2006 yılının Ağustos ayında Isparta-Yukarı Gökdere yöresinde faaliyet göstermekte olan Yaşam Çiftliği ziyaret edilmiş ve çiftlik sahibi bayanla bir ön görüşme gerçekleştirilmiş ve herhangi bir kayıt cihazı kullanılmadan sadece notlar tutulmuştur. 2007 yılının Şubat ayında ise, Fethiye Yanıklar köyünde bulunan Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği isimli çiftlikte 2 gün boyunca konaklamak suretiyle, çiftlik sahibi, çalışanları ve konaklayanları ile görüşmeler yapılmıştır. Bununla birlikte, bu süre içinde burada toplantı yapmak üzere Avusturya’dan gelmiş olan ECEAT (Eko Tarım Turizmi Avrupa Merkezi) yetkilileri ve Buğday Derneği yürütücüleri ile görüşme imkanı da bulunmuştur.

Daha sonra aynı çiftliğe 2008 yılının Ocak ayında 4 gün boyunca konaklamak üzere tekrar gidilmiş, yarı yapılandırılmış görüşmemizde çiftlik sahibinin onayı ile video kaydı yapılmış ve aynı zamanda notlar alınmıştır. Yine çiftlik sahibinin onayı ile çiftlikten ve çevresinden görüntüler alınmış, çiftlik ve Fethiye yöresi ile ilgili dokümanlar toplanmıştır. Çiftlik sahibi ile yapılan görüşme, ilk 2 gün sohbet tarzında gelişirken son gün, çiftlik sahibinden hazırlanan yarı yapılandırılmış sorulara cevap vermesi istenmiştir. Görüşmelerden kalan zamanlarda çiftlikte müşteri rolü ile çiftlik ve çevresini gözleme, yöreyi gezme, görme ve tatil yapmak amacıyla çiftliğe gelen diğer müşterilerle ve çalışanlarla sohbet etme imkanı yaratılmıştır.

2008 yılının Nisan ve Mayıs aylarında Isparta ve Afyon yöresinde faaliyet göstermekte olan tatil çiftlikleri günübirlik ziyaret edilerek gözlemlenmiş, çiftlik ve çevresinden görüntüler alınmış ve çiftlik sahipleriyle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde de daha önce olduğu gibi video kaydı kullanılarak, notlar tutulmuştur.

2008 yılının Mayıs ayında görüşme yapılan çiftliklerden 6sına telefon aracılığı ile ulaşılabilmektedir. Çiftliklerin telefon numaraları Genç Tur isimli bir acenteden sağlanmıştır. Genç Tur, Türkiye’de faaliyet gösteren çiftliklerin yurt içinden ve yurt dışından gerek konaklamak gerekse çiftlik aktivitelerine dahil olmak isteyen turistlerle bağlantısını sağlayan bir organizasyondur. Dolayısıyla herhangi bir rehberden veya internet sitesinden erişemediğimiz çiftlik adres ve telefonlarına bu şirket sayesinde ulaşılmıştır.

3.2.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın en temel sınırlılığı, bir dizi aktiviteden oluşması, bazı işletmelerin resmi turizm araştırmalarına katılmak istememeleri, bu tür küçük, kırsal girişimlere yönelik veri noksanlığının bulunması ve birbirleriyle tutarsız ve toplam sayıyı temsil etmeyen veri kaynaklarıyla sektörün büyüklüğünün ve gelişiminin ölçülmesinin zor olması gibi nedenlerle tatil çiftlikleri ile ilgili olarak literatüre katkı sağlayacak kapsamlı bir tanımlamanın yapılamamış olması ve bu konuda yeteri kadar teorik bilginin bulunmamasıdır.

Araştırma kapsamında ele alınan çiftliklerin kırsal alanlarda faaliyet göstermesi nedeniyle ulaşımda birtakım problemler yaşanması, çiftçilerin işlerinin

yoğunluğu ve zamanın kısıtlı olması bu çiftliklerin bir bölümüne sadece telefonla ulaşılmasına neden olmuştur.

4. ARAŞTIRMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmadan elde edilen bulgular orijinal video görüntülerinin ve konuşma kayıtlarının yazıya dönüştürülmesi yoluyla ortaya çıkmıştır. Bu bölümde araştırma kapsamına alınan çiftliklerden örnek oluşturması amacıyla sadece ikisine yer verilmektedir. Bunun sebebi ise, biri profesyonel anlamda tasarlanmış ve asıl işi tarım olmayan ancak tarımsal üretim ve hayvancılığın da gelir kaynağını oluşturduğu, 75 kişilik konaklama kapasitesine sahip ve Türk turizminde önemli bir destinasyon olan Fethiye’de faaliyet gösteren bir tatil çiftliği ile asıl geçim kaynağını organik tarımın oluşturduğu ve önemli bir termal merkez olan Afyonkarahisar’a 140 km uzaklıktaki Başmakçı’da faaliyet gösteren 6 kişilik konaklama kapasitesine sahip tatil çiftliğinin karşılaştırmasını da yapmaktır. Farklı coğrafik özelliklere, ekonomik koşullara ve iklim yapısına sahip yörelerde kurulmuş olan bu çiftlikler iki ayrı tatil çiftliği modelini ortaya koymaktadır. Bu iki model, Türkiye’nin farklı coğrafik ve ekonomik koşullarına sahip yörelerinde uygulanabilir özellikler taşımaktadır. Bir model, tarımsal faaliyetlerin çeşitlendirilmesi açısından diğer model ise turizmin çeşitlendirilmesi açısından ön plana çıkarılmaktadır.

4.1.ÖZELLİKLERİ

4.1.1. Doğa Dostu Tarım

Tatil çiftliklerinin taşınması gereken özelliklerinin ifade edildiği 3. bölümde, tatil yapılan çiftlikte mutlaka tarımsal faaliyetlerin yapıyor olması şartı yani çiftliğin öncelikli faaliyet alanının tarım olması gerekliliği özellikle vurgulanmaktadır. Araştırma kapsamına alınan çiftliklerden birinin asıl faaliyet alanı tarım olmamakla birlikte, çiftlikte tarımsal üretimin yapıyor olması ve bu üretimden kazanç elde edilmesi, bu çiftliğin tatil çiftliği niteliği taşıdığını açıkça göstermektedir. Araştırma kapsamına alınan diğer çiftliğin asıl faaliyet alanı ise tarım olmakla beraber turizm sadece ek bir gelir niteliğinde yapılmaktadır. Ekoturizmin “yöre halkına finansal destek sağlamak” amacına uygun olarak yapılan bu faaliyet, alternatif bir ekonomik kazanç yaratma şeklinde değerlendirilmektedir.

Ancak yapılan turizm faaliyetinin ekoturizm niteliği taşıması açısından çiftlikte yapılan tarımın niteliği önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftliklerinden bahsedebilmemiz için, yapılan tarımın doğa dostu tarım olması şarttır. Doğa dostu tarım denilen kavram ise; geleneksel tarım yani toprağı zehirlemeyen, fenni gübre kullanılmayan tarımın varolmasıdır. Araştırma kapsamına alınan her iki çiftlikte de çiftlik sahiplerinin organik tarım konusundaki bilgileri, bu konuda bilgilendirici açıklamalarda bulunmaları ve çiftlik arazisi içinde yapılan organik tarıma dayalı faaliyetlerini tanıtmaları çiftliklerdeki bu tarım şekli konusunda ikna edici göstergelerdir. Ayrıca Buğday Derneği'nin Türkiye'de Ekolojik Çiftlik Ziyaretleri'ni tanıttı Ta Tu Ta (Tarım Turizm Takas) rehberinde Ersöz Çiftliği ile ilgili olarak şu ifadeler kullanılmaktadır: *“Ersöz ailesi, Türkiye’de ekolojik (organik) tarıma geçen ilk çiftçilerden olmakla beraber, birçoğundan farklı olarak, pazar güvencesi olmaksızın, bir çok kez de çeşitli sebeplerden zarar ettiği halde uygulamadan vazgeçmemiş.”* Köyde organik tarım yapan birkaç çiftlik bu uygulamadan vazgeçmiş olsa da kimi çiftçiyi ekolojik tarım ve turizm konusunda da isteklendirmiştir.

“Pastoral Vadi, 2001 yılında, Yanıklar Köyü’nün, Kocabük mevkiinde, Kargı Çayı ile su kanalı arasında bir vadide yer alan 42 dönümlük arazi üzerinde kuruldu. Önce yöreye uygun bir çiftlik evi inşa ettik ve toprağımızda ekolojik (organik) tarım yapmaya başladık. Böylece pastoral yaşamdan kopmamış 11 haneye komşu olduk. Amacımız köyde doğal ve kültürel değerlerini korurken, sürdürülebilir tarım ve turizmi de desteklemektedir” sözleri çiftlik sahibinin ekolojik tarım ve turizm konusunda diğer çiftçileri de motive etmek ve bu konuda girişimlerini sağlamak konusundaki istekliliğini göstermektedir.

4.1.2. Ekolojik ve Kültürel Dokuya Uygunluk

Bu çiftliklerde yapılan turizm şeklinin ekoturizmle bağdaşabilmesi, doğal kırsal dokuya ve kültürel çevreye zarar vermeyen bir üretimin yanısıra, çiftliklerin ahırıyla, evleriyle, çitiyle geleneksel mimari ve fiziki dokuya sahip olmasıdır. Böylece bölgenin kendine özgü kırsal dokusunun devam ettirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ekolojik ve kültürel dokuya uygunluk, bina yerlerinin seçiminde yörenin ve arazinin coğrafik ve iklim özellikleri ile binanın yapımında kullanılacak olan malzemenin yerel malzemedan oluşuyor olmasına dikkat edilmesidir. Kısaca geleneksel mimari özelliğini taşıması ile ilgilidir. Geleneksel mimaride yapılar çevresel etkilere bağlı olarak şekillenmektedir. Ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftliklerinden bahsedebilmemiz için bu turizm şeklinin ekoturizmin amaçlarına ve ilkelerine uygun bir şekilde gerçekleşmesi, çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına önemli katkılar sağlaması gerekmektedir. Burada özellikle çiftliklerin ekolojik ve kültürel dokuya uygunluğunu vurgulamamızın nedeni budur. “Çevreye zarar vermeyen yapı malzemelerinin kullanımı, yapıların topoğrafyaya uygun tasarımlar gerçekleştirerek uygulanması, mevcut ekolojik yapıya müdahalelerin daha az olmasını sağlayacaktır” (Bozdoğan, 2003: 25). Türkiye’de en fazla kullanılan yerel malzeme ise, taş, kerpiç veya ahşaptır. Bu malzemeler, yörede doğal olarak oluşan, çevreye ve doğaya zarar vermeyen, doğa ile uyumlu malzemelerdir. Geleneksel yapılarda %30-40 oranlarında ahşap, saman, saz gibi organik malzemeler ve %60-70 oranında kerpiç, taş, kiremit, kireç gibi inorganik malzemeler kullanılırken, günümüzde %90-100 oranında yapay malzemeler kullanılmaktadır (Bozdoğan, 2003: 72).

Ekolojik ve biyolojik yapı malzemesi olan ahşap iç mekan havasının doğal düzenleyicisidir. Ahşabın nefes alıp vermesi nem dengesinin kurulmasında, görünümündeki sıcaklık kadar iyi bir ses ve ısı yalıtım özelliği göstermesiyle, doğal elektrik ve manyetik alanlar oluşturmamasıyla ekolojik yapımda oldukça sık kullanılan bir malzemedir (Uzun, 1997: 69-70). Taş, ilk insanın, varoluşu ile ortaya çıkan barınma ihtiyacını gidermek için yerleştiği mağara evinde karşılaştığı, ilk önce şekillendirmeden, daha sonra ona şekiller vererek kullandığı yapı malzemelerindendir (Uzun, 1997: 73). Kerpiç ise bilinen en eski yapı malzemelerindendir. Özellikle iç mekân iklimindeki nem oranını diğer yapı malzemelerine oranla daha fazla düzenlediği bilinen bir gerçektir. Kerpiç malzeme havadaki nemi bünyesine çabuk çeker ve bünyesindeki nemi havaya çabuk bırakır. Böylelikle iç mekandaki iklim ne çok kuru ne de rutubetli olur (Uzun, 1997: 78).

Araştırma kapsamına alınan çiftliklerin mimari yapılarına bakıldığında, ekolojik ve kültürel dokuya uygun yani geleneksel mimari özelliği taşıyan binalardan oluştuğu görülmektedir.

Tipik bir Akdeniz iklimine sahip olan Fethiye’de yazlar sıcak ve kurak kışlar ise ılık ve yağışlı geçmektedir. Yağışlar genellikle sonbahar sonunda başlamakta ve kış boyunca devam etmektedir. Kıydan uzaklaştıkça, rakım yükseldiği için iç kesimlere doğru hava sıcaklığı hissedilir derecede azalır. Sahil bölgesinde hava sıcaklığının sıfırın altına düştüğü gün sayısı, yılda en fazla 1 ya da 2 gün olmaktadır. Nisbi nem oranı %68 olan Fethiye’nin, yıllık ortalama sıcaklığı Türkiye ortalamasının üstündedir (Fethiye Belediyesi, 2007: 37). Akdeniz ikliminin etkisindeki Fethiye’nin bitki örtüsüne bakıldığında ise, daha çok maki, kızılçam, ardıç, sedir, meşe, pırnar meşesi ve günlük (sığla ağacı) ağaçlarından oluştuğu görülmektedir (Fethiye Belediyesi, 2007: 38).

Böyle bir iklime ve bitki örtüsüne sahip Fethiye’de çiftlik binaları ahşap, kerpiç ve taş olarak tasarlanmıştır. Binalar, kış mevsiminde güneş ışınlarını duvar ve çatı tarafından iç mekana aktarılmasını sağlarken yaz mevsiminde güneş ışınlarından korunmasını ve yapıların gölgelenmesini sağlayacak şekilde konumlandırılmıştır.

“Kısaca TATUTA-Tarım-Turizm-Takas- dediğimiz bu tür çiftliklerde birinci şart organik tarımın yapılmasıdır. İkinci şart ise çiftliklerin ahırıyla, evleriyle, çitiyle geleneksel mimari ve fiziki dokuya sahip olmasıdır. Bir bölgenin kendine özgü kırsal dokusu bulunmaktadır. Bu dokunun devam ettirilmesi gerekir.”

“Ancak, geleneksel koşulların içine günümüz insanın ihtiyaçları da katılmalıdır. Çünkü geleneksel yapının günümüzde tamamen uygulanması imkansızdır. Örneğin her odaya yunmalık konulması düşünülemez.”

Fethiye’deki çiftlik sahibinin yukarıdaki ifadelerinden tatil çiftliğinde kullanılan mimari şeklin, yörenin doğal ve fiziksel dokusuna uygun olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte geleneksel mimarinin içerisine konukların ihtiyaçlarını karşılayacak modern ekipmanlar da dahil edilmektedir.

Aynı şekilde araştırma kapsamına alınan çiftliklerden Afyonkarahisar Başmakçı’da faaliyet gösteren Ersöz çiftliğinin binaları yörede en çok kullanılan yapı malzemesi olan kerpiç kullanılarak inşa edilmiştir. İlçe’nin neredeyse tamamına

yakın bölümünde evlerin kerpiç olduğu görülmektedir. Afyonkarahisar'ın büyük bir bölümü Ege Bölgesi'nde, bir bölümü İç Anadolu Bölgesinde, güneybatıdaki küçük bir bölümü ise Akdeniz Bölgesi'nde kalmaktadır. Bu coğrafik özelliği nedeniyle farklı iklim türleri içinde bulunsada, ilde çoğunlukla karasal iklim hüküm sürmektedir (Afyonkarahisar Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü). Kışları soğuk ve kar yağışlı yazları ise sıcak ve kurak bir karasal iklime sahip Afyonkarahisar'da bulunan bu çiftlikte, binalar güneş ışığından faydalanmak amacıyla güneye bakmaktadır.

4.2.AMAÇLARI

4.2.1. Finansal Destek Sağlamak

Tanımlarda önemi vurgulanan diğer nokta ise, çiftliklerde turizmin yalnızca ek bir gelir niteliğinde yapılmasıdır. Zaten çiftliklerde yapılan bu turizm şeklinin en önemli amaçlarından biri ekoturizmin de özelliklerinden biri olan yöre halkına finansal destek sağlamasıdır. Çiftliklerde tarımsal üretimin yanında turizm hizmetlerinin de veriliyor olması, gelirlerini destekleme yoluyla çiftçilerin ekonomik alternatifler yaratmalarını sağlamaktadır.

Daha önce de vurgulandığı gibi çiftliklerde turizm faaliyeti ek bir gelir niteliğinde yapılmaktadır. Çiftliklere gelen turistler belirli bir konaklama ücreti ödeyebileceği gibi, bu ücreti ödemededen tarımsal faaliyetlere katılım şeklinde de çiftçilere katkı sağlayabilmektedirler. Gönüllü denilen bu insanlar çiftliklerde uluslararası standartlar kapsamında çalışmaktadırlar. Gönüllüler günde 5-6 saat çalışmakta, yeme-içme, konaklama ve diğer aktiviteler için ücret talep edilmemektedir. Bu kişiler bu çiftliklere yurt içinde faaliyet gösteren bir acenta aracılığı ile ulaşmaktadırlar.

Tatil çiftliklerinde konaklama süreleri birkaç günlük kısa veya birkaç aylık uzun süreli konaklamalar olabileceği gibi gününbirlik ziyaretler şeklinde de yapılabilmektedir. Gün içinde buraya gelen ziyaretçiler yöreyi ziyaret etmekte, yöresel ürünleri tüketmekte ve yörede yetiştirilen organik ürünleri satın alabilmektedir. Bu konuda Ersöz Çiftliğinin sahibi, Ta Tu Ta projesi desteği ile hazırlanmış olduğu kutularda ürünlerini belirli bir ücret karşılığında şehir dışına da göndermektedir.

Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliğinde ise, çiftlik çalışanlarının köy halkından insanlar olduğu düşünüldüğünde, çiftlik sahibi ile birlikte, aynı zamanda yöre halkına da finansal bir destek sağlamaktadır. 2'si bayan 3'ü erkek olmak üzere toplam 5 çalışanı bulunan çiftlikte çalışanların 2 veya 3 kişilik aileden olduğu düşünüldüğünde, köyde en az 10 kişi bu çiftlik sayesinde aile bütçesine önemli katkılar sağlayabildiği görülmektedir. Özellikle kadın çalışanlar part-time çalıştıkları için “kendi aileleri ile köy ve ev işlerine de rahatlıkla vakit ayırabildiklerini hatta kışın kullanmak üzere tarhana, reçel, konserve gibi bazı yiyeceklerini de burada hazırlayabildikleri”ni ifade etmektedirler.

Çiftlik işletmecisinin ise; “Köyde 1970'lere kadar ağalık düzeni devam etmekte ve bu düzenin olumsuzlukları günümüze kadar gelmektedir. İlk olarak organik tarım için çeşitli örgütlenmeler gerçekleştirildi. Köylüler organik tarım konusunda bilgilendirilerek ikna edildi. Burası bir yörük köyü, 11 hane yaşıyor, imece hala devam ediyor, dayanışma var, Pastoral Vadi bu dayanışmayı daha da pekiştirmiştir. Köy halkı çiftlikte çalışmakta, ürettikleri ürünler de çiftlikte tüketilmekte ve satılmaktadır”. “Ürünlerin satılması, gelen konukların para bırakması ve çeşitli ülkelerden gelen gönüllülerin çiftlikte çalışması köylüler tarafından ilgiyle izlenmektedir. Bu model başarılı olduğunda köy halkı da bu konuda cesaretlenecek ve kendileri birtakım girişimlerde bulunmak isteyeceklerdir. Köy halkının gelen turiste karşı yaklaşımı olumlu, güler yüzlü, kabul edebilir bir yaklaşımı vardır.” “Bu arada köyde hala kullanılır konumda bulunan 50 civarında eski kerpiç ve taş evin aslına uygun restore edilerek, özellikle üçüncü yaş grubunun yılın 12 ayı kullanılabilmesine olanak sağlayacak düzenlemeler yapmayı tasarlıyoruz. Böylece köylünün toprağını satmadan, başka yerlere göç etmeyi düşünmeden yerinde kalıp; sağlıklı ürünler üretilip; toprağını, havayı ve suyunu kirletmeden yaşamayı öğrenmesini, atıl durumdaki kerpiç ve taş evini yılın 12 ayı kiraya vererek ek bir gelir sağlamasını amaçlıyoruz (Caber ve Ananias, 2005: 67)” şeklindeki ifadeleri, tatil çiftliklerinin ekoturizmin önemli ilkelerinden olan, “yöre halkına finansal destek sağlama ve hem yöre halkı için hem de ziyaretçi için çevresel ve kültürel bilinç ve saygı oluşturma” koşulunu yerine getirmesi bakımından önemli bir ekoturizm ürünü olduğunun göstergesi durumundadır. Aynı zamanda bu tür çiftliklerin turizm konusundaki başarılarının başka çiftçileri de harekete geçirdiği

görülmektedir. Bu durum Türkiye’de de tatil çiftliklerinin sayısının hızla artmasına neden olacak ve bu tür küçük üreticiler için gerek finansal destek sağlama konusunda gerekse genel olarak Türk turizmi için önemli bir çeşitlendirme stratejisi olacaktır.

Finansal destek sağlamakla birlikte, böyle çiftliklerde sunulacak konaklama hizmetleri için fazla bir yatırıma ihtiyaç duyulmamaktadır. Evinin bir odasını çiftliğe gelen konukların kalması için tahsis edebilmektedir. “*Normal bir odayı konuklarına açan*” ve konaklama kapasitesi oldukça düşük olan bu sektörde ek bir bina veya oda yapılmasına gerek duyulmamaktadır. Bu açıdan da çiftçileri finansal anlamda çeşitli güçlüklerden kurtarmaktadır.

4.2.2. İstihdam Sağlamak

Türkiye’de tarım sektöründe yaşanan olumsuzluklar nedeniyle pek çok çiftçi ailenin genç nesli bu işi devralmak istememekte, kendilerine tarım dışında çalışabilecekleri işler aramaktadırlar. Bu ise, istihdam sorununu daha da artırmakla beraber kırsal kesimden kentlere doğru yaşanan göçü de hızlandırmaktadır.

Araştırma yapılan çiftliklerde de, çiftlik çalışanlarının aile bireylerinden oluştuğu görülmektedir.

Fethiye’de faaliyet gösteren Pastoral Yaşam Çiftliğinde çalışanlar köy halkındandır. 3’ü erkek ve 2’si bayan olan çalışanların 2’si baba-oğul olmakla birlikte her birinin birbirleriyle akrabalık ilişkileri bulunmaktadır. Turizm faaliyetleri dışında ekolojik tarımın da yapıldığı çiftlik toplam 5 kişiye istihdam yaratmıştır. Hem yöre halkına istihdam sağlayan hem de bu yolla onlara ek bir gelir sağlayan bu çiftlik yukarıda da ifade edildiği gibi köydeki diğer çiftçilere de bu anlamda örnek oluşturmaktadır.

Başmakçı’da faaliyet gösteren Ersöz Ailesi ise, biri 10, diğerleri 20 ve 25 yaşlarında olmak üzere 3 oğlu ile birlikte çiftlik işlerini yürütmektedir.

“*Büyük oğlumun biri Turizm Meslek Lisesi, diğeri Meslek Yüksek Okulu-Makine bölümü mezunu. Turizm mezunu olan daha önce Bodrum’da barda çalışıyordu. Geçen yıl yanımıza çağırdık. Üst kata üç oda daha açıyoruz. Bize yardım etmesini istedik.*”

Gerek tarımsal üretim yapılan gerekse konaklama hizmetleri sunulan çiftlikte çalışanlar aile bireylerinden oluşmakta, biri üniversite diğeri ise meslek lisesi mezunu olan 2 genç kuşak bu çiftlik faaliyetlerinden geçimini sağlamaktadır. Bu durum aynı zamanda çiftçinin dışarıdan personel bulma ihtiyacını da ortadan kaldırmış, böylece çiftlik masrafları azaltılmıştır. Bunun yanında çiftlikte sadık çalışanlara sahip olma ve emanet edebilme gibi pek çok avantaja da sahip olmuştur. Kırsal bir alanda kurulmuş olan çiftlikte turizm hizmetlerinin sunulmasıyla aile üyelerinin başka bir işte çalışma ile beraber başka bir kentte çalışma gibi zorunlulukları da ortadan kalkmış durumdadır.

4.2.3. Sosyal İhtiyaçların Karşılanması

“Ekonomik ihtiyaçların dışında sosyal ihtiyaçların karşılanması çoğu kez insanlar için özellikle de çiftlikte çalışan bayanlar için daha önemli olmaktadır. Tatil çiftliklerinde işbölümünde bayanların sorumluluğuna düşen genellikle misafirlerin ihtiyaçlarının karşılanmasında hizmet etmektir. Özellikle çiftçi eşlerine bu tür sosyal imkânlar tanıyan işletmeler olmaları, tatil çiftliklerinin önemini daha da artırmaktadır (bkz. 115)”.

“Birçok çiftçinin toplam net gelirine sadece küçük bir katkıda bulunmasına ve finansal dönüşü bu kadar güç olmasına rağmen çiftçilerin hala turist kabul etme ve konaklama olanağı sunma nedenleri ise çiftçilerin işlerinden elde ettikleri arkadaşlık ve etkileşim olarak gösterilmiştir (Oppermann, 1997: 41)”.

Misafirlerle arkadaşlık kurmakla birlikte bilgi alışverişinde bulunmak, kırsal kesimde yaşayan bu insanların gerektiğinde eğitim ve sağlık gibi öncelikli ihtiyaçlarını bu yolla karşılayabilmek çiftçi ailelerin ve özellikle çiftçi eşlerinin çiftliklerinde turizm faaliyeti de yapıyor olmalarında en önemli faktörlerden biridir.

Ersöz Çiftliği'nin hanımının “10 yaşındaki oğlum buraya gelen yabancılar sayesinde yabancı dil öğrenebiliyor Ben de pratikte biraz İngilizce öğrendim. Yabancı bir konuğumla gündüzleri bahçede çapa yaptık akşamları da yarım saat ders verebiliyordu. Aynı zamanda buraya konaklamak üzere gelen eğitimciler sayesinde oğlum matematik, yabancı dil veya fen gibi pek çok konuda özel dersler alabiliyor. Yani anlayacağınız, kültürel bir dayanışma var.” “Ta tu ta' nun takas kısmı işte bu. Şu an bile bir bilgi takasında yani bilgi alışverişinde bulunuyoruz.”

şeklindeki ifadesi finansal bir destek sağlamanın ötesinde, ev sahibine pek çok konuda katkı sağladığının bir ispatıdır. Ayrıca aynı bayanın kendisini ve ailesinin eğitim dışında sağlık ihtiyacını da bu yolla karşılayabildiğini şu sözleri kanıtlamaktadır. *“Hollanda’dan doktor ve hemşire olan bir çift geldi. Sağlığımla ilgili bana yardımcı oldu. Bana bir ilaç ismi söyledi. Bana ilaç tavsiye etmesinin ötesinde burada bulamayacağım ilaçları bana gönderdi”, “Yıllardır astım hastasıyım. Herhangi bir iş yaparken veya bir yerden bir yere giderken nefes nefese kalıyordum. Almanya’da oturan doktor bir ziyaretçimiz bana bitkisel bir ilaç tavsiye etti ve burada bulamadığım doğal bir bitkiyi hemen gönderdi. İlacı yaptım ve kullandım. Şu an çok rahatım.” “Buraya İstanbul’da gelen bir başka konuğumuzun bebeği olmuş, geçenlerde benden bebeği için tarhana istedi. Hemen gönderdim herhangi bir şey talep etmeden.”*

Ersöz Çiftliği’nin hanımı misafirlerle kurduğu iletişim ve bilgi alışverişi ile hem kendi kültürünü tanıtmakta hem de başka bir kültürü tanıyabilmektedir. Yurt dışına çıkmaya gerek kalmadan, hayatında gidemeyeceği, göremeyeceği yerler ve kültürler hakkında bizzat birincil kaynaktan bilgi edinmek ziyaretçi kabul etmelerinde en önemli faktörlerden biridir. *“Burada yemekleri sadece ben yapmıyorum. Gelen konuklar da istedikleri zaman kendi mutfaklarından bir şeyler yapabiliyorlar. Hem hep beraber karnımızı doyuruyoruz hem de birbirimizin yemek kültürü ile ilgili bir şeyler öğrenebiliyoruz”, “gelenler sos, salça, reçel yapımını öğreniyorlar. Şehirde hazır olduğundan, fabrikasyon yemek istemiyorlar. Her aşamasına yardım ediyor, öğrenmeye çalışıyorlar”, “Gelen konuklar bana kendi kültürlerini geleneklerini anlatıyor, tabi biz de onlara aktarıyoruz.”, “Yemek tarifinden, sağlığa, yazılı kaynağa kadar pek çok konuda faydalanabiliyoruz”, “Anlayacağımız, bunlar parayla satın alınabilecek şeyler değil.”*

Ersöz Çiftliği sahibi ve işletmecileri, konuklarla kurulan iletişim ve etkileşim dışında, büyük şehirlerde kurulan ekolojik pazarlar sayesinde ve Ta Tu Ta projesi ile organik tarım ve turizm yapan diğer çiftliklerle de iletişim kurma imkanını yakalamışlardır. Çiftçi ve eşinin, *“Aynı zamanda bu pazarlarda bir takas gerçekleştiriliyor. Örneğin tohum ve ilaç takası yapıyoruz. Elmayı Isparta’dan portakalı Çıralı’dan alıyorum, Adapazarı’na domates fidesi gönderiyorum”, “Diğer çiftçilerle bir aile olduk. Pazarlarda buluşuyoruz, birbirimize ziyarete gidiyoruz,*

kalıyoruz” şeklindeki ifadeleri, aynı ülkeden aynı dilden fakat farklı yöreden ve kültürden insanlarla da sosyal anlamda bir etkileşimin olduğunu göstermektedir.

Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği’nde, çiftliğin bulunduğu köyde yaşamını sürdüren kadın çalışanlar farklı insanlarla iletişim kurma olanağını bu sayede yakalamış durumdadır. Aslında turizmin önemli destinasyonlarından biri olan Fethiye’ye sadece 15 km uzaklıkta bulunan ve köyden her 10 dakikada bir araç bulunmasına rağmen günlük köy ve ev işlerinden merkeze gitmeye fırsat bulamadıklarını ifade eden çalışanlar için bu çiftlik, hem aile bütçelerine katkı sağlayabilmeleri hem de farklı kültürde ve farklı sosyal gruplara sahip bu insanlarla tanışma ve bilgi alışverişinde bulunabilmeleri açısından büyük bir fırsat yaratmıştır.

4.3.PAZARLANMASI

4.3.1. Sunulan Etkinlikler

Çiftliğin faaliyet gösterdiği yörenin coğrafik ve iklimsel özellikleri, çiftlik yapılarının mimari özelliklerini belirlerken aynı zamanda çiftlik konuklarına sunulacak çiftlik etkinlikleri ile açık hava etkinliklerini de etkilemektedir.

3. bölümde de belirtildiği gibi, çiftlikle ilgili etkinlikler; tarıma dayalı etkinlikler (sebze, meyve ve çiçek gibi ürünlerin bakımı, toplanması, tarla sürme, ekin biçme, ön işleme çalışmaları vb), hayvancılığa dayalı etkinlikler (çiftlik hayvanlarının bakımı, yemlenmesi, güdülmesi vb etkinlikler ile hayvansal ürünlerin elde edilmesi ve işlenmesi), yöresel ürünlerin yapılması (şarap yapımı, zeytinyağı üretimi, gül yağı üretimi, tarhana yapımı, ekmek yapımı vb.), yöresel el sanatları (dokumacılık, dikiş, nakış, örgü işleri, sepet yapımı, seramik, bakır, cam işleri, ağaç oymacılığı... vb.) şeklinde gruplandırılabilir. Tarıma dayalı ürünlerin ve yöresel ürünlerin ise organik olması beklenir ve misafirler, bu etkinliklere bizzat katılırlar veya yalnızca yapımını izlerler.

Açık hava etkinlikleri ise, yakın çevre turları (atlı doğa yürüyüşleri, rehberli veya rehbersiz dağ ve doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, milli parkları ziyaret, diğer çiftlikleri görme, plajda yürüyüş, mağara, peri bacaları vb doğal oluşumları ziyaret...vb.), hobi etkinlikleri (fotoğraf çekme, çiçeklerin bakımı ile uğraşma, resim yapma, olta balıkçılığı, taş, bitki, midye vb. koleksiyonculuğu, manzara seyretme vb.), tarihi ve kültürel yerleri ziyaret (yöredeki etnoğrafya, arkeoloji müzelerini, ören

yerlerini, anıtları ziyaret etme vb.), eğitime dayalı etkinlikler: hayvan ve bitki inceleme, kuş gözlemleme, çocuklara doğayı ve hayvanları tanıtıcı bilgiler verme, kültür araştırmaları vb.) şeklinde gruplandırılabilir.

İklim, coğrafik konum, tarihi ve kültürel özellikler ile yörenin flora ve faunasına bağlı olarak Fethiye’de faaliyet gösteren Pastoral Yaşam Çiftliği’nin konuklarına sunmuş olduğu etkinlikler ile Afyonkarahisar Başmakçı’da faaliyet gösteren Ersöz Çiftliğinin misafirlerine yönelik sundukları etkinlikler birbirinden farklı olacaktır. Aşağıda her iki yöre hakkında bilgiler ve bu özelliklere göre çiftliklerin sunduğu etkinlikler verilmektedir.

Fethiye: Türkiye’nin güneybatısında Ege Denizi ile Akdeniz’in arasında yer alan ve doğal yapısı bozulmadan gelişme gösteren, bir taraftan doğal ve kültürel dokusuyla diğer taraftan arkeolojik açıdan büyük önem taşıyan ören yerleriyle Fethiye, bugün Türkiye’nin hızla gelişen önemli bir turizm merkezidir. İlçenin tarihi M.Ö. 3000’li yıllara dayanmaktadır. Toprağının neredeyse her metrekaresinde bir tarihi eser bulunan Fethiye’de ki önemli eserlerden bazıları şunlardır; Fethiye Kalesi, Likya döneminden kalma kayalara oyulmuş kral mezarları, Kaya Köy, Cleopatra Hamamı, tlos Antik Kenti, Amyntas Mezarı, Telmessos Amfityatro’sudur.

Bir arkeoloji, bir etnografya salonu ve bir açık teşhir salonu bulunan müzesinde Tunç, Arkaik, Helenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemine ait binlerce eser bulunmaktadır.

Kıdrak, Kelebekler Vadisi, Gemiler, Aksazlar ve Oyuktepe Koyları ile Çalış ve Belçeğiz Plajları, Fethiye’nin “Koylar Cenneti” olarak bilinmesini sağlamıştır.

Fethiye, bir çok turizm çekiciliğine sahip olmasına rağmen daha çok deniz turizminde gelişmiştir. Çok sayıda konaklama tesisi ile turizmin önemli bir turizm potansiyeline sahip olan Fethiye, 167 km gibi önemli bir kıyı şeridine sahiptir. Türkiye’nin ve Avrupa’nın birçok sahil kentinden gelen önemli yolcu gemilerinin uğradığı Fethiye İskelesi, gezi teknelerinin ve yük gemilerinin yansıdığı önemli bir iskeledir.

Şehir merkezinde turistlere yönelik kuyumculardan baharatçılara konfeksiyonculardan halıcılara, restoranlardan barlara kadar pek çok eğlence ve alışveriş merkezi bulunmaktadır.

Altı adet kemer üzerine oturtulmuş ve 14 kubbeden oluşan tarihi Fethiye Hamamı, günümüzde de hizmet vermeye devam etmektedir. 1791 yılında yapılmış olan Eski Cami günümüze gelene kadar pek çok kez onarım görmüştür.

Fethiye'nin Eşen ve Kargı Çayı olmak üzere iki önemli akarsuyu vardır. dağlar ise bölgede iki kol halinde uzanmaktadır. Geniş bir düz alana sahip olan Fethiye'de verimli topraklardan oluşan önemli ovalar bulunmaktadır. Bunlar; Eşen Ovası, Fethiye Ovası, Kargı Ovası, Üzümlü Ovası ve Seki Ovası'dır.

Yüz ölçümünün %54,4'ünü oluşturan ormanları, zengin doğal su kaynakları, uygun iklimi, dağları ve kendine özgü flora ve faunası ile Fethiye ve çevresi, deniz turizmi yanında çok çeşitli turizm potansiyeline sahiptir. Özellikle ekoturizm ve ekoturizm kapsamında yapılan bitki ve hayvan gözlemleme, dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri ve yayla turizmi gibi turizm türleri burada önemli bir potansiyeli oluşturmaktadır. Bunun dışında yamaç paraşütü, tekne turları, dalma sporları, jeep ve kamyonlarla yapılan geziler de önemli açık hava etkinliklerindedir.

İlçenin turizm dışındaki en önemli geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olması ve nüfusun yaklaşık %55'inin kırsal alanlarda yaşıyor olması Fethiye'yi tatil çiftliklerinin geliştirilmesi bakımından önemli bir hale getirmektedir (Fethiye Belediyesi, 2007: 6-131).

Temel gelir kaynağını çiftlik ürünlerinin oluşturmadığı Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği'nde konuklarla ve gönüllülerle birlikte yapılan en önemli çiftlik etkinlikleri ahşap ev yapımı, bahçe işleri, sulama, çapa, ot yolma, taştan set yapma, meyve ağaçlarının ve çiftlik hayvanlarının bakımınıdır. Fethiye'ye sadece 15 km uzaklıkta bulunan çiftlik, açık hava etkinlikleri açısından oldukça avantajlı bir durumdadır. Çiftlikten yürüyerek bile, Akdeniz ve Ege kültürünün yoğun olarak yaşandığı pek çok yerleşim yerine, deniz kıyısına ve doğal ve tarihi özellik taşıyan alanları görmek mümkün olmaktadır. Fethiye ile ilgili olarak yukarıda sıraladığımız pek çok aktivite, zamanını çiftlik dışında geçirmek isteyen konuklara sunulmuş durumdadır.

“Konaklama yanında pek çok aktivite sunuyoruz. Odun ateşinde pişmiş organik yemekler, seramik, halı dokuma gibi geleneksel el sanatlarına bizzat katılma, (örneğin geçen yıl ebru kursu düzenlemiştik), meyve ve sebze toplama gibi çiftlik

üretimine katılma, hayvanların bakımı gibi işlerle uğraşma vb. Ancak bunlar yapılırken teknolojik araçlar kullanılmıyor. Karasaban, değirmen, dibek, halı dokuma tezgahı gibi geleneksel aletlerimiz var onları kullanıyoruz. Bunları süs olsun diye burada tutmaktan yana değilim. Bunları özellikle kullanıyorum. Eğer amaç doğa dostu tarım ve kültürel dokuyu korumak ise. Bunun yanında ahşap atölyemiz var. Burada çocukların oyuncak yapımına katılmalarını sağlıyoruz. Aynı zamanda geceleri konuklarımızla birlikte sanat müziği ve türkü geceleri gibi müzikli eğlenceler düzenliyoruz. Çiftliğimizde bir de yüzme havuzumuz var. Plaja gitmek istemeyenler burada güneşlenip serinleyebiliyor”. “Bunlar bizim çiftlikte sunduğumuz etkinlikler. Tabi çiftliğimiz Fethiye’ye ve denize yakın olduğundan konuklarımız pek çok tarihi ve turistik yeri görebiliyor, doğa yürüyüşleri yapabiliyor, alışveriş olanaklarından faydalanabiliyor. Özellikle Likya’yı görmek için gelenler var. Burada yumru bitkiler, çimtar denilen mantar türü ve orkide başta olmak üzere pek çok bitki türü var. Zaman zaman insanlar kuş türlerini gözlemlemek için geliyor buraya.”

Afyonkarahisar-Başmakçı: İlin tarihi M.Ö.3000 yıllarına kadar uzanmaktadır. İlde çok sayıda höyük, tümülüs, örenyeri, kale, hisar, manastır, mezar ve kaya yerleşimleri bulunmaktadır. Kaya yerleşimleri, Yedikapılar Manastırı, Karahisar Kalesi, Millet Hamamı ve Frig Açık Hava Tapınakları en önemli tarihi eserleri arasındadır.

İlde iki adet müze bulunmaktadır. Afyonkarahisar Müzesi’nde Eski Tunç, Hitit, Frig, Lidya, Helen, Roma ve Bizans dönemlerine ait çok sayıdaki höyük ve antik kentlerde bulunan yerel özellikli küçük buluntular sergilenmektedir. 1913-1914 yıllarında yapılan ve Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları tarafından bir zamanlar karargah olarak da kullanılan Zafer Müzesi’nde ise bu dönemle ilgili toplam 214 adet eser bulunmaktadır.

Afyonkarahisar aynı zamanda önemli bir termal turizm merkezidir. Sandıklı-Hüdayi, Ömer-Gecek, Gazlıgöl ve Heybeli Kaplıcaları olmak üzere dört önemli termal turizm merkezi bulunmaktadır.

Afyonkarahisar, Kurtuluş Savaşında Anadolu hareketinin kilit noktası olmuş, Büyük Taarruz bu topraklarda planlanmış ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi buradan yönlendirilmiştir.

Afyonkarahisar, binlerce yıllık medeniyetlerin kültür ve sanatını yansıtan arkeolojik kalıntılarıyla, asırlık yapılarıyla, milyonlarca yılda oluşmuş mağaralarıyla, termal güzellik ve zenginlikleriyle, el sanatlarıyla, peri bacalarıyla, açık hava tapınakları ve mutfağıyla turizm potansiyeli oldukça fazla olan bir yöredir.

Ersöz Çiftliği'nin bulunduğu Başmakçı kasabası Afyonkarahisar'a 140 km uzaklıktadır. Başmakçı, önemli bir kuş alanı olan Acıgöl kenarında kurulmuştur. Burası yaz kış flamingo sürülerinin yaşabildiği özel bölgelerden birisidir. Sazlık alanlarda ve su kaynaklarına yakın kısımlarda kurbağa ve su kaplumbağası ile 3-4 cm büyüklüğünde balıklar yaşamaktadır. Acıgöl, kuş popülasyonu bakımından Anadolu'da korunagelmiş en önemli bölgelerden biridir. Doğa sporlarıyla ilgilenenler için, gölün güney doğusundaki dağlar ve yaylalar çok önemlidir (Afyonkarahisar Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, yy: s.31).

Yörenin en ilgi çeken doğal ve kültürel özellikleri, Roma Havuzu, şifalı su ve çamurlar, söğüt dalları, Değirmendere Kanyonu, Dinarda'ki Suçikan Parkı ve kök boyalarla dokumacılık yapan köylülerdir. Yörede gül üretimi yapılmakta ve dünyanın en büyük ekolojik gül yağı üretimi burada yapılmaktadır. Yöre aynı zamanda eski "Başmakçı tuğlaları" ile "Başmakçı halısı"nın üretim yeridir (Caber ve Ananias, 2005: 88).

Yörenin sahip olduğu bu özellikler nedeniyle Ersöz Çiftliği'nde sunulan açık hava etkinlikleri de bu özelliklere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Örneğin çiftlik kasabanın göle bakan kısmında bulunduğu için flamingolar ile göl çevresinde bulunan diğer canlıları incelemek üzere göle yürüyüşler veya bisiklet turları düzenlenmektedir. *"Aslında konuklara pek vakit ayıramıyoruz. Ancak kendi olanaklarımızla bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Örneğin, misafirlerimize araba veya bisiklet kiralayarak göl turları yaptırıyoruz. Buranın doğal yapısı ve canlı türleri ile ilgili bilgiler veriyorum. Bizim buralarda gül topluyor. Sabaha karşı 4 gibi uyanıp konuklarla birlikte kahvaltı ediyoruz. Saat 5'e doğru çıkıyoruz yola. Konuklar, bizimle ve diğer komşularımızla birlikte gül toplama, kaynatma ve gülden yağ elde*

etme aşamalarına katılıyorlar. Bir de yılın belirli zamanlarında konuklarla beraber kerpiç yapıyoruz. ”. Aynı zamanda çiftlik evi içerisinde bulunan kuş gözlem evinde konukların kuş gözleme etkinliği de sağlanmıştır. 27-30 Mayıs tarihleri arasında ise ilçede Flamingo ve yumurta festivali düzenlenmektedir (Caber ve Ananias, 2005: 89).

“Çiftlikte özellikle elit tabakanın çocuklarına bitkilerle ve hayvanlarla ilgili bilgiler veriyoruz. İsteyenler çiftlik işlerine katılabiliyorlar”, “Aynı zamanda konuklar burada tarhana, turşu vb gibi yöresel ürünlerin hazırlanmasına bizzat katılırken, evlerine götürmek için de satınalabiliyorlar. Ya da sipariş verenler oluyor biz daha sonra adreslerine gönderiyoruz.”

Çiftlikle ilgili sunulan etkinlikler ise (Caber ve Ananias, 2005: 89); kese doldurma, fide aktarma, toprak taşıma, eleme, serada dikim, ipleme, budama, salatalık, kabak, biber, domates, pırasa dikimi, araların sürülmesi, belleme, sera ipleme, budama, hasat, serada hasat, işleme, kerpiç yapımı, ahır, ot çapası, sulama, kornişon dikimi, soğan sarımsak hasatı, turp ekimi, marul dikimi, pırasa, marul ve turp hasatı, kornişon hasatı ve domates kurutmadır.

Görüldüğü gibi her iki çiftlikte sunulan etkinlikler yöresel özelliklere bağlı olarak değişmektedir. Oldukça önemli doğal ve kültürel kaynaklara sahip aynı zamanda tanıtımı çok iyi yapılmış ve bilinen Fethiye gibi bir turizm cennetinde faaliyet gösteren Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği ile Afyonkarahisar’a 140 km uzaklıkta olan ve sınırlı doğal çekiciliklere sahip olan Başmakçı kasabasında faaliyet gösteren Ersöz Çiftliği’nin sunduğu açık hava etkinlikleri arasında birçok fark vardır. Konukların vakitlerinin tamamını çiftlikte geçirme konusunda isteksiz olabilecekleri düşünüldüğünde Ersöz Çiftliği’nin bulunduğu yöre ve çevresindeki doğal çekicilikleri değerlendirip turistlere yönelik hobi etkinlikleri, atlı doğa yürüyüşleri, doğa yürüyüşleri gibi aktiviteler sunarak ürünlerini çeşitlendirme yoluna gitmelidir.

4.3.2. Fiyatlandırma Yöntemleri

Çiftlikler turizm ürünlerini fiyatlandırırken özellikle fiyatlandırmada yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biri olan ve müşterilerin hizmet için ödemeye hazır oldukları fiyat faktörünü göz önünde bulundurarak uyguladıkları “talebe göre fiyatlama” yapmaktadırlar. Tatillerini bu tür çiftliklerde geçirmek isteyen turistlerin

metropollerde yaşayan, üst gelir grubuna ait bireylerden oluşması gibi özellikleri ile tatillerini bu tür çiftliklerde geçirme motivasyonları göz önüne alınarak, çiftliklerde sunulan hizmetler ve etkinlikler için ödeyebileceği veya ödemeye hazır oldukları en üst miktara göre fiyatlandırma gerçekleştirilmektedir. Müşterinin ödemeye hazır olduğu fiyatı uygulama dışında Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği'nde zamana göre fiyat farklılaştırması yapılmaktadır. Özellikle sezonun düşük olduğu ve çiftlik işlerinin az olduğu dönemlerde çiftlik fiyat indirimlerine gitmektedir. Belirli aylarda düşük fiyatlarla çalışırken “Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül” aylarında fiyatlarını artırmaktadır. Bunun dışında, çiftliklerin bulunduğu bölge veya çiftlik evlerinin mimari tarzına bağlı olarak gerçekleştirilen fiyat farklılaştırması (denize yakın olması, ormanlık alanda bulunması, merkeze uzaklığı, kerpiç, ahşap veya taş bina olması vb) gerçekleştirilmektedir. Örneğin, Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği'nde *“4-5 kişilik Ahşap evde Haziran-Eylül arasında kişi başı konaklama ücreti 100 YTL iken, aynı evde Nisan, Mayıs, Ekim ve Kasım aylarındaki konaklama ücreti 85 YTL, Aralık ve Ocak aylarında ise 50 YTL olarak belirlenmiştir. Taş konağın 2-3 kişilik olan alt katı Haziran ve Eylül ayları arasındaki fiyatı 70 YTL iken, Nisan, Mayıs, Ekim ve Kasım aylarındaki konaklama ücreti 50 YTL, Aralık ve Ocak aylarında 35 YTL' dir.”* Deniz, göl, orman gibi herhangi bir doğal çekicilik unsuru olmayan bir yörede faaliyet göstermekte olan Ersöz Çiftliğinin uyguladığı kişi başı konaklama ücreti ise sadece 25 YTL'dir. Bu fiyat uygulaması ise zamana bağlı olarak değişmemektedir. Ziyaretçinin ödeyebileceği en yüksek fiyat hesaba katılmıştır. Bu iki çiftliğin fiyatlarının birbirinden çok farklı olmasında elbetteki yörenin doğal çekicilikleri de önem taşımaktadır.

Bu çiftliklerde iki grup misafir konaklamaktadır. Birinci grup ücretle gelen ancak herhangi bir çiftlik faaliyetine katılma zorunluluğu bulunmayan kişilerden oluşmaktadır. Diğer grup ise gönüllü denilen, yani çiftlikte gönüllü olarak çalışmak üzere gelen ve konaklaması sırasında herhangi bir ücret ödemeyen, çiftçiden de çalışması karşılığında herhangi bir ücret talep etmeyen kişilerden oluşmaktadır.

Bu amaçla her iki çiftlikte de gönüllü olarak gelen misafirler bulunmaktadır ve Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği'nin internet sayfasında da bununla ilgili ilanlar verilmektedir. Yine Genç Tur'un aracılığı ile gönüllü olarak bu çiftliklerde

konaklamak isteyenlerle gönüllü kabul eden çiftlikler buluşturulmaktadır. Bu aracılık ile her iki çiftlikte de gönüllü ziyaretçiler konaklayabilmektedir.

4.3.3. Dağıtım Sistemleri

Dağıtım, bir mal veya hizmetin, üretildiği yerden tüketildiği yere götürülmesi için gerekli tüm çabaları ifade etmektedir. Tarımsal üretici olarak çiftçiler ürünlerini tüketicilere ya hiçbir aracı kullanmadan doğrudan ya da aracı kurumlardan faydalanarak toptancı pazarlarına ya da hallere satışını gerçekleştirmektedirler. Ekolojik tarım yapan Ersöz Çiftliği, tarım ürünlerinin satışını Antalya ve İstanbul gibi büyük şehirlerde kurulan organik pazarlarda doğrudan gerçekleştirmektedir. Üretici ile tüketiciyi bir araya getiren bu pazarlarda aynı zamanda üreticiler endüstriyel üreticilerle ve halcilerle de buluşma imkanını yakalamaktadırlar. Diğer organik çiftliklerle de sürekli iletişim içinde bulunmaları Ta Tu Ta Projesi'nin "takas" özelliğini de oluşturmaktadır. Ersöz Çiftliği sahibinin aşağıda yer alan şu sözleri bunu açıklamaktadır.

"Türkiye'de organik tarım yapan 12.000 çiftlik olmasına rağmen bunun sadece 200'ü iç piyasaya üretim yapıyor. Biz ve diğer Ta Tu Ta çiftlikleri de buna dahil. Diğerleri büyük şirketlere veriyor. Eskiden tüketici bize biz de tüketicie ulaşamıyorduk. Kurulan bu pazarlar sayesinde buluştuk. 2 yıldır da halciler ve büyük şirketler bu işe girmeye başladılar. Bu pazarlar üretici ile tüketiciyi bir araya getirdi", "Aynı zamanda bu pazarlarda bir takas gerçekleştiriliyor. Örneğin tohum ve ilaç takası yapıyoruz".

Ayrıca, Ersöz Çiftliği "kutu projesi"ni de bugüne kadar devam ettiren bir çiftlik özelliği taşımaktadır. Kutu Projesiyle çiftliklerine gelen konuklarına veya onlardan duyarak sipariş veren kişilere yöresel veya doğal ürünlerden oluşan bir kutu hazırlayıp göndermektedirler. Böylece ürünlerinin satışını pazara çıkmakla beraber bu yolla da sağlamaktadırlar. *"Buraya gelen konuklar bazen bu ürünleri nasıl yiyeceğiz diye merak ediyor. Ta Tu Ta projesi ile başladı, 4 yıldır da devam ediyor. Her hafta abone olan ziyaretçilerimize istedikleri ürünlerden (bunlar tarhana, salça, sos vb) bir kutu hazırlayıp adreslerine gönderiyoruz."*

Turizmde dağıtım ise, mevcut bir turistik ürünü tüketicilerin kullanımını sağlamak üzere üretim yerine kadar turistlerin getirilmesini sağlamak için yapılan faaliyetler anlamına geldiği daha önceki bölümde belirtilmişti.

Genel olarak bakıldığında turizm hizmetlerinin üreticisi olarak Ersöz Çiftliği'nde iki dağıtım kanalı kullanılmaktadır. Buna göre, Ersöz Çiftliği'ne konuklar, ya doğrudan gelmekte, ya da Genç Tur isimli bir acenta vasıtasıyla bu çiftliklere ulaşmaktadırlar. Çiftliğin kendisine ait bir web sitesi bulunmamasıyla birlikte tanıtımı Buğday Derneği'nin internet sitesinde yapılmaktadır (www.bugday.org.tr veya www.tatuta.org adreslerinden ulaşıyor). Ancak, Ersöz Çiftliğine doğrudan ulaşmayı sağlayacak telefon numarası ve adresleri internet sitesinde yer almamaktadır. Adreslere ve telefon numaralarına Genç Tur isimli seyahat acentası yoluyla ulaşılabilen ve rezervasyonlar çoğunlukla bu acenta yoluyla yapılabilmektedir.

Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği ise doğrudan ve dolaylı dağıtımını bir arada kullanmaktadır. Ziyaretçiler doğrudan veya Genç Tur aracılığı ile çiftliğe ulaşabilmektedirler. Çiftliğin kendisine ait bir web sitesi bulunmaktadır. Ziyaretçiler doğrudan konaklama hizmetlerine bu adres vasıtasıyla ulaşabilmekte hatta rezervasyon yaptırabilmektedirler. İnternette yapılan incelemede çiftliğin arazisi ve konumu, çiftlik ve çevresinin tanıtımı, üretim alanı, çiftlik evlerinin bina özellikleri ile evlerde sunulan olanaklar, çiftlik etkinlikleri ile diğer açık hava etkinlikleri, ek hizmetleri, turist kabul ettikleri dönemler ile fiyatları hakkında bilgiler verilmektedir. Fotoğraflar ve video görüntülerinden yararlanarak sunulan bilgilerle müşteriler çiftlik hakkında fikir edinebilmektedirler. Aynı zamanda çiftliğin internet sitesinde daha önce çiftlikte konaklama yapmış ve aktivitelere katılmış müşterilerin duygu ve düşüncelerine de yer verilmektedir.

Aynı zamanda Türkiye'de faaliyet gösteren Buğday Derneği ve ortağı olduğu IFOAM (Uluslararası Ekolojik Tarım Hareketleri Federasyonu), ECEAT (Eko Tarım Turizmi Avrupa Merkezi), WWOOF (Ekolojik Çiftliklerde Gönüllüler Örgütü) ile ICPPC (Polonya'nın Kırsal Alanlarının Korunması İçin Uluslar arası Koalisyon) dernek ve kuruluşları, kurdukları sistemlerle doğa dostu tarım yapan ve küçük ölçekli

bu çiftliklerin dünya çapında tanıtılmasına ve pazarlanmasında yardımcı olmaktadır.

4.3.4. Tutundurma Yöntemleri

Pazarlama faaliyetleri arasında önemli bir yere sahip olan tutundurma, tatil çiftliklerinin müşterilerini sundukları ürünler ve hizmetler hakkında bilgilendirirken, aynı zamanda sunulan bu ürün ve hizmetlerinde müşterilerin hangi ihtiyaçlarını nasıl karşıladığı hakkında bilgi sahibi olmalarına olanak tanır.

Araştırma kapsamına alınan her iki tatil çiftliği de küçük ve sınırlı pazarlama bütçesine sahip işletmelerdir. Ağızdan ağza iletişim, medya ve internet tatil çiftliklerinin kullandıkları başlıca tutundurma araçları arasındadır. Çiftlikten mutlu ve memnun ayrılan bir konuk, çiftliklerde sunulan hizmet ve aktivitelerle ilgili yaşadığı deneyimleri diğer insanlara anlatarak çiftliğin reklâm aracı olmaktadır. Ağızdan ağza iletişimle birlikte *medya* araçlarından da (gazete ve televizyon) halkla ilişkiler çalışmaları şeklinde yararlanılmaktadır. Örneğin, çiftliklerde yapılan bu turizm şekli gazetelerde ve televizyonlarda haber niteliğinde bir çok kez verilmiştir;

Örnek: “Toprak damları 5 yıldızlı otele tercih edenler artıyor: TATİLDE YUFKA AÇMAYA BEKLERİZ!..” (Gündüz ve Bülbül, 6 Ağustos 2006, Radikal Gazetesi eki, s.11’deki haber).

4.4.HİZMET KALİTESİ

Tatil çiftliklerinde hizmet kalitesi boyutları 3. bölümde; güvenilirlik, empati, heveslilik, güven ve fiziksel varlıklar olarak verilmişti. Buna göre, araştırma kapsamına alınan her iki tatil çiftliği için uygulanabilecek kalite boyutları ile ilgili bulgular şu şekildedir.

Her bir müşteriye ayrı ayrı bireysel ilgi ve itina gösterme anlamına gelen empati, tatil çiftliği çalışanlarının, müşteri istek ve ihtiyaçlarını kendi istek ve ihtiyaçları gibi hissedip onlarla samimi olarak ilgilenmesidir. Başmakçı’da faaliyet gösteren çiftlikte, çiftçinin eşinin; “*Rahatsızım dediğinde ne çalıştıracaksın ne de bir şey isteyeceksin, yatıp dinlenmesi gerekir. İşte bunu bilmek anlamak gerekiyor*”, “*Bir konukla beraber bahçe işiyle uğraşıyoruz. Öbür tarafta, ekili topraktaki yabancı otları temizleyebileceği söyledim. Temizlediğini söyleyerek elinde otlarla yanıma geldi. Bir de baktım ki topladığı otlar benim diktiğim dere otları. Tabi üzüldüm ama*

bir şey söyleyemedim. Asıl suç ben de. Söylemeliydim yada göstermeliydim. Nerden bilsin onun dere otu olduğunu!”, “*Şehirden geliyorlar. Onlara ağır işler verilmiyor. Bahçeden patlıcan getir, hadi salatayı sen yap gibi işler veriyoruz*” şeklindeki ifadeleri, aslında kendileri bunun farkında olmasalar da misafirlerle empati kurabilmede güçlük çekmedikleri anlamına gelmektedir. Konuğun, çiftlik ya da çiftçi hakkındaki olumlu izlenimlerin oluşmasında bu tür küçük detayların önemli olduğu daha önceki bölümde vurgulanmıştı. Ayrıca, Türk kültürünün en önemli özelliklerinden bir olan “misafirperverlik”, aslında empati boyutunun en güzel ifade şekillerinden biridir. Misafirin acıktığını düşünerek o istemeden sofrayı kurmak, ona karşı daima güler yüzlü olmak, gönlünü hoş tutmaya çalışmak gibi davranışlar misafirperverliğin göstergesi olmaktadır.

Çiftçinin konaklama hizmetlerinin veya çiftlikle ilgili diğer hizmetlerin sağlanmasında hazır olma ve konuğa yardım etme konusundaki istekliliği ile ilgili boyut hevesliliklidir. Ersöz Çiftliği’nin işletmecisinin ücret karşılığı ve rezervasyon yaptırarak gelen konuklardan daha çok gönüllü kişileri tercih ettiklerini ifade eden “*Aslında konuktan daha çok gönüllüler tercihimiz. Ama tabii pek çok konuk olarak gelen var. Onlarla ilgilenmemiz daha zor oluyor. Çiftlik işlerine dahil olmak isteyemeyebiliyorlar. Bu nedenle onlara biz de çalışmaktan pek vakit ayıramıyoruz. Daha fazla ilgi göstermek gerekiyor*” sözlerinden çiftlik işleriyle uğraşmak istemeyen konuğa yardım etme veya ona gereken ilginin gösterilmesi konusunda çok da istekli olmadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan her iki çiftlikte de çiftlik sahiplerinin ve çalışanlarının iş hakkındaki bilgileri ve konuklarına karşı yaklaşımları bakımından konuklar üzerinde güven hissini uyandırabileceği düşünülmektedir. Araştırmalarımız sırasında gerek Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği’nde gerekse Ersöz Çiftliği’nde hem çiftlik sahipleri hem de çalışanlarının organik sebze ve meyve üretimi, organik gübre hazırlanması ve kullanılması, ürün ekimi, bakımı ve hasat dönemi ile organik tarım konusundaki örgütlenmeler hakkındaki açıklayıcı bilgileri, hizmet kalitesinin boyutlarından olan ve müşterinin işletme sahibi hakkındaki algısını olumlu yönde etkileyen “güven” boyutu konusunda böyle olumlu düşünmemize neden olan etkenlerdir. Çiftlik sahiplerinin ve çalışanlarının çiftlikle ve etkinliklerle ilgili sorulan

sorulara doğru ve güvenilir cevaplar vermesi hem çocuk hem de ebeveyn konuklar üzerinde çiftliğe ve çiftçiye karşı güven duygusu yaratacaktır.

Fiziksel varlıklar, çiftlik alanı üzerindeki tüm ekipman, insan, yapı ve materyal gibi konukların görebileceği kanıtları içermektedir. Burada önemli olan bu varlıkların, düzgün, temiz ve profesyonel görünmeleridir. Daha önce de belirtildiği gibi ahırıyla eviyle, bahçesiyle, araç gereciyle çiftlik ve çevresinin, binalarının temiz, bakımlı ve düzenli oluşu, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayacak modern ekipmanların çiftlik içinde oluşturulması, çiftlik çalışanlarının kıyafetleri ve tavırları gibi unsurlar hizmetin kalite algısında önemli yer tutmaktadır. Tatil çiftliklerinde konukların konaklama süreleri boyunca kalacakları ev veya odaların bakımı, temizliği, kültürel dokuyu ve geleneksel dokuyu yansıtmasının yanında konuk gereksinimlerini karşılayacak modern ekipmanlarla döşenmiş olması, hijyen koşullarının sağlanması, müşterilerin konfor ve rahatlığı açısından özellikle önem taşımaktadır. Modern insanın ihtiyaçlarını karşılayacak duş, klozet, sıcak su sistemleri vb bazı olanakların bulunması gerekmektedir.

Araştırma kapsamına alınan çiftliklerden Başmakçı'da faaliyet göstermekte olan Ersöz Çiftliği sayılan bu olanaklardan yoksundur. Binanın taşıdığı özellikler, mutfaktaki ekipmanın sınırlı olması, alaturka tuvaletin ve bu yıla kadar odunlu şofbenin kullanılması, yemeklerin yer sofrasında ve aynı tabaktan yenilmesi gibi dikkati çeken unsurlar çiftlikte hijyen koşullarının tam olarak sağlanamamasına ve turist sağlığını ve güvenliğini tehdit etmesine neden olmaktadır. Yine çiftliğin müşteri odaları ile çiftlik evi klima, telefon, internet vb. imkanlardan yoksundur. Ancak Ersöz Çiftliğinin tanıtımının yapıldığı internet sitesinde ve katalogta çiftliğin içinde bulunduğu şartlar, sunulan imkanlar, etkinlikler ve fiziksel olanakları açıkça belirtilmektedir. Böylece çiftlikte konaklamak isteyen konukların çiftlik ve olanakları hakkında bilgilenmesi sağlanmaktadır. Çiftlik sahibi bu durumu "*Zaten gelen insanlar bilinçli geliyor buraya. Nerede yaşayacağını ve ne yapacağını bilerek geliyorlar. Bilmeyenler fazla barınmıyor 1-2 gün içinde gidiyor*" şeklinde ifade etmektedir.

Ersöz Çiftliği'nin ilçe merkezine uzak olması ve taşıma araçlarının sınırlı oluşu çiftliğe ulaşımı zorlaştırmaktadır. Ayrıca, ilçeye gelindiğinde çevrede çiftliğin

yerini belirten ve çiftliğe ulaşmayı sağlayacak herhangi bir tabela veya işaret bulunmamaktadır. Yörede bir çok çiftliğin bir arada bulunması, yolların tam olarak belirli olmaması ziyaretçilerin buraya ulaşmasını daha da zorlaşmaktadır. Ziyaretçilerin çiftliğe ulaşması için ilçe halkına danışmaları gerekmektedir. Gelen kişilerin yabancı oldukları ve yöre halkının da yabancı dil bilmediği göz önünde bulundurulduğunda, çiftliğin yerini bulmada ne kadar güçlük çekilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Ulaşım olanaklarına gelindiğinde ise, şehir merkezine 140 km uzaklıkta ve ilçe merkezine 10 dk. yürüyüş mesafesinde olan Ersöz Çiftliği'ne gitmek için ya Afyonkarahisar'dan Başmakçı'ya günde sadece bir defa kalkan minibüsler ya da Başmakçı'ya 20 km mesafedeki Dinar'dan aktarmalı minibüsler kullanılmaktadır. Bununla birlikte Çiftliğe, 50 km uzaklıkta Burdur ve 30 km uzaklıktaki Denizli Havalimanları bulunmaktadır.

Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği ise yapısı ve kuruluşu itibariyle fiziksel olanakların hemen hemen hepsine sahip bir çiftliktir. Çiftlik evlerinde, modern insanın gereksinimlerini karşılayacak, banyo, sıcak su sistemleri, kütüphane, mutfak ekipmanları, duş, klozet vb., çiftlik alanı içerisinde internet, otopark, havuz, ışıklandırma sistemleri, toplantı odası, televizyon odası, mutfak gibi olanakları bulundurmaktadır. Çiftlik alanı içerisinde bulunan tüm unsurların (insan, makine, bina, yapı vb.) temiz ve düzenli görünüşü tarım da yapılan bu çiftlikte oldukça dikkat çekmektedir. Odun ateşinde pişen yemekler, doğal yöntemler kullanılarak üretilen yiyecekler, müşteri önünde hazırlanan ve pişen yemekler ve bu yemeklerde kullanılan doğal ve sağlıklı ürünler, temiz ve hijyenik aynı zamanda geleneksel ve doğal çevreyi yansıtan ortamlar, çiftlik hakkındaki hizmet kalitesi ile ilgili fikirlerimizi oldukça etkilemiştir.

Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği'nde ulaşım olanaklarına bakıldığında ise, Fethiye merkeze gitmek için 3 km uzaklıktaki duraktan her 10 dakikada bir kalkan minibüsler kullanılmaktadır. Köy, Dalaman Havaalanına 35 km uzaklıkta olup, şehirlerarası otobüslerin yol güzergahı üzerindedir. Bu nedenle, ziyaretçiler istediklerinde çiftlik çalışanları veya işletmecisi tarafından belirli noktalardan alınabilmektedirler.

5. TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN TATİL ÇİFTLİKLERİNE YÖNELİK DURUM (SWOT) ANALİZİ

Araştırmanın bu aşamasında, bir ülkenin, kurumun, durumun veya kişinin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemede ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri saptamakta kullanılan bir teknik olan SWOT analizi kullanılarak Türkiye'nin tatil çiftliklerine yönelik olanakları ve kısıtlılıkları değerlendirilmektedir. SWOT analizi ise, çalışma kapsamına alınan çiftliklerdeki gözleme, çiftçilerle yapılan görüşmelere ve literatür araştırmalarına dayanarak şekillendirilmiştir. Bu aşamada çeşitli literatürden, internet kaynaklarından ve dünyadaki çiftliklerin web sitelerinden elde edilen bilgiler, Türkiye'de faaliyet gösteren çiftliklere yönelik bir durum analizi ve dünyadaki diğer çiftliklerle karşılaştırma yapmaya olanak tanımış, gözlemlerde ve görüşmelerde dikkate alınması gereken konularda yönlendirme sağlamıştır.

SWOT kelimesi Strengths (Güçlü Yönleri), Weaknesses (Zayıf Yönleri), Opportunities (fırsatlar) ve Threats (tehlikeler) kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır ve genel olarak Swot analizi, bir işletmenin kendi kuvvetli ve zayıf yönlerinin rekabete karşı belirlenmesi ile pazarda oluşan fırsat ve tehditlerin analiz faaliyetini içermektedir (Tavmergen, 2000: 24). Swot analizi, işletmenin bir bütün olarak mevcut durumunun ve tecrübesinin incelenmesi, üstün ve zayıf yönlerinin tanımlanması ve bunların çevre şartlarıyla uyumlu hale getirilmesi sürecidir (Dinçer, 1998: 204).

Fırsat, belirli hedef veya hedef grubu ile ilgili olarak işletmeye avantajlı koşullar hazırlayan dış çevrenin herhangi bir özelliği iken tehdit, bunun tersine belirli bir amaca ulaşmada işletme için problem oluşturan herhangi bir çevresel gelişmedir. Bazı işletmeler için fırsat oluşturan bir durum, diğer işletmeler için tehdit olabilir (Demirdöğen, 1997: 115).

Güçlülük, işletmenin belirli hedeflere ulaşmasına yardımcı olacak belirli olanaklar ve üstün özellikleri, zayıflık ise, işletmenin belirli hedeflere ulaşmasını engelleyen ve bazı konularda sınırlı tecrübesini içeren özellikleridir (Demirdöğen, 1997: 115). Bu yöntemle pazarlama veya diğer konulardaki sorunların daha iyi analiz edilmesi ve uygulanacak stratejilerle ilgili bir karara varılması sağlanmaktadır.

Bu ifadelerden yola çıkarak, Türkiye'nin tatil çiftlikleri konusundaki güçlü yönleri ile fırsatlarının öne çıkarılarak hem turizmin çeşitlendirilmesi hem de yöre

halkı için yarar sağlanması, zayıf yönleri ile tehdit unsuru oluşturan çevre faktörlerinin etkisinin ise en aza indirilerek gerekli önlemlerin alınması amaçlanmaktadır. Ayrıca, Türkiye’de tatil çiftliklerinin güçlü ve zayıf yönlerinin açıkça bilinmesi ve analiz edilmesi, bu çiftliklerin Türkiye’de geliştirilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesi için önemlidir.

5.1.GÜÇLÜ YÖNLERİ

5.1.1. Faaliyet Alanı

Çiftliklerin en önemli özelliği öncelikli faaliyetlerinin tarım olmalarıdır. Çiftliklerde geleneksel tarım yani toprağı zehirlemeyen, fenni gübre kullanılmayan bir tarımın yapıyor olması, doğal kırsal dokuya ve kültürel çevreye zarar vermeyen bir üretimin yanı sıra, çiftliklerin ahırıyla, evleriyle, çitiyle geleneksel mimari ve fiziki dokuya sahip olması ve bölgenin kendine özgü kırsal dokusunun devam ettirilmesi ekoturizm açısından güçlü yönlerini oluşturmaktadır. Diğer taraftan, çiftliklerde turizmin yalnızca ek bir gelir niteliğinde yapıyor olması ekoturizmin de özelliklerinden biri olan yöre halkına finansal destek sağlama amacını taşımaktadır. Çiftliklerde tarımsal üretimin yanında turizm hizmetlerinin de veriliyor olması, gelirlerini destekleme yoluyla çiftçilerin ekonomik alternatifler yaratmalarını sağlamaktadır.

İnsanların doğal ve organik ürünlere olan talebinin farkına varan çiftçiler, organik tarım yapmakta, çiftliklerini ve faaliyetlerini ziyaretçilere açmaktadırlar. Çiftliklerde doğa dostu, organik tarım yapılması, doğal tarım ürünlerinin yetiştirilmesi ile ilgili bilgi edinme konusunda istekli olan ziyaretçilerin daha uzun konaklamalarını ve çiftlik işlerine daha fazla katılmalarını sağlamaktadır.

Çiftçilerin ve diğer çalışanların yaptıkları iş hakkındaki bilgileri ve deneyimleri müşteriye karşı yaklaşımları açısından müşteri üzerinde güven hissini uyandırmaktadır. Bilgi ve deneyimlerinin yanı sıra özellikle organik tarım konusunda çeşitli kuruluşlardan ve diğer çiftçilerden bilgi edinme konusundaki isteklilikleri ve bu konuda gerekli çalışmaları yapma konusundaki girişimleri de çiftlik sahiplerinin üstünlüklerinden biridir. Çalışma kapsamına alınan çiftlik sahipleri gerek yurt içinde gerekse yurt dışındaki çeşitli kuruluşlarla ve organik tarım yapan diğer işletmelerle bağlantı kurmakta, ürünlerini tanıtmak ve diğer çiftlik sahipleriyle tanışmak üzere İstanbul ve Antalya gibi büyük şehirlerde kurulan organik pazarlara katılmaktadırlar.

5.1.2. Çekicilikler

Çiftliklerde yapılan turizmin en önemli çekicilik unsuru olan, doğal ve kültürel yapısı korunmuş, bozulmamış bir çevre sunması yanında temiz hava, temiz su ve katkısız elde edilen yöresel ürünleri tüketme imkânı tanınması çiftliklerin diğer güçlü yönleridir. Ayrıca bu çiftliklerin her biri, bulunduğu yörenin kırsal ve geleneksel dokusunu kaybetmemiş çiftliklerdir ve neredeyse tamamı gelenek ve göreneklerini sürdüren, yaşamsal değerlerini bir sonraki nesle aktarabilecek insanlar tarafından işletilmektedir. Ayrıca, çeşitlilik gösteren geleneksel el sanatları çiftliklerin önemli bir özelliğidir.

Kerpiç, ahşap ve taş binalardan oluşan çiftlik evleri ekolojik ve kültürel dokuya uygun olarak tasarlanmış geleneksel mimari özelliği taşımaktadır. Buna göre yapılar kurulurken, güneşin açısı, ısı, nem, yağış, rüzgarın yönü gibi fiziksel çevre koşulları ile bölgenin ekolojik dokusuna uygun yapı malzemeleri hesaba katılmıştır. Örneğin, Afyon Başmakçı'da faaliyet gösteren çiftlik, yöredeki diğer çiftlik evleri gibi kerpiç malzemedan yapılmışken, Artvin'de faaliyet gösteren çiftlik evleri ahşap ve taş malzemedan yapılmıştır. Araştırma kapsamına alınan bu çiftliklerde de evlerin konumuna da dikkat edilmiştir (pencerelerin güneye bakması gibi).

5.1.3. Fiziksel Olanaklar

Çiftliklerin bulunduğu yörelerde ulaşım, haberleşme ve elektrik altyapısının büyük ölçüde tamamlanmış olması, çiftliklerin bazı modern ekipmanlara sahip olmasını sağlamıştır. Örneğin çiftliklerin bir çoğunda elektrikli ekipmanlar (sıcak su sistemleri, TV, radyo, çamaşır makinesi, buzdolabı vb), iletişim (telefon) ve ulaşım imkanları bulunmaktadır.

5.2.ZAYIF YÖNLERİ

5.2.1. Tanıtım Yetersizliği

Çiftliklerin en önemli zayıflıklarından biri tanıtımlarının yeteri kadar yapılamamasıdır. Tatil çiftliklerinin tamamına yakınının kendilerine ait web sayfası bulunmamaktadır. Çiftliklerle ilgili tanıtım bilgilerine Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği tarafından sağlanan web sayfasından ulaşılabilmektedir. Bu nedenle rezervasyonlar doğrudan yapılamamakta, gitmek istedikleri çiftliklerin genel özellikleri ile ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşmalarında sıkıntılar yaşanmaktadır. Çiftliklerin kendilerine ait web sitelerinin bulunmaması, çiftlik konumu, arazi

büyüklikleri, arazi yapıları, üretim alanı, çiftlik evlerinin özellikleri, sunulan olanaklar, ek hizmetleri gibi bilgilere ve görüntülere ulaşamamakta, bu da müşterinin çiftlikle ilgili fikir sahibi olamamasına neden olmaktadır. Bu durum müşterinin gideceği yer hakkında bir takım şüphelere ve güvensizliklere yol açmaktadır. Bu çiftliklerde tatil yapmak isteyenler öncelikle Genç Tur isimli şirkete kayıt yaptırmaktadır.

Dağıtım ve tutundurma konusunda sadece bir acentenin aracı olması ve diğer araçlarla olan ilişkilerin yetersiz oluşu da tanıtımın önündeki en büyük engellerdir.

5.2.2. Fiziksel Yetersizlikler

Tatil çiftliklerinde konaklayan turistlerin büyük çoğunluğu metropollerde yaşayan yüksek sosyoekonomik gruplara dahil kişilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla tatil çiftliklerinde müşterilerin konaklama süreleri boyunca kalacakları ev veya odaların bakımı, temizliği, kültürel ve geleneksel dokuyu yansıtmasının yanında müşterilerin gereksinimlerini karşılayacak modern ekipmanlarla döşenmiş olması, hijyen koşullarının sağlanması, müşterilerin konfor ve rahatlığı açısından özellikle önem taşımaktadır. Modern insanın ihtiyaçlarını karşılayacak duş, klozet vb bazı olanakların bulunmayışı hatta bazı çiftliklerde banyonun ve tuvaletin dışarıda yer alması çiftliklerin en önemli zayıflıklarındadır. Çiftliklerde hijyen koşullarının tam olarak sağlanamaması, turist sağlığını ve güvenliğini tehdit edebilmektedir.

Yine çiftliklerin müşteri odalarında sunulan imkanlar, dünyadaki diğer çiftlik olanaklarından oldukça zayıf durumdadır. Çiftliklerin tamamına yakın bir bölümünde evlerde bulunsa bile müşteri odalarında klima, TV, mini buzdolabı, telefon vb gibi ekipmanlar bulunmamaktadır.

Çiftliklerin genelinde internet olanağı yoktur. Bu çiftliklerde iletişim yalnızca telefonla sağlanabilmektedir. İnternet bağlantısı, çiftliğin bağlı bulunduğu ilçe veya beldelerden sağlanabilmektedir.

Eski çiftlik evlerinin yeniden yapılandırılması, doğaya uyumlu yeni ek binaların yapılması ve hijyen koşullarını sağlayacak modern banyo, tuvalet gibi fiziksel alanların yapılması gerekliliği, kanalizasyon veya katı atık sistemlerinin kurulması gibi yatırım maliyetleri çiftçileri çoğu zaman mali açıdan zor duruma düşürebilmektedir.

Çiftliklerin merkezden uzak oluşu ve ulaşım imkanlarının sınırlı oluşu, çiftliklerin ulaşılabilirliğini zorlaştırmaktadır. Çiftliklerin zaten şehirden uzakta kurulmuş olması bir yana, köy veya ilçe merkezine de olan mesafesi, ulaşım araçlarının yetersizliği ve kalkış zamanlarının sınırlı olması, çiftlik yerlerinin tabela veya işaretlerle tam olarak belirtilmemesi ziyaretçilerin çiftliklere ulaşmalarını zorlaştırmaktadır.

5.2.3. Etkinlikler

Çiftliklerde sunulan açık hava etkinlikleri genellikle turistlerin çiftlik aktivitelerine katılımları ile ilgili olup diğer açık hava etkinlikleri yetersizdir. Tatil çiftliklerinde konaklayan turistlerin vakitlerinin tamamını çiftlikte geçirme konusunda isteksiz olabilecekleri düşünüldüğünde çiftliğin kurulduğu yöre ve çevresindeki tarihi ve kültürel olanakların dışında doğal çekiciliklerin de değerlendirilip turistlere yönelik hobi etkinlikleri, atlı doğa yürüyüşleri, doğa yürüyüşleri, bisiklet turları gibi yakın çevre turları, yöresel el sanatları ve yaban hayatını gözlemlene gibi eğitime dayalı çeşitli açık hava etkinlikleri sunulmalıdır.

5.2.4. Eğitim ve Sağlık

Türkiye’de kırsal kesimde yaşanan en önemli sorunlardan biri de eğitim düzeyinin düşük olmasıdır. Bu bağlamda, işletme sahiplerinin ve çalışanlarının bir çoğunun eğitim düzeyinin düşük olması, çiftliklerin zayıf yönlerinden biridir. Tatil çiftliklerinde konaklayan turistlerin ise yüksek gelir grubuna dahil olan ve eğitim düzeyi yüksek kişilerden oluşuyor olması zaman zaman misafir ve ev sahibi arasında çatışmalara neden olabilecektir.

Çiftçi ailelerin ve çalışanlarının yabancı dil bilmiyor olmaları da çiftliklerde ev sahibi ile ziyaretçi arasındaki iletişimde sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

5.3.FIRSATLARI

5.3.1. Tarım Sektörü

Türkiye, gerek coğrafi ve gerekse iklim şartları yönünden tarım ürünleri üretmeye çok elverişli bir ülkedir. Bu nedenle tarım sektörü, Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal gelişiminde çok önemli bir yer tutmuştur. Türkiye’de arazi kullanımı ile ilgili verilere bakıldığında; Türkiye’nin toplam arazi büyüklüğü 184.348.232 dekar olup bunun 122.539.119

dekarı ekilen arazidir. Toplam arazinin yaklaşık 27.375.604 dekarı nadasa bırakılan arazi olmakla birlikte 3.175.120 dekarlık alanda sebze ve çiçek, 17.579.624 dekarında meyve ve diğer uzun ömürlü bitki üretimi yapılmaktadır. Tarıma elverişli olup kullanılmayan arazi büyüklüğü toplam 4.698.598 dekar olup, 1.337.909 dekar otlak, 943.193 dekar koruluk ve ormandan oluşmaktadır (http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=44&ust_id=13, erişim: 06.05.2007).

Türkiye, çeşitli iklim kuşaklarının etkisi altında bulunan ve bu yüzden, tropikal iklim bitkileri haricinde dünyada en çok bitki türüne sahip ülkelerden biridir. Ekilen tarım arazileri içinde %49' a varan bir oranla hububat ekiliş alanı ilk sırada yer almaktadır. Bunun ardındansa endüstri bitkileri ve yağlı tohumlar gelmektedir.

DİE 2003 verilerine göre; ülke genelinde toplam nüfusun işgücüne katılım oranı %48,7 olup, bu oran erkeklerde %70,1, kadınlarda %27,4'tür. Kırsal alanda ise toplam işgücüne katılma oranı %60,1 olup, bu oran erkeklerde %76,7, kadınlarda ise %43,8'dir. Ayrıca kırsal alanda istihdam edilenlerin % 77,0'si tarımda yer almakta olup, bu oranın %47,5'i kadın, %52,5'i erkektir. Yine kırsal alanda istihdam edilen erkeklerin %66,6'sı kadınların ise %94,2'si tarımda yer almaktadır. Yani kırsal alanda kadınların tamamına yakını tarımda istihdam etmektedir (http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=302, erişim: 06.05.2008).

Türkiye, konumu ve farklı ekolojik yapısı ile hayvancılık için oldukça elverişli olup, büyük potansiyele sahip bulunmaktadır. Hayvancılık alanında sayı bakımından zengin çeşitli hayvan varlığı bulunmaktadır. Doğa ve iklim şartları ile hayvancılık bakımından oldukça elverişli bir ülke olan Türkiye'nin hayvan nüfusu, dünya ülkeleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) 2007 verilerine göre Türkiye'de toplam küçükbaş hayvan sayısı 27.551.003 ve toplam büyükbaş hayvan sayısı 11.147.438'dir (http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=301, erişim:02.05.2008).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de tarımsal üretim büyük ölçüde doğa koşullarına bağlı, risk ve belirsizliği oldukça yüksek bir ekonomik faaliyettir. Bu özelliğinden dolayı tüm ülkeler tarıma özel ilgi göstererek tarım politikalarını belirlemişlerdir. Pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de tarımla ilgili politikalar belirlenmektedir. Türkiye'de genel olarak tarım politikasının amaçları; artan nüfusun

beslenme ihtiyacının karşılanması, üretim düzeyi ve verimin artırılması, üretimde doğal etkenlerin etkisinin azaltılması, tarımsal ürünlerde kendine yeterlilik seviyesinin yükseltilmesi, tarımsal gelirlerin artırılarak süreklilik kazandırılması, tarım ürünleri ihracatının artırılması ve kırsal kesimin kalkınmasıdır.

Ülkenin beslenme ihtiyacını karşılaması, milli gelire ve istihdama katkı sağlaması, hammadde ihtiyacını karşılaması gibi nedenler, tarım sektörünü özellikle gelişmekte olan Türkiye açısından vazgeçilmez bir sektör durumuna getirmektedir.

Bu tür çiftliklerde öncelikli faaliyetin tarım olması ve özellikle doğa dostu tarım denilen organik tarımın yapıyor olması toprağa daha az zarar vermekte böylece tarımsal alanların korunması ve toprak verimliliğinin artırılması sağlanmaktadır.

5.3.2. Turizm Sektörü

Doğal ve kültürel zenginliği yanında Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle turist gönderen pek çok pazara yakın olması ve ekoturizm açısından henüz yeni keşfedilmeye başlayan bir ülke olması çiftlikler için fırsat yaratmaktadır.

Tüm bu olanakların yanında Türkiye'de turizmin deniz-kum-güneş üçlemine bağlı olarak hızla gelişmesi ve bu bağlamda çekici bir ülke durumunda olması da Türkiye'nin ekoturizm ve ekoturizm kapsamında yapılan bu tür faaliyetlerin tanınması açısından önemli olmaktadır.

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği tarafından küçük tarım çiftçisinin gelir kaynağını çeşitlendirmek ve ürünlerine pazar bulmak, kırsal yaşamın bir takım engellerini aşmak adına başlattığı ve yürüttüğü Ta Tu Ta (Tarım Turizm Takas) projesinin devam ediyor olması, çiftliklerinin tanıtılması ve turistlerin çiftliklerini ziyaret etmesi açısından büyük bir fırsat oluşturmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizmin tüm yıla ve ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla Türkiye'de turizmin çeşitlendirilmesi çabaları da bu çiftliklerin desteklenmesi açısından önemli bir konu olmaktadır.

Doğal ve kültürel çevresi bozulmamış kırsal alanlara yönelik ilginin ve çevrenin korunması ve geliştirilmesi konusundaki bilincin giderek artması insanları, doğal ve kültürel seyahatlere yönlendirmekte ve bu tür turizm türlerine talep giderek

artmaktadır. Türkiye ise, gerek iklim ve doğal kaynakları ile, gerekse bozulmamış çevresiyle bu talebe cevap verebilecek nitelikte alanlara sahip bir ülke durumundadır.

Tüketici bilincinin gelişmesiyle birlikte sağlıklı, kaliteli ve organik ürünlere olan talebin artması, tatil çiftliklerinin Türkiye’de de gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunacaktır. Çiftliklerde doğa dostu, organik tarım yapılması, doğal tarım ürünlerinin yetiştirilmesi ile ilgili bilgi edinme konusunda istekli olan ziyaretçilerin daha uzun konaklamalarını ve çiftlik işlerine daha fazla katılmalarını sağlayacaktır.

Mimari ve kültürel açıdan önem taşıyan, korunması gereken yada turizmin gelişmesi açısından potansiyeli bulunan kırsal yerleşimlerin görünümünün ve fiziki koşullarının iyileştirilmesi, tarihi ve mimari değer taşıyan binaların restore edilmesi ve korunması, uygun olanların turizm amaçlı kullanıma açılmasına yönelik projelerin gerçekleştirilmesi ve desteklenmesi, kırsal alanlarda faaliyet gösteren bu çiftlikler için büyük bir fırsat yaratmaktadır.

Kırsal kalkınmanın, en önemli öncelikli alanlarından biri olduğu Türkiye’de devlet tarafından uygulanan ulusal kırsal kalkınma stratejilerinde kırsal alanlara yönelik alt yapı ve üst yapı çalışmaları, ulaşım ve iletişim hizmetlerinin iyileştirilmesi, kanalizasyon ve atık sistemlerinin oluşturulması, içme suyunun sağlanması ve yapıların iyileştirilmesi gibi projeler (<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/strateji/UKKS.pdf> Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi) bu çiftliklerin zayıf yönlerinin giderilmesini sağlayacaktır.

Yine Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2023 Türkiye Turizm Stratejinde belirttiği üzere “turizm potansiyeli yüksek ve turizmin çeşitlendirilmesinin amaçlandığı alanlarda yerel yönetimlerle işbirliği, finansal destek vb. uygulamalar ile altyapıdaki eksikliklerin karşılanması için etkin bir çalışma sağlayacak olması ve bu doğrultuda, yeni geliştirilmesi hedeflenen varış noktalarında, şehir ve kültür turizminin geliştirileceği, kıyı gerisinde kalan mevcut turizm alanlarında altyapı eksikliklerinin giderilmesi ve turizmin çeşitlendirilmesi kapsamındaki alanlarda altyapı gelişimine yönelik ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği için düzenlemeler gerçekleştirecek ve gerektiğinde yönlendirme sağlayacak olması” da turizm potansiyeli olan bu yörelerde alt yapı ve üst yapının iyileştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

5.3.3. Doğal ve Kültürel Çevre

Tarih ve kültür zenginliği, farklı coğrafi özellikler ile birlikte oluşan iklim çeşitliliği ile Türkiye biyolojik açıdan önemli bir çeşitliliğe sahiptir. Dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları; korunan alanları; flora ve faunası ile mağara ve kanyon gibi ilginç jeolojik oluşumları açısından oldukça zengin olan Türkiye’de pek çok turizm çeşidi bir arada yapılabilmektedir. Bu nedenle çiftliklerde konaklayan turistlere çiftlik etkinlikleri dışında aynı zamanda dağ ve doğa yürüyüşleri, yaban hayatını gözlemleme, mağara turizmi, su sporları, bitki inceleme ve kuş gözlemleme gibi pek çok açık hava aktivitesini de sunabilmektedirler.

Tüm bu doğal zenginliklerle birlikte, aynı zamanda farklı kültür ve inançta insanların uzun yıllar boyunca bir arada yaşaması ve doğal, kırsal ve kültürel değerlerinin büyük bölümünün varlığını canlı biçimde sürdürmesi Türkiye’yi özellikle ekoturizm için çekici bir konuma getirmektedir.

5.4.TEHDİTLERİ

5.4.1. Tarım Sektörü

Sanayileşmeyle beraber, diğer sektörlerin gelişmesine paralel olarak tarım sektörünün payı giderek düşmüştür. Türkiye nüfusunun büyük bir bölümü kır kesiminde yaşamakta ve gelirini tarımdan sağlamaktadır. Kurumlar arasındaki koordinasyon yetersizliği nedeniyle uygulanan bazı yanlış politikalar tarım sektörünün Türkiye’de giderek gerilemesine neden olmaktadır. Uygulanan bu politikalar, ürünlerin serbest piyasada pazarlanma şansını azaltmış, Türkiye’yi tarımsal ürünlerde ithalatçı konumuna getirmektedir. Bu olumsuzluklar, çiftçilerin gelir dağılımını etkilemekte, bölgelerin farklı ekolojik yapısı nedeniyle de bölgelerarası gelir farklılığı daha da artmaktadır. Yine, Türkiye’de tarımsal ve kırsal alanda yaşanan toprak dağılımındaki dengesizlik ve işletmelerin yeterli büyüklükte işletme toprağına sahip olmaması, tarım topraklarında verimli bir tarımsal üretim yapılmasını engellediği gibi toplum katmanları arasında da farklılığa neden olmaktadır (Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, II. Tarım Şurası). Üretici gelirlerinin gelirlerin giderek azalması ise köyden kente olan göçü hızlandırmaktadır. Yaşanan bu tür olumsuzluklar nedeniyle pek çok çiftçi ailenin genç kuşağı bu işi devralmak istememekte, kendilerine tarım dışında çalışabilecekleri işler aramaktadırlar. Bununla

birlikte kırsal alanlardan kentlere olan göç nedeniyle bu alanlarda nitelikli işgücü ve genç nüfus şehirlere kaymaktadır. Bu da bu çiftliklerde istihdam sorunu yaratabilmektedir. Yaşanan yoğun göçlere rağmen, tarım sektöründe gizli işsizlik ve tarımsal üretimin yapısından kaynaklanan mevsimlik işsizlik de söz konusudur. Yapılan araştırmalarda kırsal kesim de yaşayan ailelerin sahip oldukları potansiyel işgücünün yarıya yakın kısmı atıl işgücü durumunda olduğu saptanmıştır. (www.ekodialog.com, erişim: 06.05.2008).

Üreticilerin, sosyal yönden güçlenmesini sağlayacak örgütlenme yeterince gerçekleşmemiştir. Ülkemizde üretici örgütlenmesinin en yaygın biçimini oluşturan kooperatifçilik daha çok sayısal yönden olmuş sektördeki etkinlikleri istenilen seviyeye ulaşamamıştır (Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, II. Tarım Şurası). Ayrıca, tarım sektörü ve üreticilerle ilgili düzenli bir kayıt sisteminin ve veri tabanının oluşturulamamış olması, bu konularda araştırma yapılmasını daha da güçleştirmektedir.

Yine tarım sektöründe yaşanan sorunlar ve özellikle organik tarım konusunda devlet desteğinin ve teşviklerin yetersiz olması çiftçileri ekonomik anlamda oldukça güç durumda bırakmakta, bu ise bir çok çiftçiye organik tarım konusunda vazgeçme noktasına getirmektedir. Ayrıca, yetiştirilen ürünler genellikle çiftçilerin bireysel uğraşları sonucu tüketiciye ulaştırılmaktadır.

Diğer yandan bulaşıcı ve salgın hastalıkların tehdidi, çayır ve meraların tarıma açılmış olması, yem bitkileri üretiminin yetersizliği ve yem açığının bulunması hayvancılığın en önemli sorunları arasında yer almaktadır.

5.4.2. Altyapı ve Üst Yapı Sorunları

Türkiye’de karayolu ve demiryolu gibi ulaştırma sistemleri çağın gerisindedir. Karayollarında çağdaş anlamda günümüz teknolojisine uygun araçlar kullanılmasına rağmen yolların yetersiz olması ve demiryolu ray sistemlerinin oldukça geri kalması, kırsal yörelere ve çiftliklere ulaşımı daha da zorlaştırmaktadır. Diğer taraftan, kırsal alanlara yönelik bu tür hizmetlerin henüz tamamlanamamış olması ve Türkiye’de bu tür çiftliklerin bulunduğu köylerin önemli bir bölümü yüksek, eğimli, engebeli arazilerde kurulmuş olması, çoğu zaman bu köylere ve çiftliklere yönelik fiziki ve sosyal altyapı hizmetlerinin sunumunun aksamasına

neden olabilmektedir. Çiftliklerin bir çoğu havaalanlarına oldukça uzak mesafede kurulmuştur. Ulaşım karayolu ile sağlanabilmektedir.

Ayrıca, deprem, heyelan, toprak kayması, sel gibi afetlerin önemli tehdit oluşturduğu kırsal alanlara kurulmuş olan bu çiftliklerin konumu ve yapılaşma biçimi (ahşap, kerpiç gibi malzemelerin kullanılması), doğal afetlerden kaynaklanan risklerin artmasına neden olmaktadır.

Türkiye'nin pek çok yöresinde alt yapı sorunları tamamıyla çözölmüş değildir. Özellikle kırsal yörelerde sağlıklı ve yeterli içme suyu olanaklarının bulunmaması, kanalizasyon alt yapıları ile doğal çevreyle uyumlu arıtma tesislerinin yetersiz olması, haberleşme, bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı hizmetlerinin sınırlı olması gibi sorunlar günümüzde de devam etmektedir.

Kırsal alanlarda coğrafik ve iklimsel koşulların getirdiği elverişsiz koşullara bağlı olarak, sağlık hizmetlerinin tam olarak yerine getirilemiyor olması, turist sağlığı ve güvenliği açısından tehlikeler yaratabilecektir. Türkiye'de özellikle sağlık personelinin bu elverişsiz koşullar nedeniyle kırsal bölgelere gitmek istememesi ve ekonomik sorunlar nedeniyle hastanelerin bu alanlarda tam donanımlı olmaması önemli bir sorun teşkil etmektedir.

5.4.3. Çevresel Sorunlar

Hızlı kentleşme, sanayileşme ve nüfus artışının yarattığı olumsuzluklar ve plansız gerçekleştirilen turizm faaliyetleri doğal kaynakların ve orman alanlarının yok edilmesine, tarım alanlarının kirlenmesine, yörenin florasının ve faunasının tahrip edilmesine neden olmaktadır.

Yine küresel boyutta yaşanan çevre sorunları ölkemiz üzerinde de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Yaşanan tüm bu çevresel sorunlar çiftliklerin kurulduğu alanlar için tehdit unsuru oluşturmaktadır.

Erozyon, uygun olmayan tarım teknikleri nedeniyle görölen olumsuzluklar su ve toprak kaynaklarının yok olmasına, çölleşme, kuraklık, orman yangınları, sel baskınları, heyelanlar ve biyolojik çeşitliliğin azalması gibi çevre sorunlarının artmasına neden olmaktadır.

5.4.4. Turizm Sektörü

Tatil çiftlikleri özellikle İngiltere, Avusturya, Almanya ve İtalya gibi Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'da uzun yıllardır gelişme göstermektedir. Bu ülkelerde çiftlik turizmi sektör durumuna gelmiştir. Bu ülkelerin tatil çiftlikleri konusundaki deneyimleri ve çekicilikleri ise, Türkiye'de faaliyet gösteren çiftlikler için bir tehdit unsuru oluşturmaktadır.

Yaşanan bazı ekonomik, sosyal ve siyasal sorunların, Türkiye'nin dış turizmdeki imajını da olumsuz yönde etkilemesi ise zaten tanıtım sorunu yaşayan çiftlikleri daha da zor duruma düşürmektedir. Güvenlik sorunu (terör), trafik sorunu, farklı kültür yapısına sahip olması, satıcıların ısrarlı davranışları ve gerçek fiyatının çok üstünde fiyatla satış yapmaları gibi mevcut imaj sorunları (Kozak vd, 2001: 154), çiftliklere yönelik talebi olumsuz yönde etkilemektedir.

Tüm bunlara ek olarak, ekoturizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinde sıralanan “yöre halkının konaklama, çeşitli alt ve üstyapı hizmetleri ile diğer kamu hizmetlerini turistlerle paylaşmak zorunda kalması, ziyaretçi sayısının artmasına bağlı olarak yerel kültürün ve dilin erozyona uğraması, turist ve halkın etkileşimi ile birlikte zenginliğin ve fakirliğin belirgin bir şekilde fark edilmesi ve kültürü temsil eden bir takım unsurların, festivallerde ve çeşitli gösterilerde yeniden canlandırılmasının kültürlerin orijinal yapılarının bozulmasına neden olması, sosyal ve kültürel yozlaşmanın yaşanması, yabancı bir değer sisteminin zorla empoze edilmesi” gibi unsurlar, kırsal kesimde faaliyet gösteren bu tür çiftlikler için de tehdit oluşturabilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çevreyi korumaya ve yerel halkın refahını düzeltmeye yönelik olarak doğal alanlara yapılan seyahatler olarak tanımlanan ekoturizm, her şeyden önce ev sahibi toplumun doğal ve sosyo-kültürel kaynaklarını korumayı, bu kaynakların sürdürülebilirliği için finansal kaynak yaratmayı, böylece ev sahibi toplumun ekonomik ve sosyal refahını artırmayı, ekosistem üzerindeki ziyaretçi etkilerini en az düzeye indirmeyi ve yöre halkı ile turistlerin çevresel anlamda duyarlılığını artırmayı oluşturmayı amaçlayan bir turizm çeşididir.

Tatil çiftlikleri ise, ekoturizmin bu niteliklerini bünyesinde taşıyan en önemli ürünlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda faaliyetteki bir çiftlik ile turizm hizmetlerini birleştiren, kırsal girişimler olarak ifade edilen tatil çiftlikleri, faaliyet göstermekte olan bir arazinin tarımsal üretimden kazandığı gelirin dışında turizm faaliyetlerinden de ek bir gelir kazanmasıdır.

Tatil çiftlikleri konuklarına kırsal bir arazide kısa süreli veya uzun süreli konaklama, yatak ve yeme içme olanakları yanında çiftçilik yapan aile ile birebir konuşma, görüşme yani temas kurma olanağı sunmaktadır. Ayrıca hayvan bakımı, meyve ve sebze toplama gibi çiftlikle ilgili etkinliklerle beraber atlı doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, yaban hayatını gözlemleme gibi açık hava faaliyetlerine aktif katılımın sağlanması yanında bu tür faaliyetlere katılmadan uzaktan gözlemleme imkanları da sunulmaktadır.

Literatürde “tarım ve turizm arasındaki sembiyotik ilişkiyi” temsil eden, akılcı bir çeşitlendirme seçeneği şeklinde yorumlanan tatil çiftlikleri, özellikle Avrupa’da 100 yıldan fazla zamandır örgütlü bir endüstri şeklinde gelişme göstermiş ve 2. Dünya Savaşı’ndan sonra da devletlerin bu tür çiftlikleri desteklemeleriyle hızlı bir şekilde büyümüştür. Bu çiftliklerin Avrupa’da gelişme göstermesinin en önemli nedenleri arasında şunlar sıralanabilir;

- Tarım sektöründe yaşanan krizler nedeniyle çiftçilerin ürünlerini çeşitlendirme yoluyla finansal destek sağlama,
- Tarım sektöründeki durgunluk nedeniyle ek bir gelir yaratma çabası,
- Kırsal kesimde yaşanan istihdam sorununu büyük oranda azaltması,

- Çiftçilik dışındaki sektörlerde gelirlerin giderek yükselmesi ve isteğe bağlı boş zamanın artması sonucu kırsal odaklı rekreasyonel faaliyetlere olan talebin artması,
- Genellikle küçük ölçekli, kendine özgü bir yöreselliği olan ve kırsal bir ekonomide var olan, bu nedenle ev sahibi toplumların özelliklerini ve kültürünü sürdüren ve diğer otel işletmeleri gibi çok geniş alanlara yayılmadan uzun dönem varlığını devam ettiren kırsal bir yaşam şeklinin desteklenmek istenmesi,
- Doğal ve organik ürünlere olan talebin harekete geçmesi ve hızla artması,
- Misafirlerle arkadaşlık kurabilme imkanı dolayısıyla ekonomik ihtiyaçların dışında sosyal ihtiyaçların da karşılanması,
- Arazisi ve işgücü olan çiftçilerin bu varlıklarını tam kapasite kullanabilecekleri en uygun yöntem olması.

Türkiye’ye bakıldığında ise, ekoturizm faaliyetlerinin genellikle “korunan alanlarda” gelişme gösterdiği görülmektedir. Ayrıca, bitki inceleme, kuş gözlemciliği, yayla turizmi, rafting, dağ ve doğa yürüyüşleri, sportif olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turları ve mağara turizmi gibi turizm türleri de turizm çeşitlendirmesi kapsamında ele alınan ancak çalışmamızda ekoturizm kapsamında ele aldığımız turizm türleridir. Ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftlikleri, Türkiye’de henüz birkaç yıldır tanınmaya başlayan bir turizm çeşididir. Oysa ki, fiziksel ve kültürel çevreyi koruması, hem ziyaretçi için hem de yöre halkı için çevresel eğitime ve öğrenmeye dayalı etkinlikler sunması, doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik kaynakların sürdürülebilirliği açısından ekoturizmin ilkelerini bünyesinde barındıran ve alternatif bir turizm şekli olan tatil çiftliklerinin Türkiye’de geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, Türkiye’de tatil çiftliklerinin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkaran pek çok neden sıralanabilir;

1. Bugün Türkiye’de tarım sektöründe yaşanan olumsuzluklar nedeniyle pek çok çiftçi ailenin genç kuşağı kendilerine tarım dışında çalışabilecekleri işlerin arayışı içindedir. Bu da Türkiye’de zaten var olan istihdam sorununun daha da artmasına neden olmaktadır. Çeşitlendirme stratejisi olarak tatil çiftliklerinin

geliştirilmesi ise kırsal kesimde yaşanan bu tür istihdam sorununu büyük oranda giderebilecektir.

2. Asıl üretim alanı tarım olan bu tür çiftliklerde tarım ve hayvancılığın yanında turizmin de yapıyor olması tarım sektöründeki olumsuzluklardan oldukça etkilenen aileler için ek bir gelir yaratacaktır.
3. Bugün dünya tarım pazarında sürekli yaşanan dalgalanmalar Türkiye'yi de etkilemektedir. Tarım sektöründeki bu dalgalanmaların yarattığı gelir düzeyindeki düşüş, çeşitlendirme stratejileri ile durdurulabileceği gibi, sezonluk dalgalanmalar, işletmelerin yılın farklı zamanlarında gelir yaratacak bu tür faaliyetleri geliştirmesiyle önlenebilecektir.
4. Avrupa'nın pek çok ülkesinde tatil çiftliklerinin bu kadar çok gelişme göstermesinde ve ilgi görmesinde, ülke yönetimlerinin kırsal kesimden şehirlere olan göçü durdurma çalışmaları sonucu bu tür çiftliklerin kalkınmasını desteklemek adına gerçekleştirdikleri finansal yardımların büyük önemi vardır. Bugün Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri kırsal kesimden kentlere yaşanan göçtür. Dolayısıyla, çeşitlendirme stratejisi olarak tatil çiftliklerinin geliştirilmesi ile göç sorunu kısmen durdurulabilecektir.
5. Ziyaretçi ile kırsal kesimde yaşayan halk arasında sosyal bir etkileşim sağlanması bakımından tatil çiftliklerinin önemi büyüktür. Tatil çiftliklerinde çoğunlukla misafirlerin ihtiyaçlarının karşılanmasından bayanların sorumlu olması böylelikle farklı insanlarla iletişim ve etkileşim içinde olmaları kadının ikinci planda kaldığı Türkiye gibi toplumlarda onların sosyal ve kültürel açıdan gelişmelerine katkı sağlayacaktır.
6. Tarım ve hayvancılık yapılan çiftlikler küçük ölçekli çalışan ve genellikle kapasite ve işgücü fazlası kullanan işletmelerdir. Bu

nedenle bu tür çiftliklerde turizmin de yapıyor olması çiftçilerin, çiftlik kaynaklarını tam kapasite kullanabilmelerini sağlayacaktır.

7. Ayrıca, kitle turizmiyle karşılaştırıldığında “flora, fauna, habitat ve yaban hayatına zarar vermeden, ekosistemin korunmasını teşvik eden” bir turizm çeşidi olarak karşımıza çıkan ekoturizmin bir ürünü olarak tatil çiftlikleri, ziyaret edilen yörenin doğal çevresini korumayı, sosyal ve kültürel bütünlüğünü sürdürmeyi ve ekonomik refahını desteklemeyi gerektirdiği için, sürdürülebilir bir turizm anlayışını Türkiye’de de oluşturmak mümkün olabilecektir.
8. Türkiye’de tatil çiftliklerinin geliştirilmesiyle, kırsal yöreler ile kentler arasındaki iletişimsizliğin biraz olsun azalması sağlanabilecektir. Kentli insan kırsalda yaşayan insanın gereksinimlerini, sorunlarını, olanaklarını ve olanaksızlıklarını görebilecek, kırsal yöre insanı ise, kentle bağıını kendi doğal, sosyal ve kültürel ortamını terk etmek zorunda kalmadan oluşturabilecektir.

Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği, katılımlı gözlem, doküman incelemeleri ve Buğday Derneği’nin internet sitesinde yer alan çiftlik bilgileri kullanılarak elde edilen verilere ve dünyadaki çiftliklerin web sitelerinden sağlanan bilgilere dayanılarak oluşturulan ve çiftliklerin faaliyet alanları, çekicilikleri ve fiziksel olanakları bakımından taşıdığı güçlü yönlerine ve yine fiziksel olanakları, sundukları etkinlikler, tanıtım ve eğitim-sağlık konularında zayıf yönleri ile tarım, turizm, doğal-kültürel çevre ve alt yapı-üst yapı açısından fırsatları ve tehditlerini ortaya koyan SWOT Analizine dayanarak, Türkiye’de faaliyet gösteren çiftliklerle ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Türkiye’de faaliyet göstermekte olan tatil çiftlikleri, genellikle asıl işi organik tarım veya ekolojik tarım diye adlandırılan doğa dostu bir üretim gerçekleştiren küçük ölçekli çiftliklerdir. Doğa dostu tarım ya da geleneksel tarım, toprağı zehirlemeyen, fenni gübre kullanılmayan tarımdır. Araştırma kapsamına alınan her iki çiftlikte de çiftlik sahiplerinin organik tarım konusundaki bilgileri, bu konuda

bilgilendirici açıklamalarda bulunmaları ve çiftlik arazisi içinde yapılan organik tarıma dayalı faaliyetlerini tanıtmaları çiftliklerdeki bu tarım şekli konusunda ikna olmamızı sağlamıştır.

Ayrıca bu tür çiftlikler, yörenin kırsal ve geleneksel dokusunu kaybetmemiş, gelenek ve göreneklerini sürdüren ve yaşamsal değerlerini bir sonraki nesle aktarabilecek olan çiftliklerdir. Araştırma kapsamına alınan her iki çiftlikte de binalar, buldukları yörenin doğal ve kültürel özelliklerini taşıyan, yörenin coğrafik ve iklimsel yapısına uygun olarak tasarlanmıştır.

Bu çiftliklerde turizmin yapılması, yılın belirli dönemlerinde veya tüm yıl boyunca turist kabul ederek ek bir gelir elde etme amacı taşımaktadır. Dünyadaki diğer tatil çiftliklerinde olduğu gibi Türkiye’de de sağlanan bu ek gelir çiftçilerin toplam net gelirine sadece küçük bir katkıda bulunmaktadır. Ancak çoğu kez ekonomik ihtiyaçların dışında sosyal ihtiyaçların karşılanması da sosyal bir varlık olan insanlar için önemli olmaktadır. Çiftçilerin misafirlerle arkadaşlık kurmakla birlikte bilgi alışverişinde bulunmaları, kırsal kesimde yaşayan bu insanların gerektiğinde eğitim ve sağlık gibi öncelikli ihtiyaçlarını bu yolla karşılayabilmeleri çiftliklerinde turizm faaliyeti de yapıyor olmalarında en önemli faktörlerden biridir. Özellikle sosyal ortamdan soyutlanan, toplumda farklı görevler üstlenen kırsal kesim kadınlarının çiftliğe konaklama üzere gelen yerli veya yabancı konuklarla iletişim kurma imkanını yakalaması ve bu anlamda sosyal ihtiyaçlarını ikamet ettikleri yörenin dışına çıkma gereği duymadan karşılıyor olmaları, tatil çiftliklerinin önemli bir etkisidir.

Tatil çiftliklerinin yöre halkına istihdam olanağı yaratmasının yanında tarımla uğraşan aile bireylerinden özellikle genç nesil için istihdam olanağı yarattığı açıktır. Ersöz çiftliğinde, biri yüksek okul diğeri meslek lisesi mezunu olan iki gencin de farklı bir kentte çalışmak yerine çiftliklerini tercih etmesi bunun en güzel örneğidir.

Çiftliğin faaliyet gösterdiği yörenin coğrafik ve iklimsel özellikleri, çiftlik yapılarının mimari özelliklerini belirlerken aynı zamanda çiftlik konuklarına sunulacak çiftlik etkinlikleri ile açık hava etkinliklerini de etkilemektedir. Araştırma kapsamına alınan her iki çiftlikte sunulan etkinlikler yöresel özelliklere bağlı olarak değişmektedir. Türkiye’nin en önemli doğal ve kültürel kaynaklarına sahip bir

yörede, aynı zamanda tanıtımı çok iyi yapılmış ve kitle turizminde oldukça önemli bir turizm merkezi olan Fethiye’de faaliyet gösteren Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği ile Afyonkarahisar’a 140 km uzaklıkta bulunan ve Anadolu’nun sınırlı doğal çekiciliklere sahip bir kasabasında faaliyet gösteren Ersöz Çiftliği’nin sunduğu açık hava etkinlikleri arasında önemli farklılıklar olduğu görülmektedir.

Çiftliklerin pazarlanmasında sivil toplum örgütlerinin önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Türkiye’de faaliyet gösteren Buğday Derneği ve ortağı olduğu IFOAM (Uluslararası Ekolojik Tarım Hareketleri Federasyonu), ECEAT (Eko Tarım Turizmi Avrupa Merkezi), WWOOF (Ekolojik Çiftliklerde Gönüllüler Örgütü) ile ICPPC (Polonya’nın Kırsal Alanlarının Korunması İçin Uluslar arası Koalisyon) dernek ve kuruluşları, kurdukları sistemlerle doğa dostu tarım yapan ve küçük ölçekli bu çiftliklerin dünya çapında tanıtılmasına ve pazarlanmasında yardımcı olmaktadır. Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği’nin kendine ait bir web sitesi bulunmasına karşın Ersöz Çiftliği’ne Buğday Derneği’nin internet sitesinden ve Genç Tur’dan ulaşılabilir.

Araştırma kapsamına alınan çiftliklerden Başmakçı’da faaliyet göstermekte olan Ersöz Çiftliği bir çok fiziksel olanaktan yoksundur. Binanın taşıdığı özellikler, ekipman eksikliği, halen alaturka tuvaletin kullanılıyor olması ve bu yıla kadar ısıtma sisteminin odunlu şofbenle sağlanması, yemeklerin yer sofrasında ve aynı tabaktan yenilmesi gibi unsurlar çiftlikte hijyen koşullarının tam olarak sağlanmadığını göstermektedir. Bu durum ise, turist sağlığını ve güvenliğini tehdit edebilmektedir. Diğer taraftan, Ersöz Çiftliği’nin ilçe merkezine uzak ve taşıma araçlarının sınırlı oluşu çiftliğe ulaşımı zorlaştırmaktadır. Ayrıca, ilçeye gelindiğinde çevrede çiftliğin yerini belirten ve çiftliğe ulaşmayı sağlayacak herhangi bir tabela veya işaretin olmayışı, çiftliğin diğer çiftlikler içinden bulunmasını güçleştirmektedir. Ziyaretçilerin çiftliğe ulaşması için ilçe halkına danışmaları gerekliliği ise, yabancı dil sorunu göz önünde bulundurulduğunda, çiftliğin yerini bulmalarını daha da zor hale getirmektedir.

Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği ise, çiftlik evlerinde, modern insanın gereksinimlerini karşılayacak, banyo, sıcak su sistemleri, kütüphane, mutfak ekipmanları, duş, klozet vb, çiftlik alanı içerisinde internet, otopark, havuz,

ışıklandırma sistemleri, toplantı odası, televizyon odası, mutfak gibi fiziksel olanaklara sahiptir. Çiftlik alanı içerisinde bulunan tüm unsurların (insan, makine, bina, yapı vb) temiz ve düzenli görünüşü ile birlikte, odun ateşinde pişen yemekler, doğal yöntemler kullanılarak üretilen yiyecekler, müşteri önünde hazırlanan ve pişen yemekler ve bu yemeklerde kullanılan doğal ve sağlıklı ürünler, temiz ve hijyenik aynı zamanda geleneksel ve doğal çevreyi yansıtan ortamlar, hizmetin kalitesini gösteren unsurlardır.

Türkiye’de faaliyet gösteren tatil çiftliklerine ilişkin yapılan Swot Analizi sonucu ortaya çıkan sonuçlar ise şu şekilde özetlenmektedir.

Güçlü Yönleri:

- Geleneksel dokuya uygunluk,
- Kırsal dokuya uygunluk,
- Organik tarım (geleneksel tarım yöntemlerini uygulama),
- Yöresel ürünler,
- Gelenek ve göreneklerin devamlılığı,
- Ulaşım, haberleşme ve elektrik alt yapısının tamamlanmış olması,
- Günümüz insanının ihtiyaçlarını karşılayacak bir takım modern ekipmanlara sahip olmaları (Telefon, sıcak su sistemleri, TV, radyo vb).

Zayıf Yönleri:

- Tanıtımın yetersizliği,
- Kendilerine ait bir web sayfalarının bulunmayışı,
- Çiftliklere doğrudan ulaşamaması,
- İnternet olanaklarının bulunmayışı,
- Modern insanın ihtiyaçlarını karşılayacak bazı olanakların bulunmayışı,
- Hijyen koşullarının tam olarak sağlanamaması, bu nedenle turist sağlığında ve güvenliğindeki yetersizlikler,
- Eğitim düzeyinin düşük oluşu,

- Yabancı dil sorunu.

Fırsatları:

- Doğal ve kültürel çevresi bozulmamış kırsal alanlara yönelik ilginin artması,
- Çevrenin korunması ve geliştirilmesi konusundaki bilincin giderek artması,
- Türkiye'nin doğal, tarihi ve kültürel çekiciliklere sahip olması,
- Türkiye'nin biyolojik çeşitliliği ve jeolojik oluşumları açısından oldukça zengin olması,
- Bu özellikleri ile pek çok turizm çeşidinin bir arada yapılabilmesi nedeniyle turistlere çiftlik etkinlikleri dışında bir çok açık hava aktivitesinin sunulabilmesi,
- Türkiye'nin ekoturizm açısından çekici bir ülke durumunda olması,
- Ekoturizm açısından henüz yeni keşfedilmeye başlayan bir ülke olması,
- Aynı zamanda Türkiye'de diğer turizm türlerinin özellikle deniz turizminin büyük ilgi görmesi,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye'de turizmin çeşitlendirilmesi ile ilgili çalışmaları,
- Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle turist gönderen pek çok pazara yakın olması,
- Sağlıklı, kaliteli ve organik ürünlere olan talebin artması,
- Yurt içinde ve yurt dışında çeşitli kuruluşlar tarafından bu tür faaliyetlerin desteklenmesi,
- Aile bireyleri için istihdam olanaklarının yaratılması,
- Kırsal kalkınmaya yönelik gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek projelerin varolması.

Tehditleri:

- Köylerin önemli bir bölümü yüksek, eğimli, engebeli arazilerde kurulmuş olması ve alt yapı hizmetlerinin aksamaması.
- Çiftliklerin konumunun ve yapılaşma biçiminin (ahşap, kerpiç gibi malzemelerin kullanılması), doğal afetlerden kaynaklanan risklerin artmasına neden olması
- Kırsal alanlardaki alt yapı ve üst yapı sorunları
- Kırsal alanlarda sağlık hizmetlerinin yetersiz olması
- Doğal kaynakların, ormanların ve tarımsal alanların hızlı kentleşme, sanayileşme, nüfus artışı ve plansız gerçekleştirilen turizm faaliyetleri sonucu yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalması
- Tarım sektöründe yaşanan olumsuzluklar
- Birçok Avrupa ülkesi ile Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'nın tatil çiftlikleri konusundaki deneyimleri ve çekicilikleri
- Ekoturizmin olumsuz sosyo-kültürel etkileri

Araştırma, kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda Türkiye'de Turizm çeşitlendirmesi kapsamında tatil çiftliklerinin geliştirilmesi ile ilgili olarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Tatil çiftliği endüstrisi, yöre halkının sosyal, ekonomik ve çevresel değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliği açısından daha fazla araştırılmalı ve yeni oluşturulacak veya yapılandırılacak tatil çiftlikleri için yörenin taşıma kapasitesi mutlaka dikkate alınmalıdır.
- Çeşitli akademisyenler ve uzmanlarla bu tür çiftliklerin kurulabileceği alanların coğrafi konumu, topografyası, iklim özellikleri, bitki örtüsü, manzarası ve alt yapı ve üst yapı olanaklarının, mutlaka analiz edilmesi ve bu konularda gereken önlemlerin alınması gerekmektedir.
- Çiftliklerin bulunduğu yörelerin sahip olduğu doğal güzellikler ile tarihi ve kültürel değerler mutlaka ön plana çıkartılmalıdır. Konukların tüm vakitlerini

çiftliklerde geçiremeyecekleri göz önünde bulundurularak, zamanlarını farklı şekillerde değerlendirebilecekleri açık hava aktiviteleri sunulmalıdır.

- Yöreyi farklı bir amaçla ziyaret eden turistin gerekli tanıtımlarla bu tür çiftlikleri ziyaret etmeleri sağlanmalıdır. Örneğin termal turizm amacıyla Afyonkarahisar'a gelmiş olan bir turiste bu tür çiftliklerin varlığının hatırlatılarak, çiftliği ve bulunduğu yöreyi ziyaret etmesi sağlanmalı, organik ürünler sunan bu çiftliklerde konaklama olanakları sunulmalı ve çiftçilerin ürettikleri organik ürünler ile konserve, reçel, şarap, salça, tarhana gibi yöresel bazı yiyeceklerin konuklarına doğrudan satışını yapabilme imkanları sağlanmalıdır.
- Kırsal alanlarda oluşturulmuş veya yeni oluşturulacak bu çiftlikler için yöre halkı turizm, müşteri ilişkileri, pazarlama gibi konularla beraber doğa dostu tarım olarak nitelendirilen organik tarım konularında mutlaka eğitilmelidir. Bununla ilgili olarak çalışmalar başlatılmalı ve örgütlenmeler gerçekleştirilmelidir.
- Kırsal alanlarda kullanılmayan, atıl durumdaki binaların yörenin kültürel ve doğal dokusuna uygun bir şekilde restorasyonu gerçekleştirilip bir an önce hizmete açılması sağlanmalıdır.
- Türkiye'de böyle bir turizm çeşidinin de var olduğunun çok yönlü tanıtımlarla mutlaka ön olana çıkartılmalıdır. Aynı zamanda çiftliğin bulunduğu yörenin doğal, kültürel ve tarihi özellikleri ile ilgili tanıtımlara yer verilmelidir.
- Turist sağlığı ve güvenliği açısından bu tür çiftliklere yönelik kalite, hijyen, konuk sayısı, ekipman, fiziksel olanaklar ve üretim şekli gibi konularda bir takım standartlar oluşturulmalıdır.
- Kırsal kalkınmaya yönelik olarak hazırlanan projeler, bir an önce hayata geçirilmelidir.
- Hızlı kentleşme, sanayileşme, nüfus artışı ve plansız gerçekleştirilen turizm faaliyetleri gibi olumsuz çevresel etkileri en aza indirecek tedbirlerin bir an

önce alınması ve doğal kaynakların, ormanların ve tarımsal alanların korunması sağlanmalıdır.

- Kırsal alanlarda sosyal, kültürel ve ekonomik hareketlendirme sağlamak için yerel yönetimler ve sektörlerin işbirliği ile festival, fuar veya şenlik (örneğin bağbozumu festivalleri, gül festivalleri, yumurta festivali) gibi etkinlikler gerçekleştirilmelidir.
- Ziyaretçilerin çiftliklerle doğrudan bağlantı kurmasına olanak tanıyacak, internet, web sayfası, broşür vb araçlar sağlanmalıdır.
- Çiftliklerin sadece sivil toplum kuruluşları ile değil, aynı zamanda turizm endüstrisinde yer alan seyahat acentaları, tur operatörleri gibi araçlarla da bağlantıları güçlendirilmelidir.

Bu çalışmanın bilimsel literatüre olduğu kadar, uygulayıcılara da katkıda bulunacağı beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Akat, Ö. (2000). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği* (2. Baskı), Bursa: Ekin Kitabevi.
- Akova, O. (1997). Turizm Yatırımcıları İçin Bir Alternatif: Golf Turizmi, *Turizmde Seçme Makaleler:28 içinde* (33-53), İstanbul: TUGEV.
- Akpınar, S., *Türkiye'nin Turizm Merkezlerinde Ekoturizm Yaklaşımları*, 7 Ekim 2005, www.ceterisparibus.net/arsiv/s_akpinar.doc.
- Aksu, A.A., Ören, V.E., Sinan, V. ve Özcan, C. (2004). Evaluating of Congress Tourism Development in the World and in Turkey. *Tourism Review*, 59 (1/2004), 44-46.
- Aksü, S. (1997a). Dünyadaki Gelişmelerin Türk Turizmi Üzerindeki Muhtemel Etkileri. *Anatolia*, 8 (3-4), 21-24.
- Aksü, S. (1997b). Küreselleşme Eğilimlerinin Turizm Sektörü Üzerindeki Etkileri. *Anatolia*, 8 (1-2), 42-46.
- Alon, I. (2002). Evaluating the Economic Impact of Cruise Tourism: A Case Study of Barbados, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 13 (1), 5-13.
- Al-Sayed, M. ve Al-Langawi, A. (2003). Biological Resources Conservation Through Ecotourism Development, *Journal of Arid Environments*, 54 (1), 225-236.
- Avcıkurt C. (1997). 2000 Yıllarında İnanç Turizmi ve Türkiye. *VIII. Ulusal Turizm Kongresi: Bildiriler (12-14 Aralık 1997)*, Kuşadası: ADÜ Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, 79-83.
- Avcıkurt, C., ve Köroğlu, A. (2000), Türkiye'deki Turizm İşletmelerinin Tanıtma ve Pazarlama Faaliyetlerinde İnterneti Kullanma Eğilimleri. *Değişen Tüketici Karşısında Pazarlamada Yeni Yaklaşımlar, 5. Ulusal Pazarlama Kongresi-Bildiriler (16-18 Kasım 2000)*, Antalya, 111-137.

- Aydın, Ş. (1997). Kongre Turizmi ve Önemi, *VIII. Ulusal Turizm Kongresi: Bildiriler, (12-14 Aralık 1997)*, Adnan Menderes Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O., Kuşadası, 18-38.
- Bahar O. ve Kozak, M. (2006). Euro'nun Turistlerin Bölge Seçimi Üzerindeki Olası Ekonomik Etkileri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (1), 29-44.
- Bai, B., Cai, L.A. ve O'Leary, J.T. (2001). Determinants of Travel Mode Choice of Senior Travelers to the United States. *Journal of Hospitality & Leisure Marketing*, 8 (3/4), 147-168.
- Bayer, M.Z. (1992). *Turizme Giriş*, İstanbul: İşletme Fakültesi Yayın No: 253, İşletme İktisadi Enstitüsü Yayın No: 146.
- Baytok, A. (1998). *Türkiye'de Turistik Ürün Çeşitlendirme Stratejisi Kapsamında Kongre Turizminin Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Besculides, A., Lee, M.E. ve McCormick, P. J. (2002). Residents' Perceptions of The Cultural Benefits of Tourism. *Annals of Tourism Research*, 29 (2), 303-319.
- Birkan, İ. (1995). Turizm Endüstrisinin Kalkınmakta Olan Ülkelerin Ekonomileri Üzerine Etkileri. *Anatolia*, 6 (2), 26-29.
- Birkan, İ. (1998). Bilgisayar Teknolojisindeki Gelişmelerin Turizm Pazarlaması Üzerindeki Etkileri. *Anatolia*, 9 (Eylül-Aralık), 26-32.
- Blacka, A., Couture, P., Coale, C., Dooley, J., Hankins, A., Lastovica, A., Mihalik, B., Reed, C. ve Uysal, M., 2001, *Agri-Tourism, Virginia Cooperative Extension*, 17 Haziran 2007, www.ext.vt.edu/pubs/agritour/310-003/310-003.html.
- Blamey, R.K. (2001). Principles of Ecotourism, D.B. Weaver, (Ed) *The Encyclopedia of Ecotourism* içinde (5-22), Australia: CABI International.
- Boyd, S.W. ve Butler, R.W. (2000). Managing Ecotourism: An Opportunity Spectrum Approach, C. Ryan ve S. Page, (Ed.), *Tourism Management: Towards the New Millennium* içinde (337-351), Oxford: Elsevier Science Ltd.

- Bozdoğan, B. (2003), *Mimari Tasarım ve Ekoloji*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Bricker, K.S. (2003). Ecotourism Development in Fiji: Policy, Practice and Political Instability, D.A.Fennell ve R.K. Dowling, (Eds.), *Ecotourism Policy and Planning* içinde (187-203), U.K.: CABI Publishing.
- Buckley R. (2002). Managing Tourism in Parks: Research Priorities of Industry Associations and Protected Area Agencies in Australia. *Journal of Ecotourism*, 1 (2-3), 162-172.
- Busby, G. ve Rendle, S. (2000). The Transition from Tourism on Farms to Farm Tourism. *Tourism Management*, 21 (6), 635-642.
- Caber, H. ve Ananias, V. (2005). *Türkiye’de Ekolojik Çiftlik Ziyaretleri, 5/2005-5/2006, Ta Tu Ta Rehberi*, İstanbul: Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği Yayını, Stil Matbaacılık.
- Che, D. (2006). Developing Ecotourism in First World, Resource-Dependent Areas. *Geoforum*, 37 (2), 212-226.
- Clifton J. ve Benson, A. (2006). Planning for Sustainable Ecotourism: The Case for Research Ecotourism in Developing Country Destinations. *Journal of Sustainable Tourism*, 14 (3), 238-254.
- Clifton J. ve Benson, A. (2006). Planning for Sustainable Ecotourism: The Case for Research Ecotourism in Developing Country Destinations. *Journal of Sustainable Tourism*, 14 (3), 238-254.
- Cooke, S. J. ve Cowx, I. G. (2006). Contrasting Recreational And Commercial Fishing: Searching For Common Issues To Promote Unified Conservation Of Fisheries Resources and Aquatic Environments. *Biological Conservation*, Volume 128, 93-108.
- Çakıcı, C. ve Harman, S. (2006). Kuş Gözlemciliğinin Önemi: Türkiye’de Kuş Gözlemcilerinin Profili. *Anatolia*, 17 (2), 161-168.

- Çakır, P. (1999). *Türkiye'nin Turizm Gelirlerinin Ödemeler Dengesine Katkısının Analizi*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1119, Turizm ve Otel İşletmeciliği Y.O. Yayınları No:2.
- Çeken, H. (2003). *Küreselleşme, Yabancı Sermaye ve Türkiye Turizmi*, İstanbul: Değişim Yayınları.
- Çekirge, N. (1991). Kaplıca Mimarlığı ve Kaplıcalarımız. *Anatolia*, 2 (17-18), 40-44.
- D'amore, L.J. (1995). Sürdürülebilir Turizmin Desteklenmesi: Kanada'nın Yaklaşımı. *Turizmde Seçme Makaleler: 22 içinde* (20-31), İstanbul: TUGEV.
- Demir, C. (2002). Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, 17 (2), 93-117.
- Demir, C. ve Çevirgen, A. (2006). *Ekoturizm Yönetimi* (1. Basım), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demir, M. ve Demir, Ş. Ş. (2004), Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Futbol Turizmi: Antalya Bölgesinde Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (1), 94-116.
- Demirdöğen, O. (1997). Swot Analizi ile Üretim Stratejilerinin Geliştirilmesi. *Verimlilik Dergisi*, 1997 (1), 113-118.
- Dinçer F.İ. ve Ertuğral S.M. (1998). İnanç Turizmi Kavramındaki Gelişmeler ve Seyahat Acentalarının İnanç Turizmine Bakış Açısı. *III. Uluslararası ve IX. Ulusal Turizm Kongreleri, Bildiriler (6-9 Kasım 1998)*, Kuşadası: Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, 57-70.
- Dinçer, F.İ. (1993). Turizm ve Turist Tanımlarındaki Gelişmeler, *Turizm Yıllığı 1993*, Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
- Dinçer, M.Z. (1989). Türkiye'de Yat Turizmi. *Turizm Yıllığı 1987 içinde* (18-34), Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
- Dinçer, Ö., (1998). *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*, İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.

- Douglas, N., Douglas, N. ve Derrett, R. (2001). *Special Interest Tourism*, Singapore: John Willey&Sons Australia Ltd.
- Eagles, P. F. J. (1994). Kanada’lı Ekoturistlerin Seyahat Motivasyonları, *Turizmde Seçme Makaleler:19 içinde* (57-74), İstanbul: TUGEV.
- Eagles, P. F. J. (1997). International Ecotourism Management: Using Australia and Africa as Case Studies (November 23 through 29, 1997)., IUCN World Commission on Protected Areas, Protected Areas in the 21st Century: From Islands to Networks, Albany, Australia. (File://C:\WINDOWS\Desktop\ecotourism\Key Issues in Ecotourism.htm)
- Ege, Z. (1996). *Bir Rekreasyon Türü Olarak Av Turizmi ve Türkiye’de Av Turizminin Geliştirilmesi ile İlgili Bir Model Önerisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Erdoğan, H. (1996). *Ekonomik, Sosyal, Kültürel, Çevresel Yönleriyle Uluslararası Turizm*, Bursa: Uludağ Ü. Basımevi.
- Evliyaoğlu, S. (1994). *Türkiye Turizm Coğrafyası ve Türkiye Coğrafyasının Ana Hatları*, Ankara: 72TDFO.
- Fennell, D. A. (2003). *Ecotourism* (2. Edition), London and Newyork: Routledge.
- Fethiye Belediyesi, Turizmin Yükselen Değeri Fethiye, 2007.
- Gökdeniz, A.(2000). Uluslararası Turizm Hareketleri İçerisinde Dinsel ve Kültürel Amaçlı Seyahatler ve Türkiye. *Hoşgörü Yılı ve İnanç Turizminde Göller Bölgesi Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 4-12.
- Gökdeniz, A.,1997, Türk Turizminde Turistik Ürün Çeşitlendirmesi ve Öncelikli Turistik Ürün Gruplarının Yapısal Analizi, VIII. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler (12-14 Aralık 1997), Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Kuşadası, s. 1-16.
- Gündüz, A. (1997), Turizm Pazarlamasına Özgü Pazarlama Karması Elemanlarının Turizm İşletmeleri İçin Önemi. *Pazarlama Dünyası*, 11 (61), 33-39.

Güney, H. ve Pekyaman, A. (2007). Termal Otel İşletmelerine Yönelik Algılanan Hizmet Kalitesinin Ölçümü ve Afyonkarahisar İli'nde Bir Uygulama, *I. Ulusal Türkiye Turizmi Kongresi, T.C. Sakarya Üniversitesi Karasu Meslek Yüksekokulu (07-08 Eylül 2007). Kongre Bildiri Kitabı* içinde (449-465), Ankara: Detay Yayıncılık.

Harrison, L.C., Jayawardena, C. ve Clayton, A. (2003). Sustainable Tourism Development in Caribbean: Practical Challenges. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 15 (5), 294-298.

Hawkins D.E. ve Lamoureux, K. (2001). Global Growth and Magnitude of Ecotourism, D.B. Weaver, (Ed.), *The Encyclopedia of Ecotourism* içinde (63-72), Australia: CABI International.

Herbig P. ve O'hara B. (1997). Ecotourism: a Guide for Marketers, *European Business Review*, 97 (5), 231-236.

Higram J., ve Carr, A. (2003). The Scope and Scale of Ecotourism in New Zealand: a Review and Consideration of Current Policy Initiatives, D.A. Fennell ve R.K.Dowling, (Ed.), *Ecotourism Policy and Planning* içinde (235-254), U.K.: CABI Publishing.

Hjerpe, E.E. ve Kim, Y.S. (2007). Regional Economic Impacts Of Grand Canyon River Runners. *Journal Of Environmental Management*, 85 (1), 137-149.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/strateji/UKKS.pdf>

<http://unwto.org/facts/eng/barometer.htm>

<http://unwto.org/facts/eng/vision.htm>

http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.aspx?articleid=95&zoneid=2

http://www.kto.org.tr/dosya/rapor/cin_rapor.pdf

<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?>

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=285

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=301

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=302

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=51&ust_id=14

http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=44&ust_id=13

<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/home/ab/abturizm.asp>

<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/AA1-IC.htm>

<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/AA1-IC.htm>

<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/gsmhIhr.asp>

<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/DTA.asp>

<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/04istihdam.htm>

<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/akrobat/GENEL/04mtIstih.pdf>

<http://www.world-tourism.org.omt/ecotourism2002.htm>

Ingram, G., (2002). Motivations of Farm Tourism Hosts and Guests in the South West Tapestry Region, Western Australia: A Phenomenological Study. *The Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 2 (1), s.1-12.

İçöz, O. (2001). *Turizm İşletmelerinde Pazarlama: İlkeler ve Uygulamalar* (2. Basım), Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.

İçöz, O. ve Kozak M.(1998). *Turizm Ekonomisi* (1. Bası), Ankara: Turhan Kitabevi.

İlkin, A., ve Dinçer, M.Z. (1991). *Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri ve Önemi: Ekonomik ve Sosyal Sorunlar-Çözüm Önerisi Dizisi*, Ankara: Tobb Yayın No: 217, AYDB:106.

İnce, C. (2000). *Turizm İşletmelerinde Rekreasyon ve Animasyon* (1. Basım), Ankara: Turhan Kitabevi.

İncekaya, A., (2001), *Anadolu'da Turizm Olanakları ve Bölgesel Kalkınmadaki Yeri*, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.

Jones, S. (2005). Community-Based Ecotourism:The Significance of Social Capital. *Annals of Tourism Research*, 32 (2), 303-324.

- Juric, B., Cornwell, T.B. ve Mather, D. (2002). Exploring the Usefulness of an Ecotourism Interest Scale. *Journal of Travel Research*, 40 (3), 259-269.
- Kahraman, N. ve Türkay O. (2004). *Turizm ve Çevre*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karabulut, E. (1998). *Avrupa Para Birliği ve Dünya ve Türkiye Turizmi*, Türsab, İstanbul: Mors Basım.
- Khan, M. (2003). Ecoserv: Ecotourists' Quality Expectations. *Annals of Tourism Research*, 30 (1), 109-124.
- Kızılırmak İ. ve Kurtuldu, H. (2005). Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, 100-120.
- Kidd, J. N., King, B. E. M. ve Whitelaw P. A. (2004). A Profile of Farmstay Visitors in Victoria, Australia and Preliminary Activity-Based Segmentation. *Journal of Hospitality&Leisure Marketing*, 11 (4), 45-64.
- Kiss, A. (2004). Is Community-based Ecotourism a Good Use of Biodiversity Conservation Funds?. *Trends in Ecology and Evolution*, 19 (5), 232-237.
- Knowd, I. (2006). Tourism as a Mechanism for Farm Survival, *Journal of Sustainable Tourism*, 14 (1), 24-42.
- Kocapınar, S., *KültürTurizmi*, 27 Aralık 2006
<http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/web/kocapinar.doc>.
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2000). *Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar* (4. Bası), Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Kuniyal, J.C., Jain, A.P. ve Shannigrahi, A.S. (2003). Solid Waste Management in Indian Himalayan Tourists' Treks: A Case Study in and Around The Valley of Flowers and Hemkund Sahib. *Waste Management*, 23 (9), 807-816.
- Kuşlivan, Z. (1996). Termal Turizm İşletmelerinde Hizmetler ve Hizmet Standartlarının Geliştirilmesi, *Turizm İşletmelerinde Hizmet Kalitesi, Hafta Sonu Semineri III (13-15 Aralık) Bildirler Kitabı* içinde (196-215), Nevşehir.

- Küçükaslan, N., Özel İlgi Turizminde Niş Pazarlamanın Yeri. *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi ISSN 1305-7979, (e-dergi)*, 2 (2), 2 Mayıs 2008
<http://www.paradoks.org>.
- Lawton L. ve Weaver D. (2001). Nature-based Tourism and Ecotourism, B. Faulkner, G. Moscardo ve E. Laws, (Eds.), *Tourism In the 21st Century* içinde (34-48), London and Newyork: Continuum.
- Levy, S.E. ve Hassay, D.N. (2005) Visitor Communities. *Journal of Hospitality&Leisure Marketing*, 12 (4), 57-73.
- Lindberg, K., Enriquez, J. ve Sproule, K. (1996). Ecotourism Questioned: Case Studies From Belize. *Annals of Tourism Research*, 23 (3), 543-562.
- Masberg, B.A.ve Morales, N. (1999). A Case Analysis of Strategies in Ecotourism Development. *Aquatic Ecosystem Health and Management*, 2 (3), 289-300.
- Mason, P. (2004). *Tourism Impacts Planning and Management*, Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Mcgehee, N.G., Kim, K. ve Jennings, G. R. (2007). Gender and Motivation for Agritourism Entrepreneurship. *Tourism Management*, 28 (1), 280-289.
- Mcintosh, A. ve Campbell, T. (2001). Willing Workers on Organic Farms (WWOOF): A Neglected Aspect of Farm Tourism in New Zealand. *Journal of Sustainable Tourism*, 9 (2), 111- 127.
- Meert, H., Huylenbroeck, G.V., Vernimmen, T., Bourgeois M. ve Hecke, E.V. (2005). Farm Household Survival Strategies and Diversification on Marginal Farms. *Journal of Rural Studies*, 21 (1), 81-97.
- Mucuk, İ. (2001), *Pazarlama İlkeleri* (13. Basım), İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Newsome, D., Milewski, A., Phillips, N. ve Annear, R. (2002). Effects of Horse Riding on National Park and Other Natural Ecosystems in Australia. Implications for Management. *Journal of Ecotourism*, 1 (1), 52-74.
- Nickerson, N. P., Black, R. J. ve Mccool, S. F. (2001). Agritourism: Motivations Behind Farm/Ranch Business Diversification. *Journal of Travel Research*, 40 (1), 19-26.

- Nikolic, N., Missoni, E. ve Medved, G. (2005). Medical Problems in Cycling Tourism. *J. Travel Med*, Volume 12, 53-54.
- Nilsson, P.Å. (2002). Staying on Farms. An Ideological Background. *Annals of Tourism Research*, 29 (1), 7-24.
- Nykiel, A.R. (1996). Ten Trends to the Millennium. *Journal of Hospitality & Leisure Marketing*, 4(2), 77-80.
- Okumuş, F., ve Topaloğlu, C. (2004). Turistik Destinasyonlarda Ürün Geliştirme ve Farklılaştırma: Dalyan Örneği. *Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 54-67.
- Oral, S. (1992). Türkiye’de Gençlik Turizmi ve Geliştirilmesi (Sorunlar-Öneriler), *Gençlik Turizmi: Konferans-Workshop, Turizm Eğitimi*, Ankara: Turizm Bakanlığı, 125-134.
- Orams, M.B. (2000). Towards A More Desirable Form Of Ecotourism, C. Ryan ve S. Page, (Ed.), *Tourism Management: Towards The New Millennium* içinde (315-323), Oxford: Elsevier Science Ltd.
- Ormsby, A. ve Mannle, C. (2006). Ecotourism Benefits and the Role of Local Guides at Masoala National Park, Madagascar. *Journal of Sustainable Tourism*, 14 (3), 271-287.
- Oruç, O. (2004). *Bir Alternatif Turizm Türü Olan Doğa-Atlı Spor Turizminin Kastamonu Örneği Üzerinde İrdelenmesi*. (Bina Araştırma ve Planlama Programında Hazırlanan Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Öncüer, M.E. ve Yılmaz, B. S.. *Bilgi Ekonomisinin Turizm Endüstrisinde Yol Açtığı Değişimler*. 9 Ağustos 2006, www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=227.
- Özbek, T. (1992). Dünya’da ve Türkiye’de Termal Turizminin Önemi. *Anatolia*, 2 (17-18), 15-29.

- Özbey, F. R. (2002). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Turizm Kalkınması, *Globalization and Sustainable Development, International Scientific Conference, Book:4, 1-3/07/2002, s.135-150, 12 Mayıs 2007, www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/kuresellesme.doc.*
- Öztürk, S.A. (2003). *Hizmet Pazarlaması* (4. Baskı), İstanbul: Ekin Kitabevi.
- Özgüç, N. (1994). *Turizm Coğrafyası*, İstanbul: İ.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi ve Film Merkezi.
- Poon, A. (1993). *Tourism, Technology and Competitive Strategies*, Wallingford and Newyork: CAB International.
- Preece, N., Oosterzee, P. ve James D. (2001), *Biodiversity Conservation and Ecotourism: An Investigation of Linkages, Mutual Benefits and Future Opportunities*. Biodiversity Series, Paper No. 5, 26 Mayıs 2003, www.ea.gov.au/biodiversity/publication/series/paper5/twoch4.htm.
- Pulina, M., Dettori, D. G. ve Paba, A. (2006). Life Cycle of Agrotouristic Firms in Sardinia. *Tourism Management*, 27 (5), 1006-1016.
- Rodger, K., Moore, S A. ve Newsome, D. (2007). Wildlife Tours in Australia: Characteristics. *The Place of Science and Sustainable Tourism*, 15 (2), 160-178.
- Ross, S., Wall, G. (1999). Ecotourism: Towards Congruence Between Theory And Practice. *Tourism Management*, 20 (1), 123-132.
- Salam, M.A., Lindsay, G.R. ve Beveridge, M.C.M. (2000). Eco-tourism to Protect the Reserve Mangrove Forest the Sunderbands and Its Flora and Fauna. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 11 (1), 56-66.
- Scheyvens, R. (1999). Ecotourism and The Empowerment of Local Communities. *Tourism Management*, 20 (2), 245-249.
- Seçkin, F. S. (1999), Turizmin 25 Niş Ürünü. *Capital*, Ağustos Sayısı, 114-115.
- Sezgin, O. M. (1995). *Genel Turizm*, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Sharpley, R. ve Vass, A. (2007). Tourism, Farming and Diversification: An Attitudinal Study. *Tourism Management*, 27 (5), 1040-1052.
- Simpson, K. (2003), Ecotourism Policy and Practice in New Zealand's National Estate, D.A. Fennell ve R.K. Dowling, (Ed.), *Ecotourism Policy and Planning* içinde (255-273), U.K.: CABI Publishing.
- Soykan, A., Efe, R., Sönmez, S. ve Cürebal İ. (2008). Balıkesir İlinin Mağara Turizm Potansiyeli. *III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, (17-19 Nisan 2008), Kongre Bildiri Kitabı* içinde (393-400), T.C. Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Balıkesir: Nobel Basımevi.
- Sung, H. H. (2004). Classification of Adventure Travelers: Behavior, Decision Making and Target Markets. *Journal of Travel Research*, 42(4), 343-356.
- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, II.Tarım Şurası.
- Tavmergen, İ. (2000). Turizm Pazarlaması, Özellikleri ve Stratejik Seçenekleri. *Pazarlama Dünyası*, 14 (79), 19-25.
- The International Ecotourism Society (TIES). (2000). Ecotourism Statistical Fact Sheet, 26 Mayıs 2003, www.ecotourism.org/textfiles/statistical/pdf.
- Topuzlu, F. K. (1990). Turistik Alanlarda Kontrolsüz Gelişme ve Alanların Taşıma Kapasiteleri. *Turizm Yıllığı, 1988-1989* içinde (8-19), Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
- Tsaur, S-H., Lin, Y-C. ve Lin, J-H. (2006). Evaluating Ecotourism Sustainability From The İntegrated Perspective of Resource, Community and Tourism. *Tourism Management*, 27 (4), 640-653.
- Turizm Bakanlığı, (1998). *Sağlık Turizmi ve Turizm Sağlığı*, Ankara: Yatırımlar Genel Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 1993/8.
- Turizmde Kazanan ve Kazandıran Ülke Türkiye*, (b.t). (Makale RESORT Dergisi'nin Ekim 2004/24. sayısından alındı.), 20 Nisan 2006, <http://www.turizm gazetesi.com/articles/article.aspx?id=18355>.

- Ulutürk, Z.G. (1998). Turizmin Ekonomik Etkisinin Ölçülmesi. *Anatolia, Yıl 9* (1-2), 31-38.
- Unur, K. (2000). Turizmin Türkiye'nin Ödemeler Dengesine Etkisinin Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2* (3), 13-15.
- Usta, Ö. (1986). Turizm Hareketlerinde Yoğunlaşma. *Turizm Yıllığı 1985* içinde (64-79), Ankara: T.C. Turizm Bankası A.Ş.
- Uzun, T. (1997). *Mimari Tasarıma Ekolojik Yaklaşım; Adana'da Bir Tasarım Denemesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ülke Raporu, Çin Halk Cumhuriyeti. (2006). *Etüt Araştırma Servisi, 9 Ağustos 2006*, www.kto.org.tr/dosya/rapor/cin-rapor.pdf.
- Ülker, İ. (1992). *Dağ Turizmi*, Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı.
- Vincent V.C. ve Thompson, W. (2002). Assessing Community Support and Sustainability for Ecotourism Development. *Journal of Travel Research, 41* (2), 153-160.
- Weaver D.B. (2001a). *Ecotourism* (First Published), Sydney: John Wiley&Sons Australia Ltd.
- Weaver, D.B. (2001b), Ecotourism in the Context of Other Tourism Types, D.B. Weaver (Ed.), *The Encyclopedia of Ecotourism* içinde (73-83), Australia: CABI International.
- Weaver, D.B. ve Fennell, D. A. (1997a), The Vacation Farm Sector in Saskatchewan: A Profile of Operations. *Tourism Management, 18* (6), 357-365.
- Weaver, D.B. ve Fennell, D. A. (1997b). Vacation Farms and Ecotourism in Saskatchewan, Canada. *Journal of Rural Studies, 13* (4), 467-475.
- Wight, P.A. (2001), Ecotourists: Not a Homogeneous Market Segment, D.B. Weaver (Ed.), *The Encyclopedia of Ecotourism* içinde (37-62), Australia: CABI International.

Wood, M.E. (2002), *Developing a Framework to Evaluate Ecotourism as a Conservation and Sustainable Development Tool*, *The International Ecotourism Society. Conference on Ecotourism and Conservation in the Americas*, 26 Mayıs 2006, www.ecotourism.org/pdf/stanford_framework.pdf.

www.kustr.org

www.turcev.org/mavibayrak

www.turcev.org/mavibayrak/ekoturizm.htm.

Yalçın, Ç. (2002). *Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türkiye'deki Tur Operatörleri ve Seyahat Acentaları, Geçmişten Geleceğe Akdeniz'de Turizm Kongresi Antalya*, 14 Eylül 2006, http://www.geocities.com/ceteris_paribus_tr/c_yalcin.doc.

Yılmaz, B. S., ve Yılmaz, Ö.D., 2006, Terörizm ve Terörizmin Hedefi Olarak Turizm Endüstrisi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, ISSN:1304-0278, 4 (13), s.39-58, www.e-sosder.com/dergi/1339-58.pdf, (09.08.2006).

Yücel, C., 2002, www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler, erişim: 07.10.2005

Yücel, C., *Türkiye'de Rafting Akıntıya Kürek Çekiyor*, 2 Mayıs 2008, <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/akrobat/CESIT/06eyRaft2.pdf>.

Yürük, E.Ö., *Turizmin Geleceği: Ekoturizm*, 7 Ekim 2006, <http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/web/YURIK.doc>.

EKLER

EK 1: AMERİKA'DAKİ TATIL ÇİFTLİKLERİNDEN ÖRNEKLER

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Fk Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Sekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikte İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Buck Valley Ranch LLC Warfordsburg PA Tel:800 294 37 59 www.buckvalleyranch.com	Pennsylvania USA	Belirtilmemiş, Dağlarla çevrili düz arazi	1930 yılından kalma geleneksel mimariye uygun restore edilmiş taş bina	At besiciliği, evcil hayvanlar, Tavuk, horoz	yüzme havuzu, küvet, okuma ve oyun salonları, oturma odası, yemek odası, klima, alçıyeri, Spa ve masaj	8 kişilik	Oda+Kahvaltı, HB (Yarım Pansiyon)	Tek Kişilik Oda, Çift Kişilik Oda, Üç Kişilik Oda, Suit Oda, Toplam 4 oda	Altı doğa yürüyüşleri, orta balıkçılığı, voleybol, tenis, dağ ve doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, golf, kano, ant ziyaretleri	Yumurta toplama, Çocuklara doğayı ve hayvanları, tanıtıcı bilgiler verme	Belirtilmemiş	1 kişi, Yarım pansiyon, 75.00 \$
Hummerhaven Farmstead RR #2 Box 343 C Millerstown PA 17062 Tel: 717 5897748 www.hummerhavenfarmstead.com	Pennsylvania USA	127 dönüm Orman, mera, ekili alan, gölet, dere	Taş bina, klübe, Çiftlik evi	Evcil hayvanlar, tavuk, ördek, at, koyun, sığır, domuz besiciliği, günlük çiftlik uğraşları	restoran-kafe, banyo, küvet, duş, mikrodalga fırın	8 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	Çift Kişilik Oda Üç Kişilik Oda Oda	Altı doğa yürüyüşleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, ulusal parkları ziyaret, kano, bot, yüzme, buz pateni	Çocuklara doğayı ve hayvanları tanıttı bilgiler verme, Günlük çiftlik işlerine yardımcı olma, Fossil toplama	Sigara içilmiyor. Sezonda en az 2 gece, Sezondışı en az 3 gece konaklama şartı	Klübe 2 Yetişkin 5 çocuk 85 \$ Çiftlik evi 2 yetişkin 5 çocuk 85 \$
Elver Valley Farm 432 Sawmill Road, Cochranville PA 19330 Tel: 717 529-2803 www.PAfarmstay.com/elvervalley	Pennsylvania USA	Belirtilmemiş, Ormanlık alan, gölet, tarla	Taş bina, çiftlik evi	Hayvancılık, besicilik	Oturma odası, klima, TV, telefon, fax, şömine, mutfak, buzdolabı, fırın, banyo, duş, internet, oyun salonları	12 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	Çift kişilik oda kişilik oda	Dağ ve doğa yürüyüşleri, ulusal parkları ziyaret, tiyatro ve konserlere katılım, çiftlik turları, müze ziyaretleri, yüzme, piknik, kamp ateşi.	hayvanların bakımı, çiftlik işleri	sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilebilir	4 kişi 55 \$, İki kişi 65 \$, Tek Kişi 40 \$, Çocuk 7 \$
Bison Farm II Richfield, PA along Rt.35 Tel:(717) 694-3807 www.bisonfarm.com	Pennsylvania USA	Belirtilmemiş, tepe sırtı, tarla	Geleneksel mimariye uygun, Taş bina, 3 odalı çiftlik evi	Bufo besiciliği	Balkon, banyo, duş masajı, balkon, TV, Internet, Telefon, Toplantı salonları, balayı odası, özel kutlamalar	9-10 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Çift kişilik oda, Toplam 3 oda	Bisiklet turları, orta balıkçılığı	Hayvancılık	sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilmiyor	Geceliği 89 \$'dan başlıyor
Kaltenbach's Farm Stony Fork Road (Kelsey Street) RD 6, Box 106 A, Wellsboro, PA 16901 Tel:(570)724-4954 (800)722-4954 www.kaltenbachsinn.com	Pennsylvania USA	72 Dönüm, Tepelerle çevrili, otlak ve orman	Taş bina	Belirtilmemiş	Kablolu TV, telefon, Balayı odaları, özel kutlamalar, toplantı salonu	32 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Çift kişilik oda, Suit oda	Golf, kamp, rafting, kano, piknik, dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, müze ziyaretleri, yöresel ürün yapımı, orta balıkçılığı, festivallere katılım, Ant ziyaretleri.	Belirtilmemiş	sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilmiyor	Belirtilmemiş
Tuscarora Bison farm 2183 Raccoon Valley Road Millerstown, PA 17062, Tel: 717-589-7997 tuscarorabisonfarm@earthlink.net	Pennsylvania USA	240 dönüm, Dağlar arasında, orman	Geleneksel mimariye uygun	Bison besiciliği, boğa, inek besiciliği	Sömine,	6 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	Çift kişilik oda	Dağ ve Doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, orta balıkçılığı.	Çiftlik hayvanlarının bakımı, çiftlik işleri	sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilmiyor, Sezonda en az 2 gece konaklama şartı	2 Kişi 123 \$
Mountain Dale Farm 330 Hassinger Way, McChure, PA 17841 Tel:570-658-3536 www.mountaindale.net	Pennsylvania USA	175 dönüm, ormanlık alan	Geleneksel mimariye uygun 11 adet klübe, 4 odalı çiftlik evi	koyun, keçi, ördek, kaz, sığır, domuz, hindi, tavuk, tavuskuşu	Donanımlı mutfak, banyo, toplantı odası, özel kutlamalar	80 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı) HB(Yarım Pansiyon) FB(Tam Pansiyon)	Tek Kişilik Oda, Çift Kişilik Oda, Suit Oda, Üç kişilik oda	Dağ ve doğa yürüyüşleri, kayak, bot, paten, golf, orta balıkçılığı, ulusal parkları ziyaret	Çiftlik hayvanlarının bakımı, çiftlik işleri	Sezonda en az 2 gece 12 yaş ve altı çocuk yarı fiyatı, 2 yaş altı ücret alınmıyor, Kahvaltı, öğle ve akşam yemekleri ücretli	Yetişkin Klübeleri 1 kişi 70 \$-11 kişi 250 \$ Dormitory Klübeleri 1 Kişi 50 \$-11 kişi 190 \$ Forest Cabinleri 1 kişi 30 \$-10 kişi 120\$ Çiftlik evi ve Yetter Klübesi 1 kişi 50 \$-4 Kişi 110 \$
Olde Fogie Farm 106 Stackstown Road Marietta, PA 17547 Tel: 1-877-653-3644 1-717-426-3992 www.oldefogiefarm.com	Pennsylvania USA	Belirtilmemiş, dere kenarı	Geleneksel mimariye uygun taş bina	Organik tarım, domuz ve lama	Klima, kablolu TV, piknik, banyo, duş, tam donanımlı mutfak,	14 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Suit Oda, Çift kişilik oda	Kuş gözlemleme, dağ ve doğa yürüyüşleri, festivallere katılım, ateş böceklerini izleme, müze ziyaretleri	Yumurta toplama, tavuk, kaz vb yemleme, çocuklara doğayı ve hayvanları tanıtıcı bilgiler verme, günlük çiftlik işlerine yardımcı olma, çiçek bakımı ve toplama	sigara içilmiyor	1 gece iki kişi 95\$
Pheasant Field 150 Hickorytown Road Carlisle, PA 17015 Tel: 717-258-07 www.pheasantfield.com	Pennsylvania, USA	Belirtilmemiş, şehir merkezine yakın, yolların kesiştiği yerde	Geleneksel mimariye uygun, tuğla bina	Kazlar, meyve ağaçları	Banyo, Kablolu TV, telefon, saatli radyo, VCD ve DVD, Oturma odası, küvet, duş, şömine, balkon, spa, oturma odası, mutfak	18 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Çift kişilik oda	Ateş böceklerini izleme, kuş gözlemleme, bitki inceleme, dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, yöresel el sanatları	Meyve toplama, Şarap yapımı ve tadımı	En az 2 gece konaklama şartı, sigara içilmiyor, Evcil hayvan sınırlı	İki kişilik oda fiyatları General Miller's Retreat 120 \$ Lady Amber's Library 135 \$ Suit için 185 \$ Pheasant Dreams 105 \$ Appalachian Hideaway 105 \$ Country Comfort 115 \$ The Pet-sylvania Room 115 \$ Suit Remembrance 185 \$ Boxwood Cottage 160 \$
The Berry Patch 115 Moore Road Lebanon PA 17046 Tel: 717-865-7219 www.berrypatchbnb.com	Pennsylvania, USA	20 dönüm, Ormanlık alan	Taş binalar	Belirtilmemiş	Teras, klima, şömine, Kablolu TV, banyo, jakuzi, DVD, uyandırma servisi, radyo, CD çalar, internet, teras, mimi mutfak	13 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Çift kişilik oda, Suit oda	Belirtilmemiş	Yöresel ev yemekleri yapımı	Hafta sonu en az iki gece, Hafta içi en az 3 gece, sigara içilmiyor	İki kişilik oda fiyatları Garden Klübe HS 219 \$ HI 199 \$ Scarlet OHara HS135 \$ HI 125 \$ Sadi Maya HS 159 \$ HI 149 \$ Ciara Carol HS 125 \$ HI 115 \$ English Meadows HS 168 \$ HI 158 \$

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Sekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikte İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Berry Fields Farm RR#2 Box 114B1 New Albany, PA 18833 Tel: 570-924-3019 Fax: 570-924-3423 www.berryfieldsfarm.net	Pennsylvania, USA	Belirtilmemiş, dağlarla çevrilmiş	Belirtilmemiş	Organik tarım, meyve ve sebzeçilik, yöresel ürünler, bal üretimi, peynir yapımı, ahır (sığır, domuz ve koyun), ve kimes (tavuk, hindi, horoz) hayvanları	Oturma odası, şömine, küvet ve duşu olan banyo, buzdolabı, gaz ocağı ve mikrodalga fırın olan mutfak, TV, VCR ve telefon.	2 ile 10 kişi arası	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	Çift kişilik oda, üç kişilik oda	Festivallere katılım, yöresel ev yemekleri, Yarışmalar, oyunlar, Dağ ve Doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri. Yöresel el sanatları,	Bal toplama ve işleme. Meyve ve sebze toplama ve işleme. Peynir ve şurup yapımı. Çimlerin biçilmesi	Fiyata öğle vekaşım yemekleri dahil değil	1 hafta 2 kişi 600 \$ Gece 2 Kişi 100 \$
Weatherbury Farm Vacation 1061 Sugar Run Road Avella, 15312, Tel: (724)587-3763 www.weatherburym.com	Pennsylvania, USA	100 dönüm, tarla ve bahçelerle çevrili düz geniş arazi	Tarihi ve kültürel dokuya uygun	Organik tarım, Ahır(Koyun, keçi, sığır) ve kimes (tavuk, ördek, kaz) hayvanları, tavşan	Oturma odası, banyo, klima, yüzme havuzu, şömine, TV, telefon, küvet, duş, buzdolabı	26 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Suit oda, Çift kişilik oda, Tek kişilik oda, Toplam 6 oda	Kamp ateşi, müze ziyaretleri, ulusal parkları ziyaret, yarışmalar, hayvanat bahçelerini ziyaret etme, manzara seyretme.	Tavuk, kaz vb yemleme, çocuklara doğayı ve hayvanları tanıtır bilgiler verme, günlük çiftlik işlerine yardımcı olma, çiftlik hayvanlarının bakımı, süt sağma.	Belirtilmemiş	Suit fiyatları (Gece): 2 kişi 133 \$, 3 kişi 146 \$ 4 kişi 160 \$ Oda fiyatları (Gece): 2 kişi 176 \$, 3 kişi 190 \$, 4 kişi 203 \$, 5 kişi 217 \$, 6 kişi 231 \$, 7 kişi 244 \$
Red Brick Inn, 2621 Nickleville Road Emlenon, PA 16373 Tel: (814) 498-2659 redbrickinn@pafarmstay.com	Pennsylvania, USA	100 dönüm,Ormanlık alan.	1. dünya savaşından kalma, tarihi ve kültürel dokuya uygun taş bina	Tarım (ürün belirtilmemiş)	Banyo	8 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Çift kişilik oda	Doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, olta balıkçılığı, ant ziyaretleri, alışveriş olanakları	Belirtilmemiş	Sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilmiyor	Belirtilmemiş
Uncle Clem's Place 1158 Trails and Road Harrisonville PA 17228 Tel: (717) 485-9314 www.uncleclems.com	Pennsylvania, USA	100 dönüm, ormanlık alan	Tarihi dokuya uygun restore edilmiş taş bina	Organik tarım, at besiciliği, hayvançılık, demircilik, marangozculuk, kaynak, keresteçilik gibi el işleri, bahçe işleri	Belirtilmemiş	12 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Çift kişilik oda, üç kişilik oda, toplam 4 yatak odası	Kuş gözlemleme, atlı doğa yürüyüşleri, ant ziyaretleri, müze ziyareti, olta balıkçılığı, Bitki inceleme, gösteri ve festivallere katılım, özel geceler, piknik, doğa yürüyüşleri	Misafirlere doğayı ve hayvanları tanıtır bilgiler verme, günlük çiftlik işlerine yardımcı olma, çiftlik hayvanlarının bakımı, bahçe bakımına yardımcı olma	Ürünler organik, sigara için özel alanlar, evcil hayvan sınırlı	Fiyatlar 49.99 \$'dan başlıyor.
Amstrong Farms, Inc. Saxenburg, PA 15511 Tel: 724-352-2858 lnkeeper@armstrongfarms.com	Pennsylvania, USA	Ormanlık alan	7 adet çiftlik evi, 4 tanesi tarihi ve kültürel dokuya uygun	Belirtilmemiş	Banyo, küvet, duş, oturma odası, donanımlı mutfak, buzdolabı, mikrodalga fırın, kahve makinesi, TV, klima, İnternet, yemek odası, kuru temizleme hizmeti, terapi masajları	36-40 kişilik	B&B (oda+kahvaltı), SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	Suit odalar, tek kişilik odalar, iki kişilik odalar, üç kişilik odalar	Ant ziyaretleri, müze ziyareti, tarihi eserleri görme, alışveriş, restoran, çiftlik turları, golf, atlı doğa yürüyüşleri, manzara seyretme	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	1 Gece/ik fiyatları The Andrew Room 100 \$ Drake's Guest House 135 \$ The Bonnie House 400 \$ The Love Cottage 135 \$ Alyson Anne Cottage 400 \$ The Greenspace Cabin 65 \$ TheHeggenbothenAerieSuite 100 \$
Bold Point Farmstay B&B and Cottage Box 348, Heriot Bay, Quadra Island, VOP 1H0 Tel:(1) 250-285-2272 http://www.farmstay-ca.com/	British Columbia, KANADA	10 dönüm. Ormanlık alan, otlak ve göl.	2 adet, geleneksel ve kırsal dokuya uyumlu ağaç çiftlik evi.	Hayvançılık (koyun), organik meyve ve sebze yetiştiriciliği (elma, kiraz, fındık)	Mutfak, yemek odası, banyo, duş, tuvalet, ocak, sovak su, barbekü, çocuk oyun odaları.	10 kişilik	B&B (oda+kahvaltı), SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, yüzme, kano, bot, bisiklet turları	Çocuklara doğa hakkında bilgiler verme, hayvanların bakımı, yenilmesi, süt sağma, yumurta toplama, meyve-sebze toplama, günlük çiftlik işlerine yardımcı olma.	Evcil hayvan getirilebilir.	(BB)Bir kişi bir gece 75.00\$ İki kişi bir gece 110.00\$ (SC)Klüber: Günlük 150\$ Haftalık 900\$
Gordon's Beach Farmstay B&B 4530 Otter Point Road Sooke, V0S 1N0 map Tel: 1-250-642-5291 http://www.gordonsbeach.com	British Columbia, KANADA	12 dönüm dağlarla çevrili düz arazi. Denize yakın.	Kırsal dokuya uyumlu 3 odalı taş bina.	Hayvançılık (at ve koyun)	Mutfak, banyo, kablolu TV, kahve makinesi, ütü.	6 kişilik.	B&B (oda+kahvaltı), SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, suit oda.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, söri, bisiklet turları, ulusal parkları ziyaret.	Günlük çiftlik işlerine katılım.	Evcil hayvan getirilebilir.	The Captains Rest 100\$ The Sheringham Suite 90 \$ The Garden View Suite 85\$
Fraser Family Farms Box 93 Fairfax, R0K 0V0 Tel: 1-204-776-2176 www.countryvacations.mb.ca	Manitoba, KANADA	m ² belirtilmemiş. Denize yakın.	Kırsal dokuya ve geleneksel dokuya uygun çiftlik evi ve kabin.	Hayvançılık (Keçi, at, tavşan, tavuk, kaz, hindi)	Banyo, elektrikli ekipman ve çamaşır makinesi.	10 kişilik.	B&B (oda+kahvaltı).	İki kişilik odalar.	Atlı doğa yürüyüşleri, müze ziyaretleri, ulusal parkları ziyaret, golf, yüzme, yaban hayatını gözlemleme, piknik.	Günlük çiftlik işlerine katılım. Atların bakımı ve tımarlanması ile ilgili bilgiler verme.	Sigara ve içki içilmiyor.	Belirtilmemiş (pazarlığa tabi).
Old Tower Farmstay 2649 Middle Bench Road, Keremeos, B.C. VOX Tel: (250)499-5654 www.oldtowerfarm.com	British Columbia, KANADA	140 dönüm. Dağlarla çevrili vadi, deniz kenarı, göl ve nehir.	1912 yılından kalma geleneksel dokuya uygun olarak restore edilmiş bina.	Organik tarım (elma, ahududu, çilek, çeşitli sebze)	Oturma odası.	2-4 kişilik.	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar.	Atlı doğa yürüyüşleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, çiftlik turları, olta balıkçılığı, bisiklet turları, festivallere katılım, kayak, golf, yüzme, yaban hayatını gözlemleme, piknik, özel kutlamalar.	Yöresel ürün yapımı ve tadımı (şarap), ürün toplama.	Evcil hayvan getirilebilir.	Belirtilmemiş.
Copper Moon Ranch Retreat 7417 Bradford Rd. Abbotsford, V4X 2B6 Tel: (604)856-2071 www.virtuallcities.com	British Columbia, KANADA	3200m ² . Dağlar arasında düz arazi.	Kırsal dokuya uyumlu taş bina.	At çiftliği.	yemek odası, oturma odası, kablolu TV, DVD, barbekü, eğlence sistemli medya odası, çamaşır ve kurutma makinesi, bilardo masası.	8 kişilik.	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, golf, voleybol, bedminton, ant turları, ulusal parkları ziyaret, çiftlik turları.	Atların beslenmesi ve tımarlanması.	Evcil hayvan getirilebilir. Odalarda sigara içilmiyor.	1 gecelik fiyatlar: 300\$-400\$ 1 haftalık fiyatlar: 1800\$-2400\$

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Sekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikte İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
The Venezia Dream Farm House Asheville, North Carolina 28805 Tel: (828) 298-9166 www.veneziadream.com	Western North Carolina, KANADA	167.225m ² . Dağlar ve tepeler arasında.	Kırsal dokuya uyumlu taş bina.	Alpaca besiciliği.	Firm. tam donanımlı mutfak, mikrodalga fırın, toast makinesi, buzdolabı, bulaşık makinesi, kahve makinesi, internet, TV, telefon, radyo alarmı, CD çalar, oturma odası, şömine, vantilatör, klima, odun sobası, barbekü çamaşırhane hizmetleri.	2-3 kişilik.	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, sanat galerilerini ziyaret, ulusal parkları ziyaret etme.	Günlük çiftlik işlerine katılım. Çiftlik hayvanlarının bakımı ve beslenmesi.	Evcil hayvan getirilebilir. Ancak temizliği için depozito alınır.	1 Gecelik fiyatlar: 1 Kişi 155\$ İki kişi 180\$ 1 Haftalık fiyatlar: 1 kişi 950\$ 2 kişi 1100\$
Noah's Farm 5230 Pettem Rd. Lyn, Ontario K0E 1M0 Tel: (613) 342-8757 www.noahsfarm.net	Ontario, KANADA	220 dönüm. Merkeze yakın.	Kırsal dokuya uygun olarak inşa edilmiş bina.	Hayvancılık (Keçi, koyun ve domuz gibi ahır hayvanları ile kaz, ördek tavuk gibi kümes hayvanları, arıcılık) ve meyve-sebze yetiştiriciliği.	Banyo, odun sobası.	8 kişilik.	B&B (oda+kahvaltı)	İki kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, bota binme, festivallere katılım.	katılım. Çiftlik hayvanlarının bakımı ve beslenmesi, meyve ve sebze toplama, yumurta toplama ve doğa hakkında bilgiler verme.	Sigara içilmiyor.	1 gecelik fiyatlar: 1 Kişi 50\$ İki kişi 70\$
Lakeview Guest Ranch c/o Eckhard and Diana Kraß Box 133, Sanguo, Alberta T0E 2A0 Tel: 1-780-785-3270 http://www.lakeviewguestranch.co m	Alberta, KANADA	m ² belirtilmemiş. Tepelerle çevrili, göl kenarı, otlak ve mera.	Geleneksel dokuya uygun	Hayvancılık (Siğir besiciliği)	Banyo, oturma odası, TV, kaset çalar, odun sobası, barbekü.	8 kişilik.	B&B (oda+kahvaltı)	İki kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, manzara seyretme, atlı doğa yürüyüşleri, kano, bisiklet turları, ota balıkçılığı, kuş gözlemleme, piknik, kamp ateşi, yöresel yarışmalar (rodeo), golf, yöresel ürünleri tatma.	Günlük çiftlik işlerine katılım. Çiftlik hayvanlarının bakımı ve beslenmesi.	Açık hava etkinliklerine katılım ücretli.	Kişi başı 1 gece 65 \$
Stepping Stone Heritage Farm 1756 Black Rock Rd., Box 11, Waterville, N.S. Canada, B0P1V0 Tel: (902)538-9399 www.steppingstoneheritagefarm.ca	N.S., KANADA	m ² belirtilmemiş. Tepelerle çevrili, tarla, otlak ve mera.	Geleneksel dokuya uygun, taş bina.	Hayvancılık (Koyun, keçi, domuz) ve organik tarım.	Belirtilmemiş.	6-8 kişilik.	B&B (oda+kahvaltı)	Süit oda ve iki kişilik odalar.	????	Günlük çiftlik işlerine katılım. Çiftlik hayvanlarının bakımı ve beslenmesi, meyve ve sebze toplama, yumurta toplama, doğa ve tarım hakkında bilgiler verme.	Belirtilmemiş.	Lilac Süite: Kişi başı 1 gece 110 \$ Kişi başı 1 hafta 350 \$ Sage Süite: Kişi başı 1 gece 120 \$ Kişi başı 1 hafta 400 \$ Klube: Kişi başı 1 hafta 499\$
Whyley's Bed & Breakfast Guest Ranch P.O Box 754, Kindersley, Sask., S0L 1S0 Tel: (306) 463-4381 www.whyleysguestranch.com	Saskatchewan, KANADA	m ² belirtilmemiş. Tepelerle çevrili.	Geleneksel dokuya uygun	Ai çiftliği.	Bulaşık makinesi, mikrodalga fırın, banyo, barbekü, çamaşırhane hizmetleri, TV, DVD, VCR, internet, buzdolabı.	6-8 kişilik.	B&B (oda+kahvaltı), SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, yaban hayatını gözlemleme.	Günlük çiftlik işlerine katılım. Çiftlik hayvanlarının bakımı ve beslenmesi.	Evcil hayvan getirilebilir.	Kişi başı 1 gece 55-59\$ İki kişi 1 gece 65-69\$
Homeplace Ranch Bed and Breakfast Site 2, Box 6, R.R. 1 Priddis, Alberta T0L 1W0 (403) 931-3245 www.virtualcities.com	British Columbia, KANADA	m ² belirtilmemiş. Sıradaglar ve tepele arasında, nehir ve göl.	Geleneksel dokuya uygun taş bina.	Ai çiftliği.	Banyo, mutfak, şömine, odun sobası, duş, oturma odası, barbekü.	14 kişilik.	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Kuş gözlemleme, bitki inceleme, yaban hayatını gözlemleme, kamp ateşi, atlı doğa yürüyüşleri, müze ziyaretleri, anti ziyaretleri, ulusal parkları ziyaret etme, ota balıkçılığı, kayak, golf, yöresel kursmalar.	Atların beslenmesi ve tumarlanması.	Odalarda sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilebilir.	Kişi başı haftalık 990\$

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Şekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikte İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Villa Dele Rondini, Via Val Di Foro, 107-66023, Francavilla al Mare Tel: 085-816285 info@villadelerondini.it www.holidayfarm.net/en/abruzzo/lucca.htm	Abruzzo İTALYA	3000 m ² , ormanlık alan deniz, nehir ve dağlarla çevrili	Geleneksel dokuya uygun olarak restore edilmiş aşş ve briket bina	Zeytinçilik	Tam donanımlı mutfak, banyo, duş, ütü, TV, telefon, şömine, yüzme havuzu	4-5 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, golf, yüzme, bisiklet turları, özel günler ve geceler, ant ziyaretleri, müze ziyareti, çiftlik turları, gösteri ve festivallere katılım	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	4-5 kişi için oda fiyatı: Yüksek sezonda: 130€ Normal sezonda: 100€ Düşük sezonda: 80 € 2 kişi için oda fiyatı: Yüksek sezonda: 90€ Normal sezonda: 70€ Düşük sezonda: 55 €
Agriturismo "Le Ceppete" di Finamore Franca Antonella Ceppete, 24 Tel: 0871/895464 info@agriturismoleceppete.com www.holidayfarm.net/en/abruzzo/lucca.htm	Abruzzo İTALYA	7 hektar, ormanlık alan, denize 30 km	Misafir için 2 oda, taş bina	Organik yağ ve cv ürünleri üretimi	Tam donanımlı mutfak, bahçe, teras, otopark, barbekü, banyo, TV	8 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar	Masa tenisi, doğa yürüyüşleri, ant ziyaretleri, müze ziyareti, çiftlik turları, gösteri ve festivallere katılım, alışveriş, restoran, ulusal parkları ziyaret	Yöresel ev yemekleri yapımı, Zeytinyağı yapımı	Belirtilmemiş	1 kişi 1 gece 25-35€ kişi 1 hafta 175-245€
La Fonte Fonte 67020 Tel: 0862/955131 www.holidayfarm.net/en/abruzzo/lucca.htm	Abruzzo İTALYA	16 hektar, dağlar arasında, tahl ve meyve-sebze bahçeleri	7 Odalı, taş bina	Tahl üretimi, zeytin ve zeytinyağı üretimi, meyve ve sebze üretimi, şarap üretimi, hayvancılık, ahır/koyun ve domuz hayvanları	Mutfak, buzdolabı, 2 kişilik oturma odası, kanepe	22 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı) HB(Yarım Pansiyon) FB(Tam Pansiyon)	Üç kişilik odalar, iki kişilik odalar, tek kişilik odalar	Ulusal parkları ziyaret, ant ziyaretleri, müze ziyareti, dağ ve doğa yürüyüşleri, kırsal ziyaretleri	Günlük çiftlik işlerine yardımcı olma, Yöresel şarapları tatma, Doğal ürünlerle yöresel yemekler hazırlama	Belirtilmemiş	2 kişilik oda : YS: 30€, NS:25€, DS:25€ Evler-haftalık: YS: 590€, NS:490€, DS: 390€ Evler-günlük: YS: 90€, NS:75€, DS: 60€
La Dolce Vita Salsogna-Fae Trignano 64045 Isola del Gran Sasso Tel: 0861/975580 info@agriturismoladoccevita.it www.holidayfarm.net/en/abruzzo/lucca.htm	Abruzzo İTALYA	4 hektar, dağlarla çevrili, denize 410 m	4 odalı, geleneksel dokuya uygun, taş bina	Meşe, kiraz, kestane ve zeytin ağaçları, meyvecilik ve sebzeçilik, arıcılık	Servis, kuru temizleme, oda temizleme, telefon, kasa, saç kurutma, makinesi, mini bar, banyo	8 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	İki kişilik odalar, suit oda	Ulusal parkları ziyaret, ant ziyaretleri, müze ziyareti, dağ ve doğa yürüyüşleri, kırsal ziyaretleri, sanat ve kültür turları, atlı doğa yürüyüşleri, çiftlik turları, bisiklet turları	Kiraz toplama, sebze toplama, bal toplama ve işleme	Belirtilmemiş	1 gececik fiyatlar 1 Sabah- 31 Temmuz 35 € 1 Eylül- 22 Aralık 35€ 1 Ağustos-31 Ağustos 40€ 23 Aralık- 1 Ocak 50€
Le Meridiana 64027 Sant'Onero Contrada Santa Maria a Vico, Strada Statale 259 Tel: +39 0861 786336 www.holidayfarm.net/en/abruzzo/lucca.htm	Abruzzo İTALYA	Belirtilmemiş, büyük bahçeler ve tarlalar, dağlarla çevrili arazi	6 odalı geleneksel ve kültürel dokuya uygun olarak restore edilmiş eski taş bina	Meyve ve sebzeçilik,	Yüzme havuzu, otopark, oturma odası, mutfak, kanepe, balkon	8 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar	Gösteri ve festivallere katılım, ulusal parkları ziyaret, dağ ve doğa yürüyüşleri, ant ziyaretleri, müze ziyareti	Yöresel ürünleri tatma ve Sarap yapımı	Belirtilmemiş	30 N-15 H:1 kişi 35-2 kişi 50€ 15 H-25 T:1 kişi 45-2 kişi 60€ 25 T-31 A:1 kişi 50-2 kişi 65€ 31 A-30 Ek:1 kişi 35-2 kişi 50€ 30 Ek-30 N: 1 kişi 45-2 kişi 60€
La Bigattiera Tel: 085 96796-085 9699027 info@bigattiera.it	Abruzzo İTALYA	Belirtilmemiş, zeytin ağaçları, üzüm, meyve ağaçları	12 yataklı- 4 odalı, geleneksel ve kırsal dokuya uygun olarak restore edilmiş eski taş bina	Organik meyvecilik ve sebzeçilik, zeytin ağaçları, üzüm, meyve ağaçları, ahır/koyun, keçi ve domuz) hayvanları, beyaz şarap üretimi	TV, telefon,	22 kişilik	B&B (oda+kahvaltı) HB(Yarım Pansiyon) FB(Tam Pansiyon)	Dört kişilik odalar, üç kişilik odalar, iki kişilik odalar	Ulusal parkları ziyaret, dağ ve doğa yürüyüşleri, ant ziyaretleri, müze ziyareti, bisiklet turları	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	FB:YS:46,30€ DS:40€ HB:YS: 36€ DS: 32,80€ yatak: YS:450€ DS: 415€
Agriturismo La Torre La Torre, Formoli, 55026 Tel: 0583/805297 www.holidayfarm.net/en/toscana/lucca.htm	Toscana İTALYA	24 hektar, tepe, zeytin ve meyve ağaçları	6 odalı, kırsal özellikleri korunarak restore edilmiş taş bina	Organik tırm, arıcılık, Kestane ağaçları, zeytin, incir, şeftali, kivi, erik, elma vb. meyve üretimi	İsticacı, TV, telefon, şömine, çamaşhane, buzdolabı, internet, termal banyo	28 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, yüzme havuzu, tenis kortu, kano,	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	Günlük 55-130€ arası
Al Molino della Luna del Molino-55028 Tel:0583/77123 www.holidayfarm.net/en/toscana/lucca.htm	Toscana İTALYA	35.000m ² , dağlarla çevrili arazi	4 odalı, geleneksel dokuya uygun olarak restore edilmiş taş bina	Belirtilmemiş	Bulaşık makinesi, TV, Barbekü, mutfak, banyo, spa, şömine, çocuklar için oyun alanları	8 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar	Ant ziyaretleri, müze ziyareti, dağ ve doğa yürüyüşleri, çiftlik turları, yüzme havuzu, bisiklet turları, olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşleri.	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	Haftalık 350/700€ arası
Fattoria Fubbiano S.Gennaro, via per Fubbiano, 6- 55010 Tel: 0583/978011 www.holidayfarm.net/en/toscana/lucca.htm	Toscana İTALYA	45 hektar (135 dönüm), tepe ve orman	1 villa + 4 çiftlik evi, geleneksel dokuya uygun olarak restore edilmiş taş binalar	Üzüm ve zeytin yetiştiriciliği ve işlenmesi	Yemek odası, bulaşık makinesi, mutfak, oturma odası, buzdolabı, fırın, şömine, banyo	22 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar, suit oda	Atlı doğa yürüyüşleri, yüzme havuzu, tenis, golf	Yöresel ürün yapımı (zeytin yağı ve şarap yapımı)	Belirtilmemiş	Haftalık 450€
Tuscany Adres ve telefon belirtilmemiş www.responsibetravel.com/Accommodation	Tuscany İTALYA	1.100 dönüm tarımsal alan	2 adet çiftlik evi, geleneksel ve kırsal dokuya uygun olarak restore edilmiş taş bina	Organik tırm, üzüm, zeytin ağaçları, sebze ve meyvecilik, bal ve tahl üretimi, domuz ve koyun ağıllı ile tavuk kümesi	Yemek odası, banyo, duş, mutfak, yazı masası, çamaşır makinesi, garaj, ısıtma sistemi, odun sobası, paylaşma açık telefon, internet, şömine, misafir ofisi.	12 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar	Yüzme havuzu, dağ ve doğa yürüyüşleri, çiftlik turları, dil ve sanat kurslarına katılım, yöresel el sanatları kursları	Yöresel yemek kursları, çiftlik ürünlerinin toplanması, organik ürün satılma, çocuklara doğayı ve hayvanları tanıttıcı bilgiler verme	Belirtilmemiş	Palazze Torre Çiftlik Evi için: Haftalık 1085-1400€ (Sezona göre) Casa Dami Çiftlik Evi için: Haftalık 800-1700€ (Sezona göre)
Il Pino Florence ve Arezzo arasında 6317880 www.italyfarmholidays.com/news.htm	Poggio di Loro İTALYA	Belirtilmemiş, dağlarla çevrili ve ormanlık alan, zeytin ağaçları, akarsu	2 odalı çiftlik evi, geleneksel ve kırsal dokuya uygun olarak restore edilmiş taş bina	Organik sebze ve meyve üretimi, zeytin üretimi ve işlenmesi (zeytinyağı üretimi)	Banyo	4-6 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	İki kişilik odalar, üç kişilik odalar	Yüzme havuzu,	????	?????	?????

EK 2. AVRUPADAKİ TATIL ÇİFTLİKLERİNDEN ÖRNEKLER

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Şekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikle İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Poggiacolle Farm House Strada di Montauto, 58 - San Gimignano (Siena) Tel: +39 0577 941537 www.poggiacolle.com info@poggiacolle.com	Tuscany İTALYA	40 Hektar, iki tepe arasında kurulmuş zeytin ağaçları, mera ve ormanlık alan	Toplam 10 odalı 4 çiftlik evi, 18. yy'da inşa edilmiş, geleneksel dokuya uygun olarak restore edilmiş taş bina	Zeytin üretimi ve işlenmesi (zeytinyağı üretimi), organik tarım, üzüm yetiştiriciliği ve işlenmesi (şarap yapımı)	Sömine, TV, banyo, mutfak, oturma odası.	24 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	iki kişilik odalar	Yüzme havuzu, manzara seyretme, bisiklet turları, masa tenisi, dağ ve doğa yürüyüşleri, tenis, futbol gibi oyunlar, amatörlük ziyaretleri, çiftlik turları, piknik, okçuluk	Çiftlik ürünlerinin toplanmasında ve işlenmesine katılım	Evcil hayvan getirilebilir	Rosa Evi (2 kişi 1 dbl room): DS: 80 €, YS: 92 € Lavanda Evi (4 kişi 2 dbl room): DS:145 €, YS: 160 € Girestra Evi (6 kişi 3 dbl room): DS: 215 €, YS: 250 € Girasole Evi (8 kişi 4 dbl room): DS: 290 €, YS: 325 €
Podere Felceto Florence ve Siena arasında (914) 6317880 www.italyfarmholidays.com/news_Htm	Tel: Panzano in Chianti İTALYA	57 Hektar, zeytin ağaçları, üzüm bahçeleri, orman ve çayır	15. yy'dan kalma geleneksel dokuya uygun olarak restore edilmiş taş bina	Zeytin üretimi ve işlenmesi (zeytinyağı üretimi), organik tarım, üzüm yetiştiriciliği ve işlenmesi (şarap yapımı)	Banyo	10-13 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	iki kişilik odalar, üç kişilik odalar	Yüzme havuzu, manzara seyretme.	??????	???????	??????
????????????????????	Tuscany İTALYA	500 Hektar, tepe üstü, zeytin ağaçları, ormanlık alan.	19 yy'dan kalma geleneksel dokuya uygun olarak restore edilmiş taş ve briket toplam 3 adet bina	Organik tarım, buğday ve arpa üretimi, zeytin üretimi ve işlenmesi, hayvancılık (inek), sebze ve meyve bahçeleri	Banyo, termal banyo, klima, TV, kütüphane, teyp, donanımlı mutfak	8 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	iki kişilik odalar	Yöresel el sanatları, dağ ve doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, otla balıkçılığı, yüzme havuzu, atlı doğa yürüyüşleri, biki gözlemleme, mantar toplama, golf	Çiftlik ürünlerinin toplanmasında ve işlenmesine katılım, yöresel ürünlerin yapımına katılma ve tatma, organik ürün satılma.	Evcil hayvan getirilebilir	Doderi/Bretina (2 kişi): G: 75 € H: 440-570 € Doderi/Bretina (4 kişi): G: 125 € H:740-940 € Doderi/Bretina (6 kişi): G: 165 € H: 950-1250 € Le Troce (8 kişi): G: 250 € H: 1400-1900€

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Şekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikte İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Craigquarter Farm Stirling Stirlingshire FK7 9QP Tel: +44 (0) 1786 812668 www.farmstay.co.uk adresinden ulaşılıyor	Scotland- UK	Belirtilmemiş.	19.yy'dan kalma geleneksel dokuyula uyumlu taş bina.	Hayvancılık (koyun ve sığır)	Otopark, TV odası, kuru temizleme hizmetleri, merkezi ısıtma sistemi.	2 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, 1 kişilik oda	Anıt ziyaretleri, golf, bisiklet turları, atlı doğa yürüyüşleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, olta balıkçılığı, atıcılık.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma.	Sigara içilmiyor.	Kişi başı bir gecelik fiyatlar: Dbl Room: 1 kişi 30 £ Dbl Room 2 kişi 22£
Lismore House Wester Bowhouse Farm Maddiston Falkirk Stirlingshire FK2 0BX Tel: +44 (0) 3247 20929 www. Lismorehouse.co.uk	Scotland- UK	Belirtilmemiş.	Geleneksel dokuyula uyumlu taş bina.	Hayvancılık (koyun ve sığır)	Otopark, TV, oturma odası, digi box, çay-kahve makinesi, radyo alarm, bahçe, banyo, oturma odası.	6 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, 1 kişilik oda	Anıt ziyaretleri, çiftlik turları.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma.	Sigara içilmiyor.	Kişi başı bir gecelik fiyatlar: Dbl Room: 1 kişi 40 £ Dbl Room 2 kişi 30£ Twin Room 30£
Purgavie Farm Lintrathen Kirkmear Angus and Dundee DD8 5HZ Tel: +44 (0)1575 560213 www.purgavie.co.uk	Scotland- UK	470 dönüm. Tepelerle çevrili vadi içinde, dere ve göl kenarı	Geleneksel dokuyula uyumlu taş bina.	Hayvancılık (koyun)	Otopark, toplantı odası, kuru temizleme hizmetleri, ütü, merkezi ısıtma sistemi, oturma odası, TV odası, çamaşırhane hizmetleri, çay kahve makinesi, elektrikli battaniye, internet, yemek odası, banyo.	7 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	3 kişilik odalar, 2 kişilik oda, 1 kişilik oda, Suit oda	Anıt ziyaterleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, yöresel ürün tatma, bisiklet turları, atıcılık, olta balıkçılığı, kuş gözlemleme, atlı doğa yürüyüşleri, festivallere katılım, yüzme, fotoğraf çekme, ulusal parkları ziyaret.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma.	Sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilebilir.	Kişi başı bir gecelik fiyatlar: Dbl Room: 1 kişi 30 £ Dbl Room 2 kişi 26£ Twin Room 26£ Suit 26£
Corehouse Farm Kirkfieldbank Lanark Lanarkshire ML119TQ Tel: +44 (0) 1555 661377 www. Corehousefarm.co.uk	Scotland- UK	m² belirtilmemiş. Ormanlık alan.	300 yıllık geleneksel dokuyula uyumlu çiftlik evi.	Hayvancılık (Koyun, at)	Oto park, bahçe, misafir odası, TV odası, kuru temizleme hizmetleri, ütü, oyun odası.	6-8 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, 1 kişilik oda, Suit oda.	Anıt ziyaretleri, atlı doğa yürüyüşleri, binicilik, olta balıkçılığı.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma.	Sigara içilmiyor.	Kişi başı bir gecelik fiyatlar: Single room: 30 £ Dbl Room: 20 £ Suit 26£
Easter Glentore Farm Slamannan Road Airdrie Lanarkshire ML6 7TJ Tel: +44 (0) 1236 830243 www.easterglentorefarm.com	Scotland- UK	240 dönüm. Ormanlık alan, mera.	18. yy'dan kalma geleneksel dokuyula uyumlu taş bina.	Hayvancılık (koyun)	Oto park, TV odası, radyo alarm, çay-kahve makinesi, oturma odası, kuru temizleme hizmetleri, çamaşırhane hizmetleri.	4 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, 1 kişilik oda.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, çiftlik turları, anıt ziyaretleri.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma.	Sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilmiyor.	Kişi başı bir gecelik fiyatlar: Dbl Room: 1 kişi 30 £ Twin Room 30£ Suit 30£
Cornhills Farm House NE 19 2RE Kirkwhelpington Tel: 01830 540232 www. www.northumberlandfarmstay.co.uk	Northumberland- UK	540 dönüm. Denize yakın, göl ve bahçe.	1800'lerden kalma geleneksel dokuya uygun kiremit bina.	Hayvancılık (sığır, koyun)	TV, çay-kahve makinesi, saç kurutma makinesi, banyo, radyo alarm.	6 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda ve suit oda	Anıt ziyaretleri, çiftlik turları, kuş gözlemleme, dağ ve doğa yürüyüşleri, olta balıkçılığı.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma, buzağı ve kuzuların beslenmesi.	Belirtilmemiş.	Belirtilmemiş.
Cheviot Farm House North Shotton Farm, Stannington, Morpeth, NE61 6EU Tel: 01670 789231 www.cheviotviewfarmhouse.co.uk	Northumberland- UK	m² belirtilmemiş. Ormanlık alan, tarla.	18. yy'dan kalma geleneksel dokuyula uyumlu taş bina.	Tarım (tahıl ve patates yetiştiriciliği), hayvancılık (sığır, koyun, tavuk, at)	Mutfak, banyo, duş, barbekü, garaj, TV, çay- kahve makinesi.	6 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, 1 kişilik oda.	Çiftlik turları, anıt ziyaretleri, ulusal parkları ziyaret.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma, ürün toplama.	Sigara içilmiyor.	Ev (haftalık): DS:250£ YS:500£ Odalar (gecelik): 1 kişi 40£
The Lee Farm Nr Rothbury, Longframlington, Morpeth, NE65 8JQ Tel: 01665 570257 www.leefarm.co.uk	Northumberland- UK	1200 dönüm.	Geleneksel dokuyula uyumlu, modern ekipmanla döşenmiş taş bina.	Hayvancılık (koyun, inek)	TV, VCR, banyo, saç kurutma makinesi, oturma odası.	6 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, 1 kişilik oda.	Misafirlere doğa ile ilgili bilgiler verme, ulusal parkları ziyaret, çiftlik ve bahçe turları, anıt ziyaretleri, golf, müze ziyareti	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma, buzağı ve kuzuların beslenmesi.	Belirtilmemiş.	Kişi başı 1 gecelik 35- 37,50£ arası
Thistleyhaugh Farm House Longhorsley, Morpeth, NE65 8RG Tel: 01665 570 629 www.northumberlandfarmstay.co.uk	Northumberland- UK	720 dönüm, tepelerle çevrili, nehire yakın.	1780 li yıllardan kalma geleneksel dokuya uyumlu taş bina.	Hayvancılık (koyun ve sığır), tarım (hububat).	Yemek odası, oturma odası, şömine.	10 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda.	Çiftlik turları, anıt ziyaretleri, ulusal parkları ziyaret, müze ziyareti, yöresel yemekler.	Belirtilmemiş.	Sigara içilmiyor.	Kişi başı bir gecelik fiyatlar: Dbl Room: 1 kişi 70 £ Dbl Room: 37.50£ 1 kişi 50£
Hawkhill Farmhouse Lesbury, Alnwick NE66 3PG Tel: 01665 830380 www.hawkhillfarmhouse.com	Northumberland- UK	m² belirtilmemiş. Deniz kenarı, tarihi binalarla çevrili.	Belirtilmemiş.	Belirtilmemiş.	Yemek odası, TV, çay- kahve makinesi, saç kurutma makinesi, küvet.	6 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda.	Anıt ziyaretleri, plaj, çiftlik turları, doğa yürüyüşleri,kuş gözlemleme.	Belirtilmemiş.	Belirtilmemiş.	Belirtilmemiş.

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Şekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikte İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Howick Scar Farmhouse Craster, Alnwick NE66 3SU Tel: +44 (0) 1665 576665 www.howickscar.co.uk	Northumberland-UK	250 dönümdenize yakın ve tarlalarla çevrili.	Geleneksel dokuya uygun taş bina.	Hayvancılık (koyun ve sığır), tarım (hububat).	Radio alarm, TV, kütüphane, güvenlik kasası, kurutma makinesi, ütü, telefon, yemek odası, çay-kahve makinesi.	4 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, çiftlik turları, anıt ziyaretleri, kuş gözlemleme, bisiklet turları, golf, olta balıkçılığı, müze ziyaretleri, atlı doğa yürüyüşleri	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma, buzağı ve kuzuların beslenmesi, yumurta toplama.	Sigara içilmiyor.	2 kişi 1 gece 56 £ (daha uzun süreli konaklamalar için 50£)
Gardeners Cottage Elwick Farm Belford NE70 7EL Tel: +44 (0) 1668 213242 www.gardeners-cott.co.uk	Northumberland-UK	m² belirtilmemiş. Tepelerle çevrili, denize yakın, tarla.	Geleneksel dokuya uygun taş bina.	Tarım (buğday yetiştiriciliği), hayvancılık (sığır, koyun, tavuk, at)	Barbekü, oto park, TV, video, CD, elektrikli ısıtıcı, şömine, tam donanımlı mutfak, bulaşık makinesi, buzdolabı, elektrikli fırın, mikrodalga fırın, kahve makinesi, banyo, ütü, saç kurutma makinesi..	6 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda.	Anıt turları, plaj, çiftlik turları, yaban hayatı gözlemleme, ulusal parkları ziyaret, sanat galerilerini gezme.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma, buzağı ve kuzuların beslenmesi.	Sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilmiyor.	Fiyatlar pazarlığa dahil (değişiyor)
Penyrallt Uchaf Farm Crymch, SA41 3RT Tel: 01239 831282 www.farmaccommodation.net adresinden ulaşılıyor.	Pembrokeshire-UK	m² belirtilmemiş. Tepelerle çevrili, nehre yakın.	Kırsal dokuyla uyumlu ahşap klübe.	Hayvancılık (keçi besiciliği, tavuk, kaz), organik ürün.	Banyo, TV, radyo alarm, kurutma makinesi, kitap, şömine, oturma odası.	4 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda.	Anıt turları, kuş gözlemleme, bitki inceleme, çiftlik turları,	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma, buzağı ve kuzuların beslenmesi.	Belirtilmemiş.	1-2 gece 35£, 3-4-5 gece 30£, 6 gece ve daha fazla konaklamalar için 26£
Torbant Farmhouse Croesgoch Near St Davids SA62 5JN Tel: 01348 831276 www.torbantfarmhouse.co.uk	Pembrokeshire-UK	m² belirtilmemiş. Ulusal parka ve denize yakın. Ormanlık arazi.	Geleneksel dokuya uygun olarak restore edilmiş 300 yıllık taş bina.	Tavuk..	TV, video, elektrikli battaniye, saç kurutma makinesi, çamaşırhane hizmetleri, buzdolabı, şömine, oturma odası..	8 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, üç kişilik oda.	Piknik, anıt turları, plaj, müze ziyaretleri, kilise ziyaretleri, tiyatro ve festivallere katılım, ulusal parkları ziyaret, doğa yürüyüşleri, su sporları(sörf, su kayağı vb), manzara izleme	Yumurta toplama.	Belirtilmemiş.	Kişi başı 1 gecelik Yetişkin 28£, çocuk 15£ Haziran-Eylül arası Yetişkin 30£ çocuk 15£
East Hook Farmhouse Portfielde Gate Haverfordwest, SA62 3LN Tel: 01437 762211 www.easthookfarmhouse.co.uk	Pembrokeshire-UK	m² belirtilmemiş.	Geleneksel dokuya uygun 1760'da inşa edilmiş taş bina.	Hayvancılık (Sığır ve koyun)	Oturma odası, yemek odası, tam donanımlı mutfak, şömine, banyo	4-6 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, üç kişilik oda.	Anıt ziyaretleri, çiftlik turları, dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, atlı doğa yürüyüşleri.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma, buzağı ve kuzuların beslenmesi.	Belirtilmemiş.	B&B kişi başı 30-45£ arası
Trefnant Hall Farmhouse Trefnant Hall Berriew Welshpool Powys SY21 8AS Tel: 01686 640262 www.trefnanthall.com	Welspool-UK	m² belirtilmemiş. Bahçe.	Geleneksel dokuya uygun 1742'de inşa edilmiş taş bina.	Hayvancılık (Sığır ve koyun)	TV, çay-kahve makinesi, merkezi ısıtma sistemi, par, tam donanımlı mutfak, buzdolabı, bulaşık makinesi ve mikrodalga fırın, oto park, banyo, duş.	2-3 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik oda, üç kişilik oda.	Anıt ziyaretleri, çiftlik turları.	Çiftlik işleriyle uğraşma ve hayvan bakımı ve süt sağma, buzağı ve kuzuların beslenmesi.	Sigara içilmiyor, evcil hayvan kabul edilmiyor.	B&B kişi başı 24-35£ arası SC(Self-catering) DS:250-280£ arası YS:300-350£ arası

EK 3. YENİ ZELANDA VE AVUSTRALYA'DAKİ TATIL ÇİFTLİKLERİNDEN ÖRNEKLER

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Şekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikle İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Clouds 150 Hamilton Rd, Awhitu Central Tel: 09 235 1186 www.wildwesttrekking.com	Auckland YENİ ZELANDA	1200 dönüm, bahçe, denize yakın	3 adet klübe,	Organik tarım, koyun, sığır besiciliği, meyve ve zebzececilik	Barbekü, banyo, toplantı odası, çocuk oyun odaları.	14-16 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 Kişilik odalar Suit oda	Atlı doğa yürüyüşleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, bot, olta balıkçılığı, bowling, tanis, golf, plaj.	Organik ürün satınalma, meyve ve sebze toplama	Ata binme ücretine dahil değil	Kişi başı 1 gece 40 \$
Pakinui Gardens Farmstay 145 Nixon Road, Taupaki, R.D.3 Henderson Tel: +64 9 412 8152 www.pakinuifarmstay.co.nz	Auckland YENİ ZELANDA	35 hektar, gül bahçeleri, çalılık ve açaçlık alan, gölet ve şelaleYe yakın	Modern tasarlanmış briket bina	Ahır hayvanları (inek, dana, koyun), kümes hayvanları (güvercin, tavuk), tarım	Spa, banyo, TV, DVD, çamaşırhane, tuvalet, buzdolabı, oturma odası, mutfak, küvet.	8 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar, 3 kişilik odalar	Plaj, balona binme, alışveriş olanakları, doğa yürüyüşleri	Çiftlik hayvanlarının bakımı (kırpm) ve yemlenmesi, ürün toplama (yumurta gibi), saman yapma.	Belirtilmemiş	Db1 Room: 165 \$ Sng Room: 125 \$
Waiarjipa Farm 46 Flanagan Road, DruryPo Box 418 Tel: +64 9 294 7929 www.truenz.co.nz/farmstay/listing/auc kland.html adresinden ulaşılıyor	Auckland YENİ ZELANDA	m ² belirtilmemiş. Merkeze 6 dk uzaklığında düz arazi.	Modern tasarlanmış briket bina	Organik üretim, tavuk ve yumurta üretimi.	Banyo, tam donanımlı mutfak, barbecü, klima, oturma odası, veranda.	6-8 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar, 1 kişilik odalar	Atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, alışveriş olanakları	Yumurta toplama, organik ürün satınalma.	Evcil hayvan getirilebilir, sigara odalarda içilmiyor.	İki kişi 130 \$ B&B tek kişi 120 \$
Wild Valley RD5 Tuakau Tel: +64 9 233 3073 www.horseshide.co.nz	Auckland YENİ ZELANDA	1000 dönüm. Denize yakın, kayalık, orman ve uçurum.	Kırsal dokuyla uyumlu tasarlanmış ahşap toplama 6 odalı 3 klübe	Hayvancılık (Koyun ve keçi)	Banyo, oturma odası, donanımlı mutfak, veranda, barbecü.	12 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, yüzme havuzu, tenis, golf.	Çiftlik hayvanlarının bakımı (kırpm) ve yemlenmesi, hayvan ürünlerinin elde edilmesi (sağım)	Belirtilmemiş	İki kişi iki gece 400 \$ Tek kişi iki gece 250 \$
GlenOlive Lodge 145 Ararimu Valley Road, Waimauku RD2 Tel: +64 9 411 7511 www.www.truenz.co.nz/farmstay/listin g/auckland.html adresinden ulaşılıyor	Auckland YENİ ZELANDA	16 dönüm, otlak ve zeyin ağaçları ile çevrili, vadi.	Kırsal dokuyla uyumlu tasarlanmış ahşap toplama 5 odalı klübe	Zeytincilik ve zeytinyağı üretimi	Banyo, oturma odası, tam donanımlı mutfak, veranda, barbecü.	9 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	2 kişilik odalar, 1 kişilik odalar	Atlı doğa yürüyüşleri, tenis	Zeytinin üretimine ve işlenmesine katılım.	Belirtilmemiş	İlk gece için 500\$ diğer geceler için ekstra 200 \$ Haftalık 1300 \$
Art&Farm Stay 3924 State Highway One, R.D.2, Waipu, Northland 0582 Tel: (09) 4320 524 www.art- farmstay.com	Northland YENİ ZELANDA	Belirtilmemiş. Ormanlık alan.	Belirtilmemiş	Hayvancılık (Sığır ve ördek)	Resim odaları, mutfak, banyo.	2 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	2 kişilik odalar, suit oda	Sanat ve anıt turları, dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, yüzme, ota balıkçılığı, alışveriş olanakları, golf, resim dersleri.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve diğer çiftlik işleri.	Resim yapmak için gerekli tüm malzeme ve kurs fiyatlara dahil.	Kişi başı 1 gece 300 \$
Kaiawe Orchard Cottage Kaiawe Road, RD1, Kaitaia Tel: 09 408 0669 www.truenz.co.nz/farmstay/listing/auc kland.html adresinden ulaşılıyor	Northland YENİ ZELANDA	12 dönüm, dere kenarı, ormanlık alan, meyve bahçeleri.	Kırsal dokuyla uyumlu tasarlanmış ahşap klübe	Meyvecilik (limon ve muz ağaçları)	Tam donanımlı mutfak, banyo, duş, tuvalet, çamaşırhane hizmetleri, kitap ve teyp, veranda.	5 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	2 kişilik odalar, 1 kişilik odalar	Yaban hayatını gözlemleme, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Meyve toplama ve işleme, çocuklara doğayı ve hayvanları tanıtıcı bilgiler verme	Sigara içilmiyor, evcil hayvan getirilebilir.	1 gece iki kişi fiyatı 100 \$ extra her kişi için 10 \$
Tangowahine Farm 1078 Tangowahine Valley Road, RD2 Dargaville Tel: 0064 9 439 1570	Northland YENİ ZELANDA	250 dönüm, tepelerle çevrili, denize yakın, gölet.	Kırsal dokuyla uyumlu tasarlanmış ahşap klübe	Hayvancılık (Sığır ve koyun), meyve ve sebze bahçeleri.	Spa, şömine, tam donanımlı mutfak, TV, CD çalar, telefon, barbekü, özürllüler için tasarlanmış alanlar, saç kurutma makinesi, ütü, buzdolabı, internet, toplantı odası, çamaşırhane hizmetleri, otopark.	6 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar, 1 kişilik odalar, Suit oda	Dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, rafting, piknik, müze ziyareti, plaj, olta balıkçılığı, yüzme.	Meyve toplama ve işleme, çiftlik hayvanlarının bakımı	Belirtilmemiş	Klübe: 1 gece iki kişi fiyatı 210 \$ tek kişi 180 \$, Suit oda: İki kişi 135 \$, tek kişi 100 \$.
Waitawa Farm Accommodation 164 Pukemiro Road, Broadwood Hokianga P.O. Box 10. Tel: +64 9 409 5809 www.farmstaynz.co.nz	Northland YENİ ZELANDA	1100 dönüm. Ormanlık alan.	1 adet klübe	Hayvancılık (Koyun, sığır, domuz)	Tam donanımlı mutfak, spa.	2 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, plaj, atlı doğa yürüyüşleri, çiftlik turları.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi.	Belirtilmemiş	1 gece iki kişi fiyatı 60 \$ 1 gece tek kişi (B&B dahil) 45 \$
Honey House Nectary 87 Todd Valley Road, RD1, Nelson Tel: +64 3 545 0062 www.honeyhousenelson.co.nz	Southland YENİ ZELANDA	50 dönüm. Ormanlık alan, denize yakın.	Kırsal dokuya uyumlu ağaç ev.	Hayvancılık (Koyun, sığır), organik sebze ve meyve üretimi, arıcılık.	Tam donanımlı mutfak, banyo, telefon, internet, bahçe, bulaşık makinesi, şömine.	4 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, plaj, manzara seyretme, sanat faaliyetlerine katılma, ulusal parkları ziyaret, müze ziyaretleri, yöresel yemekleri tatma.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, bal toplama ve işleme, meyve-sebze toplama.	Belirtilmemiş	B&B(Oda) Tek kişi: 90\$ İki kişi: 140\$ SC (ev): İki kişi 140 \$ extra kişi 20\$
Ora 1447 Takaka Hill Higway. P O Box 387, Motueka 7143 Tel: 027 446 4588	Southland YENİ ZELANDA	40 hektar. Tepelerle çevrili, eski dönemlerde oluşmuş mermer kayalık alan. Denize yakın, dağ ve orman manzaralı.	Belirtilmemiş.	Hayvancılık (inek) organik sebze ve meyve üretimi, şarap yapımı.	Çay kahve makinesi, buzdolabı, TV, banyo, yemek odası, terapi masajları.	4 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, ulusal parkları ziyaret, kayak, çiftlik turları, yöresel el sanatları, atlı doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, bot.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, şarap tatma, meyve- sebze toplama.	Sigara içilmiyor. Akşam yemekleri fiyata dahil değil.	Tek kişi 120 \$ İki kişi 150 \$ İki kişilik iki grup 220 \$ extra kişi 35 \$

EK 3. YENİ ZELANDA VE AVUSTRALYA'DAKİ TATİL ÇİFTLİKLERİNDEN ÖRNEKLER

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Şekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikle İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Pearse Valley Lodge Pearse Valley, R.D.1, Motueka Tel: +64 3 526 8868 www.pearsevalleylodge.com	Southland YENİ ZELANDA	m ² belirtilmemiş, Ormanlık alan, dağlarla çevrili vadi, nehir.	Belirtilmemiş.	Hayvancılık (sığır, geyik, keçi, koyun), kuşkonmaz yetiştiriciliği.	Tam donanımlı mutfak, mikrodalga fırın, bulaşık makinesi, CD çalar, TV, barbekü, çamaşırhane hizmetleri, şömine, veranda, kahvaltı sepeti.	8 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	Suit oda, 2 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, manzara seyretme, rafting, atlı doğa yürüyüşleri, yüzme.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, kuşkonmaz toplama.	Belirtilmemiş	Tek kişi 75 \$ İki kişi 135 \$
Brentleigh Homestead 1032 Riversdale/Ardlussa Road, Gore Tel: +64 3 201 6166 www.brentleigh.co.nz	Southland YENİ ZELANDA	506 hektar.Ormanlık alan, dağlarla çevrili vadi, nehir.	2 büyük oda 1 normal toplam 3 odalı tuğla ev.	Hububat ekimi (arpa, buğday ve yulaf), hayvancılık (koyun, sığır, geyik)	Banyo, saç kurutma makinesi, çamaşırhane hizmetleri, internet, fax, telefon.	6 kişilik	HB(Yarım Pansiyon)	2 Kişilik odalar	Olta balıkçılığı, golf, atlı doğa yürüyüşleri, bahçe ve çiftlik turları, bitki inceleme.	Belirtilmemiş.	Çiftlik turları fiyata dahil.	(HB)İki kişi 265 - 325\$ Tek kişi 180-250\$
Chartlea Park Farmstay 1 Chartlea Park Road, R.D.1, Balfour Tel: (03) 201 6442 www.chartleaparkfarmstay.co.nz	Southland YENİ ZELANDA	550 dönüm. Merkeze yakın bir alanda konumlandırılmış düz arazi.	3 odalı ev.	Hayvancılık (koyun, keçi ve geyik)	Saç kurutma makinesi, okuma ekipmanları, elektrikli battaniye ve elektrikli soba.	8 kişilik	B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar	Anıt ziyaretleri, bahçe ve çiftlik turları.	Belirtilmemiş.	Belirtilmemiş	(B&B) İki kişi 130\$ Tek kişi 85\$ Çocuk 40\$
Alpaca Farmstay Silverstream Alpaca Stud 68 Moodys Road RD 2 Kaiapoi Tel: 64 3 327 3020 www. Alpaca-farmstay.co.nz	Christchurch YENİ ZELANDA	m ² belirtilmemiş. Ormanlık alan, düz arazi, nehir.	Toplam 4 odalı 2 adet ahşap klübe (Amerika ve Afrika tarzında döşenmiş)	Alpaca (Deve türünden bir hayvan. Vatani Güney Amerika) yetiştiriciliği	Barbekü, banyo, mikrodalga fırın, buzdolabı, bulaşık makinesi, tam donanımlı mutfak, alışveriş olanakları.	8 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye	2 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, olta balıkçılığı, bot, atlı doğa yürüyüşleri, şarap tatma, golf, tenis ve masa oyunları.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi (alpaca)	Belirtilmemiş	2 kişi 1 gece 220 \$
Myella Farmstay Baralaba 4702 Tel: (07) 4998 1290 www.myella.com	Queensland AVUSTRALYA	2600 dönüm. Dağlar arasında vadi.	Kırsal dokuyla ve geleneksel yapıyla uyumlu taş bina	Hayvancılık (Sığır yetiştiriciliği)	Buzdolabı, barbekü, ocak, bulaşık makinesi, yemek odası, çamaşırhane hizmetleri, şömine, internet, TV, telefon, CD çalar, klima, özel kutlamalar.	3-4 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye	2 kişilik odalar, 3 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, atlı doğa yürüyüşleri, kano, motosiklet turları, yüzme havuzu, meditasyon, yaban hayatını gözlemleme, piknik, kamp ateşi, özel geceler.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve beslenmesi, çiftlik işlerine katılım.	Odalarda sigara içilmiyor.	Günlük gezi: 90\$ 2 gün 1 gece: 200\$, 3 gün 2 gece: 290\$, 4 gün 3 gece 380\$, 5 gün 4 gece 470\$, 6 gün 5 gece 560\$ ve 1 haftalık: 650\$
Bellingen Farmstay 417 Martells Road Bellingen 2454 Tel: (02) 66 55 2786 www.bellingenfarmstay.com.au	Bellingen AVUSTRALYA	22 dönüm. Dağlarla çevrili ve denize yakın düz arazi, nehir.	Kırsal dokuyla ağaç klübe.	Hayvancılık (Sığır yetiştiriciliği), meyve ve sebze yetiştiriciliği	Barbekü, TV, VCR, DVD, mikro dalga fırın, mini ocak, klima, elektrikli battaniye, çamaşırhane hizmetleri, bulaşık makinesi, tam donanımlı mutfak, buzdolabı	6 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye	2 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, ulusal parkları ziyaret, bisiklet turları, plaj, yüzme havuzu, atlı doğa yürüyüşleri, festivallere katılım.	Meyve toplama, çiftlik hayvanlarının bakımı, çocuklara doğa hakkında bilgi verme.	Belirtilmemiş.	YS: 2 kişi 1 gece 140 \$ Haftalık 840 \$ DS: 2 kişi 1 gece 120 \$ Haftalık 720 \$
Redgate Farmstay C/Post Office Witchcliffe 6286 Margaret River Tel: +61 (08) 97 57 6400 www.redgatefarmstay.com.au	Western AVUSTRALYA	54 Hektar. Ormanlık alan, dağlarla çevrili, nehir.	Kırsal dokuyla uyumlu toplam 5 odalı, 2 ağaç klübe.	Hayvancılık (at, tavuk, ördek, alpaca, sığır, keçi, lama), Meyvecilik	Şömine, ocak, mikrodalga fırın, tam donanımlı mutfak, banyo, bulaşık makinesi, TV, video, DVD, CD çalar, barbekü, veranda, spa, oturma odası.	8-10 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye	2 kişilik odalar, 3 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, yüzme, plaj, yöresel el sanatları (patchwork), mağara gezileri.	Meyve toplama, çiftlik hayvanlarının bakımı, hayvansal ürünlerin toplanması (yumurta vb), çocuklara doğa hakkında bilgi verme.	Odalarda sigara içilebilir, evcil hayvan getirilebilir.	Deluxe Klübe (2 kişi):210\$ Luxury Spa (2 kişi) 260 \$
Cape Trib Farmstay 2041, Cape Tribulation, North Queensland, 4873 Tel: 07 4098 0042 www.capetribfarmstay.com	North Queensland AVUSTRALYA	40 hektar. Tropik orman. Denize yakın.	Kırsal dokuyla uyumlu 3 ağaç klübe ve 1 çiftlik evi.	Meyvecilik (tropikal meyve)	Çamaşırhane hizmetleri, otopark, mutfak, yemek odası, banyo, veranda, toplantı odası.	9-10 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) B&B (oda+kahvaltı)	2 kişilik odalar, 3 kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, plaj, ulusal parkları ziyaret, sanat galerisini ziyaret, atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, yat gezileri, bot, dalma sporları, yüzme.	Meyve toplama.	Belirtilmemiş.	3 kişilik klübe bir gecelik 110 \$
Stoney Creek Farmstay Stoney Creek Road Eton QLD Australia 4741 Tel: +61 (0749) 541177 www.stoneycreekfarmstay.com	Queensland AVUSTRALYA	m ² belirtilmemiş. Dağlarla çevrili engebeli arazi, dere.	2 adet kırsal dokuyla uyumlu ağaç klübe.	Hayvancılık (at)	Gaz sobası, barbekü, mutfak (sadece çatal,kaşık ve yemek yapmaya yarayan ekipman var), duş (çatısı olmayan)	10 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	2 kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, yaban hayatını gözlemleme (koala, kanguru, timsah vb), yüzme, atlı doğa yürüyüşleri, ulusal parkları ziyaret.	Belirtilmemiş.	TV yok, cep telefonu yok, mikro dalga gibi teknolojik araç yok.	2 kişilik klübe: 1 gece 140 \$ 2 gece ve daha fazlası için 130 \$ 1 hafta için 700 \$
Kangaroo Valley Hillcrest View Lane, Barrangarry NSW 2577 Tel: (02) 44 651 912 www.kangaroovalleyhorsriding.com	New South Wales, AVUSTRALYA	m ² belirtilmemiş. Ormanlık alan, düz arazi.	1 adet 10 kişilik 1 adet 2 kişilik kırsal dokuyla uyumlu el yapımı ağaç klübe.	Belirtilmemiş.	Duş, tuvalet, şömine, mikrodalga fırın, ocak, tost makinesi, tam donanımlı mutfak, klima.	min 6-mak14 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	10 kişilik ranza, iki kişilik oda.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, bisiklet turları.	Belirtilmemiş.	Minimum 6 kişi konaklama.	Ranza: 38\$ 2 Kişilik oda 110\$

EK 3. YENİ ZELANDA VE AVUSTRALYA'DAKİ TATİL ÇİFTLİKLERİNDEN ÖRNEKLER

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Şekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikle İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Moorelands Farmstay Rosalie Plains Oakey-Cooyar Road Tel: (07) 4692 8215 (07) 4692 8130 www.moorlands.org	Queensland AVUSTRALYA	5000 dönüm. Dağ sırtı, engebesiz düz arazi.	12'şer kişilik 2 adet çiftlik evi.	Hububat ekimi (arpa, buğday ve sorgum), hayvancılık (sığır ve Red Angus (anavatanı Kanada olan bir tür boğa))	Klima, şömine, veranda.	24 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, bir kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, piknik, yaban hayatını gözlemleme (koala ve kanguru), yüzme, yöresel ürünleri tatma, bisiklet turları, atlı doğa yürüyüşleri, tenis, golf, sanat galerilerini gezme, kuş gözlemleme.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, yumurta toplama, sebze toplama, günlük çiftlik işlerine katılma.	Belirtilmemiş.	Belirtilmemiş.
Aspens Springs Farmstay Creek Rd Porepunkah, Victoria 3740 Tel: +61 3 5756 2400 Tel: 0438 562 400 www.aspensfarmstay.com.au	Victoria AVUSTRALYA	100 dönüm. Ormanlık alan.	Geleneksel dokuya uygun 3 adet taş bina.	Ahır hayvanları (sığır, at, koyun, alpaca, keçi), kümes hayvanları (kaz, ördek, tavuskuşu, tavuk), sebze-meyve yetiştiriciliği.	Banyo, yemek odası, oturma odası, bahçe, barbekü, şömine, TV, DVD, piano, garaj, tam donanımlı mutfak, bulaşık makinesi, mikrodalga fırın, ocak, klima, elektrikli battaniye, çamaşırhane hizmetleri, spa.	26 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar, bir kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, golf, festivallere katılm, ulusal parkları ziyaret.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, yumurta toplama, sebze toplama, günlük çiftlik işlerine katılma.	Belirtilmemiş.	1 gece 2 kişilik fiyatlar: The Cottage: 120\$ The Peacock Barn: 120\$ ext:30\$ The Dairy (Spa): 140\$ ext:40\$
Old Boyneside Farmstay Bunya Highway Kumbia, Queensland 4610 Tel: +61-7-4164-4262 www.ozfarmstay.com	Queensland AVUSTRALYA	2500 hektar. Sıradaglarla çevrili arazi.	Kırsal dokuya uygun çiftlik evi.	Ahır hayvanları (at, inek ve koyun), kümes hayvanları (kaz, ördek, tavuk, hindi).	Şömine, odun sobası, mutfak.	4-6 kişilik	FB (Tam pansiyon)	İki kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, kuş gözlemleme, manzara izleme, ulusal parkları ziyaret.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, süt sağma, yumurta toplama, günlük çiftlik işlerine katılma, çocuklara doğa hakkında bilgiler verme.	Fiyata kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği ile aktivitelere katılım dahil.	1 gece 1 kişi 185\$
Prestbury Farmstay Southbrook, Queensland, 4363 Tel: +61 7 4691 0195 www.prestburyfarmstay.com	Queensland AVUSTRALYA	1000hektar. Çimenle kaplı düz arazi.	Kırsal dokuya uygun 4 odalı çiftlik evi.	Sığır yetiştiriciliği.	Yemek odası, elektrikli ocak, şömine, tam donanımlı mutfak, mikrodalga fırın, buzdolabı, çamaşır makinesi, barbekü.	6 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye) FB (Tam pansiyon)	İki kişilik odalar, 1 kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, yaban hayatını gözlemleme (koala, kanguru, vb), yüzme, atlı doğa yürüyüşleri, ulusal parkları ziyaret, olta balıkçılığı, kuş gözlemleme, kamp kurma, bisiklet turları, tenis, bota binme.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, süt sağma, yumurta toplama, günlük çiftlik işlerine katılma.	Belirtilmemiş.	Tam pansiyon: 1 gece 1 kişi 150\$ SC: 1 gece 2 kişi 110\$ Ext:25\$ SC: 1 hafta 6 kişi 500\$
Trevena Glen Farmstay Winn Road Mt Samson, Queensland, 4520 Tel: +61 7 3289 4257 www.trevenaglenfarm.com.au	Queensland AVUSTRALYA	21 dönüm. Sıradaglarla çevrili arazi.	Geleneksel ve kırsal dokuya uyumlu 6 odalı çiftlik evi.	Ahır hayvanları (inek, keçi, domuz ve koyun), kümes hayvanları (tavuk).	Belirtilmemiş.	12 kişilik	Belirtilmemiş.	İki kişilik odalar.	Eğitime dayalı faaliyetler, doğumünü, bugün gibi özel günler.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, süt sağma, yumurta toplama, günlük çiftlik işlerine katılma, çocuklara doğa hakkında bilgiler verme.	Belirtilmemiş.	1 gece 1 kişi 66\$-88\$ arası
Rocky Creek Farmstay 11007 Isis Highway Biggenden, Queensland, 4621 Tel: +61 7 4127 1377 www.isisol.com.au	Queensland AVUSTRALYA	14 dönüm. Ormanlık alan. Tarla.	Modern malzemelerle döşenmiş 5 odalı çiftlik evi.	Tarım, (hububat ekimi)	Belirtilmemiş.	10 kişilik	FB (Tam pansiyon)	İki kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, atlı doğa yürüyüşleri, yüzme, yaban hayatını gözlemleme (koala, kanguru), olta balıkçılığı, golf, piknik, ulusal parkları ziyaret.	Hasata katılma, traktör kullanma, çiftlikteki el işleri ile ilgili bilgi verme (çit yapımı vb), yöresel ürünleri tatma.	Belirtilmemiş.	4 gün 4 gece herşey dahil 484 \$ günlük fiyatlar 88-130\$ arası
Kirup Kabins Farmstay Mailman Road Kirup, Western Australia Tel: +61 8 9731 6272	Western AVUSTRALYA	m ² belirtilmemiş. Tepelerle çevrili, göl kenarı.	2 ve 3 odalı 4 adet kırsal doku ile uyumlu klübe	Ahır hayvanları (inek ve koyun), kümes hayvanları (tavuk ve kaz).	Belirtilmemiş.	14-18 kişilik	FB (Tam pansiyon)	İki kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, çiftlik turları, yöresel el sanatlarına katılm.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, süt sağma, yumurta toplama, günlük çiftlik işlerine katılma, çocuklara doğa hakkında bilgiler verme.	Belirtilmemiş.	1 gece 2 kişilik fiyatlar: 2 Yatak Odalı Klübe: 125\$ 3 Yatak Odalı Klübe: 140\$ Banksia Klübesi: 140\$ Flowering Klübesi: 140\$
Glenample Farmstay Princetown Road Princetown, Victoria, 3269 Tel: +61 3 5598 8237 Tel: 0438 988 966 http://www.glenample.com.au	Victoria AVUSTRALYA	2000 dönüm. Tepelerle çevrili, ağaçlık alan.	4 odalı 1800lerden kalma geleneksel dokuyla uyumlu taş bina.	Hayvancılık (koyun ve sığır besiciliği)	Tam donanımlı mutfak, çamaşırhane hizmetleri, TV, DVD, VCR.	8 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar.	Anıt turları, ulusal parkları ziyaret.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, günlük çiftlik işlerine katılma.	Belirtilmemiş.	Belirtilmemiş.
Ferguson Farmstay Box 88 Dardanup Western Australia 6236 Tel: +61 (8) 9728 1392 www.fergusonfarmstay.com.au	Western AVUSTRALYA	Belirtilmemiş.	Dayanıklı malzemenen yapılmış modern bina.	Ahır hayvanları (domuz ve keçi), kümes hayvanları (tavuk, ördek ve tavşan).	Veranda, oturma odası, 4lü ocak, fırın, buzdolabı, mikrodalga fırın, sıcak su, banyo, duş, şömine, TV, DVD, klima, barbekü, toplantı salonu.	30 kişilik	SC (self-catering) (Kendin pişir kendin ye)	İki kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, olta balıkçılığı, özel gün ve geceler.	Çiftlik hayvanlarının bakımı ve yemlenmesi, süt sağma, yumurta toplama, günlük çiftlik işlerine katılma, çocuklara doğa hakkında bilgiler verme, traktör kullanma.	Belirtilmemiş.	Kişi başı 1 gecelik: 100.00\$-170.00\$ 4 kişi 1 gecelik 115\$-210\$

EK 4. TÜRKİYE'DEKİ TATIL ÇİFTLİKLERİNDEN ÖRNEKLER

Çiftlik Adı Adresi	Bölge	Arazi Genişliği ve yapısı	Bina yapısı	Çiftlik Üretimi	Ek Hizmetler	Konaklama Kapasitesi	Konaklama Şekli	Oda-yatak Durumu	Açık Hava Etkinlikleri	Çiftlikle İlgili Etkinlikler	Diğer	Fiyat
Pastoral Yaşam Çiftlikleri Çayboga Mah. Yarıklar Köyü Tel: 0252 6149199/ev 0252 6336627 www.pastoralvadi.com	Fethiye-MUĞLA TÜRKİYE	40 dönüm, dağlar arasında, denize yakın, nehir kıyısı.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun kerpiç, ahşap ve taş bina	Organik tarım, meyve ve sebze üretimi (temel çiftlik üretimi değil), çiftlik hayvanları (koyun, ördek, tavuk).	Banyo, duş, sıcak su sistemleri, klozet, internet, telefon, şömine, fırın, mutfak alanı, veranda, kahve mutfuğu.	16 kişilik	B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar, tek kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, plaj, festivallere katılım, yöresel el sanatları, müze ziyaretleri, anıt ziyaretleri, çiftlik turları.	Ahşap ev yapımı, bahçe işleri, sulama, çapalama vb gibi tarım etkinliklerine katılım, taştan set yapma, meyve ağaçlarının bakımı, meyve ve sebze toplama, çiftlik hayvanlarının bakımı.	Odalarda sigara içilmiyor. Fiyatlara yemekler dahil değil.	4-5 kişilik ahşap ev: Haziran-eylül: 100 YTL 2-3 kişilik ahşap ev: haziran-eylül:100 YTL Taş konak (2-3 kişilik): Haziran-eylül:70 YTL Taş konak (4-5 kişilik): 100 YTL
Ersöz Çiftliği Mimar Sinan Mah. Kesikler Mevkii Başmakçı Tel: 0 536 959 5001 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Başmakçı- AFYONKARAHISAR TÜRKİYE	16 dönüm, Düz arazi.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun kerpiç bina	Organik tarım, meyve ve sebze üretimi (temel çiftlik üretimi), gül hayvanları (tavuk).	Şöbhen, banyo.	6 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar, Üç kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, festivallere katılım, yöresel el sanatları, anıt ziyaretleri, çiftlik turları.	Sebze ve meyve toplama, hayvanların bakımı, gül toplama ve işleme, kerpiç ev yapımı, hasad toplama, ekim, toplama ve çapalama işleri.	Odalarda sigara içilmiyor.	Kişibaşı 25 YTL
Yaşam Çiftliği Yukan Gökdere Köyü Yavulu Mah. No: 1 Eğirdir Tel: 0 246 331 83 31 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Eğirdir-İSPARTA TÜRKİYE	Belirtilmemiş.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun taş bina	Organik tarım, meyve (elma) ve sebze üretimi (temel çiftlik üretimi), arıcılık.	Sıcak su sistemi (güneş enerjisi), klozet, TV, sağlık ocağı, alışveriş imkanları, internet cafe, eczane.	2-3 kişilik.	B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar, Üç kişilik odalar	Dağ ve doğa yürüyüşleri, anıt ziyaretleri, çiftlik turları, milli parkları ziyaret, anıt ziyaretleri, manzara izleme.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Ağlasun Gül Çiftlikleri (Salih Alkaya) Bala Mah. Çayır Sok. No:23 Ağlasun Tel: 0 248 731 32 10 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Ağlasun-BURDUR TÜRKİYE	Belirtilmemiş.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun kerpiç bina	Organik tarım, meyve ve sebze üretimi, gül üretimi ve işlenmesi.	Sıcak su sistemi (güneş enerjisi), banyo, mutfak, sağlık ocağı, alışveriş imkanları, internet cafe, eczane.	8 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar.	Yöresel el sanatları (halı dokumacılığı), anıt ziyaretleri, çiftlik ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, gül toplama, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Ağlasun Gül Çiftlikleri (Mehmet Demirtaş) Bala Mah. Cumhuriyet Cad. No:77 Ağlasun Tel: 0 248 731 27 93 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Ağlasun-BURDUR TÜRKİYE	Belirtilmemiş.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun kerpiç bina	Organik tarım, meyve ve sebze üretimi, gül üretimi ve işlenmesi.	Sıcak su sistemi (güneş enerjisi), banyo, mutfak, sağlık ocağı, alışveriş imkanları, internet cafe, eczane.	3 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	Üç kişilik oda.	Yöresel el sanatları (halı dokumacılığı), anıt ziyaretleri, çiftlik ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, gül toplama, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Ağlasun Gül Çiftlikleri (Halil Yılmaz) Bala Mah. Cumhuriyet Cad. No:64 Ağlasun Tel: 0 248 731 26 15 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Ağlasun-BURDUR TÜRKİYE	Ormanlık alan, göl gül bahçeleri.Belirtilmemiş.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun taş bina	Organik tarım, keçi ve tavuk yem bitkisi, meyve ve sebze üretimi, ormancılık.	Sıcak su sistemi (şöbhen), banyo, mutfak, sağlık ocağı, alışveriş imkanları, internet cafe, eczane.	4 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar	Yöresel el sanatları (halı dokumacılığı), anıt ziyaretleri, çiftlik ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, gül toplama, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Ağlasun Gül Çiftlikleri (Ali Baştuğ) Bala Mah. İstiklal Cad. Atasoy Sok. No: 5 Ağlasun Tel: 0 248 731 30 46 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor	Ağlasun-BURDUR TÜRKİYE	Ormanlık alan, göl gül bahçeleri.Belirtilmemiş.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun taş bina	Organik tarım, sebze ve meyve üretimi, gül üretimi ve işlenmesi.	Sıcak su sistemi (güneş enerjisi), banyo, mutfak.	3 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	Üç kişilik oda.	Yöresel el sanatları (halı dokumacılığı), anıt ziyaretleri, çiftlik ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, gül toplama, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Ağlasun Gül Çiftlikleri (Mustafa Baştuğ) Bala Mah. Cumhuriyet Cad. No:33 Ağlasun Tel: 0 248 731 28 50 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor	Ağlasun-BURDUR TÜRKİYE	54 dönüm	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun taş bina	Organik tarım, kekik üretimi, sebze ve meyve üretimi, hayvancılık.	Sıcak su sistemi (sobalı), banyo, mutfak, sağlık ocağı, alışveriş imkanları, internet cafe, eczane.	9 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	Üç kişilik oda.	Yöresel el sanatları (halı dokumacılığı), anıt ziyaretleri, çiftlik ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, gül toplama, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL

EK 4. TÜRKİYE'DEKİ TATİL ÇİFTLİKLERİNDEN ÖRNEKLER

Ağlasun Gül Çiftlikleri (Ali Uğur) Kiraç Mah. Eski Saray Sok. No:23 Ağlasun Tel: 0 248 731 32 53 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor	Ağlasun-BURDUR TÜRKİYE	5 dönüm. Ormanlık alan, göl bahçeleri.Belirtilmemiş.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun taş bina	Organik tarım, gül üretimi ve işlenmesi, meyve üretimi (kiraz) ve sebze üretimi.	Sıcak su sistemi (güneş enerjisi), banyo, mutfak, sağlık ocağı, alışveriş imkanları, internet cafe, eczane.	1-2 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar	Yöresel el sanatları (halı dokumacılığı), ant ziyaretleri, çiftlik ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, gül toplama, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Ağlasun Gül Çiftlikleri (Hasan Aşar) Bala Mah. İstiklal Cad. No:10 Ağlasun Tel: 0 248 731 28 55 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Ağlasun-BURDUR TÜRKİYE	Ormanlık alan, göl gül bahçeleri.Belirtilmemiş.	Tuğla bina.	Organik tarım, gül üretimi ve işlenmesi, meyve ve sebze üretimi.	Sıcak su sistemi (güneş enerjisi), banyo, mutfak, sağlık ocağı, alışveriş imkanları, internet cafe, eczane.	9 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	Üç kişilik odalar.	Yöresel el sanatları (halı dokumacılığı), ant ziyaretleri, çiftlik ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, gül toplama, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Ağlasun Gül Çiftlikleri (Süleyman Varlı) Bala Mah. İstiklal Cad. No:10 Ağlasun Tel: 0 248 731 28 55 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Ağlasun-BURDUR TÜRKİYE	Ormanlık alan, göl gül bahçeleri.Belirtilmemiş.	Tuğla bina.	Organik tarım, gül üretimi ve işlenmesi, meyve ve sebze üretimi.	Sıcak su sistemi (güneş enerjisi), merkezi ısıtma sistemi, banyo, mutfak, sağlık ocağı, alışveriş imkanları, internet cafe, eczane.	2 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar.	Yöresel el sanatları (halı dokumacılığı), ant ziyaretleri, çiftlik ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, gül toplama, günlük çiftlik işleri.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Yüksel Baba Çiftliği Kabalı Köyü PK.57030 Tel: 0 368 261 19 82 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Kabalı Köyü-SINOP TÜRKİYE	Belirtilmemiş, ormanlık alan, şelale kenarı, sahile yakın.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun taş bina	Organik tarım, sebze ve meyve üretimi, hayvancılık(tavuk, inek).	Klozet, sıcak su sistemleri, banyo, mutfak.	4 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar	Mağara ziyaretleri, ant ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, milli parkları ziyaret, plaj, manzara seyretme.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, günlük çiftlik işleri, ağaç bakımı, hayvanların bakımı.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL
Jade Çiftliği Maksudiye Köyü Söğütü Tel: 0 264 693 33 72 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Söğütü-SAKARYA TÜRKİYE	200 dönüm, ormanlık alan, göl kenarı, sahile yakın.	Belirtilmemiş.	Organik tarım, sebze ve meyve üretimi.	Klozet, sıcak su sistemleri, banyo, mutfak.	10-12 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	Üç kişilik odalar, dört kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, manzara seyretme, kamp.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, günlük çiftlik işleri, ağaç bakımı.	Belirtilmemiş.	Belirtilmemiş.
Timbriada Çiftliği www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Aksu-İSPARTA TÜRKİYE	Belirtilmemiş.	Ekolojik dokuya ve geleneksel dokuya uygun taş bina	Organik tarım, sebze ve meyve üretimi, şarap üretimi, hayvancılık (tavuk)	Havuz, klozet, sıcak su sistemleri (güneş enerjisi), banyo, mutfak.	3 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	İki kişilik odalar, üç kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, mağara ziyaretleri, yaylaya çıkma, yüzmeye, alışveriş olanakları.	Şarap yapımı, günlük çiftlik işleri, sebze ve meyve toplama, günlük çiftlik işleri, hayvan bakımı (yemlenmesi)	En az 7 gün konaklama şartı.	Kişibaşı 75 YTL
Bayrak Ailesi Çiftliği Artukabat Mah: Ağapınarı Cad. No:42/f Tel: 0 358 717 12 64 www.bugday.org adresinden ulaşılıyor.	Gümüşhacıköy-AMASYA TÜRKİYE	Belirtilmemiş, ırmak kenarı.	Tuğla bina.	Organik tarım, meyve (elma, ayva, şeftali, kiraz, armut, vişne, erik, ceviz) ve sebze üretimi.	Banyo ve mutfak.	2-4 kişilik	SC (Self Catering) B&B (Oda+kahvaltı) H&B (Yarım pansiyon)	Tek kişilik odalar, iki kişilik odalar.	Dağ ve doğa yürüyüşleri, ant ziyaretleri.	Sebze ve meyve bakımı, hasad toplama, çapalama işleri, günlük çiftlik işleri, ağaç bakımı.	Belirtilmemiş.	Kişibaşı 25 YTL

ÖZGEÇMİŞ

Hatice YILMAZ

İşletme Anabilim Dalı

Doktora

Eğitim

Yüksek Lisans: 2002 Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisans: 1999 Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksek Okulu

Lise: 1994 Süleyman Çakır Lisesi

İş/İstihdam

2000- Araştırma Görevlisi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon Meslek Yüksek Okulu

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : Eskişehir, 01.01.1978, Cinsiyet: Kadın, Yabancı Dil: İngilizce